

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
1094686	Peper, Marianne	PF-FIN	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
Beleidsbegroting 2016-2019			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGelo BESLUIT:

1. De Beleidsbegroting 2016-2019 vast te stellen.
2. Het programmaplan, bestaande uit de programma's, als beleidsinhoudelijk kader vast te stellen.
3. Het college van burgemeester en wethouders voor het jaar 2016 te machtigen tot het uitvoeren van het programmaplan.
4. Voor het jaar 2016 de lasten en baten per programma, inclusief de geraamde mutaties van de reserves binnen de programma's, als financieel kader vast te stellen.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Het college van B en W van Hengelo heeft op 22 september de Beleidsbegroting 2016-2019 vastgesteld. In deze begroting is voldoende ruimte voor ambities en nieuwe investeringen in de stad.

De komende jaren staan in het teken van de transformatie in het sociaal domein en focus op de binnenstad. Daarnaast moeten de bezuinigingen die voortkomen uit de maatschappelijke takenverkenning worden uitgevoerd. Toch is Hengelo in staat om met een begroting van € 266 miljoen veel ambities en activiteiten uit te voeren. De raad besluit over de begroting op 4 november.

Eerder bracht de gemeenteraad de meerjarenbegroting al financieel op orde met het besluit over de maatschappelijke takenverkenning waarbij oplopend tot en met 2019 structureel € 5,7 werd bezuinigd. Direct na dit besluit zorgde de meicirculaire ervoor dat het financieel perspectief in de jaarschijven 2017 en 2018 rode cijfers liet zien van respectievelijk € 0,8 miljoen en € 0,5 miljoen. In deze circulaire waren ook de rijkskortingen in het sociale domein aangekondigd. Het college stelt aanvullende maatregelen voor om deze rijkskortingen op te vangen. Daarmee is er een structureel sluitend positief meerjarenperspectief. Verdere bezuinigingen lijken daardoor de komende periode niet aan de orde te komen.

De gemeentebegroting is net als vorig jaar toegankelijk gemaakt via de 'Wat doet Hengelo-app'. De app is te vinden via www.watdoethengelo.nl. Met de app wil de gemeente haar omvangrijke takenpakket compleet, leesbaar en overzichtelijk weergeven en laten zien waar zij het geld aan uitgeeft.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGelo,

DATUM

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
1094199	Peper, Marianne	PF-FIN	Ten Heuw, Mariska
ONDERWERP			
Beleidsbegroting 2016-2019			

PROGRAMMA / FACET-AGENDA

Niet van toepassing

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Het college van burgemeester en wethouders biedt jaarlijks op grond van de artikelen 190 en 191 van de Gemeentewet voor aanvang van het nieuwe begrotingsjaar een ontwerpbegroting en meerjarenramingen ter vaststelling aan de gemeenteraad aan.

Kadernota 2016-2019

De Kadernota is zoals gebruikelijk het startpunt voor een nieuw begrotingsproces. Met de Kadernota - maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 - is op 10 juni jl. het besluit genomen om de begroting meerjarig op orde te brengen. De Kadernota beschrijft de financiële hoofdlijnen voor de komende jaren. Alle nieuwe beleidsinvesteringen en bezuinigingsmaatregelen die genoemd zijn in de Kadernota zijn verwerkt in de begroting 2016-2019.

'Wat doet Hengelo-app 2016'

De begroting is net zoals vorig jaar alleen digitaal beschikbaar op de website van de gemeente Hengelo. Daarnaast is de begroting toegankelijk gemaakt via de 'Wat doet Hengelo-app 2016'. De app is te vinden via www.watdoethengelo.nl. Met de app wil de gemeente haar omvangrijke takenpakket compleet, leesbaar en overzichtelijk weergeven en laten zien waar zij het geld aan uitgeeft.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Financieel perspectief

Met het besluit over de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 (1076070) is de begroting meerjarig op orde gebracht. Vlak na dat besluit bent u geïnformeerd over de meicirculaire van het gemeentefonds (1082216). We hebben de daar uit voortvloeiende nadelige effecten kunnen opvangen met name door de renteontwikkelingen. We realiseren daardoor een sluitende begroting in de jaren 2016-2019. Daarnaast versterken we, op basis van eerder vastgesteld beleid, onze reservepositie door jaarlijks geld toe te voegen aan de reserves (de algemene reserve en de algemene reserve grondexploitatie). Uiteindelijk resteert er een positief begrotingssaldo van circa € 267.000 in 2016, € 234.000 in 2017, € 5.000 in 2018 en € 568.000 in 2018.

Moties n.a.v. maatschappelijke takenverkenning

Met het besluit over de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 zijn zeven moties aangenomen. In bijlage 8.9 van de begroting 2016-2019 presenteren we de stand van zaken van de uitvoering van de moties. Over de uitvoering van een aantal moties bent u al eerder geïnformeerd, zoals de motie cliëntenparticipatie (1087531) en de motie toekomst voorschool (1085646).

Communicatie

Een persbericht volgt ook bij het definitieve raadsbesluit.

Vervolgtraject

Na vaststelling is de Beleidsbegroting 2016-2019 digitaal op de website van de gemeente Hengelo beschikbaar. Na de vaststelling door uw raad zal deze eventueel worden aangevuld met eventuele aangenomen moties en/of amendementen. Vervolgens wordt de begroting aangeboden aan het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel in het kader van het financieel toezicht.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

1. De Beleidsbegroting 2016-2019 vast te stellen.
2. Het programmaplan, bestaande uit de programma's, als beleidsinhoudelijk kader vast te stellen.
3. Het college van burgemeester en wethouders voor het jaar 2016 te machtigen tot het uitvoeren van het programmaplan.
4. Voor het jaar 2016 de lasten en baten per programma, inclusief de geraamde mutaties van de reserves binnen de programma's, als financieel kader vast te stellen.

FINANCIËLE ASPECTEN

De samenvatting van de belangrijkste financiële mutaties treft u aan in hoofdstuk 4 van de Beleidsbegroting 2016-2019.

BIJLAGE(N)

- Beleidsbegroting 2016-2019

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

Beleidsbegroting 2016-2019

Onderwijs&Jeugd Opgroeien&ontwikkelen Opvoedenenzorg **Welzijn&Zorg** Maatschappelijkeondersteuning Volksgezondheid Welzijn **Sport&Cultuur** Sport Cultuur **Ruimtelijkeontwikkeling&Mobiliteit** Ruimtelijkeontwikkeling Omgevingsvergunningen Bereikbaarheid **Beheeropenbareruimte&Duurzaamheid** Onderhoudopenbareruimte Afvalmilieu&duurzaamheid Riool **BestuurVeiligheid&Openbareorde** Leefbaarheid&veiligheid Publiekszaken Bestuur&bedrijfsvoering **Financiën** Grond&Vastgoed Algemenedekkingsmiddelen **EconomieWerk&Inkomen** Economie Uitkeringenschuldbemiddeling&minimabeleid Werkgelegenheid&socialewerkvoorziening **Onderwijs&Jeugd** Opgroeien&ontwikkelen Opvoedenenzorg **Welzijn&Zorg** Maatschappelijkeondersteuning Volksgezondheid Welzijn **Sport&Cultuur** Sport Cultuur **Ruimtelijkeontwikkeling&Mobiliteit** Ruimtelijkeontwikkeling Omgevingsvergunningen Bereikbaarheid **Beheeropenbareruimte&Duurzaamheid** Onderhoudopenbareruimte Afvalmilieu&duurzaamheid Riool **BestuurVeiligheid&Openbareorde** Leefbaarheid&veiligheid Publiekszaken Bestuur&bedrijfsvoering **Financiën** Grond&Vastgoed Algemenedekkingsmiddelen **EconomieWerk&Inkomen** Economie Uitkeringenschuldbemiddeling&minimabeleid Werkgelegenheid&socialewerkvoorziening **Onderwijs&Jeugd** Opgroeien&ontwikkelen Opvoedenenzorg **Welzijn**

AANBIEDINGSBRIEF

College van B&W realiseert ambities met sluitende meerjarenbegroting

Het college van burgemeester en wethouders van Hengelo heeft op 22 september de Beleidsbegroting 2016-2019 vastgesteld. In deze begroting is voldoende ruimte voor ambities en nieuwe investeringen in de stad. Eerder bracht de gemeenteraad de meerjarenbegroting al financieel op orde met het besluit over de maatschappelijke takenverkenning waarbij oplopend tot en met 2019 structureel € 5,7 miljoen werd bezuinigd.

Direct na dit besluit zorgde de meicirculaire ervoor dat het financieel perspectief in de jaarschijven 2017 en 2018 rode cijfers liet zien van respectievelijk € 0,8 miljoen en € 0,5 miljoen. In deze circulaire waren ook de rijkskortingen in het sociale domein aangekondigd. Het college stelt aanvullende maatregelen voor om deze rijkskortingen op te vangen. *“Daarmee is er een structureel sluitend positief meerjarenperspectief. Verdere bezuinigingen lijken daardoor de komende periode niet aan de orde te komen”,* zegt wethouder Financiën Mariska ten Heuw.

De komende jaren staan in het teken van de transformatie in het sociaal domein en focus op de binnenstad. Daarnaast moeten de bezuinigingen die voortkomen uit de maatschappelijke takenverkenning worden geïmplementeerd. Toch zijn we in staat om met een begroting van € 266 miljoen (zie hoofdstuk 7 Financiële toelichting) veel ambities en activiteiten uit te voeren.

Transformatie in het sociaal domein

Het jaar 2015 heeft in het teken gestaan van de overgang van de nieuwe transitietaken van Rijk naar gemeenten en van de invoering van de daarbij behorende wetgeving. Alle zeilen moesten worden bijgezet om deze omvangrijke operatie in goede banen te leiden. Tijd voor veranderingen was er eigenlijk niet. In 2016 staat het verandertraject, ofwel de transformatie, centraal. Veranderingen met als doel om in samenhang ieder kind een veilige omgeving te geven, mensen zo lang en zoveel mogelijk in hun eigen buurt en huis te laten wonen en mensen die nu nog aan de kant staan meer kansen te geven om mee te doen op de arbeidsmarkt en in de samenleving.

Focus op de binnenstad

In de binnenstad komen veel ontwikkelingen samen en de urgentie om te handelen is hoog. De nieuwe beleidsinvesteringen bevatten diverse maatregelen die bijdragen aan de versterking van de binnenstad. Wethouder Marcel Elferink: *“Op die manier hopen we de komende jaren te realiseren dat de binnenstad van Hengelo de huiskamer van onze stad wordt. Een belangrijk speerpunt daarbij is dat de hele stad mee kan doen.”*

Verder bezuinigen niet aan de orde

De gemeente Hengelo staat er de komende jaren financieel goed voor. Dat is anders dan gedacht werd na de meicirculaire van het gemeentefonds, waarin de verdeling van de uitkeringen van de rijksoverheid bekend werden. Wethouder Mariska ten Heuw: *“We hebben de nadelige verdeling van de gemeentefondsuitkeringen op kunnen vangen, waardoor we in de jaren 2016-2019 een sluitende begroting realiseren én jaarlijks geld toevoegen aan onze reserves, waardoor we onze reservepositie behoorlijk verstevigen.”*

Dus lijken verdere bezuinigingen de komende periode niet aan de orde te komen. Wel is de gemeente daarbij afhankelijk van de eerste financiële gevolgen van de transities, die de komende jaren zichtbaar worden. Ook het grillige rijksbeleid blijft niet te voorspellen.

‘Wat doet Hengelo-app 2016’

De gemeentebegroting is net als vorig jaar toegankelijk gemaakt via de ‘Wat doet Hengelo-app’. De app is te vinden via www.watdoethengelo.nl. Met de app wil de gemeente haar omvangrijke takenpakket compleet, leesbaar en overzichtelijk weergeven en laten zien waar zij het geld aan uitgeeft.

Moties n.a.v. maatschappelijke takenverkenning

Bij het besluit over de maatschappelijke takenverkenning zijn zeven moties door de raad aangenomen. Het college van burgemeester en wethouders is volop bezig met de uitvoering van deze moties.

- Met het SWB zijn de eerste gesprekken gevoerd over de wijze waarop met inbesteding van gemeentelijke opdrachten de bezuiniging op de algemene dienst kan worden gecompenseerd. Na overleg met het SWB vullen wij de bezuiniging als volgt in. We bezuinigen € 118.000 op de gemeentelijke bijdrage aan het SWB. Conform de motie zoeken we naar compensatie hiervoor door extra opdrachten in te besteden bij het SWB. De overige € 118.000 vangen we op door interne maatregelen. Op basis van de bestandsontwikkeling en de efficiency voordelen uit de vernieuwde ketenaanpak is de verwachting dat in 2017 een reductie van het aantal af te nemen re-integratieplaatsen bij het SWB met ca. 10% door te voeren is zonder significante maatschappelijke effecten.
- De motie 'Rabothheater financieel toekomstbestendig' is uitgevoerd. Samen met het Rabothheater is een rapportage gemaakt die naar de raad is gestuurd. Het Rabothheater en ons college delen de bevindingen en de conclusies, maar zijn het niet eens over de oplossingsrichting om het theater financieel toekomstbestendig te maken. In de rapportage staan 2 oplossingsrichtingen:
 1. De bezuiniging van € 50.000 wordt niet doorgevoerd en de jaarlijkse subsidie aan het Rabothheater wordt verhoogd met € 45.000. Concreet betekent dit dat de subsidie aan het Rabothheater met ingang van 2016 structureel zou moeten worden verhoogd met € 95.000.
 2. Er moet worden gezocht naar andere oplossingen om het huidige niveau van de theaterprogrammering in Hengelo in de toekomst te waarborgen.

Het Rabothheater ziet oplossing 1 als enige optie. Ons college heeft in een gesprek met de raad van toezicht van het Rabothheater aangegeven dat de oplossing moet worden gezocht binnen de bestuurlijke opdracht 'Samenwerking podia Enschede-Hengelo'. De effecten van intensievere samenwerking kunnen nu nog niet worden ingeschat. We willen dat resultaat eerst beoordelen. We gaan ervan uit dat de bezuiniging op het Rabothheater haalbaar is zonder afbreuk te hoeven doen aan het huidige niveau van de theaterprogrammering in Hengelo.

Ook met de bibliotheek vinden gesprekken plaats. Binnen de door de raad vastgestelde kaders van de bezuiniging op de bibliotheek zoeken we naar oplossingen die de bibliotheek helpen de bezuiniging door te voeren.

Ons college wil benadrukken dat we het belangrijk vinden dat de culturele programmering van het Rabothheater en de kernfuncties van de bibliotheek behouden blijven voor onze stad. Wel is het primair de verantwoordelijkheid van de instellingen zelf om hun bedrijfsvoering en meerjarenbegroting duurzaam op orde te brengen en daarbij rekening te houden met de voorgestelde bezuinigingsmaatregelen.

Lokale woonlasten

Per saldo neemt de lokale belastingdruk voor een eigenaar van een woning toe met 4,3% in 2016 ten opzichte van 2015. Dit is op basis van een gemiddelde WOZ-waarde, een gemiddeld tarief afvalstoffenheffing (op basis van gemiddeld afvalaanbod) en het tarief voor rioolheffing. Voor de huurder van een woning stijgt de lokale lastendruk met 3,8%.

Tenslotte

Wij bieden u hierbij een integrale Beleidsbegroting 2016-2019 aan, waarin we naast de maatregelen uit de maatschappelijke takenverkenning in staat zijn om de komende begrotingsjaren nog veel ambities en activiteiten uit te voeren.

INHOUDSOPGAVE BELEIDSBEGROTING

A Algemeen

1. Inleiding	7
2. Leeswijzer	8
3. Raadsadvies en ontwerp-raadsbesluit	9
4. De financiën van de gemeente Hengelo	13
4.1. Meerjarenperspectief	13
4.2. Transformaties in het sociale domein	19
4.3. Transformaties in de binnenstad	20
4.4. Grote projecten	20

B Programmabegroting

5. Het programmaplan	23
5.1. Centrale thema's	24
5.1.1. Transitie	24
5.1.2. Binnenstad	27
5.2. Programma's	29
Programma 1: Economie Werk en Inkomen	29
Programma 2: Onderwijs en Jeugd	38
Programma 3: Welzijn en Zorg	45
Programma 4: Sport en Cultuur	53
Programma 5: Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit	60
Programma 6: Beheer openbare ruimte en Duurzaamheid	66
Programma 7: Bestuur Veiligheid en Openbare orde	73
Programma 8: Financiën	79

Paragrafen	85
6.1. Lokale heffingen	86
6.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	92
6.3. Onderhoud kapitaalgoederen	101
6.4. Grondbeleid	109
6.5. Financiering	112
6.6. Verbonden partijen	115
6.7. Bedrijfsvoering	133
6.7.1. Organisatie	133
6.7.2. Personeel	134
6.7.3. Arbeidsvoorwaarden	135
6.7.4. Informatievoorziening /-technologie	135
6.7.5. Control en auditing	136
6.7.6. Inkopen van diensten, leveringen en werken	137
6.7.7. Huisvesting	138
6.8. Investerings	140
7. Financiële toelichting	143
7.1. Recapitulatie lasten en baten per programma	144
7.2. De financiële toelichting per programma	145
7.3. Overzicht algemene dekkingsmiddelen	170

C Bijlagen

8. Bijlagen en Overzichten	171
8.1. Reserves & voorzieningen	
8.1.1. De mutaties in de reserves	172
8.1.2. Aard en reden reserves	173
8.1.3. De mutaties in de voorzieningen	175
8.1.4. Aard en reden voorzieningen	176
8.2. Subfuncties per programma	177
8.3. Financiering (EMU-saldo/Wet Hof)	182
8.4. Overzicht van incidentele baten en lasten	183
8.5. Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	184
8.6. Overzicht van verbonden partijen (<i>paragraaf 6.6</i>)	185
8.7. Lasten en baten per product	189
8.8. Overzicht maatregelen maatschappelijke takenverkenning	192
8.9. Status aangenomen moties maatschappelijke takenverkenning 2016-2019	199
8.10. Meerjarig investeringsoverzicht	201

- 1. INLEIDING -

De Beleidsbegroting 2016-2019 geeft een overzicht van de plannen voor de komende jaren en de financiële stand van zaken. De Beleidsbegroting 2016-2019 is de optelsom van het bestaande beleid, de maatregelen uit het raadsbesluit over de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 en de financiële effecten als gevolg van de meicirculaire 2015 van het gemeentefonds.

Investeren, transformeren en bezuinigen

De komende jaren staan in het teken van de transformatie in het sociaal domein en focus op de binnenstad. Daarnaast moeten de bezuinigingen die voortkomen uit de maatschappelijke takenverkenning worden geïmplementeerd. Toch zijn we in staat om met een begroting van € 266 miljoen veel ambities en activiteiten uit voeren. Zo investeren we onder andere voor ongeveer € 1 miljoen in impulsen in de stad.

'Wat doet Hengelo-app' 2016

De gemeentebegroting is net als vorig jaar toegankelijk gemaakt via de 'Wat doet Hengelo-app'. De app is te vinden via www.watdoethengelo.nl. Met de app wil de gemeente haar omvangrijke takenpakket compleet, leesbaar en overzichtelijk weergeven en laten zien waar zij het geld aan uitgeeft.

Hengelo, 22 september 2015

Burgemeester en wethouders van de gemeente Hengelo

- 2. LEESWIJZER -

Na de inleiding en leeswijzer treft u in hoofdstuk 3 het raadsadvies en het bijbehorende ontwerpbesluit aan. De Beleidsbegroting bestaat daarna uit drie delen: een algemeen deel, het programmaplan en de paragrafen.

Hoofdstuk 4

In hoofdstuk 4 wordt de financiële positie van de gemeente Hengelo weergegeven en het financieel meerjarenperspectief geschetst. Ook wordt hier een overzicht van de nieuwe beleidsinvesteringen en de bezuinigingsmaatregelen geschetst. Een korte samenvatting van de investeringen en bezuinigingsmaatregelen wordt gegeven in het programmaplan bij het bijbehorende programma. Daarnaast worden de grote projecten beschreven. Naast een aantal grote (gebiedsontwikkelings) projecten wordt specifiek aandacht besteed aan twee bijzondere projecten: Lange Wemen en Hart van Zuid.

Hoofdstuk 5

In hoofdstuk 5 worden de begrotingsprogramma's beschreven. De programma's vormen de kern van de begroting. Per programma worden de maatschappelijke trends, de speerpunten uit het coalitieakkoord, de concrete acties, projecten en de bezuinigingsmaatregelen weergegeven.

Hoofdstuk 6

In hoofdstuk 6 worden de paragrafen, die voortkomen uit het Besluit begroting en verantwoording (BBV), beschreven. In de paragrafen wordt het beleid gegeven voor beheersmatige aspecten, zoals het weerstandsvermogen en risicobeheersing, het grondbeleid en de lokale heffingen.

Hoofdstuk 7

Hoofdstuk 7 geeft een financiële toelichting op de programma's en een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen.

Hoofdstuk 8

In hoofdstuk 8 worden alle bijlagen weergegeven, waaronder de baten en lasten per product, de structurele bezuinigingsopties uit de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019, de meerjarige investeringsplanning en de stand van zaken van de moties die zijn aangenomen bij het besluit over de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019.

- 3. RAADSADVIES EN RAADSBESLUIT -

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
1094199	Peper, Marianne	PF-FIN	Ten Heuw, Mariska
ONDERWERP			
Beleidsbegroting 2016-2019			

PROGRAMMA / FACET-AGENDA

Niet van toepassing

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Het college van burgemeester en wethouders biedt jaarlijks op grond van de artikelen 190 en 191 van de Gemeentewet voor aanvang van het nieuwe begrotingsjaar een ontwerpbegroting en meerjarenramingen ter vaststelling aan de gemeenteraad aan.

Kadernota 2016-2019

De Kadernota is zoals gebruikelijk het startpunt voor een nieuw begrotingsproces. Met de Kadernota - maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 - is op 10 juni jl. het besluit genomen om de begroting meerjarig op orde te brengen. De Kadernota beschrijft de financiële hoofdlijnen voor de komende jaren. Alle nieuwe beleidsinvesteringen en bezuinigingsmaatregelen die genoemd zijn in de Kadernota zijn verwerkt in de begroting 2016-2019.

'Wat doet Hengelo-app 2016'

De begroting is net zoals vorig jaar alleen digitaal beschikbaar op de website van de gemeente Hengelo. Daarnaast is de begroting toegankelijk gemaakt via de 'Wat doet Hengelo-app 2016'. De app is te vinden via www.watdoethengelo.nl. Met de app wil de gemeente haar omvangrijke takenpakket compleet, leesbaar en overzichtelijk weergeven en laten zien waar zij het geld aan uitgeeft.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Financieel perspectief

Met het besluit over de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 (1076070) is de begroting meerjarig op orde gebracht. Vlak na dat besluit bent u geïnformeerd over de meicirculaire van het gemeentefonds (1082216). We hebben de daar uit voortvloeiende nadelige effecten kunnen opvangen met name door de renteontwikkelingen. We realiseren daardoor een sluitende begroting in de jaren 2016-2019. Daarnaast versterken we, op basis van eerder vastgesteld beleid, onze reservepositie door jaarlijks geld toe te voegen aan de reserves (de algemene reserve en de algemene reserve grondexploitatie). Uiteindelijk resteert er een positief begrotingssaldo van circa € 267.000 in 2016, € 234.000 in 2017, € 5.000 in 2018 en € 568.000 in 2018.

Moties n.a.v. maatschappelijke takenverkenning

Met het besluit over de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 zijn zeven moties aangenomen. In bijlage 8.9 van de begroting 2016-2019 presenteren we de stand van zaken van de uitvoering van de moties. Over de uitvoering van een aantal moties bent u al eerder geïnformeerd, zoals de motie cliëntenparticipatie (1087531) en de motie toekomst voorschool (1085646).

Communicatie

Een persbericht volgt ook bij het definitieve raadsbesluit.

Vervolgtraject

Na vaststelling is de Beleidsbegroting 2016-2019 digitaal op de website van de gemeente Hengelo beschikbaar. Na de vaststelling door uw raad zal deze eventueel worden aangevuld met eventuele aangenomen moties en/of amendementen. Vervolgens wordt de begroting aangeboden aan het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel in het kader van het financieel toezicht.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

1. De Beleidsbegroting 2016-2019 vast te stellen.
2. Het programmaplan, bestaande uit de programma's, als beleidsinhoudelijk kader vast te stellen.
3. Het college van burgemeester en wethouders voor het jaar 2016 te machtigen tot het uitvoeren van het programmaplan.
4. Voor het jaar 2016 de lasten en baten per programma, inclusief de geraamde mutaties van de reserves binnen de programma's, als financieel kader vast te stellen.

FINANCIËLE ASPECTEN

De samenvatting van de belangrijkste financiële mutaties treft u aan in hoofdstuk 4 van de Beleidsbegroting 2016-2019.

BIJLAGE(N)

- Beleidsbegroting 2016-2019

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

(ruimte voor raadsbesluit)

- 4. DE FINANCIËN VAN DE GEMEENTE HENGELO -

In dit hoofdstuk worden de financiën van de gemeente Hengelo voor de periode 2016-2019 beschreven. De komende jaren staan in het teken van de transformatie in het sociaal domein en de focus op de binnenstad. Daarnaast moeten de bezuinigingen die voortkomen uit de maatschappelijke takenverkenning worden geïmplementeerd. Toch zijn we in staat om met een begroting van € 266 miljoen veel ambities en activiteiten uit te voeren.

4.1 Meerjarenperspectief 2016-2019

4.1.1 Maatschappelijke takenverkenning 2016-2019

In de eerste helft van 2015 is een uitgebreide maatschappelijke takenverkenning gehouden om een structureel sluitende begroting 2016-2019 aan te kunnen bieden aan de gemeenteraad. Op 10 juni 2015 heeft de gemeenteraad besloten over het samenhangend pakket van investeringen in de stad en bezuinigingsmaatregelen. Dit raadsbesluit bestaat uit een pakket van ruim € 1 miljoen aan nieuwe beleidsinvesteringen, € 5,7 miljoen aan structurele bezuinigingsmaatregelen en € 1,9 miljoen aan belasting- en tariefmaatregelen.

4.1.2 Structureel sluitende begroting

De provincie houdt toezicht op de manier waarop gemeenten met hun geld omgaan. De gemeenteraad is verantwoordelijk voor een structureel sluitende gemeentebegroting. De begroting moet structureel en reëel in evenwicht zijn, dat betekent dat structurele lasten gedekt worden door structurele (reële) baten.

Meicirculaire 2015 gemeentefonds

Zoals we ook in de Kadernota hebben geschreven gaan we door de grilligheid van het rijksbeleid nog steeds uit van een dynamisch financieel perspectief. Als er nieuwe inzichten ontstaan wordt uw raad daar over geïnformeerd. Dit was al het geval na de vaststelling van de Kadernota. In de raadsbrief "Meicirculaire 2015 gemeentefonds" (zaaknummer: 1080620) bent u uitgebreid geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen als gevolg van deze circulaire. De doorrekening hiervan gaf een verslechterd financieel perspectief voor de meerjarenramingen 2017-2019. Het bijgesteld financieel perspectief was:

	2016:	2017	2018:	2019:
Vertrekpunt Kadernota Maatschappelijke takenverkenning 2016-2019:	487	84	30	384
Meicirculaire 2015 gemeentefonds:	16	-898	-531	-211
Bijgesteld perspectief na meicirculaire 2015:	503	-814	-501	173

Alle mutaties, zoals die in de raadsbrief over de meicirculaire 2015 zijn benoemd, zijn verwerkt in de voorliggende begroting. Voor de taakstellingen in het sociaal domein zijn aanvullende maatregelen, in verband met het uitgangspunt van budgettaire neutraliteit, in deze begroting getroffen. Hierover bent u afzonderlijk geïnformeerd in de raadsbrief "Voornemen opvangen kortingen Wmo en Jeugd" (zaaknummer: 1084925).

Na de meicirculaire is de begroting op detailniveau geactualiseerd. Ook hierbij is de aangekondigde exercitie verwerkt met betrekking tot het verlagen van de omslagrente van 4,5% naar 3,75% (waar de omslagrente van toepassing is).

De definitieve uitwerking leidt tot het volgend financieel perspectief voor de komende jaren:

	2016:	2017	2018:	2019:
Bijgesteld perspectief na meicirculaire 2015:	503	-814	-501	173
Aanvullende mutaties:				
Kapitaallasten/rente(resultaat) e.d.	50	1.273	896	879
Bijstand	160	160	160	160
Onderwijshuisvesting	-32	-50	-180	-279
Kinderopvang	-60	-60	-60	-60
Samenwerkingsverbanden (VRT, regio Twente, GBT)	-34	59	96	129
Sociale raadslieden	-100	-100	-100	-100
Accommodaties	-246	-246	-246	-246
Overige kleine verschillen	26	12	-60	-88
Begrotingssaldo 2016-2019:	267	234	5	568

Kapitaallasten / rente(resultaat) e.d.

Bij de actualisatie van de investeringskredieten is gekeken naar het verwachte jaar van realisatie/in gebruik name. Dit houdt een verschuiving van kapitaallasten in tussen de verschillende begrotingsjaren, dit geldt zowel voor de rente dan wel afschrijving op diverse producten.

Daarnaast is het percentage voor de omslagrente, voor alle onderdelen waar we de renteomslag hanteren, in de begroting neerwaarts bijgesteld van 4,5% in 2015 naar 3,75% vanaf 2016. De effecten binnen de producten waarbij sprake is van een "gesloten circuit", zoals grondexploitatie, onderwijshuisvesting, riolering worden binnen die onderdelen opgevangen. Door het verlagen van de omslagrente dalen de aan de (overige) producten toegerekende rentekosten wat tot een voordeel in de exploitatie leidt.

Tevens wordt op dit moment bij herfinanciering optimaal geprofiteerd van de lage rentestand. Dit leidt met name in de meerjarenramingen tot voordelen. Het uiteindelijke renteresultaat komt voor een groot deel ten gunste aan de algemene dienst en wordt gebruikt als algemeen dekkingsmiddel voor de begroting.

Bijstand

De bijstandsuitgaven laten een iets lichtere groei zien dan waarmee in het financieel perspectief van januari jl. was uitgegaan.

Onderwijshuisvesting

In de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 zijn al een aantal maatregelen getroffen op het gebied van onderwijshuisvesting. In het financieel perspectief 2016-2019 zijn vanaf 2016 de begrotingsbedragen voor schade herstel met € 100.000 verhoogd. Zoals gebruikelijk komen deze ten laste van de algemene middelen en worden ze niet gedekt uit de reserve onderwijshuisvesting. Dit betekent een nadelige afwijking voor de jaarschijven 2016-2019. In verband met de eerdere nieuwe beleidsvoornemens in de Kadernota worden in de begroting vanaf 2017 de kapitaallasten geraamd voor de huisvesting VSO. Deze lasten zullen (op basis verwachte investering van € 3 miljoen) oplopen van € 67.500 in 2017 tot € 210.000 in 2019. Dekking zal plaatsvinden via onttrekkingen uit de reserve onderwijshuisvesting. Aangezien als gevolg hiervan de reserve zich in de toekomst negatief ontwikkelt is besloten de dotatie in 2017 te verhogen met € 50.000 en voor de volgende jaren met € 180.000. Door een verhoging van het eigen risico bij de aanbesteding van de verzekering van schoolgebouwen en het afstoten van een tweetal noodgebouwen levert dit een voordeel op van € 10.000 in 2017 en vanaf 2018 een voordeel van € 30.000 (conform de Kadernota).

Naast de maatregelen genoemd in de Kadernota 2016-2019 zijn nog de volgende ontwikkelingen te constateren. De toename van het aantal VMBO-leerlingen uit Borne heeft tot gevolg dat de gemeentefondsuitkering stijgt. Deze stijging wordt gedoteerd aan de reserve onderwijshuisvesting vanaf 2016. Dit heeft een nadelig effect op het product onderwijshuisvesting van € 206.000 in 2016 oplopend tot € 211.000 in 2019. Jaarlijks wordt er een accres toegepast op de onderwijshuisvestingscomponent binnen het gemeentefonds. Deze dotatie aan de reserve leidt tot een nadeel van € 56.000 in 2018 en een nadeel van € 108.000 in 2019.

De verlaging van de renteomslag naar 3,75% levert een voordeel op van respectievelijk € 163.000, €154.000, € 119.000 en € 88.000 voor de jaren 2016-2019. In 2018 en 2019 is bij de berekening van de dotatie aan de reserve onderwijshuisvesting geen rekening gehouden met de vrijval van kapitaallasten van oude investeringen. Dit leidt tot een nadeel van € 21.000 in 2018 en een nadeel van € 33.000 in 2019. Daarnaast zijn er overige kleine verschillen.

Kinderopvang

Op 16 december 2014 bent u in een raadsbrief "Aanvullende informatie financiën kinderopvang" (zaaknummer:1023456) geïnformeerd over de extra benodigde middelen voor de kinderopvang voor de sociaal medische indicatie en hygiënemaatregelen. In de brief werd aangegeven dat we verwachten dat vanaf 2016 de middelen gedekt konden worden uit het ontvangen rijksmiddelen die we inzetten voor participatie. Bij het opstellen van de begroting werd ons duidelijk dat het participatiebudget te veel onder druk komt te staan en we alsnog deze extra uitzet van middelen ten laste van de algemene dienst brengen.

Samenwerkingsverbanden (VRT, regio Twente, GBT)

Na de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 zijn de begrotingen van de regio Twente, de Veiligheidsregio Twente (VRT) en het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Twente (GBT) vastgesteld, waardoor we voor deze organisaties voor verplichte uitgaven in 2016 e.v. staan. Dit leidt per saldo tot een klein nadeel in 2016 en voordelen vanaf 2017.

Voor de VRT is in de meerjarenramingen rekening gehouden met het ingroeimodel, omdat de gemeente Hengelo na de invoering van het nieuwe herverdeelmiddel vanaf 2016 bestempeld is als voordeelgemeente. De bijdrage aan de Regio Twente is lager in verband met de invulling van de taakstellende bezuinigingen door het samenwerkingsverband zelf. Ook de samenwerking met verschillende gemeenten binnen het GBT leidt tot efficiencyvoordelen.

Sociale raadslieden

De taakstelling sociale raadslieden stamt uit het vorige decennium, terwijl in werkelijkheid de jaarlijkse doorbetaling aan de Sociale raadslieden heeft plaatsgevonden. In het kader van realistisch ramen zijn de benodigde middelen nu in de voorliggende begroting opgenomen.

Accommodaties

De behoorlijke verslechtering van het resultaat van de accommodaties is een verzameling van ontwikkelingen. Allereerst is sprake van leegstand van een aantal grote panden en de daarmee gepaard gaande huurderiving en de niet door te berekenen energiekosten. Echter de verwachting is dat het gros van deze panden al in 2015 of 2016 kunnen worden verkocht. Daarnaast zijn de interne doorbelaste uren aanzienlijk duurder, omdat de tarieven in 2016 naar boven zijn bijgesteld en zijn de onderhoudsdotaties verhoogd als correctie voor de niet te compenseren BTW.

Begrotingssaldo 2016-2019

Uiteindelijk resteert na bovengenoemde aanpassingen een positief begrotingssaldo van circa € 267.000 in 2016, € 234.000 in 2017, € 5.000 in 2018 en € 568.000 in 2018, zodat we de gemeenteraad een structureel sluitende begroting kunnen aanbieden.

4.1.3 Nieuwe beleidsinvesteringen

In de maatschappelijke takenverkenning is voor ongeveer € 1 miljoen aan nieuwe beleidsinvesteringen gekozen. In bijlage 8.8.1 vindt u een totaaloverzicht van de gekozen nieuwe beleidsinvesteringen en de beleidsinvesteringen waarvoor niet gekozen is.

We hebben vooral gekozen voor nieuwe beleidsinvesteringen, die ten goede komen aan de centrale thema's uit ons coalitieakkoord: de transformaties in het sociaal domein en de binnenstad. Zo investeren we in verdere samenwerking in Twente op het gebied van economie en arbeidsmarkt. Op die manier hopen we de werkloosheid in Twente tegen te gaan. Daarnaast investeren we in een compactere binnenstad door een vereveningsfonds in te stellen. Ook is gekozen voor nieuwe beleidsinvesteringen die noodzakelijk zijn voor het in stand houden van onze kapitaalgoederen. Voorbeelden daarvan zijn de investering in de renovatie van het Twentebad en het optimaliseren van het Twentekanaal.

De nieuwe beleidsinvesteringen worden toegelicht in de verschillende programma's.

4.1.4 Structurele bezuinigingsmaatregelen

In de maatschappelijke takenverkenning is voor ongeveer € 5,7 miljoen aan bezuinigingsmaatregelen gekozen. Onze overwegingen bij deze keuze waren:

- De mens staat voorop: in het bezuinigingspakket zijn meer maatregelen opgenomen in het fysieke domein dan in het sociaal domein. Maar wel in het besef dat, gezien de omvang van de financiële opgave, het sociaal domein niet helemaal ontzien kan worden. Zo kiezen we voor een nieuwe manier van werken bij de uitvoering van de Participatiewet, waardoor een bezuiniging wordt gerealiseerd.
- Focus op de transformatie in de binnenstad en bij de transitie in het sociaal domein: beide thema's die van essentieel belang zijn voor het waarborgen van de aangename en sociale stad krijgen focus in het coalitieakkoord en in de maatschappelijke takenverkenning. Op deze thema's bezuinigen we zo min mogelijk.
- Voorkomen is beter dan genezen: de collectieve voorzieningen die preventief werken worden zoveel mogelijk ontzien, om zo erger te voorkomen in de samenleving en daardoor uiteindelijk kostenefficiënter te zijn. Zo zetten we in op algemene collectieve voorzieningen (zoals de wijkteams en het wijkwelzijnswerk) om op grotere schaal individueel maatwerk en dure zorgtrajecten te voorkomen.
- Publieke voorzieningen laagdrempelig en dichtbij de mensen: deze voorzieningen zijn zoveel mogelijk ontzien omdat zij bijdragen aan het aangename en sociale karakter van onze stad.
- Hengelo heeft de kracht van iedereen in de stad nodig: Hengeloërs maken hun samenleving zelf en die kracht gebruiken we.
- Samenwerken uit overtuiging voor meer kwaliteit en lagere kosten. Zo investeren we in Twentse samenwerking op onder andere economisch gebied en willen de samenwerking tussen de sector Stedelijk Beheer en de SWB in één publiekrechtelijke organisatie realiseren.
- Kostenafweging bij grote projecten zoals Hart van Zuid, Lange Wemen en Warmtenet: waar mogelijk wordt een minimale uitvoering van een project gerealiseerd (zoals Sports Centre Hengelo). Stoppen is vaak geen optie, omdat dit voor meer kosten en minder (maatschappelijke) opbrengsten zorgt.

In bijlage 8.8.2 wordt een totaaloverzicht van de bezuinigingsmaatregelen en de alternatieve bezuinigingsmaatregelen, die niet gekozen zijn, gegeven. De bezuinigingsmaatregelen worden toegelicht in de verschillende programma's.

Moties n.a.v. maatschappelijke takenverkenning

Bij het besluit over de maatschappelijke takenverkenning zijn zeven moties door de raad aangenomen. Het college van burgemeester en wethouders is volop bezig met de uitvoering van deze moties.

1. Met het SWB zijn de eerste gesprekken gevoerd over de wijze waarop met inbesteding van gemeentelijke opdrachten de bezuiniging op de algemene dienst kan worden gecompenseerd. Na overleg met het SWB vullen wij de bezuiniging als volgt in. We bezuinigen € 118.000 op de gemeentelijke bijdrage aan het SWB. Conform de motie zoeken we naar compensatie hiervoor door extra opdrachten in te besteden bij het SWB. De overige € 118.000 vangen we op door interne maatregelen. Op basis van de bestandsontwikkeling en de efficiency voordelen uit de vernieuwde ketenaanpak is de verwachting dat in 2017 een reductie van het aantal af te nemen re-integratieplaatsen bij het SWB met ca. 10% door te voeren is zonder significante maatschappelijke effecten.

2. De motie 'Rabothheater financieel toekomstbestendig' is uitgevoerd. Samen met het Rabothheater is een rapportage gemaakt die naar de raad is gestuurd. Het Rabothheater en ons college delen de bevindingen en de conclusies, maar zijn het niet eens over de oplossingsrichting om het theater financieel toekomstbestendig te maken. In de rapportage staan 2 oplossingsrichtingen:

1. De bezuiniging van € 50.000 wordt niet doorgevoerd en de jaarlijkse subsidie aan het Rabothheater wordt verhoogd met € 45.000. Concreet betekent dit dat de subsidie aan het Rabothheater met ingang van 2016 structureel zou moeten worden verhoogd met € 95.000.
2. Er moet worden gezocht naar andere oplossingen om het huidige niveau van de theaterprogrammering in Hengelo in de toekomst te waarborgen.

Het Rabotheater ziet oplossing 1 als enige optie. Ons college heeft in een gesprek met de raad van toezicht van het Rabotheater aangegeven dat de oplossing moet worden gezocht binnen de bestuurlijke opdracht 'Samenwerking podia Enschede-Hengelo'. De effecten van intensievere samenwerking kunnen nu nog niet worden ingeschat. We willen dat resultaat eerst beoordelen. We gaan ervan uit dat de bezuiniging op het Rabotheater haalbaar is zonder afbreuk te hoeven doen aan het huidige niveau van de theaterprogrammering in Hengelo.

Ook met de bibliotheek vinden gesprekken plaats. Binnen de door de raad vastgestelde kaders van de bezuiniging op de bibliotheek zoeken we naar oplossingen die de bibliotheek helpen de bezuiniging door te voeren.

Ons college wil benadrukken dat we het belangrijk vinden dat de culturele programmering van het Rabotheater en de kernfuncties van de bibliotheek behouden blijven voor onze stad. Wel is het primair de verantwoordelijkheid van de instellingen zelf om hun bedrijfsvoering en meerjarenbegroting duurzaam op orde te brengen en daarbij rekening te houden met de voorgestelde bezuinigingsmaatregelen.

In bijlage 8.9 van de begroting 2016-2019 presenteren we de stand van zaken van de uitvoering van de moties. Over de uitvoering van een aantal moties bent u al eerder geïnformeerd, zoals de motie cliëntenparticipatie (1087531) en de motie toekomst voorschool (1085646).

4.1.5 Belasting- en tariefmaatregelen

Ontwikkeling lokale lasten

Zoals we al in het coalitieakkoord hebben aangegeven, hebben we bij de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 eerst gekeken naar maatregelen die een kostenbesparing of extra opbrengsten opleveren. Pas daarna hebben we het bijstellen van tarieven, belastingen en heffingen overwogen. Dat heeft geresulteerd in bijna € 1,9 miljoen aan belasting- en tariefmaatregelen. Een groot deel hiervan wordt bereikt door onze leges en tarieven kostendekkend te maken. De maatregelen in de sfeer van de belastingen en tarieven zijn dus gebruikt als sluitstuk. In de Kadernota waren de indicatieve belastingtarieven voor 2016 gepresenteerd. Nu de begroting op detailniveau is uitgewerkt is met name het tarief voor de afvalstoffenheffing bijgesteld als gevolg van de (te betalen) afvalstoffenbelasting en het verminderende aanbod van de verzamelcontainers (minder opbrengst).

Woonlasten 2016

Onderstaande tabel laat de tarieven voor 2015 en de effecten van de voorgestelde belastingtarieven 2016 zien bij een gemiddelde WOZ-waarde, een gemiddeld tarief afvalstoffenheffing (op basis van gemiddeld afvalaanbod) en het tarief voor rioolheffing:

	2015:	2016:
OZB eigenaar	€ 246,10	€ 258,23
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	€ 244,94	€ 250,94
Rioolheffing	<u>€ 193,80</u>	<u>€ 205,68</u>
TOTAAL	€ 684,84	€ 714,85

Per saldo neemt de lokale belastingdruk voor een eigenaar van een woning toe met 4,3% in 2016 ten opzichte van 2015. Voor de huurder van een woning stijgt de lokale lastendruk met 3,8%.

In het raadsadvies "Belastingtarieven 2016" (zaaknummer: 1094818) is het totaalpakket aan belastingmaatregelen toegelicht.

4.1.6 Overige ontwikkelingen en risico's

Risico's

In de raadsbrieven over de actualisering van de financieel perspectieven 2016-2019 (d.d. 6 januari en 11 maart jl.) en de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 is uw gemeenteraad geregeld geïnformeerd over de mogelijke ontwikkelingen en risico's. Onderwerpen die aan de orde kwamen zijn: transities, groot onderhoud gemeentefonds, grondexploitaties, Warmtenet, renteontwikkeling en vennootschapsbelasting.

Daarnaast zijn in de gemeenteraad de afgelopen periode diverse onderwerpen behandeld, in zowel de politieke markten dan wel raadsvergaderingen, zoals de ontwikkelingen en risico's in verband met Warmtenet, de transities, Lange Wemen/stadskantoor en de grondexploitaties. De afgelopen tijd is in het risicomanagement wel meer zicht ontstaan op de risico's bij de transities in de Jeugdzorg en de Wmo. Op dit moment zijn er geen nieuwe majeure risico's bijgekomen. De interne beheersing van risico's is de afgelopen jaren stelselmatig verbeterd, waardoor de benodigde weerstandscapaciteit kon dalen. Deze trend heeft zich in 2014 en 2015 niet voortgezet vanwege de risicopercepties rondom Warmtenet BV i.o., de transities en Lange Wemen/nieuwbouw stadskantoor.

Financiële positie

Op basis van de notitie "Koersvast in krappe tijden" is de versterking van de algemene reserve in gang gezet. De eerder vastgestelde beleidsregel luidde dat de komende jaren de algemene reserve zal groeien naar een gewenst niveau van 50% van het risicoprofiel.

Op basis van de jaarrekening 2014 is de werkelijke stand van de algemene reserve per 31 december 2014 € 9,7 miljoen. De verwachte stand ultimo 2015 is € 10,6 miljoen.

Dit ligt boven het vereiste minimumniveau van € 9,1 miljoen (25% van de benodigde weerstandscapaciteit).

Rekening houdend met de mutaties, waarover reeds besluitvorming in uw raad heeft plaatsgevonden, wordt er naar huidig inzicht een stand per 31 december 2019 verwacht van bijna € 19,1 miljoen. Op basis van de meest recente berekening is de benodigde weerstandscapaciteit € 36,4 miljoen. Uitgaand van 50% van het risicoprofiel, dan is het gewenste niveau aan algemene reserve momenteel € 18,2 miljoen. We kunnen dus concluderen dat we met deze ingezette koers ons doel halen.

Daarnaast is een stijging van de algemene reserve grondexploitatie voorzien: van € 3,0 miljoen per 1 januari 2016 oplopend tot € 9,2 miljoen per 1 januari 2019. Voor een toelichting wordt hierbij verwezen naar paragraaf 6.4 Grondbeleid.

In het laatste kwartaal van 2015 bieden wij u een nota met betrekking tot de evaluatie van de reserves en voorzieningen aan. Er vindt een doorlichting van alle reserves en voorzieningen plaats om mogelijk incidentele middelen vrij te spelen om de algemene reserve verder te versterken.

4.1.7 Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid

De grondslagen voor de ramingen bestaand beleid, voor het opstellen van de Beleidsbegroting 2016-2019, zijn door de vaststelling van de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 besloten. In de begroting zijn de volgende grondslagen van toepassing:

Prijscompensatie

Bij de prijscompensatie is een percentage van 0,75% gehanteerd.

Looncompensatie

De looptijd van de huidige CAO-gemeenten loopt tot en met 31 december 2015. Vanaf 2016 zijn er afspraken gemaakt, maar er zijn in gemeenteland nog veel vragen over de uitvoering ervan. In afwachting van de gedetailleerde uitwerking van de afspraken handhaven we de structurele looncompensatie van 1,5%, als netto uitzetting van de salarislasten in de begroting 2016. Dit zien we als een realistische inschatting. Mede gelet op de verwachte compenserende maatregelen in verband met een mogelijke verlaging van de pensioenpremies en een navenant hogere salarisstijging. In afwachting van de verdere uitwerking van de afspraken zijn de middelen op de algemene stelpost looncompensatie 2016 geraamd.

Subsidies

Voor de subsidies geldt de gebruikelijke weging van 2/3^e looncompensatie en 1/3^e prijscompensatie. Op basis van de bovengenoemde percentages komt de uiteindelijke stijging voor subsidies uit op 1,25%, mits ze geen deel uitmaken van de bezuinigingsmaatregelen 2016 e.v. in de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019. Over het bezuinigingsdeel vindt geen compensatie plaats.

Huren

De ontvangen huurbedragen stijgen in 2016 met een inflatiecorrectie van 0,75%. Wel kunnen er andere afspraken met verenigingen, instellingen etc. zijn gemaakt over huurverhogingen buiten de prijscompensatie om. Ook kunnen huren zijn aangepast in het kader van bezuinigingsmaatregelen.

Belastingen, heffingen en tarieven

Voor tarieven geldt in principe volledige kostendekkendheid. Bij belastingen, heffingen en tarieven is in de begroting 2016 voorsnog uitgegaan van een inflatiecorrectie van 0,75%, waarbij geen sprake is van kostendekkendheid. Kostendekkende heffingen zijn bijvoorbeeld de afvalstoffen- en rioolheffing.

Bij de gemeentelijke woonlasten (OZB, riool- en afvalstoffenheffing) wordt gestreefd naar een gematigde ontwikkeling van de totale reële lokale lastendruk. Er wordt vastgehouden aan het principe dat in ieder geval wordt gecorrigeerd voor nominale ontwikkelingen (inflatie 0,75%). In het raadsadvies "Belastingtarieven 2016" (zaaknummer: 1094818) is het totaalpakket aan belastingmaatregelen toegelicht.

Constance lonen en prijzen

In de meerjarenramingen 2017-2019 is, zoals gebruikelijk, uitgegaan van constante lonen en prijzen.

Omslagrente

Het percentage voor de omslagrente is, voor alle onderdelen waar we de renteomslag hanteren, in de begroting neerwaarts bijgesteld van 4,5% in 2015 naar 3,75% vanaf 2016.

Investeringsen

Op investeringen is de nota Activabeleid van toepassing, die begin 2012 is vastgesteld in de raad. De afschrijving start op 1 januari van het jaar ná ingebruikname van een goed c.q. na afronding van een investering. Dit betekent dat er niet wordt afgeschreven en in het jaar van afronding c.q. ingebruikname van een investering.

Op basis van de nota "Spelregels voor investeringen" gemeente Hengelo (zie ook de raadsbrief van 4 februari 2014) worden de rentelasten, vanaf de start van een investering, in werkelijkheid op maandelijkse basis toegerekend. Op begrotingsbasis wordt vanaf 2015 voor de geraamde investeringen in de eerste jaarschijf een half jaar rente als exploitatielast meegenomen. Daarna wordt telkens over het gehele jaar rente toegerekend.

De vervangingsinvesteringen maken onderdeel uit van het bestaand beleid. In de Beleidsbegroting is een meerjarig investeringsplan opgenomen, waarin ook alle vervangingsinvesteringen worden benoemd.

Gemeentefondsuitkering

De gemeentefondsuitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2015 van het gemeentefonds. Dit is ook een verplichting in het kader van het financieel toezicht door de provincie.

De mogelijke financiële gevolgen van de septembercirculaire 2015 zullen wij uw gemeenteraad, zoals gebruikelijk, in een raadsbrief doen toekomen.

Onvoorzien

In de begroting 2016-2019 wordt een jaarlijks bedrag van € 166.000 geraamd voor de post onvoorzien.

Arealen / autonome ontwikkelingsen

De onderhoudsbudgetten voor wegen, groen en riolering zijn aangepast conform de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019. De kostenuitzetting voor rioleringen verloopt budgettair neutraal voor de begroting. Uitgangspunt bij rioleringen is 100% kostendekkendheid.

4.2 Transformatie in het sociale domein

In 2015 zijn nieuwe taken op het gebied van de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdzorg op de gemeente afgekomen. Het afgelopen jaar is hard gewerkt door de organisatie om zich deze taken eigen te maken. Zowel qua inhoud, qua uitvoering als qua financiën is dat een uitdagende opgave. Te meer omdat besloten is dat de transities budgettair neutraal moeten worden uitgevoerd.

De prioriteit heeft het afgelopen jaar gelegen bij het verstrekken van de benodigde zorg, zodat de inwoners er zo weinig mogelijk van merken. Daarnaast zijn we zowel landelijk, als bij zorgaanbieders en gemeenten druk bezig met het op orde brengen van systemen. Gevolg hiervan is dat we op dit moment voor de jeugdzorg en Wmo nog onvoldoende cijfers en bedragen kunnen presenteren over hoe Hengelo ervoor staat.

In 2016 willen we verder werken aan de transformatie. De integrale probleemaanpak rondom één gezin of persoon staat daarbinnen centraal. Er moeten nieuwe werkwijzen worden ontwikkeld, ingebed in een nieuwe organisatie voor het hele sociale domein. Daarbij willen we inzetten op preventie met als gevolg, dat onze focus verschuift van maatwerkvoorzieningen naar collectieve voorzieningen.

Verder blijkt uit de meicirculaire 2015 dat we in 2016 € 1,86 miljoen minder budget krijgen voor de (nieuwe) taken op het gebied van Jeugdzorg en € 1,803 miljoen minder budget voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), dat oploopt tot € 3,478 miljoen in 2018. Ons college stelt voor maatregelen te treffen om de herverdeelde effecten van de invoering van de objectieve verdeelmodellen op te vangen. Hierover bent u afzonderlijk geïnformeerd in de raadsbrief "Voornemen opvangen kortingen Wmo en Jeugd" (zaaknummer: 1084925). Deze zijn als zodanig verwerkt in deze begroting. In de analyses bij de programma's 2 en 3 als onderdeel van paragraaf 7.2 "Financiële toelichting per programma" worden de mutaties uitgebreid toegelicht.

4.3 Transformatie in de binnenstad

In de binnenstad willen we een transformatie doorvoeren. In de binnenstad komen veel ontwikkelingen samen en de urgentie om te handelen is hoog. De nieuwe beleidsinvesteringen bevatten diverse maatregelen die bijdragen aan de versterking van de binnenstad. Op die manier hopen we de komende jaren te realiseren dat de binnenstad van Hengelo de huiskamer van onze stad wordt. Een belangrijk speerpunt daarbij is dat de hele stad mee kan doen. We bieden nadrukkelijk (beleids-)ruimte aan partijen uit de stad om een visie en initiatieven te ontwikkelen. We staan daarbij voor: 'omarmen, waarderen en aansluiten'.

4.4 Grote projecten

Hengelo kent een aantal grote (gebiedsontwikkelings)projecten die vaak al lang lopen en ook nog een aanzienlijke tijd door zullen lopen. Met deze gebiedsontwikkelingen kan Hengelo erin voorzien dat de economische groei gefaciliteerd wordt en dat Hengelose bedrijven voldoende ruimte hebben om zich te ontwikkelen en bedrijven van buiten de gemeente zich in Hengelo kunnen vestigen. Hiermee kan Hengelo zich blijvend manifesteren als uitstekende werkstad met een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Bovendien draagt dit bij aan de groei van de werkgelegenheid waardoor zoveel mogelijk wordt voorkomen dat mensen een beroep moeten doen op de sociale vangnetten. Naast de gebiedsontwikkelingen worden ook verschillende woongebieden ontwikkeld. Hengelo kenmerkt zich als een aangename woonstad met een kwalitatief hoogwaardig en divers aanbod van verschillende woningtypes en woonmilieus.

4.4.1 Wonen

Hengelo kent een aantal grote woningbouwlocaties binnen de grote projecten zoals: Broek Noord, Veldwijk Noord, Dalmeden, 't Rot/Landmanserve, Medaillon en Hart van Zuid. Naast de woningbouw in deze grote projecten vindt er ook binnen andere projecten woningbouw plaats en zijn er ook diverse "kleine" initiatieven in de stad waarin woningen worden toegevoegd. Soms door nieuwbouw op lege plekken, maar vaker als gevolg van de transformatie van andere functies zoals scholen en kantoren.

In 2016 spelen we zoveel mogelijk in op ontwikkelingen die door de toenemende belangstelling voor nieuwbouwwoningen en kavels op gang komt. Daarbij zetten we vooral in op een verbreding van het aanbod, met nieuw aanbod in bestaand stedelijk gebied. Hierbij valt te denken aan het tot ontwikkeling brengen van locaties zoals de Marskant, Seahorse, Gezondheidspark, Ichtus/Oldenzaalsestraat (O2) en een aantal woonvlekken in Hart van Zuid.

Tevens wordt in overleg met Welbions ingezet op een divers aanbod in het gebied Veldwijk Noord nadat in 2015 het winkelcentrum is opgeleverd en is begonnen met de aanleg van het Watertorenpark.

Tenslotte wordt samen met eigenaren in de binnenstad ingezet op een toename van het woningaanbod door transformatie van bestaande panden en door middel van het project Wonen Boven Winkels.

4.4.2 Bedrijventerreinen en kantoren

Ook voor de bedrijventerreinen geldt dat de belangstelling van bedrijven voor nieuwbouw en uitbreiding weer langzaam toeneemt. Hengelo kent hierbij een divers aanbod aan bedrijventerreinen die in eigen beheer van de gemeente worden uitgegeven en daarnaast een aantal locaties dat wordt ontwikkeld door particuliere eigenaren, zoals het HTSP bij Thales. Voor 2016 ligt het zwaartepunt bij de acquisitie van bedrijven voor de bestaande en in ontwikkeling zijnde bedrijventerreinen Oosterveld, Hart van Zuid kanaalzone, Westermaat Campus en Westermaat de Veldkamp om de verkoopdoelstellingen te behalen die als basis voor de grondexploitatie dienen.

Gezien het ruime aanbod van bestaande kantoorlocaties en de leegstand in bestaande kantoren wordt er de komende periode niet actief gewerkt aan de ontwikkeling van nieuwe kantoorlocaties; een mogelijke uitzondering hierop vormt de nieuwbouw van het Stadskantoor binnen het project Lange Wemen. Daar waar kansen zijn om bijvoorbeeld kantoren te transformeren naar andere functies wordt hier binnen de wettelijke mogelijkheden actief aan meegewerkt.

Naast de reguliere bedrijventerreinen kent Hengelo nog een bijzonder terrein met een zeer specifiek profiel, het Gezondheidspark. In de afgelopen jaren is gebleken dat de belangstelling voor dit gebied achterblijft bij de verwachtingen. Enerzijds komt dit door grote veranderingen in wet- en regelgeving voor de partijen binnen de gezondheidszorg. Anderzijds valt ook op dat partijen voor wie het Gezondheidspark bedoeld was, soms kiezen voor andere locaties. In de komende jaren is een heroriëntatie nodig op de doelstellingen van het Gezondheidspark en wordt vooral gewerkt aan de mogelijkheden om het deel van Gezondheidspark dat bestemd is voor wonen tot ontwikkeling te brengen.

4.4.3 Infrastructuur

De gemeente Hengelo kent een aantal grote infrastructuurprojecten zoals de: Westtangent, F35, Enschedesestraat, Kuipersdijk en enkele herinrichtingen. De Westtangent wordt in 2016 afgerond waarna enkele andere infrastructuurprojecten worden uitgevoerd.

4.4.4 Bijzondere projecten: Lange Wemen en Hart van Zuid

In Hengelo spelen twee grote gebiedsontwikkelingen die bijzondere aandacht vragen. Dit zijn Lange Wemen en Hart van Zuid.

Lange Wemen

In de afgelopen periode is gebleken dat er minder behoefte is aan winkelruimte dan bij de start en ook bij de herijking van het project is gedacht. Het is AM RED niet gelukt om voldoende huurders te vinden om tot een start van de uitvoering te komen. De komende tijd is de focus gericht op de realisatie van de horecawand. De ontwikkeling en realisatie van de winkels vindt mogelijk in een later stadium plaats. In 2015 heeft de gemeenteraad besloten dat nieuwbouw van het stadskantoor binnen het gebied Lange Wemen de voorkeur verdient boven mogelijke alternatieven. Daarbij is aangegeven dat de bouw van het stadskantoor gekoppeld blijft aan de start van het commerciële deel van Lange Wemen.

Hart van Zuid

Binnen Hart van Zuid zijn diverse projecten in voorbereiding en uitvoering. Het winkelcentrum Esrein is in 2015 opgeleverd. Van groot belang in Hart van Zuid is de voorbereiding van de doortrekking van de Laan Hart van Zuid en de brug. In de komende maanden wordt na een lange voorbereiding gestart met de verbouw van de MTS, waarna het WTC zich hier zal huisvesten. Deze ontwikkeling is van belang voor de uitstraling rondom de stationsomgeving. Zo wordt voor het Verenigingsgebouw de komende tijd gekeken naar de mogelijkheden van ontwikkeling voor dit pand. Voor Lansinkveld-Noord is het projectbureau Hart van Zuid op zoek naar een invulling.

-5. PROGRAMMAPLAN-

5.1. Centrale thema's

5.1.1. Transitie's

Een groot aantal taken binnen het sociaal domein is per 1 januari 2015 van het Rijk overgedragen naar de lokale overheid. De decentralisaties, ook wel transitie's genoemd. De taken die overgedragen zijn, betreffen de jeugdzorg, de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) en de Participatiewet. Daarnaast wordt ook het Passend Onderwijs ingevoerd. Het Rijk wil daarmee de hulpverlening dichterbij de inwoner brengen met minder en eenvoudigere regels. Het Rijk gaat er ook vanuit dat het goedkoper kan.

In onderstaand schema is aangegeven in welke begrotingshoofdstukken de transitie's aan de orde komen.

Hoofdstuk: Transitie:	1 Economie, werk en inkomen	2 Onderwijs en Jeugd	3 Welzijn en Zorg
Participatiewet	x		
Jeugdzorg		X	
AWBZ/WMO			x
Passend onderwijs		X	

In de volgende begrotingshoofdstukken staat meer informatie over de activiteiten en werkzaamheden die bij de nieuwe taken horen. In deze paragraaf gaan we in op de onderdelen van de transitie's die op meerdere begrotingshoofdstukken van toepassing zijn. Door integraal te werken, over de verschillende hoofdstukken heen, kunnen we 'winst' boeken. Dat is nodig gezien de opgelegde korting door de rijksoverheid.

Voor gedetailleerdere informatie over de transitie's verwijzen we naar het beleidsplan '*Met respect ... op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning*'.

Stand van zaken

De prioriteit in 2015 heeft gelegen bij het verstrekken van de zorg die nodig is voor de burger. Onze medewerkers hebben veel huisbezoeken uitgevoerd en de benodigde zorg voor de burgers toegekend. Daarna is gericht gekeken naar het op orde brengen van de systemen, zowel bij het landelijk ontwikkelde 'Gegevensknooppunt', alsook bij zorgaanbieders en de gemeente(n). Ter bevordering van de snelle afhandeling van zorgtoewijzingen en facturen moesten alle gemeenten worden aan gesloten op het 'Landelijk Gegevensknooppunt'. Tegelijkertijd moest uiteraard ook onze eigen applicatie voor de primaire vastlegging van de werkprocessen Jeugd en Wmo uitgebreid, ingericht en gevuld worden. Dit heeft meer tijd gevraagd dan wij hadden verwacht, waardoor we pas laat cijfers konden opnemen in de rapportages richting gemeenteraad. Inmiddels is dit op orde en kunnen we aan de hand van cijfers en ervaringen nadenken over de door de wetgever beoogde veranderingen in ons stelsel voor maatschappelijke ondersteuning.

De Participatiewet heeft dergelijke aanloopproblemen met systemen niet gehad. De focus vanuit deze hoek van het sociaal domein heeft onder andere gelegen op het in beeld brengen van schoolverlaters van het voortgezet speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en de entree-opleidingen. Respectievelijk 10, 31 en 16 leerlingen zijn inmiddels opgenomen in het doelgroepenregister. Dit houdt in dat zij in aanmerking kunnen komen voor door werkgevers beschikbaar gestelde banen in het kader van de banenafspraken en de daarbij behorende ondersteuningsinstrumenten. Ook is er aandacht voor de doelgroep uitkeringsgerechtigden die niet kan werken. Er zijn op 1 juli 2015 twee participatiecoaches gestart die voor deze groep samen met het Steunpunt Vrijwilligers Hengelo kijken naar mogelijkheden voor vrijwilligerswerk in de wijken. Daarnaast is er vanuit het Werkbedrijf in september 2015 een regionale campagne gestart voor werkgevers over de mogelijkheden van de Participatiewet.

2016: van transitie naar transformatie

In 2016 staat het verandertraject, ofwel de transformatie, centraal. Veranderingen met als doel om:

- ieder kind een veilige omgeving te geven, waarin school, naschoolse opvang, sportclub en buurt een belangrijke rol spelen (Jeugdwet)
- mensen zo lang mogelijk en zoveel mogelijk in hun eigen buurt in hun eigen huis te laten wonen, ook als ze ouder worden en/of een beperking hebben (Wmo)

- mensen die nu nog aan de kant staan, kansen te geven om mee laten doen en waar mogelijk door betaald werk zelf in hun levensonderhoud te laten voorzien (Participatiewet).

Ook regionaal is de roep om te transformeren. Samen met de andere Twentse gemeenten (Samen14) hebben we begin 2015 het inkooptraject dat we met elkaar hebben doorlopen in 2014 uitvoering geëvalueerd. Immers, nooit eerder hebben de gemeenten in Twente zoveel zorg en ondersteuning ingekocht. Er zijn zo'n 300 raamovereenkomsten afgesloten met aanbieders. Bijna unaniem was de wens om niet opnieuw in te kopen voor 2016 maar alle overeenkomsten met een jaar te verlengen om daarmee ruimte te maken om na te denken over de toekomst: de transformatie. Iedereen onderschrijft de noodzaak om de lessen van het afgelopen jaar te oogsten en de kennis te delen en ontsluiten. Samen met cliënten(organisaties) en aanbieders wordt in 2016 gewerkt aan verandering van de zorg. Ook worden de praktische zaken tegen het licht gehouden en verbeterd indien nodig.

De lokale transformatie-agenda maakt duidelijk wat de ontwikkelopgave is waarvoor we als gemeente staan en bij welke vraagstukken we andere gemeenten, cliënten en aanbieders van zorg nodig hebben. Daarnaast geeft de transformatie-agenda een prioritering van activiteiten en mogelijke quick-wins. De daadwerkelijke ondersteuningsbehoeften van burgers moeten hierbij het vertrekpunt zijn. Daarbij is de uitdaging dat we ons als gemeente opstellen als ontwikkelpartner.

De transformatie-agenda bevat verschillende onderdelen. Van de dienstverlening aan cliënten en het meten van effecten tot de manier van contracteren en de bekostiging. Van de koppeling tussen jeugdzorg en passend onderwijs tot de doorontwikkeling van het gedwongen kader (door de rechter opgelegde jeugdhulp). En van het opzetten van meer gezinshuizen tot het onderbrengen van dagbesteding in de wijken. Voor de overlappende doelgroep participatiewet-Wmo-jeugd (m.n. jongeren met een zware arbeidsbeperking) arrangementen ontwikkelen waarin een mogelijke doorlopende lijn kan ontstaan van dagbesteding via leren-werken naar werken met begeleiding. Ook de doorontwikkeling van maatschappelijke participatie voor mensen aan de onderkant van de participatieladder staat op de agenda. Zo maar een aantal voorbeelden.

Ondertussen gaat de uitvoering van de beleidsprogramma's zoals beschreven in Met respect... op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning door. Dit betekent dat wij verder inzetten op:

- Gebruik maken van eigen kracht (familieplannen, netwerk in beeld brengen)
- Meer gebruik maken van algemene voorzieningen (verschuiving van maatwerk naar algemeen en doorontwikkeling van Wijkkracht)
- Eén huishouden, één plan (relatie Jeugdwet, Wmo en Participatiewet)
- Centrale toegang tot informatie, advies, zorg en ondersteuning
- Meer ruimte voor professional en een flexibelere organisatie.

Budget

We ontvangen voor de taken rijksmiddelen in het deelfonds sociaal domein voor 2016-2019. De onderstaande cijfers zijn op basis van de meicirculaire 2015 van het gemeentefonds.

- = nadeel; bedragen (* € 1.000)

Deelfonds sociaal domein:	2016	2017	2018	2019
Decentralisatie AWBZ naar WMO (IU)	13.026	11.514	10.899	10.765
WMO Cumulatieregeling	270	216		
Decentralisatie Jeugdzorg (IU)	19.122	18.668	18.725	18.748
Decentralisatie participatie (IU), inclusief huidige Wsw	16.378	15.368	14.560	13.983
Totaal deelfonds sociaal domein:	48.796	45.766	44.184	43.496
Lasten- en batenmutaties:				
AWBZ/WMO en Jeugdzorg-taken	-32.418	-30.398	-29.624	-29.513
Decentralisatie participatie, inclusief huidige Wsw	-16.378	-15.368	-14.560	-13.983
Totaal lasten en batenmutaties:	-48.796	-45.766	-44.184	-43.496
Totaal financieel effect sociaal deelfonds meicirc.'15	0	0	0	0

Uit de meicirculaire 2015 blijkt dat we in 2016 € 1,86 miljoen minder budget krijgen voor de (nieuwe) taken op het gebied van Jeugdzorg en € 1,803 miljoen minder budget voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), dat oploopt tot € 3,478 miljoen in 2018. Het college stelt voor maatregelen te treffen om de herverdeeldeffecten van de invoering van de objectieve verdeelmodellen op te vangen. Deze zijn als zodanig verwerkt in deze begroting.

Jeugdhulp:

Een groot deel van de korting op de jeugdhulp, ad. € 1,86 miljoen wordt verklaard doordat we, wat betreft de AWBZ, de zorg voor minder cliënten hoeven in te kopen, omdat we die zorg vanaf 2016 niet (meer) leveren. Bijvoorbeeld doordat bepaalde doelgroepen bij nader inzien toch onder de Wet langdurige zorg (Wlz) vallen in plaats van onder de Jeugdwet. Het budget gaat fors omlaag, maar de hieraan gerelateerde zorgkosten dus ook. Het gaat om een bedrag van € 1,110 miljoen. Deze korting wordt één op één doorvertaald naar de betreffende Jeugdzorgvormen.

Zoals we uit de meicirculaire kunnen herleiden moet de verklaring van de bezuinigingsopgave voor € 750.000 gevonden worden in de overgang van het historische naar het objectieve verdeelmodel. Dit wordt gerealiseerd door:

- Herindiceren van zorgcontinuïteitcliënten (netto € 200.000 in 2016, structureel € 400.000 vanaf 2017)
- Aanpassen van het beleid voor Persoonsgebonden budget (Pgb) (€ 300.000)
- Beperken doorverwijzen naar tweedelijns zorg, o.a. door inzet van praktijkondersteuners bij huisartsen (€ 250.000)
- Ontwikkelen van innovatieve aanpakken (p.m.)
- Efficiënter organiseren van de werkprocessen (p.m.)
- Aanpassen tarieven (p.m.)

Tegelijkertijd wordt de post Spoedzorg vanaf 2017 opgehoogd omdat hierop een overschrijding wordt verwacht.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo):

Voor 2016 moet er uitgegaan worden van € 1,803 miljoen lager budget voor de Wmo, dat oploopt tot € 3,478 miljoen in 2018. Gelet op het feit dat Hengelo grote nadelige herverdeeldeffecten heeft in de nieuwe objectieve verdeelmodellen voor de Wmo en Jeugd ontvangen we in 2016 en 2017 een aanvullende uitkering op basis van de cumulatieregeling van € 270.000 (2016) en € 216.000 (2017). Wij vinden het rechtvaardig om de aanvullende middelen in te zetten om de taakstelling voor de Wmo in de jaren 2016 en 2017 iets te verzachten.

De bezuinigingstaakstelling voor de nieuwe Wmo voor 2016 komt daarmee op € 1,533 miljoen uit (en voor 2017 op € 2,687 miljoen). Deze taakstelling wordt opgevangen door:

- Herindiceren en aanpassen Pgb (netto € 903.000)
- Inzetten WTCG middelen (€ 350.000)
- Huishoudelijke hulp toeslag
- Waardering mantelzorg (€280.000)
- Aanpassen tarieven (p.m.)
- Bezuinigingsvoorstellen voor de langere termijn onderzoeken (p.m.)
 - Verdere verschuiving van maatwerk naar voorliggende voorzieningen
 - Aanpassen werkprocessen
 - Maximeren maatwerkvoorzieningen
 - Onderzoek naar inloop Ggz
 - Bredere inzet huishoudelijke ondersteuning
 - Evaluatie inzet MBO-plus Wijkkracht
 - Mantelzorgbeleid
 - Inzet op vervoer
 - Scootmobielpool.

Participatiewet:

Wij werken in 2016 in Twents verband verder aan de implementatie van de Participatiewet. Inmiddels is een document vastgesteld dat de verhouding tussen het Werkbedrijf (dit is een bestuurlijke overlegtafel) en het Werkplein Twente (dit is de uitvoeringsorganisatie) regelt. Er is een campagne voorbereid die aandacht vraagt voor het creëren van garantiebannen door en bij werkgevers.

De eerste ervaringen in 2015 zijn bemoedigend. Mensen uit de prioritaire doelgroepen (Wajong, wachtlijst WSW en schoolverlaters VSO en Praktijkonderwijs) dienden voorrang te krijgen. Hier is speciale aandacht naar uitgegaan en er zijn resultaten geboekt. Voor 2016 geldt dat het aantal beschikbare banen voor mensen met een arbeidsbeperking omhoog moet. Daarnaast gaan we monitoren hoeveel van de aangemelde leerlingen ook daadwerkelijk na keuring in het doelgroepenregister komen.

De werkgeversbenadering vanuit het Werkplein Twente wordt in 2016 verder uitgebouwd en geïmplementeerd. Ook hier is op onderdelen nog behoefte aan duidelijkheid vanuit het Rijk: no risk polis, job coaching en werkplekaanpassing. Wij blijven in diverse overleggen (VNG, Divosa, G32) aandacht vragen voor spoed hiervoor.

We gaan in 2016 verder werken aan het gekozen instrument voor loonwaardebepaling en een eenduidige uitstraling van het Werkplein. Dit alles om voor Twente in 2 jaar tijd de 515 garantiebannen uit de marktsector en de 275 banen uit de sector Overheid en onderwijs te halen. In 2016 verwachten wij te kunnen beginnen met de invulling van het nieuwe beschut werken. Ook in 2016 blijven we ons inzetten om de mensen die het verst van de arbeidsmarkt afstaan te stimuleren tot maatschappelijke participatie. 'Iedereen doet mee' is hierbij het motto!

5.1.2 Binnenstad

'Het komt niet vaak voor dat we het in Hengelo ergens over eens zijn, laat staan over een lastig onderwerp als onze Binnenstad. Laten we deze kans grijpen en met elkaar de volgende stappen zetten. Elke seconde telt ...!' Citaat uit de visie 'Toekomstbestendige Binnenstad Hengelo 2015'

Het coalitieakkoord 2014-2018 heeft van de aanpak van de Hengelose binnenstad een sector- en portefeuille- overstijgend thema gemaakt. De opgave luidt 'naar een vitale en toekomstbestendige binnenstad van Hengelo'. De ernst en urgentie van wat er in de binnenstad speelt, vraagt om een andere aanpak. De eerste kans om te laten zien, dat we de binnenstad anders gaan benaderen, is met deze reactie op de visie uit het rapport pilot Toekomstbestendige Binnenstad Hengelo (hierna visie TBH genoemd). Op 28 april 2015 heeft de SCH de eindrapportage aangeboden aan wethouder Elferink. De gemeente heeft nadrukkelijk (beleids-)ruimte geboden aan de partijen om een visie te ontwikkelen. Een visie die bedoeld is als antwoord op de problematiek van de leegstand en achteruitgang in de Hengelose binnenstad. Onze reactie op de visie TBH is: 'Omarmen, Waarderen en Aansluiten!'.

Er gebeurt veel tegelijk als het gaat om de binnenstad. Daarom hebben wij de programmasturing voor de binnenstad gecontinueerd. Er is een breed samengesteld Binnenstadsteam, dat de advisering en uitvoering rondom het programma doet. De methode die de gemeente toepast is maatschappelijk initiatief volgen en werken volgens de principes van de spontane stadsontwikkeling. Inmiddels is er een lange lijst van zaken onder handen. Verwacht geen vastomlijnd plan, maar veel meer een agenda en een proces waarbij wij aansluiten op initiatieven vanuit de binnenstad. *Alleen samen komen we verder.*

Dit is leidend voor onze aanpak. We gaan onderzoeken hoe we zo flexibel mogelijk kunnen inspelen op nieuwe initiatieven. We verwachten een zekere drang van buiten in het 'afdwingen van beleidsruimte'. Soms is het nodig dat het college hiervoor enige speelruimte moet hebben en dat naar de raad moet kunnen verdedigen. We willen deze aanpak zichtbaar maken voor alle Hengeloërs, omdat we willen dat iedereen met een goed idee kan bijdragen aan het beter maken van de binnenstad.

Speerpunten voor de gemeente zijn:

1. De stad herinrichten naar een compactere binnenstad, dit geldt vooral voor de hoofdwinkelstraten. We willen samen met de binnenstadspartners de binnenstad warmer, gezelliger en aantrekkelijker maken. We doen ons best om bezoekers langer te laten verblijven in de binnenstad.
2. Stedelijke herverkaveling, actief wegbestemmen en verevenen. Deze uitdaging nemen we aan in samenhang met landelijke Retailagenda waarin de Netwerkstad Twente op dit punt wordt uitgedaagd. Om dit speerpunt te behalen stelt ons college het vereveningsfonds compactere binnenstad in.
3. Concrete maatregelen uit de visie TBH zoals 'Win je winkel' en allerlei maatregelen die bijdragen aan de kwaliteit van de openbare ruimte zoals het verbeteren van de bewegwijzering en verlichting. Daarnaast houden we de regeling Wonen boven Winkels in stand en behouden we het straatmeubilair en de openbare toiletten.

Welke middelen zijn er voor de Binnenstad?

Het geld voor de binnenstad komt uit verschillende bronnen. Op de eerste plaats uit het bestaande Investeringsbudget Binnenstad van € 1 miljoen voor de periode 2015-2018.

Het Investeringsbudget Binnenstad is vooral bedoeld als hefboom voor grotere investeringen. Het budget is tactisch te combineren met andere investeringen, zoals voor beheer en onderhoud. Investeren doen we als gemeente samen met partners zoals Regio Twente, Netwerkstad Twente, provincie Overijssel en (externe) investeerders.

Resumé nieuwe beleidsinvesteringen voortkomend uit de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 voor de binnenstad:

• Voortzetten Puienfonds	€ 100.000/jaarlijks
• Schoonmaken op zondagen	€ 40.000/jaarlijks
• Faciliteren evenementen	€ 30.000/jaarlijks
• Fonds Compacte Binnenstad	€ 400.000 eenmalig
• Gratis parkeren koopzondagen	€ 50.000/jaarlijks
• Actieplan Fietsen 2015-2018	€ 1.000.000 totale investering eenmalig

5.2 Programma's

Programma 1 Economie, Werk en Inkomen

Aanspreekpunt bestuurlijk:	Wethouder ten Heuw
Betrokken sector(en):	Publieksdiensten en Sociale Zaken, Ruimte en Wijkzaken, Veiligheid en Leefomgeving
Aanspreekpunt(en) ambtelijk:	Katja Boerrigter, Henk Jan Tromp

Feitenkaarten

11. Economie

12. Uitkeringen, schuldbemiddeling en minimabeleid

13. Werkgelegenheid en sociale werkvoorziening

We werken aan een energiek Hengelo voor werken en ondernemen. Wij stimuleren en faciliteren de lokale economie (de bedrijven) door een actieve en betrokken houding. We wensen dat burgers zoveel als mogelijk inkomen uit werk hebben. De gemeente streeft ernaar zoveel mogelijk burgers werkgelegenheid te bieden door enerzijds de voorwaarden voor de vestiging van bedrijven aantrekkelijk te maken, anderzijds individuele begeleiding te bieden voor mensen bij de toeleiding naar werk en/of maatschappelijke participatie. We proberen armoede te bestrijden en schulden te voorkomen dan wel te saneren door schuldbemiddeling. Doel daarbij is de burger zo goed mogelijk in staat te stellen zo volwaardig mogelijk deel te nemen aan de samenleving.

Maatschappelijke trends

- Toename functiemenging: Steeds vaker vinden er (wisselende) combinaties van activiteiten op één plek plaats: wonen-werken, horeca-detailhandel, kantoren-bedrijven, etc. Onze regelgeving (o.a. bestemmingsplannen, APV) loopt achter op de wensen van de maatschappij en de ontwikkelingen. Het vormgeven en uitvoeren van economisch beleid wordt daardoor complexer.
- Veranderend winkelgedrag: door het toenemende internetgebruik ontstaat er minder en een andere behoefte aan fysieke winkels. De openingstijden van winkels worden flexibeler. De behoefte aan gemaksdiensten (bezorgen, ontzorgen) neemt verder toe.
- Toename van leegstand winkel-, bedrijfs- en kantorenvastgoed. Als gevolg van reorganisaties, bedrijfssluitingen en –verplaatsingen neemt de leegstand toe. Voor verouderde, incurante panden dreigt langdurige leegstand. Werk- en winkellocaties dreigen hierdoor te verpauperen.
- De aansluiting van onderwijs op de huidige arbeidsmarkt is onvoldoende. Dat vertaalt zich in het instellen van extra taal- en rekeneisen in het onderwijs en het vertaalt zich in een mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. De vraag naar (technisch) geschoolde arbeidskrachten neemt toe en het aantal banen voor lager opgeleiden neemt relatief gezien af.
- De schuldenproblematiek bij inwoners neemt verder toe.
- Door automatisering en door het verplaatsen van werk naar lageloonlanden, verdwijnen er banen.
- Het aantal uitkeringsgerechtigden neemt toe doordat de gemeente verantwoordelijk is voor meer en/of nieuwe doelgroepen door de invoering van de participatiewet.
- Door wijzigingen in de participatiewet wordt de druk op uitkeringsgerechtigden groter. De regels om in de uitkering te komen worden strenger, het controlemechanisme wordt strenger en er ligt meer druk op uitstroom. Zo wordt per 1 januari 2016 de taaleis ingevoerd. Dat betekent dat uitkeringsgerechtigden op een bepaald niveau Nederlands moeten kunnen lezen en spreken. Als zij dit niet kunnen moeten zij daaraan werken. Als zij hiervoor onvoldoende inspanning verrichten kan dit gevolgen hebben voor hun uitkering.

Speerpunten uit het coalitieakkoord

Economie

- Binnenstad: doorgaan met het instrument Bedrijfsinvesteringszone (BIZ), werken aan het imago en de identiteit van de stad (citymarketing, evenementenkalender, horecavisie), aanpak winkelleegstand, uitvoering visie Toekomstig Bestendig Hengelo.
- Expat Center Twente als een rendabel onderdeel van de WTC-organisatie.
- Bedrijventerreinen: revitalisering bestaande locaties (Twentekanaal en Westermaat-Zuidwest) en verdere ontwikkeling van specifieke profielen zoals HTS Park Twente.
- Economische samenwerking: sectorale aanpak in Twente, samenvoegen gemeentelijke EZ-taken en -afdelingen.

Uitkeringen, schuldhulpbemiddeling en minimabeleid

- Het opstellen van een meerjarenperspectief over hoe de voorzieningen van het armoedebelief kunnen worden verbonden met participatiedoelen.
- Het invoeren van het kindpakket.
- Het nog meer inzetten op preventie en op korte intensieve schulddienstverleningstrajecten.
- Het voortzetten van de huidige relatie met de Voedselbank en het Jeugdsportfonds.
- Het verder vormgeven van onze wettelijke taken met betrekking tot de ondersteuning van starters en ondernemers via de uitvoering van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen door het ROZ.

Werkgelegenheid en Sociale Werkvoorziening

- Het aanpakken van de mismatch tussen vraag en aanbod met betrekking tot de jeugdwerkloosheid.
- Het investeren in regionale samenwerking tussen de 4 O's (onderwijs, onderzoek, ondernemers en overheid).
- Het organiseren van de werkgeversdienstverlening.
- Het intensiveren van de samenwerking met het UWV, via regionale afstemming op het werkplein.
- Het onderzoeken van de uitbouw van het Werkplein naar een regionaal ondernemersplein.
- Het organiseren van SWB Leerwerkplekken voor mensen die kunnen werken, maar daarin nog ontwikkeld moeten worden.
- Het inzetten op een betere aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt.
- Het maken van afspraken met uitkeringsgerechtigden inzake het vormgeven van hun inzet voor de maatschappij.
- Het bestrijden van laaggeletterdheid.
- Het stimuleren van de beweging naar werken buiten de muren van de Sociale werkvoorziening.
- Het bieden van een veilige werkplek aan de huidige SW-geïndiceerden.
- Het toepassen van het instrument loonkostensubsidie met een aanvulling tot minimaal het minimumloon.
- Het invulling geven aan beschut werken voor mensen die hierop aangewezen zijn.
- Hengelo treedt op als centrumgemeente voor gemeenten in Twente en de Achterhoek op het gebied van ondersteuning van starters en ondernemers.

Waar richt de gemeente zich op in 2016?

Economie

Stand van zaken

Op het gebied van economie en arbeidsmarkt wordt steeds meer op Twentse schaal gewerkt. Na de Economische Motor Twente (2012) en de Ontwikkelagenda Netwerkstad (2013) is vanuit de aanbevelingen van de commissie Draaijer het document Twente Werkt! opgesteld, bedoeld om een antwoord te geven op de hoge werkloosheid in Twente. De uitvoering ligt bij de Twenteboard, die 5 actielijnen heeft uitgezet waaronder het versterken van het vestigingsklimaat en de acquisitie van nieuwe bedrijven. Dat wordt op Twentse schaal opgepakt en daarvoor wordt ook aan Hengelo om extra capaciteit gevraagd. In regionaal verband wordt verder samengewerkt aan de programmering van bedrijventerreinen en kantoorlocaties, de promotie van techniek (techniekpact, Twente goes Techno) en aan de bevordering van innovatie en export samen met het WTC Twente en Kennispark Twente.

Op lokaal niveau is er veel aandacht voor functieverandering van bestaand vastgoed, in de binnenstad en ook daarbuiten. Veel aandacht gaat naar de binnenstad met de horecavisie en het actieplan binnenstad als belangrijke onderdelen.

Het accountmanagement richt zich vooral op de begeleiding bij de uitgifte en herontwikkeling van verschillende bedrijvenlocaties (zoals Westermaat en het Gezondheidspark) en daarnaast op de binnenstad door inzet op acquisitie, leegstand en ondersteuning bij evenementen. Verder is de gemeente verantwoordelijk voor de markt en kermis. De markt is in de afgelopen jaren nagenoeg kostendekkend gemaakt.

Concrete acties en grote projecten

Voor 2016 staan de volgende concrete acties gepland:

- De gemeente investeert jaarlijks € 100.000 extra in de samenwerking op het gebied van economie en arbeidsmarkt in Twente. De samenwerking vraagt extra inzet van personeel, beleidsmatig en op het gebied van accountmanagement.
- We werken aan een compactere binnenstad en stellen daarvoor een vereveningsfonds in, waarin we eenmalig € 400.000 investeren. Hierbij wordt een nadrukkelijke koppeling gemaakt tussen met het thema binnenstad en de uitvoering van de geactualiseerde horecavisie.
- We actualiseren de bedrijventerreinenvisie, met aandacht voor de profilering van de verschillende terreinen binnen Twente.
- We verbinden de acquisitie van ons accountmanagement met acquisitie op regionale schaal en met de werkgeversbenadering.
- We vernieuwen de Horecavisie. Deze visie is een belangrijke pijler voor de ontwikkeling van de binnenstad.
- We starten de voorbereiding van de werkzaamheden aan het Twentekanaal in Hengelo, zodat het Twentekanaal toegankelijk wordt voor grotere schepen.

In 2016 werken we aan de volgende grote projecten:

- Lange Wemen: met focus op het ontwikkelen van de horecavisie, de detailhandelsvisie en bedrijfscontacten.
- Hart van Zuid: met inzet op programmaontwikkeling (o.a. WTC-businessdistrict, winkelcentrum Esrein) en bedrijfscontacten met gevestigde en nieuwe ondernemers (WTC-businessdistrict, Kanaalzone).
- Diverse werklocaties: (her)ontwikkeling en kaveluitgifte (van o.m. XL-Park, Oosterveld, Westermaat De Veldkamp, Westermaat Expo, Westermaat Plein en Gezondheidspark).

[Uitkeringen, schuldbemiddeling en minimabeleid](#)

Stand van zaken

De aantrekkende economie heeft als gevolg dat het aantal bijstandsuitkeringen (veel) minder sterk toeneemt dan in voorgaande jaren. Voor 2016 wordt, ondanks de door het CPB verwachte verbeterende economische situatie, rekening gehouden met een stijging van het aantal uitkeringen door instroom van de nieuwe doelgroepen (Wajong en voorheen Wsw).

In 2015 is bij de maatschappelijke takenverkenning gekozen voor de invoering van het kindpakket per 1 augustus. Onderdeel vormt het intensiveren van de relatie met de Voedselbank en het Jeugdsportfonds. De nota armoedebelief wordt in het najaar van 2015 geëvalueerd en aangepast. Vaststelling van de nieuwe nota wordt verwacht in de raad van januari 2016.

Concrete acties en grote projecten

Voor 2016 staan de volgende concrete acties gepland:

- We investeren € 25.000 extra in het kindpakket.
- We leggen een verbinding tussen BudgetAlert en Wijkkracht, waarbij we meer inzetten op de preventieve aanpak via Wijkkracht om daarmee zoveel mogelijk te voorkomen dat inwoners in een schuldsituatie terecht komen bij BudgetAlert.
- We werken aan de bestandskoppeling van signalen over betalingsachterstanden bij Menzis, Welbions en energiemaatschappijen, zodat sneller ingespeeld kan worden op inwoners met schulden. Hierdoor hopen we bijvoorbeeld huisuitzettingen te voorkomen.

[Werkgelegenheid en sociale werkvoorziening](#)

Stand van zaken

We realiseren onze re-integratietrajecten in principe bij ons eigen werkleerbedrijf SWB. Het door het Rijk toegekende budget bepaalt het aantal in te kopen trajecten en op basis daarvan wordt een prestatiecontract afgesloten. Bij de uitvoering van de trajecten wordt gebruik gemaakt van de interne en externe infrastructuur (waaronder Post NL) van SWB.

Met ingang van 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht geworden. De gemeente is verantwoordelijk voor de re-integratie van mensen met een Participatiewet-uitkering (voorheen WWB-uitkering). Hiertoe behoren ook mensen op de voormalige wachtlijst Wsw, alsmede nieuwe doelgroepen, zoals schoolverlaters VSO- en Pro-onderwijs en Entree-opleidingen en mensen die vanwege een arbeidsbeperking niet zelfstandig in staat zijn het minimumloon te verdienen. Werkgevers stellen voor deze doelgroep extra banen beschikbaar (in Twente 515 banen in de marktsector en 275 banen bij de overheid tot eind 2016). De gemeente kan mensen op deze banen plaatsen met behulp van instrumenten zoals de loonkostensubsidie. Hiervoor ontvangt de gemeente een bijdrage van het Rijk. Per 1 juli 2015 geldt voor de hele regio hetzelfde systeem van loonwaardemeting. Het Werkbedrijf is verantwoordelijk voor de matching. De uitvoering van deze werkzaamheden ligt bij het Werkplein Twente. Het werkplein is een samenwerkingsverband van de gemeenten Borne, Haaksbergen, Hengelo en Hof van Twente, met UWV, ROC van Twente en SWB. In 2015 zijn de instrumenten voor werkgevers zoveel mogelijk gelijk getrokken.

Per 1 januari 2015 is de Wsw afgesloten voor nieuwe instroom, de wachtlijst is opgeheven. Naar verwachting wordt in 2016 het gemiddeld aantal in te vullen fulltime SW arbeidsplaatsen (SE) 491 terwijl dit in 2015 nog 525,6 is. Het aantal Wsw dienstverbanden neemt dus af. We proberen zoveel mogelijk Wsw'ers te detacheren bij reguliere werkgevers.

Er is regionaal een beroep gedaan op door het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor de sector sociale werkvoorziening, bedoeld om de innovatie en transformatie van de sector een impuls te geven en beschutte werkplekken te realiseren. Bij toekenning zijn deze middelen in de periode 1 september 2015 tot 1 september 2016 in te zetten.

Vanuit het ROZ wordt gewerkt aan het opzetten en adviseren van sociale ondernemingen, de terugkeer van bijstandsgerechtigden naar de arbeidsmarkt, de bevordering van de wijk economie en het adviseren en faciliteren van starters en zzp-ers, alsmede ondernemers in moeilijkheden.

Concrete acties en grote projecten

Voor 2016 staan de volgende concrete acties gepland:

- In 2016 wordt verder gewerkt aan de totstandkoming van de publiekrechtelijke organisatie-eenheid voor beheer en onderhoud van de publieke ruimte. Dit in het kader van 'Samen Verder' met SWB en gemeente Hof van Twente.
- We verbeteren de werkgeversdienstverlening (plaatsing) op het Werkplein en we stellen een marktbeveiligingsplan 2016 op. In 2016 wordt gewerkt aan een governancestructuur van de Werkpleinen in Twente.
- We zetten in op vroeg signalering van problemen bij bestaande zzp'ers en ondernemers via advisering en coaching en nauwe samenwerking met partners en intermediairs, zoals de Belastingdienst. We proberen op deze manier 'erger' te voorkomen.
- We stimuleren de wijk economie door netwerkcafés, spreekuren en trainingen te organiseren.
- We werken samen met het ROC van Twente om ondernemerschap in het onderwijs te stimuleren.
- We proberen kwetsbare jongeren, die door maatregelen in het onderwijsdomein tussen wal en schip dreigen te vallen, te helpen op de arbeidsmarkt. Gemeente, onderwijs, zorg en het bedrijfsleven slaan de handen ineen om ook in mindere tijden juist ook kwetsbare jongeren wel te kunnen blijven ondersteunen en hen niet tussen wal en schip te laten vallen.
- We integreren sociale zaken van Haaksbergen in de gemeenschappelijke regeling Borne-Hengelo.

Relatie met andere programma's

Programma 2 Onderwijs en Jeugd

Er vindt beleidsafstemming plaats voor de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en op schooluitval (RMC). Deze beleidsafstemming draagt o.a. bij aan het beperken van het aantal Hengelose inwoners dat een beroep moet doen op een bijstandsuitkering.

Programma 3 Zorg en welzijn

Maatschappelijke participatie en schuldhulpverlening dragen bij aan het welzijn van de Hengelose burger. In het kader van de Participatiewet vindt beleidsafstemming plaats. Daarbij is bijzondere aandacht voor die doelgroepen die begeleiding nodig hebben op gebied van werk en maatschappelijk functioneren.

Programma 4 Sport en cultuur

Het minimabeleid draagt eraan bij dat de Hengelose burger, in het bijzonder kinderen, kunnen deelnemen aan sport en culturele activiteiten. In het kader van de participatiewet vindt beleidsafstemming plaats.

Programma 5 Ruimtelijke ontwikkeling en mobiliteit

Vanuit Economische Zaken wordt een bijdrage geleverd aan de programmatische onderbouwing van ruimtelijk-economische ontwikkelingen en daaraan gerelateerde mobiliteitsvraagstukken. Via de accountmanagers worden contacten onderhouden met bestaande en potentiële belanghebbenden.

EZ levert input voor de actualisatie van bestaande en de totstandkoming van nieuwe bestemmingsplannen en andere Ruimtelijke Ordening-producten (structuurvisie, vergunningen).

Programma 7 Bestuur, veiligheid en openbare orde

Cliënten van sociale zaken melden zich via werk.nl voor een uitkering. In 2016 gaat het zorgloket de zogenaamde 'centrale toegang' vormen voor ook de doelgroep die onder de participatiewet valt. Verder wordt gewerkt aan de actualisatie van de horecavisie. De inhoud en uitwerking hiervan raakt ook de thema's veiligheid en openbare orde.

Programma 8 Financiën

Voor wat betreft de uitgifte van werklocaties en verkoop van gemeentelijk maatschappelijk vastgoed leveren de accountmanagers een directe bijdrage in het realiseren van de financiële resultaten.

Relatie met centrale thema's

Transities

Vanuit de participatiewet liggen er duidelijke relaties met de twee overige transities. Belangrijk is de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en een naadloze overgang van school naar werk. Per 1 juli 2016 zijn alle leerlingen, die het VSO- en Praktijkonderwijs verlaten alsmede de leerlingen van de Entree-opleiding, in het doelgroepregister geplaatst. Dat betekent dat ze in aanmerking komen voor de banenafpraak. Hiervoor is een nauwe samenwerking opgezet met o.a. de betreffende scholen, het RMC, UWV en ROC. De re-integratie van arbeidsgehandicapten vraagt nauwe afstemming met de WMO. In sommige gevallen is het noodzakelijk om WMO-instrumenten in te zetten vooraf of tijdens de plaatsing van deze groep op banen in het kader van de banenafpraak. Hierdoor wordt steeds meer invulling gegeven aan het uitgangspunt één gezin, één plan, één regisseur.

Binnenstad

Economische Zaken levert een belangrijke bijdrage aan de transformatie van de binnenstad. Dit onder andere door het centrummanagement te ondersteunen, acquisitie te plegen bij bedrijven, de winkelleegstand aan te pakken en door te werken aan het imago en de identiteit van onze stad (citymarketing, evenementenkalender, horecavisie).

Streefwaarden en activiteiten

Prestatie indicator	2014 (werkelijk)	2015 (begroot)	2016 (begroot)
<i>Subsidiëren en aansturen Bureau Hengelo voor stadspromotie en evenementen</i>	280 evenementen	280 evenementen	280 evenementen
<i>Beleid haven, toezicht, handhaving en inning havengelden</i>	Geladen: 1.895 kton bulk en 50.359 teu Gelost: 1.059 kton en 50.198 teu	Geladen: 2.000 kton bulk en 52.000 teu Gelost: 1.200 kton en 52.000 teu	Geladen: 2.000 kton bulk en 52.000 teu Gelost: 1.200 kton en 52.000 teu
<i>Organiseren markt en kermis</i>	120 marktdagen en Lambertuskermis in september	120 marktdagen en Lambertuskermis in september	120 marktdagen en Lambertuskermis in september

<i>Bedrijven aantrekken en relatiemanagement door accountmanagers</i>	9.000 bedrijfscontacten en 500 bedrijfsbezoeken	7.500 bedrijfscontacten en 420 bedrijfsbezoeken 800 binnengehaalde vacatures door het werkplein	7.500 bedrijfscontacten en 420 bedrijfsbezoeken 1000 binnengehaalde vacatures door het werkplein
<i>Subsidiëren recreatieparken in regionaal verband</i>	4 recreatieparken	4 recreatieparken	4 recreatieparken
<i>Aantal banen per 1000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar</i>	893	893	894
<i>Het aantal werkloze jongeren 16- 24 J stand per 31 december</i>	141	144	147
<i>Netto participatiegraad</i>	64,1%	64,7%	65,4%
<i>Aantallen uitkeringen WWB, loaw en loaz stand per 31 december</i>	2.223	2.403	2.575
<i>Schuldbemiddelings-trajecten</i>	1.055	1.104	1.000
<i>Aantal huishoudens dat bijzondere bijstand ontvangt</i>	1.348	1.457	1.561
<i>Het percentage kinderen in (p-wet) uitkeringsgezinnen uitgedrukt in totaal aantal kinderen t/m 24j</i>	7,7%	8,1%	8,5%
<i>Aantal verstrekkingen Individuele inkomens-toeslag</i>	1.294	1.250	1.250
<i>Verstrekkingen Sport en Cultuurfonds</i>	5.859	5.900	5.950
<i>Ingekochte re-integratietrajecten</i>	375	325	325
<i>Aantal SE's bij de SWB</i>	545,57 SE's	525,6 SE's	491 SE's

Het begrip 'streefwaarde' dient in deze tabel ook geïnterpreteerd te worden als het resultaat van inspanningen om een grotere stijging te voorkomen.

Relevante beleidsnota's

Meer lezen over Economie, Werk en Inkomen? Dit zijn de meest relevante beleidsnota's:

- Evaluatie Bedrijventerreinvisie (2013)
- Horecavisie (2013)
- Detailhandelsvisie (2012)
- Kantorenvisie (2012)
- Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente (2013)
- Twente Werkt (2014)
- Met respect...(2014)
- Op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning

Bezuinigingsmaatregelen 2016-2019

1.1.1 Subsidiëren van Bureau Hengelo voor stads promotie toerisme en evenementen (€ 144.000)

Bureau Hengelo ontvangt een subsidie voor het bevorderen van evenementen, toerisme en stads promotie. Vanaf 2018 worden de taken het bevorderen van toerisme en stads promotie niet meer gesubsidieerd, waardoor het budget verminderd wordt. Er blijft alleen subsidie behouden voor het bevorderen van de organisatie van evenementen. Bureau Hengelo moet daarbij zelf opbrengsten gaan genereren. Als dit niet lukt wordt de taak teruggehaald naar de gemeente.

1.1.2 Beleid maken voor de haven, toezicht en handhaving hierop (€ 17.000)

Er wordt € 17.000 bespaard doordat de gemeente Hengelo de toezichtstaken voor de haven van de gemeente Enschede uitvoert.

1.1.3 Organiseren en aansturen van de warenmarkt (budgettair neutraal)

De markt wordt vanaf 2016 één keer in de vier weken schoongemaakt in plaats van elke week. Dit levert een besparing op die verdisconteerd is in het markttarief. In hoofdstuk 8 wordt verder ingegaan op de leges en tarieven.

1.1.4 Organiseren en aansturen van de Lambertuskermis (€ 60.000)

Er wordt een besparing van € 10.000 gerealiseerd door het budget voor inhuur van derden af te ramen. Daarnaast wordt een besparing van € 50.000 gerealiseerd doordat met extra marketing verwacht wordt dat de inkomsten (staangelden) toenemen.

1.1.5 Beleid maken voor de economische structuur in Hengelo (€ 32.000)

Een bezuiniging van € 32.000 wordt gerealiseerd door de werkzaamheden rondom Netwerkstad en de centrummonitor terug te brengen.

1.1.6 Relaties onderhouden met bestaande en nieuwe bedrijven via accountmanagers (€ 25.825)

Er wordt bezuinigd op secretariële/bedrijfsondersteuning en door een minder actieve houding op bedrijfscontacten te hanteren.

1.1.7 Subsidiëren van recreatieparken in regionaal verband (PM)

De Regioraad wordt voorgesteld scherper te zoeken naar mogelijkheden om de opbrengsten uit commerciële exploitatie van de parken te vergroten, waardoor de gemeentelijke bijdrage aan de parken (verder) verlaagd kan worden.

1.2.1 Bijstand verstrekken (€ 519.000)

Een besparing van € 269.000 wordt gerealiseerd door de Participatiewet anders uit te voeren. Klantmanagers bieden nu vaak een oplossing vanuit het oogpunt van de uitkering. In de toekomst gaan we toe naar meer integrale hulpverlening. Een tweede besparing van € 250.000 wordt gerealiseerd door het ROZ buiten de deur te plaatsen en diensten daarna anders in te kopen.

1.3.1 Beleid voor terugkeer naar de arbeidsmarkt en starters adviseren (€ 108.000)

Er wordt bezuinigd op het ondersteunen van initiatieven als Social Return on Investment en Pact Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen door dit meer aan de markt over te laten. Daarnaast wordt bezuinigd op het budget Sub verrekening Berflo dat werd gebruikt voor buurtgerichte sociale activering vanuit het wijkcentrum in de Berflo Es. Met deze activiteit is al gestopt.

1.3.2 Workshops en trajecten voor bijstandsgerechtigden inkopen en uitvoeren (€ 230.123)

Er wordt bezuinigd op de inkoop van bijzondere trajecten waarin de SWB niet kan voorzien. Dit zijn bijvoorbeeld trajecten voor dove en/of blinde mensen. Daarnaast wordt de bijbehorende formatie bezuinigd.

1.3.3 Activiteiten onder inburgeraars organiseren (€ 80.000)

Een besparing wordt gerealiseerd door de gemeentelijke bijdrage aan activiteiten voor inburgeraars te halveren. Op korte termijn wordt een implementatieplan opgesteld omtrent de realisering van deze bezuiniging.

1.3.4 Werkplekken bekostigen bij SWB bedrijven (€ 275.767)

De gemeentelijke bijdrage aan de SWB en de bijbehorende formatie worden bezuinigd. De SWB behoudt de rijksbijdrage, daarnaast onderzoeken we of we meer gemeentelijke activiteiten kunnen uitbesteden aan de SWB.

Alternatieve bezuinigingsopties

Deze alternatieve bezuinigingsopties zijn opgesteld tijdens de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019, maar daar is vooralsnog niet voor gekozen.

1.1.9 Nieuwbouw stadskantoor (€ 535.965)

Als gekozen wordt voor de nieuwbouw van het stadskantoor dan is een bezuiniging mogelijk door exploitatie en efficiëntie voordelen.

1.2.1 Bijstand verstrekken (€ 213.000)

Er kan bezuinigd worden op het budget sociale economie dat wordt ingezet op participatie en op de huisvestingskosten van het CWWB.

1.2.2 Schuldbemiddeling (€ 131.257)

Bezuinigd kan worden door bij schuldhelpverlening strenger te selecteren wie voor schuldbemiddeling in aanmerking komt, budgetbeheer slechts één jaar te vergoeden en Budget Alert op te heffen.

1.2.3 Bijzondere bijstand (€ 189.900)

Bezuinigd kan worden door geldleningen te verstrekken voor de aanschaf van producten in plaats van goederenbonnen en door de uitvoeringsregels strenger toe te passen.

1.2.4 Individuele inkomenstoeslag (202.625)

Op de individuele inkomenstoeslag kunnen verschillende bezuinigingen worden doorgevoerd afhankelijk van welke keuzes worden gemaakt over de lengte van de referteperiode en de hoogte van de toeslag.

1.2.5 Maatschappelijke participatie (€ 120.000 en p.m.)

Een bezuiniging kan worden gerealiseerd door de bijdrage voor het lidmaatschap van de bibliotheek af te schaffen. Daarnaast kan mogelijk bezuinigd worden door onderzoek te doen naar een eventueel stapelingseffect van verschillende minimaregelingen.

1.3.1 Beleid voor terugkeer naar arbeidsmarkt en starters adviseren (€ 249.800)

Er kan bezuinigd worden op stadsbanen en de formatie voor werk en arbeidsmarktbeleid.

Financiën

11 : Economie			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
11A	Subsidiëren van Bureau Hengelo voor stadspromotie en evenementen.	444.258	
11B	Beleid maken voor de haven, toezicht en handhaving hierop en het innen van havengelden.	360.706	401.014
11C	Organiseren en aansturen van de markt en kermis.	286.327	324.021
11D	Beleid maken over de economische structuur in Hengelo.	741.458	266.988
11E	Relaties onderhouden met bestaande en nieuwe bedrijven via accountmanagers.	314.304	
11F	Subsidiëren van recreatieparken in regionaal verband.	204.523	
11 - Totaal		2.351.576	992.023

12 : Uitkeringen, schuldbemiddeling en minimabeleid			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
12A	Bijstand verstrekken en andere uitkeringen verstrekken aan oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werklozen en zelfstandigen.	46.005.954	36.737.126
12B	Schuldbemiddeling bieden aan inwoners met schulden.	1.342.585	
12C	Bijzondere bijstand verstrekken aan huishoudens met een laag inkomen en noodzakelijke uitgaven.	1.672.709	201.500
12D	Individuele inkomenstoeslagen verstrekken aan huishoudens die langer dan drie jaar een laag inkomen hebben.	1.681.861	
12E	Bevorderen van maatschappelijke participatie door het verstrekken van vergoedingen voor sport- en culturele activiteiten.	875.177	
12 - Totaal		51.578.286	36.938.626

13 : Werkgelegenheid en sociale werkvoorziening			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
13A	Beleid ontwikkelen gericht op terugkeer van bijstandsgerechtigden naar de arbeidsmarkt, bevordering van wijkeconomie en adviseren en faciliteren van starters en zzp-ers.	1.634.150	
13B	Workshops, participatietrajecten en re-integratietrajecten voor bijstandsgerechtigden inkopen en uitvoeren.	2.753.254	50.000
13C	Coördineren en organiseren van activiteiten om taal-, reken- en ICT-vaardigheden van inburgeraars te vergroten.	120.900	40.000
13D	Werkplekken bekostigen bij of via SWB of andere SW-bedrijven voor inwoners met een indicatie sociale werkvoorziening.	12.797.360	
13E	Inwoners met een arbeidsbeperking plaatsen op door Twentse werkgevers beschikbaar gestelde banen.		
13 - Totaal		17.305.664	90.000

Programma 1 Economie, werk en inkomen						
exploitatie bedragen x € 1.000	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-72.749	-71.860	-71.191	-71.024	-71.197	-72.384
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	54.725	37.054	38.021	39.166	40.249	41.325
Resultaat voor bestemming	-18.024	-34.806	-33.170	-31.858	-30.948	-31.059
Toevoegingen aan de reserves	-25	-45	-45	-45	-45	-45
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
mutaties reserves	-25	-45	-45	-45	-45	-45
Programma 1 Economie, werk en inkomen						
Resultaat na bestemming	-18.049	-34.851	-33.215	-31.903	-30.993	-31.104

Programma 2 Onderwijs en Jeugd

Aanspreekpunt bestuurlijk:	Wethouder Schoonhoven
Betrokken sector(en):	Samenleving
Aanspreekpunt(en) ambtelijk:	Katja Boerrigter

Feitenkaarten

21. Opgroeien en ontwikkelen

22. Opvoeden en zorg

De gemeente streeft ernaar de ontwikkeling van jeugdigen (en volwassenen) te bevorderen en de jeugd te laten opgroeien tot zelfredzame inwoners. Het beleid hierop wordt vormgegeven binnen het programma Jeugd en de 2 pijlers "opgroeien en ontwikkelen" en "opvoeden en zorg". Vanaf 1 januari 2015 is de gemeente naast de taak van het preventieve jeugdbeleid en de jeugdgezondheidszorg ook verantwoordelijk voor alle jeugdhulp voor jeugdigen tot 18 jaar.

Maatschappelijke trends

- Preventie en eigen kracht: als voorkomen kan worden dat zware zorg nodig is heeft dit de voorkeur. Belangrijk is de preventie hier op in te zetten. Uitgangspunt is verder dat mensen zelf doorgaans in staat zijn de regie op hun leven te voeren en de eventuele moeilijkheden die ze tegenkomen met de mensen om hen heen op te pakken. Waar (tijdelijk) meer nodig is, ondersteunen we vanuit de verantwoordelijkheid die we hebben bij de uitvoering van de WMO en de Jeugdwet.
- Bezuinigingen: de gemeente Hengelo heeft een forse bezuinigingsopgave vertaald in een samenhangend pakket van bezuinigingsmaatregelen en nieuwe beleidsinvesteringen voor 2016-2019. Voor een sluitende begroting is ook ingrijpen binnen het taakveld Onderwijs en Jeugd noodzakelijk. Daarnaast vindt er vanuit het rijk een korting op het Macrobudget Jeugd plaats.
- Terugtrekkende overheid en minder regeldruk: Kenmerkend van de periode voor de transitie op 1 januari 2015 is dat de diversiteit van de stelsels voor bekostiging van jeugdhulp groot was. De overheid wil dit vereenvoudigen door passende ondersteuning dichterbij de burger te leggen. Doordat integraal gewerkt gaat worden is de verwachting dat de regeldruk verminderd.
- Toenemende vraag jeugdhulp: De Nederlandse jeugd is de gelukkigste jeugd en tevens ook de meeste zorg-intensieve jeugd van Europa. De transitie en transformatie moeten bijdragen aan een dalende vraag naar jeugdhulp. Mocht het nodig zijn dan kunnen jeugdigen en gezinnen passende ondersteuning krijgen.
- Toenemende tegenstellingen tussen hoog- en laagopgeleiden: het opbrengstgericht werken is in alle leeftijdsgroepen en onderwijssoorten een speerpunt geworden. Het doel is om het algemene niveau van de Nederlandse jeugd van taal en rekenen te verhogen. Eisen die gesteld worden voor opleidingen en banen nemen toe. Als jeugdigen dit niet kunnen halen, is het alternatief waarmee ze alsnog de weg richting vervolgopleiding of werk vinden niet altijd meer vanzelfsprekend.

Speerpunten uit het coalitieakkoord

Opgroeien en Ontwikkelen

- Investeren in samenwerking tussen verschillende schoolbesturen (i.v.m. passend onderwijs en huisvestingsvraagstukken).
- Sport, muziek, cultuureducatie en techniekonderwijs zoveel mogelijk naar scholen brengen.
- Inzetten op de groep jongeren die buiten de boot vallen omdat ze geen entree-opleiding hebben.
- Integrale Kind Centra als basisvoorziening.

Opvoeden en Zorg

- Uitgaan van een positief opgroei- en opvoedklimaat met primaat bij ouders en opvoeders.
- Nieuwe jeugdzorgtaken kopen wij in samen met andere gemeenten in Twente via raamcontracten.

- We zetten in op preventie en we maken met huisartsen en scholen afspraken over doorverwijzing en inzet van jeugdhulp.

Waar richt de gemeente zich op in 2016?

Opgroeien en ontwikkelen

Stand van zaken

Er is vervolg gegeven aan de kwaliteitsverhoging van de uitvoering van de vroegschoolse educatie (VVE) in het peuterspeelzaalwerk. De Integrale Kind Centra in Hengelo hebben verder vorm gekregen. Het onderwijs pakt hierin de handschoen op om dit verder gestalte te geven met de kinderopvang en de peuterspeelzaal. Met Plein Midden Twente is een vervolg gegeven aan de verbinding Passend Onderwijs en Jeugdhulp.

Het (vrijwillig) jeugd- en jongerenwerk moet in relatie gebracht worden met Wijkkracht. In de maatschappelijke takenverkenning is gekozen te bezuinigen op het jeugd- en jongerenwerk, de gevolgen daarvan moeten in de komende periode duidelijk worden.

Er is een bestuurlijke opdracht over het terugleiden van kwetsbare jongeren naar de arbeidsmarkt. Hierin wordt verbinding gelegd tussen Onderwijs, Wmo, Jeugdhulp en Participatie.

Over de huisvesting van het VSO nemen college en raad waarschijnlijk eind 2015 een besluit.

Eind 2015 vindt daarnaast de aanbesteding van de nieuwbouw Vmbo plaats en wordt helder hoe de besturen de samenwerking binnen één gebouw concreet vorm zullen gaan geven.

Concrete acties en grote projecten

- We werken aan de ontwikkeling van het Vmbo: de OSG en Carmel gaan samenwerken onder één dak. Nabij de wijk Medaillon wordt voor beide scholen één beroepsgericht Vmbo gerealiseerd. In 2016 wordt gestart met de bouwwerkzaamheden.
- We werken aan de huisvesting Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO): eind 2015 is het onderzoek naar huisvesting voor het VSO afgerond. In 2016 moet uitvoering gegeven worden aan realisatie en de inpassing van andere gerelateerde functies binnen het gebouw, zoals de schooldirectie en kapstokprojecten (€ 180.000).
- We willen meer scholen aansluiten bij het programma 'Bibliotheek op school': een nieuwe beleidsinvestering die voortkomt uit de maatschappelijke takenverkenning is het voortzetten van het programma bibliotheek op school. Het streven is daarbij om meer scholen aan te laten sluiten bij dit programma.
- We willen duidelijk hebben hoe de inzet binnen de voorschool in de toekomst vorm krijgt: het rijksbeleid vanaf 2018 en de bezuinigingen in Hengelo op het peuterspeelzaalwerk leiden tot een nieuwe situatie binnen het voorschools onderwijs in Hengelo. Er wordt gewerkt aan toekomstscenario's waarbij rekening wordt gehouden met het behoud van de doelgroep en het bereik van de (huidige) voorschoolse voorzieningen, de borging van de opgebouwde kwaliteit voorschools onderwijs en de lijnen voor de zorg ook voor jonge kinderen. Eind 2015 wordt gekozen op welke wijze vervolg wordt gegeven aan de voorschool in Hengelo. Streven is in 2016/2017 de nieuwe werkwijze ten uitvoer te brengen.

Opvoeden en zorg

Stand van zaken

De uitvoering van Loes, Ondertussen074 en opvoedondersteuning heeft plaatsgevonden. Door de ontwikkeling van Wijkkracht en de centrale toegang voor jeugd moeten we helder maken hoe de verschillende activiteiten zich tot elkaar verhouden.

In 2015 is door het bureau HHM een onderzoek uitgevoerd met betrekking tot de rol en positie van de GGD-JGZ. Geconstateerd is dat er meer lokaal maatwerk vanuit de JGZ gewenst is.

De toegang tot jeugdhulp wordt geregeld vanuit het team Jeugd en Gezin. Zowel intern (met Leerplicht, WMO en Sociale Zaken) als extern (met Onderwijs, Huisartsen, Wijkkracht en Gedwongen kader) zijn hiertoe verbindingen gelegd. De regisseurs van het team gaan op huisbezoek voor vraagverheldering en zorgen ervoor dat passende hulp wordt ingezet. Eind 2015 wordt het convenant met de Raad voor de Kinderbescherming geëvalueerd, evenals Veilig Thuis Twente (VTT). Er is een eerste aanzet gemaakt voor werkafspraken met gecertificeerde instellingen (voor jeugdbescherming en jeugdreclassering).

De inkoop van jeugdhulp is geëvalueerd met als uitkomst dat de overeenkomsten met een jaar verlengd worden.

Concrete acties en grote projecten

- We willen de inrichting van de toegang tot jeugdhulp in 2016 verder optimaliseren. Zo leren we door praktijkervaringen steeds beter hoe we kunnen zorgen dat samen met jeugdigen en hun ouders gekomen wordt tot een ondersteuningsplan op maat. Vanuit het team Jeugd en Gezin worden hiertoe zowel intern (met Leerplicht, Wmo en Sociale Zaken) als extern (met Onderwijs, Huisartsen, Wijkkracht en gedwongen kader) verbindingen gelegd.
- We gaan de inkoop en uitvoering van jeugdhulptaken doorontwikkelen: in 2014 zijn in regionaal verband inkoopafspraken gemaakt voor de uitvoering van de jeugdhulptaken in 2015. De inkoop van de jeugdhulp is begin 2015 geëvalueerd. Besloten is de overeenkomsten met een jaar te verlengen. Op basis van de ervaringen wordt het inkoopproces voor 2017 doorontwikkeld en bijgesteld.
- We blijven focus houden op kwetsbare jongeren: met de verwachting dat de groep kwetsbare jongeren de komende jaren groeit, is het belangrijk dat er ondersteuning is als jongeren het op school of zonder specifieke ondersteuning niet redden. Gemeente, onderwijs, zorg en het bedrijfsleven slaan de handen ineen om ook in mindere tijden juist ook kwetsbare jongeren wel te kunnen blijven ondersteunen en hen niet tussen wal en schip te laten vallen.
- We geven de transformatie vorm: nu de transitie heeft plaatsgevonden kan de aandacht gericht worden op de transformatie. In 2015 werken we aan een transformatie-agenda om de veranderingen die met de Jeugdwet worden beoogd verder door te voeren. Uitvoering van deze agenda moet in 2016 plaats vinden. Een belangrijk thema hierin is de verschuiving van maatwerk naar preventie door meer in te zetten op algemene voorzieningen.

Relatie met andere programma's

Programma 1 Economie, Werk en Inkomen

In het kader van 'één gezin, één plan' en beleid rond kwetsbare jongeren is de afstemming met Sociale Zaken van belang.

Programma 3 Zorg en welzijn

Ook hier ligt in het kader van 'één gezin, één plan' een duidelijke relatie.

Als het gaat om de afspraken met aanbieders van zorg dient er afstemming te zijn met dit programma, in een aantal gevallen gaat het om aanbieders die gericht zijn op zowel jeugd als volwassenen. Vanuit de WMO is verder voorgeschreven dat er een Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling moet zijn. Daarnaast is er een relatie met de innovatie projecten bij huisartsen en MBO+ in Wijkkracht.

Programma 4 Sport en Cultuur

Voor sportstimulering en cultuureducatie is de directe relatie met onderwijs belangrijk.

Programma 5 Ruimtelijke Ontwikkeling en Mobiliteit

Wisselende leerlingaantallen maken dat schoolgebouwen leeg komen en ook daarmee onderdeel zijn van de ruimtelijke ontwikkeling van de stad.

Programma 6 Beheer Openbare ruimte en duurzaamheid

De gemeente streeft er naar met minder middelen de kwaliteit van de openbare ruimte voor spelen zo hoog mogelijk te laten zijn. Er is een nauwe relatie met het jeugdbeleid.

Programma 7 Bestuur, veiligheid en openbare orde

In het kader van de Jeugdwet is de gemeente ook verantwoordelijk voor jeugdhulp in het gedwongen kader. Met de politie en de Raad voor de Kinderbescherming zijn samenwerkingsafspraken gemaakt. Ook rond crisiscommunicatie en het privacyvraagstuk zijn er verbindingen.

Programma 8 Financiën

De decentralisatie van de jeugdzorg betekent ook aanpassing van processen, procedures en systemen. De decentralisatie gaat gepaard met een bezuiniging. Verder is afstemming nodig om tot een goed management informatie systeem te komen.

Wisselende leerlingaantallen maken dat schoolgebouwen leeg komen te staan en ook onderdeel vormen van de gemeentelijke vastgoedportefeuille.

Relatie met centrale thema's

Transities/Transformatie

Het Jeugd beleid maakt integraal onderdeel uit van de Transities.

Binnenstad

Er is geen specifieke relatie met dit centrale thema.

Streefwaarden en activiteiten

Prestatie indicator	2014 (werkelijk)	2015 (begroot)	2016 (streefwaarde)
Contacten ouders met Loes	525	500	500
Bezoekers Ondertussen ⁰⁷⁴	16.000	15.000	10.000
Aantal ouders dat gebruik maakt van opvoedondersteuning	1450	1.450	1.450
Aantal onderzoeken JGZ 0-4	9.796	9.500	9.500
Aantal onderzoeken JGZ 4-19	3.060	3.000	3.000
Aantal jongeren bereikt met (ambulant) jongerenwerk	200	200	200
Aantal jongeren die jongerencentra bezoeken	400	400	400
Aantal jeugdleden bij scouting	507	500	500
Aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdhulp (nieuwe indicaties) (%)	1.250	1.250	1.250
Aantal jeugdigen met een beschermingsmaatregel en/of reclassering	189 Jeugd Besch. 35 JeugdReclas.	200 JB 50 JR	190 JB 48 JR
Het percentage jongeren met een delict voor de rechter	2,09% (ofwel 126 v.d. 6.035)	2,09%	2,09%
Het percentage kindermishandeling	3% (landelijk)	3%	3%
Aantal schoolgebouwen	59	58	58
Percentage aantal achterstandsleerlingen (4-12)	548 (7,6%)	7,6%	7,6%

Aantal voortijdig schoolverlaters	189 (1,6%)	245	245
Aantal verzuimmeldingen	278	278	278
Omvang absoluut verzuim (niet ingeschreven op een school)	24	24	24
Omvang relatief verzuim (geen schoolbezoek)	254	254	254
Aantal leerlingenvervoer	310	310	275
Aantal deelnemers volwasseneducatie	96	96	96
Aantal kindplaatsen in peuterspeelzalen	672	672	672
Aantal VVE kindplaatsen	200	200	200

Relevante beleidsnota's

Meer lezen over Onderwijs en Jeugd? Dit zijn de meest relevante beleidsnota's:

- Met Respect... Op weg naar een nieuw stelsel voor maatschappelijke ondersteuning
- Sterk Profiel III
- De GGD in tijden van verandering (HHM, mei 2015)

Bezuinigingsmaatregelen 2016-2019

2.1.2 Programma onderwijshuisvesting (€ 30.000)

Er wordt bezuinigd door het verhogen van het eigen risico bij de aanbesteding van de verzekering voor de opstal van schoolgebouwen en door twee noodgebouwen af te stoten.

2.1.3 Beleid maken voorschoolse periode en primair onderwijs (€ 88.090)

Er wordt bezuinigd door de bijdrage aan de schoolkrant te verminderen en minimaal noodzakelijke informatie te verstrekken vanuit de gemeente. Daarnaast wordt de verantwoordelijkheid voor de verdere vorming van de Integrale Kind Centra bij de betrokken partijen gelegd en wordt de specifieke behoefte aan extra schoolgym verzorgd door Hengelo Sport.

2.1.4 Onderwijsbegeleiding (€ 100.000)

Er wordt gekort op de middelen voor onderwijsbegeleiding door minder te investeren in taal, rekenen en opbrengst gericht werken. Dit ligt bij de scholen zelf.

2.1.6 Leerlingenvervoer (€ 50.000)

Er wordt bezuinigd door te werken met centrale opstapplaatsen, door te zoeken naar alternatieven voor het aangepast vervoer en door een aanbestedingsvoordeel door het WMO- en leerlingenvervoer te koppelen.

2.1.7 Volwasseneneducatie (€ 79.000)

Er wordt bezuinigd op de volwasseneneducatie voor specifieke doelgroepen.

2.1.8 Peuterspeelzaalwerk (€ 250.000)

Er wordt bezuinigd door het peuterspeelzaalwerk onder te brengen bij de Wet kinderopvang, waardoor tweeverdieners gebruik kunnen maken van de kinderopvangtoeslag en de gemeentelijke subsidie kan worden bezuinigd.

2.1.9 Kinderopvang (€ 30.000)

Er worden extra opbrengsten gerealiseerd door leges in te voeren voor de controle bij nieuwe opvanglocaties voor kinderopvang en gastouderbureaus en door taken te doen voor andere gemeenten.

2.1.10 Jeugd- en jongerenwerk (€ 222.300)

Er wordt bezuinigd op professioneel jeugd- en jongerenwerk (€ 200.000), op het vrijwillig jeugdwerk (€ 35.000) en het activiteitenbudget jeugd (€ 6.300).

Alternatieve bezuinigingsopties

Deze alternatieve bezuinigingsopties zijn opgesteld tijdens de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019, maar daar is vooralsnog niet voor gekozen.

O 2.1.6 Leerlingenvervoer (€ 19.000)

Door het afstandscriterium voor leerlingenvervoer voor speciaal basisonderwijs/speciaal onderwijs te vergroten van 4 naar 6 km kan een bezuiniging worden gerealiseerd.

O 2.1.7 Volwasseneneducatie (€ 12.000)

Er kan bezuinigd worden op de subsidie voor het Nivon.

O 2.1.10 Jeugd en jongerenwerk (€ 141.700)

Er kan € 100.000 extra worden bezuinigd op het professioneel jeugd- en jongerenwerk en € 15.000 extra op het vrijwillig jeugdwerk. Daarnaast kan de huisvestingssubsidie van Innocent worden bezuinigd (€ 26.700).

Financiën

21 : Opgroeien en ontwikkelen			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
21A	Uitvoeren van wettelijke taken rond het openbaar onderwijs zoals bestuurlijke en financiële taken.	563.633	273.229
21B	Opstellen van een programma onderwijshuisvesting samen met schoolbesturen over nieuw bouw en aanpassing van gebouw en voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs.	13.342.587	7.485.679
21C	Beleid maken voor voorschoolse periode en primair onderwijs om onderwijsachterstanden te voorkomen en te bestrijden zoals voor- en voorschoolse educatie (VVE) en Integrale Kindcentra (IKC).	1.439.754	1.072.613
21D	Inkoop van onderwijsbegeleiding ter verbetering van de zorgstructuur in de voorschoolse periode, primair, voortgezet en speciaal onderwijs.	191.424	
21E	Leerplicht controleren en begeleiden van jongeren om voortijdige schooluitval te voorkomen.	538.237	234.556
21F	Beleid maken voor individueel en groepsleerlingenvervoer, aanvragen hiervoor toetsen en vervoer inkopen.	982.436	6.357
21G	Coördineren en organiseren van activiteiten om taal- en rekenvaardigheden voor volwassenen te bevorderen.	211.372	170.000
21H	Bekostigen van peuterspeelzaalwerk.	871.822	
21I	Uitvoeren wettelijke toezichtstaken rond kinderopvang en peuterspeelzalen.	800.336	53.677
21J	Subsidiëren van algemeen jeugd- en jongerenwerk, zoals jongerencentra en scouting en specifiek jeugd- en jongerenwerk gericht op jongeren die buiten de boot dreigen te vallen zoals ambulante jongerenwerk.	1.712.727	
21 - Totaal		20.654.328	9.296.111

22 : Opvoeden en zorg			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
22A	Organiseren en bekostigen van informatie, advies en preventie rond opvoeden en zorg.	1.032.277	
22B	De GGD financieren voor uitvoering van het basispakket Jeugdgezondheidszorg.	1.782.115	
22C	Inkopen van Jeugdhulp zoals bij opvoed- en opgroei problemen, psychische problemen en verstandelijke beperkingen.	15.919.350	10.000
22D	Inkopen van beschermingsmaatregelen en jeugdreclassering na uitspraak van de kinderrechter.	3.082.468	
22 - Totaal		21.816.210	10.000

Programma 2 Onderwijs en Jeugd							
exploitatie	bedragen x € 1.000	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)		-21.503	-39.093	-37.072	-35.799	-35.728	-35.916
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)		3.331	2.504	2.179	2.181	2.181	2.179
Resultaat voor bestemming		-18.172	-36.588	-34.893	-33.618	-33.548	-33.736
Toevoegingen aan de reserves		-6.422	-5.503	-5.399	-5.551	-5.792	-5.890
Onttrekkingen aan de reserves		7.420	6.187	7.128	7.049	7.021	7.182
mutaties reserves		998	683	1.729	1.498	1.230	1.292
Programma 2 Onderwijs en Jeugd							
Resultaat na bestemming		-17.174	-35.905	-33.164	-32.119	-32.318	-32.444

Programma 3 Welzijn en Zorg

Aanspreekpunt bestuurlijk:	Wethouder Bron
Betrokken sector(en):	Samenleving
Aanspreekpunt(en) ambtelijk:	Katja Boerrigter

Feitenkaarten

31. Maatschappelijke ondersteuning en geïndiceerde zorg

32. Wijkwerk, welzijn en gezondheidszorg

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) maakt gemeenten verantwoordelijk voor het ondersteunen van de zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking, chronische of psychosociale problemen. Ook als ze (door ouderdom) geconfronteerd worden met beperkingen. De ondersteuning is gericht op het zo lang mogelijk in de eigen omgeving kunnen blijven wonen, ook als mensen ouder worden. De insteek is dat eerst de eigen kracht en het eigen netwerk (familie, vrienden, burens) wordt ingezet. Wanneer dit niet kan of niet genoeg is, wordt gekeken welke algemene voorzieningen kunnen bijdragen in de ondersteuning en uiteindelijk kan aanvullend een Wmo maatwerkvoorziening worden ingezet.

Maatschappelijke trends

- Veranderende rol van de overheid: dit betekent dat een omslag in denken en doen nodig is, waarbij de gemeente zich meer richt op het "zorgen dat" in plaats van "zorgen voor" en dat inwoners niet automatisch recht hebben op een bepaalde vorm van zorg of voorziening.
- Veranderende rol voor de inwoner: uitgangspunt is dat mensen zelf doorgaans in staat zijn de regie op hun leven te voeren (eigen kracht) en de eventuele moeilijkheden die ze tegenkomen met de mensen om hen heen op te pakken. Waar (tijdelijk) meer nodig is, ondersteunen we vanuit de verantwoordelijkheid die we hebben vanuit de Wmo. Als voorkomen kan worden dat zware zorg nodig is heeft dit de voorkeur. Belangrijk is de preventie hier op in te zetten.
- Demografische trend (meer ouderen): ontgroening en vergrijzing is nog steeds zichtbaar in de bevolkingspiramide. Dit betekent dat we een uitdaging hebben om voldoende en bereikbare voorzieningen voor ouderen en mensen met een beperking te realiseren, voldoende levensloopbestendige woningen moeten hebben en de preventieve gezondheidszorg moeten versterken.
- Bezuinigingen: de gemeente Hengelo heeft een forse bezuinigingsopgave vertaald in een samenhangend pakket van bezuinigingsmaatregelen en nieuwe beleidsinvesteringen voor 2016-2019. Voor een sluitende begroting is ook ingrijpen in Zorg en Welzijn noodzakelijk. Daarnaast vindt er vanuit het rijk een korting op het Macrobudget Wmo plaats.

Speerpunten uit het coalitieakkoord

Maatschappelijke ondersteuning en geïndiceerde zorg:

- We gaan samen met onze partners op zoek naar sociale innovaties om de decentralisatie goed te laten landen. De schotten tussen de verschillende vormen van zorg en ondersteuning moeten zoveel mogelijk verdwijnen.
- We bepalen zelf de toegang tot deze voorzieningen en de keuzevrijheid van onze inwoners en daarmee de inzet van algemene en maatwerkvoorzieningen.
- Wij hebben oog voor de onrust onder ouderen over mogelijk gedwongen verhuizingen uit het verzorgingshuis als gevolg van de zorg thuis, buiten instellingen. We brengen in kaart welke problematiek dit met zich mee brengt met het oog op een mogelijk beroep op Wmo-voorzieningen.
- Er wordt gezocht naar combinaties van allerlei vormen van voorzieningen voor vervoer.

Wijkwerk, welzijn en gezondheidszorg:

- Wij hechten aan spreiding van voorzieningen in de buurt. We houden rekening met de leefbaarheid in de wijk en met het feit dat steeds meer van mensen wordt verwacht dat ze langer thuis blijven wonen.
- We gaan meer inzetten op algemene collectieve voorzieningen in plaats van op grote schaal individueel maatwerk.

- We willen meer samenhang aanbrengen in de programmering voor jeugd en volwassenen.
- We zetten in op gebruik van gemeentelijk maatschappelijk vastgoed door gesubsidieerde instellingen en verenigingen. Dit geldt in het in het bijzonder voor de wijkwelzijnsaccommodaties.
- Wij stimuleren de instandhouding van speeltuinen.

Waar richt de gemeente zich op in 2016?

Het invoeringsjaar van de nieuwe Wmo 2015 is een overgangsjaar geweest als het gaat om de nieuwe taken met betrekking tot begeleiding. Het is vooral een jaar (geweest) van invoeren van de transitie met veel onduidelijkheid over de doelgroep en de ondersteuning die zij krijgen. Ook met betrekking tot de bestaande Wmo-taken heeft het beheersbaar maken van de taken de boventoon gevoerd.

Van echte inhoudelijke veranderingen in de zorg en ondersteuning is nog weinig sprake geweest. In 2016 staat het verandertraject, ofwel de transformatie, centraal. Dit doen we via twee pijlers: Zorg op maat en Thuis in de buurt.

Maatschappelijke ondersteuning en geïndiceerde zorg

Stand van zaken

We richten ons op de individuele en collectieve maatwerkvoorzieningen (zoals mantelzorgerondersteuning, huishoudelijke hulp, rolstoel of begeleiding).

- Maatschappelijke opvang met aandacht voor inloophandicap(en) en Címot.
- Maatwerkvoorzieningen waarbij focus ligt op aanpassing van het aantal uren huishoudelijke ondersteuning en het leren kennen van de nieuwe doelgroepen en aanbieders.
- Huiselijk geweld en de relatie met Veilig Thuis Twente.
- Beschermd wonen GGZ, waarbij we aandacht hebben voor de verschuiving van beschermd wonen naar begeleiding vanuit de Wmo-maatwerkvoorziening.

Dit moeten we doen met fors minder budget door de herverdeelde effecten van de invoering van het objectieve verdeelmodel Wmo vanuit het rijk. Ons college treft maatregelen om dit voor 2016 op te vangen door het herindiceren van zorgcontinuïteitscliënten en het aanpassen van het PGB-beleid. Om ook na 2016 binnen het verder afnemende budget te blijven zetten we in op de beoogde transformatie en nemen we aanvullende maatregelen.

Concrete acties en grote projecten

- We maken een plan voor de huisvesting van AC Bij de Toren met aandacht voor medische zorg, bemoeizorg en dagactiviteiten.
- We gaan de inkoop en uitvoering van Wmo-taken doorontwikkelen op basis van eerdere ervaringen.
- We geven de transformatie vorm: in 2016 valt iedereen onder de nieuwe Wmo. Nu de transitie heeft plaatsgevonden kan de aandacht gericht worden op de transformatie. In 2015 werken we aan een transformatie-agenda om de veranderingen die met de Wmo worden beoogd verder door te voeren. Uitvoering van deze agenda moet in 2016 plaats vinden. Een belangrijk thema hierin is de verschuiving van maatwerk naar preventie door meer algemene voorzieningen. In 2016 start een aantal projecten voor vernieuwing en innovatie. De twee bestaande projecten (de pilot 'inzet van jeugd praktijkondersteuners jeugd bij huisartsen' en de pilot 'inzet MBO-plus bij Wijkkracht') lopen door in 2016. De eerste resultaten zijn veelbelovend (minder doorverwijzingen naar tweedelijns zorg), maar voor het trekken van conclusies moeten de pilots een jaar doorlopen. Daarnaast werken we aan de doorontwikkeling van dagbesteding (in de wijk) en ontwikkeling van dagbesteding bij zwembad (in relatie tot verschuiving van maatwerk naar meer algemene voorzieningen).
- We doen onderzoek naar verdere maatregelen om negatieve herverdeelde effecten van de invoering van het objectieve verdeelmodel Wmo verder op te vangen.
- We gaan het Privacy management plan uitvoeren (onder andere scholing en werkprocessen aanpassen).
- We gaan de werkaafspraken toegangsteams met Veilig Thuis Twente en Címot doorontwikkelen.

Wijkwerk, welzijn en gezondheidszorg

Stand van zaken

Met Thuis in de Buurt regelen wij algemene voorzieningen om te zorgen dat mensen zo lang en prettig mogelijk in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen.

- a. Informatie en advies via ons zorgloket (in relatie tot de wijkteams).
- b. Welzijn en algemene voorzieningen met een focus op de ontwikkeling van wijkteams.
- c. Wonen op maat waarin convenant Welbions en stimuleringsstraject *Lang zult u wonen* belangrijk zijn.
- d. (Gezondheidszorg) met focus op relatie met Menzis en inzet wijkverpleegkundigen.

Concrete acties en grote projecten

- In 2016 werken we aan één centrale toegang waar burgers met al hun vragen over zorg, welzijn en werk terecht kunnen.
- We zetten verder in op Wijkkracht: Carint (inclusief Stichting Welzijn Ouderen Hengelo), Scala en Stichting Informele Zorg Twente vervolgen hun samenwerking en integrale aanpak. In 2016 vindt de verdere doorontwikkeling van de wijkteams plaats. We streven naar één begroting voor de wijkteams. We moeten daarbij uitzoeken welke juridische vorm daar bij hoort. Daarbij hebben we aandacht voor Wmo-brede cliëntondersteuning, relaties met andere partners in de wijk en de inzet van de pilot MBO-plus (evalueren).
- We ondersteunen mantelzorgers en vrijwilligers door uitvoering van de actieplannen mantelzorg en vrijwilligerswerk.
- We voeren de beleidsregels mantelzorgwoningen (in ontwikkeling) uit.
- Hengelo is vanaf 2015 voor een periode van 3 jaar 'Regenboogstad'. Een Regenboogstad is een stad waar iedereen welkom is, ongeacht, huidskleur, afkomst of seksuele voorkeur. In 2016 werken we verder aan het projectplan 'seksuele diversiteit' dat we zijn overeengekomen met het ministerie van OCW.
- We optimaliseren de programmering in de wijken en het gebruik van wijkwelzijnsaccommodaties (en ander gemeentelijk vastgoed): wij gaan met onze partners in gesprek over de manier waarop nieuwe of uit te breiden activiteiten over de stad kunnen worden verspreid en een plek kunnen krijgen in hun programma. Wij zetten in op het gebruik van gemeentelijk vastgoed door gesubsidieerde instellingen en verenigingen. Dat geldt in het bijzonder voor de wijkwelzijnsaccommodaties. Wij realiseren ons dat dit gevolgen heeft voor de manier van aansturing van de wijkwelzijnsinstellingen en gaan hierover met ze in gesprek. Er wordt in beeld gebracht wat de kosten en opbrengsten zijn wanneer de wijkwelzijnsvoorzieningen niet beschikbaar worden gesteld aan gebruikers en dit leidt tot verminderde inkomsten.
- We willen een verschuiving in focus bewerkstelligen: van maatwerk naar meer algemene voorzieningen. Bijvoorbeeld door de ontwikkeling van nieuwe voorliggende voorzieningen voor allochtone ouderen en eenzame ouderen.
- We gaan het actieplan Gezond in de stad (GIDS) (in ontwikkeling) uitvoeren
- We evalueren de pilot inzet praktijkondersteuners jeugd bij huisartsen en de inzet wijkverpleegkundigen.
- We gaan opgavegericht werken: de gemeente kent al jaren een gebiedsgerichte aanpak. De belangrijkste component daarvoor binnen de organisatie is de stadsdeelregisseur. Stadsdeelregisseurs zijn actief op de vier klaverbladen (Wonen, Weten, Werken en Welzijn). Op basis van een analyse worden opgaven benoemd in buurten, wijken of stad. Daarbij worden integrale adviezen gegeven voor een aanpak van deze opgaven op het juiste schaalniveau (straat, buurt, wijk, stad) en de juiste werkwijze (lijn, project, programma). Stadsdeelregisseurs organiseren vanuit hun kennis van wijken en buurten en hun 'beleidsvrije' positie binnen de organisatie dit proces. Dat doen zij samen met interne collega's en met onze verbonden partners Welbions, de politie, Carint, instellingen en bewoners in wijken. Er ligt nog een belangrijke opgave om de schakel tussen buurt/wijk/stadsdeelniveau beter te koppelen aan het gezins/individueel niveau.

Relatie met andere programma's

Programma 1 Economie, werk en inkomen

Het programma Zorg en Welzijn draagt bij aan de lokale economie door het welzijnsaanbod in Hengelo en in de mogelijkheden, die worden geboden tot (maatschappelijke) participatie.

Programma 2 Onderwijs en Jeugd

De relatie met Onderwijs en Jeugd is mede gelegen in de transities. Samen met Onderwijs en Jeugd wordt gebouwd aan een nieuw stelsel van maatschappelijk ondersteuning en de realisatie van één gezin, één plan. Er is concrete afstemming over de inkoop van zorg en ondersteuning en over Veilig Thuis Twente.

Programma 4 Sport en Cultuur

De relatie met Sport en Cultuur ligt in de mogelijkheid tot (maatschappelijke) participatie door zowel sport- als culturaanbod.

Programma 5 Ruimtelijke Ontwikkeling en Mobiliteit

De relatie met Ruimtelijke Ontwikkeling en Mobiliteit betreft met name de spreiding van het voorzieningsaanbod over de stad waaronder woonzorgcombinaties.

Programma 6 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid

De Relatie met Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid zit onder andere in de speeltuinvoorzieningen en de toegankelijkheid van de openbare ruimte.

Programma 7 Bestuur, Veiligheid en Openbare Orde

De relatie met Bestuur, veiligheid en openbare orde betreft de vergunningverlening, maar ook in het voorkomen van maatschappelijke onrust (door bepaalde doelgroepen).

Programma 8 Financiën

De relatie zit in de verschillende subsidierelaties met partners en de bezuinigingstaakstellingen. Er is een enorm bedrag gedecentraliseerd, wat leidt tot een ander evenwicht in de begroting. Maar er wordt ook een fors bedrag gekort en we hebben afgesproken dat dat budgettair neutraal moet worden opgevangen.

Relatie met centrale thema's

Transities

Maatschappelijke ondersteuning is de kern van de transitie Wmo 2015.

Binnenstad

De Binnenstad is in het programma Thuis in de Buurt benoemd als te ontwikkelen woonservicegebied. Hier wonen veel ouderen en is het aanbod van zorg beperkt en verspreid.

Streefwaarden en activiteiten

Prestatie indicator	2014 (werkelijk)	2015 (begroot)	2016 (streefwaarde)
Aantal cliënten huishoudelijke hulp	3.111	3.000	2.800
Aantal Vervoersvoorzieningen	4.850	4.800	4.800
Aantal hulpmiddelen voor mensen met Wmo-indicatie	2.092	2.070	2.050
Aanpassingen in en aan woningen	663	515	500
Aantal telefoontjes zorgloket bij informerende, adviseren en ondersteunen	13.482	15.945	15.000
Aantal cliënten Algemeen Maatschappelijk Werk en Thuisbegeleiding	1.300	1.050	1.050

Aantal cliënten wijkteams	2208	2208	2500
Aantal cliënten inwoners gebruik makend van maatschappelijke opvang, begeleiding, bemoeizorg en preventieve GGZ	45-50 unieke bez./week	45	40
▪ Inloop ggz:	56-60 unieke bez./week	60	65
o Opmaat			
o Esrein/Vogelkwartier		325	325
		60	60
▪ Ac Bij de Toren	321 unieke bezoekers	60	60
	56-60 unieke bez./week		
▪ Bemoeizorg	60 cliënten		
Aantal wijkwelzijnsvoorzieningen	13	13	13
Aantal bewonersorganisaties	19	19	19
Aantal buurtbonnen	262 aanvragen 93 toekenningen	300 aanvragen 95 toekenningen	325 aanvragen 95 toekenningen

Relevante beleidsnota's

- Meer lezen over Welzijn en Zorg? Dit zijn de meest relevante beleidsnota's:
- Sociale Visie Hengelo 2020
- Beleidsnota "Met respect....."
- Vitale Coalities (gezondheidsbeleid 2014)
- Actieplan mantelzorg (in ontwikkeling)
- Actieplan vrijwilligerswerk (in ontwikkeling)

Bezuinigingen 2016-2019

3.1.2 Vervoersvoorzieningen (€ 100.000)

Deze bezuiniging wordt gerealiseerd door een aanbestedingsvoordeel.

3.1.3 Hulpmiddelen verstrekken aan mensen met een Wmo-indicatie (p.m.)

Vanaf 2015 wordt mogelijk een eigen bijdrage gevraagd voor hulpmiddelen op grond van de nieuwe Wmo.

3.1.4 Aanpassingen aan woningen financieren voor mensen met een Wmo-indicatie (p.m.)

Er wordt mogelijk een eigen bijdrage gevraagd voor maatwerkvoorzieningen, dit kan een bezuiniging opleveren.

3.1.5 Beleid maken voor individuele Wmo-voorzieningen (€ 74.000)

Er wordt bezuinigd op de subsidie geluksbudget, de waarderingssubsidie voor het flankerend gehandicaptenbeleid en de kostendekking van de invalidenparkeerkaart wordt vergroot.

3.1.6 Maatwerkvoorzieningen Wmo (€ 169.000)

Er wordt bezuinigd op de diensten van derden, het activiteitenbudget verstandelijk gehandicapten, het seniorenplatform, de klankbordgroep mantelzorg en Wmo-subsidies.

3.2.2 Subsidiëren preventie activiteiten rond verslaving, overgewicht en eenzaamheid (€ 3.590)

Er wordt bezuinigd op de collectieve preventie en EHBO-cursus.

3.2.4 Maatschappelijke opvang (€ 20.000)

Er wordt bezuinigd op de verwachte kostenuitzetting bij nieuwe huisvesting van AC bij de Toren.

3.3.1 Subsidiëring wijkwelzijnsvoorzieningen (€ 106.401)

Er wordt bezuinigd op de subsidie van de Tempel (€ 20.000), de detachering van een medewerker bij de Breemars en de Sterrentuin (€ 47.308) en de formatie voor subsidiebeschikkingen (€ 39.093).

3.3.2 Inzet stadsdeelregie en wijkgericht werken (€ 43.500)

Er wordt bezuinigd op het budget voor buurtbonnen en op het budget voor onvoorziene kosten voor bewonersparticipatie.

3.3.3 Ouderenbeleid (€ 12.000)

Er wordt bezuinigd op het budget externe advisering en de subsidie voor de Open Eettafel.

3.3.4 Subsidiëren anti-discriminatie en allochtonenorganisaties (€ 18.250)

Er wordt gestopt met alle subsidies in het kader van antidiscriminatie en allochtonenbeleid behalve de subsidies voor onze wettelijke taken op dit gebied en het actieplan LHBT.

3.3.5 Subsidiëren samenlevingsopbouw en servicepunt vrijwilligers (€ 26.784)

Er wordt bezuinigd op de huisvestingssubsidie voor het Servicepunt Vrijwilligers Hengelo.

3.3.7 Subsidiëren adviesraden (€ 11.830)

Er wordt bezuinigd op de subsidies voor de gehandicaptenraad, Leendert Vriel, huisvestingskosten van HGOV de Samenloop en de extra subsidie aan het SIZT. Daarnaast wordt de subsidie voor toegankelijkheid gehalveerd.

3.3.8 Subsidiëring activiteiten laagopgeleide allochtone vrouwen (€ 16.000)

Er wordt bezuinigd op de koffie-thee-ochtenden van Scala en Carint.

Alternatieve bezuinigingsopties

Deze alternatieve bezuinigingsopties zijn opgesteld tijdens de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019, maar hiervoor is vooralsnog niet gekozen.

3.1.2 Vervoersvoorzieningen (€ 5.000)

Er kan bezuinigd worden op het schrappen van de 6^e en 7^e vervoerszone, waardoor voor die zone het volledige tarief moet worden betaald.

3.1.6 Maatwerkvoorzieningen Wmo (€ 3.000)

Er kan bezuinigd worden op de subsidies voor de ouderenbonden KBO en PCOB.

3.2.4 Maatschappelijke opvang (€ 101.900)

Er kan bezuinigd worden op de subsidie voor innovatie inloop en er kan verder bezuinigd worden op AC bij de Toren.

3.3.1 Subsidiëring wijkwelzijnsvoorzieningen (€ 101.900)

Er kan bezuinigd worden op de subsidies voor de wijkwelzijnsvoorzieningen: de Tempel, de Breemars, 't Geerdink en de Jeugd.

3.3.2 Inzet stadsdeelregie en wijkgericht werken (€ 64.000)

Er kan bezuinigd worden op het werkbudget van de stadsdeelregisseurs, op de subsidiemiddelen voor bewonersparticipatie en de subsidie voor De Schole.

3.3.8 Subsidiëring activiteiten laagopgeleide allochtone vrouwen (€ 14.000)

Er kan bezuinigd worden op de taalpunten in de wijken.

Financiën

31 : Maatschappelijke ondersteuning en geïndiceerde zorg			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
31A	Subsidieren van maatschappelijke opvang, begeleiding, bemoeizorg en preventieve GGZ.	1.051.385	
31B	Huishoudelijke hulp financieren voor mensen met een Wmo-indicatie.	8.864.249	856.375
31C	Vervoersvoorzieningen zoals collectief vraagafhankelijk vervoer financieren voor mensen met een Wmo-indicatie.	1.730.890	345.573
31D	Hulpmiddelen verstrekken aan mensen met een Wmo-indicatie.	3.362.861	
31E	Financieren van aanpassingen in en aan woningen voor mensen met een Wmo-indicatie.		
31F	Beoordelen en financieren van WMO-begeleiding zowel individuele begeleiding als groepsbegeleiding (dagbesteding en -opvang).	10.686.940	
31G	Beleid maken voor individuele WMO-voorzieningen en het uitvoeren van WMO-indicaties (inclusief medische advisering).	1.861.818	642.105
31 - Totaal		27.558.143	1.844.053

32 : Wijkwerk, welzijn en gezondheidszorg			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
32A	Informeren, adviseren en ondersteunen van cliënten bij het zorgloket (in samenwerking met wijkteams).	2.096.942	
32B	Subsidieren van beheer, activiteiten en exploitatie van wijkwielrijnsvoorzieningen zoals buurtcentra en speeltuinen.	2.749.182	575.132
32C	Inzetten van stadsdeelregisseurs als vaste contactpersonen tussen de gemeente en wijkbewoners en subsidiëren van bewonersparticipatie zoals bewonersorganisaties en buurtbonnen.	841.194	
32D	Financieren van de GGD voor publieke gezondheidszorg, zoals epidemiologie, gezondheidszorgbevordering en infectieziektenbestrijding.	825.148	
32E	Subsidieren van Stichting Welzijn Ouderen Hengelo (SWOH), Seniorenplatform en een aantal ouderenbonden.	715.891	
32F	Subsidieren van het antidiscriminatiebureau Artikel 1.	79.252	
32G	Subsidieren van het Servicepunt Vrijwilligers.	324.366	
32H	Subsidieren van de Stichting Informele Zorg Twente (SIZT).	269.060	
32I	Subsidieren van activiteiten ter bevordering van de emancipatie van laagopgeleide vrouwen.	22.435	
32J	Subsidieren van de WMO-clientsraad en gehandicaptenorganisaties.	64.657	
32K	Subsidieren van algemeen maatschappelijk werk en thuisbegeleiding.	1.061.079	
32 - Totaal		9.049.206	575.132

Programma 3 Welzijn en Zorg						
exploitatie bedragen x € 1.000	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-25.342	-38.172	-36.607	-35.801	-35.571	-35.568
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.508	2.423	2.419	2.419	2.419	2.419
Resultaat voor bestemming	-21.834	-35.750	-34.188	-33.382	-33.152	-33.149
Toevoegingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan de reserves	178	0	0	0	0	0
mutaties reserves	178	0	0	0	0	0
Programma 3 Welzijn en Zorg						
Resultaat na bestemming	-21.656	-35.750	-34.188	-33.382	-33.152	-33.149

Programma 4 Sport en Cultuur

Aanspreekpunt bestuurlijk:	Wethouder Schoonhoven
Betrokken sector(en):	Samenleving en Stedelijk Beheer
Aanspreekpunt(en) ambtelijk:	Katja Boerrigter en Robert Kruese

Feitenkaarten

41. Sport

42. Cultuur

De gemeente streeft er naar dat sport voor iedereen toegankelijk is, veilig en laagdrempelig. De burgers zijn in grote mate zelf verantwoordelijk voor hun eigen sport- of beweeggedrag en we gaan uit van de eigen kracht van de sportaanbieders. Als gemeente zetten we in op ondersteuning van maatschappelijk actieve sportverenigingen. Sportbeleid is nauw verweven met andere beleidsterreinen.

De gemeente streeft naar een kwalitatief sterke, duurzame en diverse culturele infrastructuur. We willen dat de inwoners weten wat hun stad aan kunst en cultuur te bieden heeft, daar in geschoold kunnen worden en er volop aan deel kunnen nemen. De gemeente speelt hierin verschillende rollen: regisseur, subsidieverlener, opdrachtgever, vastgoedverhuurder.

Maatschappelijke trends

- Terugtrekkende overheid: hoewel deelname aan sport en cultuur als een belangrijke activiteit wordt gezien, is deelname hieraan primair een eigen verantwoordelijkheid en een eigen keuze. De rol van de overheid beperkt zich tot het stimuleren, regisseren en waar mogelijk faciliteren en ondersteunen.
- Eigen kracht: sportaanbieders en amateurkunstverenigingen zijn in beginsel zelf verantwoordelijk voor hun eigen bestaan: voor hun organisatie, activiteiten aanbod, (financiële) beleid en accommodatie. Dit vereist een competent bestuur, een goede organisatie, actuele kennis en een stevig vrijwilligersapparaat. Een aandachtspunt blijft de vraag of verenigingen daadwerkelijk in staat zijn het onderhoud van hun accommodatie voor eigen rekening te nemen.
- Daarnaast verwachten we van sportaanbieders dat zij zich (meer) openstellen voor en inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen die zich voordoen.
- Verandering van de sportcultuur: minder teamsport en meer individuele sport. Mensen kiezen op sportgebied sneller voor een individuele sport, die (ook) in ongeorganiseerd verband (in de openbare ruimte) beoefend kan worden. Dit maakt dat we de buitenruimte hierop (meer) moeten inrichten.
- Focus op multi-inzetbaarheid van accommodaties.
- Verandering van vrijwilligers: minder tijd, flexibel, kortdurend en vaker in groepsverband.
- Vergrijzing en ontgroening.

Speerpunten uit het coalitieakkoord

Sport

- Inwoners zijn in grote mate zelf verantwoordelijk voor hun eigen sportgedrag; een aanvullende rol voor de overheid betreft het stimuleren van sport en bewegen bij alle inwoners, jong en oud.
- Het voldoende professioneel toerusten van besturen van sportverenigingen (governance-vraagstuk).
- Realisatie van Sports Centre Hengelo is van belang in samenwerking met Welbions en FC Twente. De gemeente investeert in de ondergrond en de velden en berekent dit door in de huurprijs. Er moet een passende oplossing komen voor de bestaande verenigingen.

- Er wordt gekeken naar de optimalisatie van het gebruik van de huidige accommodaties. Investerings worden gedaan op basis van kostendekkende huur, rekening houdend met het capaciteits- en behoeftevraagstuk, zelfwerkzaamheid door en financiële positie van de vereniging.
- De gemeente verstrekt in beginsel geen leningen of garanties (o.a. aan sportverenigingen).

Cultuur

- De uitvoering van de huidige cultuurvisie is de basis van het cultuurbeleid.
- Voor educatie is een prominente rol weggelegd met name in scholen en wijken. Het gaat dan niet alleen om kunst-, cultuur- en muziekeducatie maar ook om techniekonderwijs en de bibliotheek in de school.
- Programmering beeldende kunst door een onafhankelijke programmacommissie en HeArtpool.
- Met lokale beeldende kunstenaars gaan we op zoek naar een tijdelijke expositieruimte in de binnenstad.
- Samenwerking tussen Hengelose culturele instellingen is van groot belang, ook met die in Enschede. De oplossing van huisvestingsvraagstukken maakt hier deel van uit.
- Governance Code Cultuur vormt een hulpmiddel voor de invulling van een goed en transparant bestuur en toezicht van de instellingen.
- Met de Horecavisie zal de discussie rondom paracommercie binnen culturele instellingen worden afgerond.

Waar richt de gemeente zich op in 2016?

Sport

Stand van zaken

Hengelo Sport ontwikkelt zich steeds nadrukkelijker als verbindende en faciliterende schakel tussen onderwijs, sport en zorg. Meer en meer Hengelose sportverenigingen verzorgen samen met of via Hengelo Sport sportactiviteiten voor de Hengelose basisscholen.

Binnen sport wordt steeds meer ingezet op duurzaamheid; Sporthal Veldwijk is voorzien van (duurzame) led verlichting. Er is een energiescan uitgevoerd bij alle buitensportverenigingen.

Samen met de verenigingen is gekeken naar duurzame verbetermaatregelen. Sportpark 't Wilbert is voorzien van automatische beregening.

Daarnaast willen sportverenigingen nieuwe kunstgrasvelden en moeten bestaande kunstgrasvelden gerenoveerd worden. Investerings op basis van kostendekkende huur blijken vaak niet haalbaar te zijn voor de verenigingen. Het huidige beleid wordt tegen het licht gehouden.

Tot slot is het Twentebad, vooruitlopend op de extra ruimte die ontstaat met een beweegbare bodem, in 2015 samen met een kinderfysiotherapeut gestart met een zwembles/therapie groep voor (ernstig) gehandicapte kinderen. Het horeca/schoonmaak/groenonderhoud- leer/werkproject bij het Twentebad wordt steeds uitgebreider. Samen met maatschappelijke partners wordt dit in 2016 verder doorontwikkeld.

Concrete acties en grote projecten

- We toetsen of sportverenigingen voldoen aan de governance code. De governance code houdt in dat instellingen en verenigingen, die met name uit vrijwilligers bestaan, voldoende toegerust zijn om hun taken uit te kunnen voeren en de daarbij horende verantwoordelijkheden te kunnen dragen.
- We gaan de sportnota actualiseren en de hoofdlijnen uitwerken in concrete doelstellingen en resultaten zoals voor de aanleg/renovatie van (kunst)grasvelden.
- We streven naar volledige invulling van 16,8 fte combinatiefuncties/buurtsportcoaches eind 2016, waaronder 2,0 fte buurtsportcoaches voor sport/zorgarrangementen bij Twentebad.
- We gaan het 43 jaar oude Twentebad duurzaam renoveren de periode 2016-2019. In 2016 wordt de beweegbare bodem in het recreatiebad geplaatst en worden energiebesparende maatregelen uitgevoerd. Verder moeten de plannen voor 2017 (renovatie 50m wedstrijdbad en vervanging blaashal) worden afgerond.
- We geven uitvoering aan de nieuwe zwembadwet in 2016.
- We werken verder aan het project Sport Centre Hengelo door de verdere inrichting van het gebied rondom het FBK-stadion.

Cultuur

Stand van zaken

Het HEIM en CREA zijn per 1 januari 2015 gefuseerd. De instellingen deelden al een directeur en gaan de fusie nu verder vormgeven volgens de neergelegde visie en conform het inhoudelijk kader. De bezuinigingen van de afgelopen jaren hebben gevolgen gehad voor de beeldende kunst. We hebben een budget behouden voor programmering van beeldende kunst. De gemeente heeft hiervoor een subsidieregeling vastgesteld. De eerste projecten, die met dit budget zijn gesubsidieerd, hebben in de binnenstad een plek gekregen.

Tot slot hebben de per 1 januari 2013 doorgevoerde wijzigingen in de Drank- en Horecawet (DHW) consequenties. Zo hebben gemeenten de taak gekregen om toezicht te houden op de naleving van vrijwel alle bepalingen van de Drank- en Horecawet. Ook zijn gemeenten verplicht om regels op te stellen ter voorkoming van oneerlijke concurrentie door paracommerciële rechtspersonen. Dit is een nieuw onderdeel geworden van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).

Concrete acties en grote projecten

- We toetsen of cultuurinstellingen voldoen aan de governance code. De governance code houdt in dat instellingen en verenigingen, die met name uit vrijwilligers bestaan, voldoende toegerust zijn om hun taken uit te kunnen voeren en de daarbij horende verantwoordelijkheden te kunnen dragen.
- We voeren de Bestuurlijke Opdracht CREA/HEIM uit. Het onderkomen van CREA voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. Door de fusie met het HEIM zijn de uitgangspunten van de BO aangepast en wordt er gekoerst op inhuizing van CREA bij het HEIM in de Wilhelminaschool. Voor het deel van de functies dat niet gaat passen wordt naar oplossingen nabij de school gezocht en ook in de wijken.
- We streven naar verdere doorontwikkeling van de Muziekschool Hengelo: de muziekschool zit midden in het proces van privatisering en doorgroeien naar een fusie met HEIM /CREA. Een stuurgroep, onder regie van de gemeente, begeleidt dit proces. Op termijn is de verwachting dat de functie muziekeducatie aangehaakt wordt bij HEIM/CREA, zowel inhoudelijk als fysiek. Tot die tijd blijft de Muziekschool op de plek aan de Deldenerstraat, samen met Wijkkracht.
- We voeren de Bestuurlijke Opdracht Podia Hengelo – Enschede uit. De colleges van B&W van Hengelo en Enschede hebben aan de vier podia in deze gemeenten de opdracht gegeven om na te gaan of en zo ja hoe een samenwerking inhoudelijk en financieel meerwaarde zou hebben en daarmee de bedrijfsvoering meerjarig dient. Dit onderzoek is nog gaande.
- We voeren gesprekken met het veld van de Beeldende Kunst over de gevolgen van de bezuinigingen en de inzet van middelen uit het Aanjaagbudget.
- We gaan de subsidierelaties met de culturele kernvoorzieningen toetsen aan de nieuwe aanbestedingswet (ingang per 1 januari 2017). Daarbij wordt gekeken of het daadwerkelijk om een subsidie of om een aanbesteding gaat.
- We streven naar volledige invulling van 16,8 fte combinatiefuncties/buurtsportcoaches eind 2016 met functies voor onder andere techniek-, cultuur- en muziekeducatie.

Relatie met andere programma's

Programma 1 Economie, Werk en Inkomen

Het is van belang dat alle doelgroepen kunnen participeren in het sport- en cultuuraanbod in Hengelo.

Programma 2 Onderwijs en Jeugd

Samenwerking in het stimuleringsaanbod vanuit cultuur en sport op scholen. Daarnaast inzet op specifieke activiteiten gericht op de doelgroep jeugd, dit ook in relatie tot de transities.

Programma 3 Zorg en Welzijn

Er gaat een gezondheidsbevorderende werking uit van sport en in het bieden van de mogelijkheid tot (maatschappelijke) participatie door zowel sport- als cultuuraanbod.

Programma 5 Ruimtelijke Ontwikkeling en Mobiliteit

Hier gaat het met name over de spreiding van het (sport)voorzieningenaanbod over de stad en meer specifiek de clustering van huisvesting van culturele voorzieningen.

Programma 6 Beheer openbare ruimte en duurzaamheid

Er vindt afstemming plaats over onderhouds- en beheerwerkzaamheden, zoals de inzet van tractie.

Programma 7 Bestuur, veiligheid en openbare orde

De vergunningverlening en handhaving bij sport- en culturele evenementen en horecavisie, paracommerciële uitwerking.

Programma 8 Financiën

De grondexploitaties verbonden aan projecten, zoals de realisatie van Sport Centre Hengelo en gezamenlijke huisvesting culturele instellingen.

Relatie met centrale thema's

Transities

Sport en cultuur worden steeds meer gezien als middel om mensen vitaal en actief te krijgen en te houden; van sport en cultuur gaat op die manier een preventieve werking uit.

Sporten heeft een positieve bijdrage op de volksgezondheid. Vanuit sport zijn er daarom projecten om jongeren en ouderen aan het sporten te krijgen en overgewicht te bestrijden. Daarnaast bieden zowel sport als cultuur op brede schaal mogelijkheden tot maatschappelijke participatie. Tot slot kunnen verenigingen en instellingen mensen inzetten met een uitkering en een bepaalde afstand tot de arbeidsmarkt. Dit kan zowel in de sportsector als de cultuursector.

Binnenstad

Sport en cultuur draagt bij aan een gevarieerd evenementenaanbod, dit is een belangrijk speerpunt voor de binnenstad.

Het merendeel van het cultuuraanbod vindt in onze binnenstad plaats, zoals in het Rabotheater, Metropool, Bibliotheek, maar ook via specifieke activiteiten, zoals de Week van de Amateurkunst en het korenfestival Amusing Hengelo. Het cultuuraanbod draagt dus bij aan de aantrekkelijkheid van de binnenstad, maar ook aan de economie van de stad. Hetzelfde geldt voor een deel van het sportaanbod, zoals de wielervedstrijd tijdens de Nacht van Hengelo en sportactiviteiten die een relatie hebben met de FBK-games.

Streefwaarden en activiteiten

Prestatie indicator	2014 (werkelijk) (Schooljaar 2014/2015)	2015 (begroot)	2016 (streefwaarde)
<i>Bereik Hengelo Sport:</i> <i>Aantal kinderen</i> <i>Aantal</i> <i>sportbewegingen</i>	100% (6200 kinderen) 102.000 sportbeweg.	100% (6200 kinderen) 102.000 sportbeweg.	100% (6200 kinderen) 102.000 sportbeweg.
<i>Leden</i> <i>sportverenigingen -</i> <i>jeugdleden</i> <i>- minder valide leden</i>	7.645 259	7.358 129	7.500 150
<i>Twentebad:</i> <i>Aantal gebruikers</i>	425.000	425.000	430.000
<i>Bibliotheek:</i> <i>Aantal leden</i> <i>Aantal uitleningen</i> <i>Aantal ll. educ. Progr.</i>	29.552 879.814 10.296	30.954 934.997 19.403	31.000 935.000 20.000
<i>Muziekschool:</i> <i>Aantal leerlingen</i> <i>Aantal ll. cultuureduc.</i>	1.341 1.432	1.350 993	1.350 1.000
<i>CREA/HEIM:</i> <i>Aantal cursisten</i> <i>Aantal ll. cultuureduc.</i> <i>Aantal</i> <i>museumbezoek.</i>	1.488 4.622 33.000	1.030 5.463 33.500	1.100 5.500 34.000
<i>Rabotheter:</i> <i>Aantal voorstellingen</i> <i>Aantal bezoekers</i>	410 85.524	415 86.203	420 86.500
<i>Metropool:</i> <i>Aantal concerten</i> <i>Aantal bezoekers</i> <i>Aantal verhuur</i> <i>oefenr.</i>	175 47.214 1.634	171 49.596 1.570	175 50.000 1.600

<i>Aantal amateurkunst- verenigingen</i>	38	39	39
<i>Cultuureducatie: Aantal leerlingen</i>	7.800	7.812	7.812
<i>Aantal scholen</i>	37	37	37
<i>Beeldende kunst: Aantal ateliers</i>	47	36	36
<i>Aantal BKV organisaties</i>	4	2	2

Relevante beleidsnota's

Meer lezen over Sport en Cultuur? Dit zijn de meest relevante beleidsnota's:

- Kunst- en Cultuurvisie Hengelo 2014-2020
- Kwartier maken voor de Collectie Hengelo (2008)
- Vitale Coalities (2014)

Bezuinigingen 2016-2019

4.1.2 Beheer en onderhoud zwembaden en exploitatie Twentebad (€ 20.000)

Een bezuiniging wordt gerealiseerd door 1,0 fte bestaande zwemonderwijzer om te vormen naar een buurtsportcoach zwemmen, waarbij deze functionaris – naast een aantal bestaande zwemactiviteiten – een aantal nieuwe zwemactiviteiten uitvoert, specifiek gericht op bepaalde doelgroepen zoals ouders of mensen met een beperking.

4.1.3 Beheer en onderhoud sportparken en FBK-stadion (€ 35.000 en eenmalig € 400.000)

Er wordt bezuinigd door belijningskalk in rekening te brengen bij sportverenigingen en de huur van natuur- en kunstgrasvelden te verhogen. Daarnaast wordt eenmalig € 400.000 bezuinigd doordat een minimale ontwikkeling van het sport- en leercentrum wordt gerealiseerd.

4.1.4 Sportactiviteiten organiseren (€ 20.000)

Een bezuiniging wordt gerealiseerd door 1,0 fte bestaande zwemonderwijzer om te vormen naar een buurtsportcoach, waarbij deze functionaris – naast een aantal bestaande zwemactiviteiten – een aantal nieuwe beweegactiviteiten uitvoert gerelateerd aan zorg/gezondheid/WMO/re-integratie.

4.1.5 Ondersteuning uitvoering sportactiviteiten (€ 44.000)

Er wordt bezuinigd op de subsidie sportstimulering, het budget werkzaamheden schoolsportactiviteiten, de subsidie sporttechnisch kader, diensten van derden voor eenmalige activiteiten en sportstimulering en het gedeeltelijk doorbelasten van de erfpacht van de jachthaven aan de Twentse Watersportvereniging.

4.2.1 Subsidiëren Bibliotheek Hengelo (€ 200.000)

De subsidie van de bibliotheek wordt in 2016 gekort met € 75.000 oplopend tot € 200.000 in 2019.

4.2.4 Subsidiëren Rabotheater (€ 50.000)

De subsidie van de Rabotheater wordt met € 50.000 gekort.

4.2.6 Subsidiëren kunst- en cultuureducatie op scholen (vanaf 2017 € 6.500)

Een bezuiniging wordt behaald door een minimale gemeentelijke bijdrage aan het landelijke programma Cultuureducatie met Kwaliteit te verstrekken.

4.2.7 Beheer en onderhoud gemeentelijk kunstbezit (€ 5.440 en p.m.)

Er wordt bezuinigd door de verzekering van de gemeentelijke kunstwerken stop te zetten. Daarnaast kan een mogelijke bezuiniging worden gerealiseerd door de kunstcollectie (deels) te verkopen.

4.2.8 Subsidiëren ateliers en beeldende kunstorganisaties (€ 64.550)

Er wordt bezuinigd op beeldende kunst door stopzetting van de subsidies aan het Lamboijhuis (€ 10.000) en Stichting Ag (€ 5.680) en door opheffing van het aankoopbudget (€ 33.870) en het budget Biennale (€ 15.000).

4.2.11 Subsiëren diverse culturele activiteiten (€ 9.710)

De subsidie voor de st. Jazzplatform Hengelo en de st. Kamermuziek Hengelo wordt stopgezet, bezuiniging € 4.500. Een deel van de subsidie wordt toegevoegd aan de subsidieregelingen Culturele Initiatieven (€ 1.000) en het Podiumbudget (€ 2.340).

De subsidie voor de Stadsdichter wordt stopgezet (€ 5.210), met de aantekening dat deze eventueel per opdracht ingehuurd kan worden.

Alternatieve bezuinigingsopties

Deze alternatieve bezuinigingsopties zijn opgesteld tijdens de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019, maar hier is vooralsnog niet voor gekozen.

4.1.1 Beheer en onderhoud sporthallen en -zalen (€ 90.000)

Er kunnen extra inkomsten worden gerealiseerd door:

- de tarieven voor het huren van sporthallen met € 15 per uur verhogen (€ 50.000);
- de tarieven voor het huren van gymlokalen met € 20 per wekelijks uur/per maand te verhogen (€ 40.000);
- de oude sporthal Weusthag te sluiten en slopen. De besparing hiervan komen ten goede van de vastgoedtaakstelling.

4.1.3 Beheer en onderhoud sportparken en FBK-stadion (eenmalig € 300.000)

Door de ontwikkeling van het sport- en leercentrum te stoppen kan er eenmalig € 300.000 bezuinigd worden.

4.1.6 Sport voor jeugd en gehandicapten (€ 63.710)

De subsidie voor jeugdsport en sport voor mindervaliden beëindigen.

4.2.4 Metropool (€ 40.000)

De subsidie aan het Metropool verminderen.

4.2.5 Subsidie amateurvereniging (€ 57.000)

De subsidies aan amateurkunstverenigingen verminderen met 50%.

4.2.8 Subsidie beeldende kunst (€ 83.500)

Het programmeringsbudget beeldende kunst stoppen, de presentiegelden voor de adviescommissie, de subsidie aan HeArtpool en de subsidie beeldende kunst aan Ateliers 93, SWWK en MHHK beëindigen.

4.2.11 Subsiëren diverse culturele activiteiten (€ 56.083)

Het resterende budget van de subsidies aan Stichting Jazzplatform Hengelo en Stichting Kamermuziek Hengelo beëindigen in plaats van toevoegen aan de subsidieregeling culturele initiatieven en de stadsbeiaardier afschaffen.

Financiën

41 : Sport			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
41A	Onderhouden van sporthallen en sportzalen.	749.627	413.782
41B	Beheren en onderhouden van zwembaden en exploiteren van het Tw entebad.	3.170.862	1.233.755
41C	Beheren en onderhouden van sportparken en het FBK-stadion.	2.525.711	410.801
41D	Sportactiviteiten organiseren en stimuleren op scholen, in wijken en in gemeentelijke sportaccommodaties (Hengelo Sport).	403.040	403.040
41E	Ondersteunen van uitvoering van (school)sportactiviteiten (sport-en speluitlen) en evenementen.	302.098	8.191
41F	Subsiëren van sport voor jeugd en gehandicapten.	99.766	
41G	Ondersteunen van sportverenigingen.	22.418	
41 - Totaal		7.273.522	2.469.569

42 : Cultuur			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
42A	Subsidiëren van de bibliotheek.	2.353.023	52.461
42B	Subsidiëren van de muziekschool.	1.217.629	155.296
42C	Subsidiëren van CREA/HEIM.	895.150	
42D	Subsidiëren van het Rabotheater en Metropool.	2.897.402	641.264
42E	Subsidiëren van amateurverenigingen.	233.856	
42F	Financiering kunst- en cultuureducatie op scholen.	51.413	23.495
42G	Beheren en onderhouden gemeentelijk kunstbezit.	116.569	
42H	Subsidiëren van ateliers en beeldende kunst.	109.375	
42I	Subsidiëren van musea en monumenten.	60.879	
42J	Subsidiëren van de lokale omroep.	40.550	
42K	Subsidiëren van diverse culturele activiteiten zoals carillon, 4 mei en Koningsdag.	136.678	
42 - Totaal		8.112.524	872.516

Programma 4 Sport en Cultuur						
exploitatie bedragen x € 1.000	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-16.023	-15.404	-15.059	-15.163	-15.041	-15.186
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.728	3.381	3.342	3.347	3.351	3.351
Resultaat voor bestemming	-12.295	-12.023	-11.716	-11.816	-11.690	-11.835
Toevoegingen aan de reserves	-328	-328	-328	-328	-328	-328
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
mutaties reserves	-328	-328	-328	-328	-328	-328
Programma 4 Sport en Cultuur						
Resultaat na bestemming	-12.623	-12.350	-12.044	-12.144	-12.017	-12.162

Programma 5 Ruimtelijke Ontwikkeling en Mobiliteit

Aanspreekpunt bestuurlijk:	Wethouders Bron en Elferink
Betrokken sector(en):	Ruimte en Wijkzaken, Veiligheid en Leefomgeving
Aanspreekpunt(en) ambtelijk:	Henk Jan Tromp

Feitenkaarten:

- 51. Ruimtelijke ontwikkeling
- 52. Omgevingsvergunning
- 53. Bereikbaarheid

De gemeente maakt het mogelijk dat er woningen, kantoren, winkels, bedrijfsruimtes etc. in Hengelo gebruikt en gebouwd kunnen worden en dat infrastructuur aangelegd wordt zodanig dat dat bijdraagt aan een duurzaam, leefbaar en veilig woon-, werk- en leefklimaat van Hengelo. Wij doen dat in nauwe samenwerking met andere gemeenten, de 4 O's (Onderwijs, Onderzoek, Overheid en Ondernemers) in Twente en met de woningcorporatie Welbions.

De gemeente richt zich daarbij op de vragen van de klanten en is daarbij flexibel, waarbij een afweging plaats vindt tussen het individuele en het algemene belang. Er is aandacht voor de samenhang tussen visie/beleid, strategie/programmering en ontwikkeling waarbij we dat steeds meer samen met de (georganiseerde) burgers, bedrijven en maatschappelijk organisaties (willen) doen.

Maatschappelijke trends

- Het soort huishoudens verandert sterk: de komende dertig jaar neemt het aantal 65-plussers toe. Door de ontgroening, de afname van de bevolking in de actieve levensfase, de toename van het aantal ouderen die bovendien ook nog eens ouder worden, veranderen de huishoudens aanzienlijk van samenstelling. Door de huishoudverdunding neemt het aantal huishoudens toe. Dit geldt met name voor het aantal eenpersoonshuishoudens.
- Naast nieuwbouw is vooral het verbeteren en transformeren van de bestaande woningen, kantoren, winkels en maatschappelijk vastgoed van belang. Vanwege de toename van het aantal huishoudens, de wijzigende kenmerken van de bevolking en huishoudens is er nieuwbouw nodig. Daarbij is regionale afstemming wenselijk. Omdat de nieuwbouw jaarlijks maar één procent van de voorraad verbetert - en de verbetering, aanpassing, transformatie, verduurzaming op deze wijze te langzaam gaat - is tegelijkertijd een nog belangrijker opgave het realiseren van aanzienlijke verbeteringen in de bestaande woon- en leefomgeving.
- Minder grootschalige ontwikkelingen, meer inbreiding en beheer: de huidige beperkte mogelijkheden voor grootschalige gebiedsontwikkeling voor woningbouw, andere vastgoedinvesteringen en gebouwtransformaties nopen tot een meer dynamische, innovatieve en vraaggerichte woning- en utiliteitsbouw in de stad. Flexibiliteit, adaptiviteit en 'go with the flow' kenmerken de wenselijke ontwikkelrichting.
- Een minder sterke groei van de mobiliteit dan in het verleden: de afgelopen decennia is de mobiliteit, vooral door een vergroting van de verplaatsingsafstanden, sterk gegroeid. Voor de toekomst kan uitgegaan worden van een meer bescheiden groei van de mobiliteit dan in het verleden. Naast een meer bescheiden groei treedt naar verwachting een verschuiving van de mobiliteit op met veel meer kriskras bewegingen in de regio. De toename van de automobilititeit vakt na 2020 in meer of minder mate af.

Speerpunten uit het coalitieakkoord

Ruimtelijke ontwikkeling:

- Pilot Spontane Binnenstad
- Strategisch programmeren: wonen, bedrijven en kantoren
- Ontwikkelagenda: uitvoeren van de samenwerkings- en investeringsafspraken
- Skatepark realiseren
- Cultureel Erfgoed, herbestemming Badhuis-Ariënschool
- Flexibele bestemmingsplannen en experimenteelgebieden
- Weusthagpark voltooien
- Woonwensen centraal en ruimte voor de actieve woonconsument
- Verduurzaming woningvoorraad (green deal over energie en toegankelijkheid)
- Arrangementen voor wonen, zorg en welzijn (uitrollen woonservicegebieden)
- Betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen (i.r.t. herijken convenant Welbions)
- Herijken van het convenant met Welbions
- Hart van Zuid: realisering lopende projecten en herijking samenwerking

Bereikbaarheid:

- Enschedesestraat opnieuw inrichten
- Herinrichting Haaksbergerstraat als gemeentelijk aandeel in ontwikkeling van High Tech Systems Park
- Actieplan voor de fiets: inclusief afronden F35, oplaadpunten, verwijderen obstakels etc
- Openbaar Vervoer: regeling voor ouderen vernieuwen
- Herstructurering Westtangent
- Differentiatie in het parkeerbeleid (experimenten)

Waar richt de gemeente zich op in 2016?

Ruimtelijke ontwikkeling

Stand van zaken

In de ontwikkelagenda Netwerkstad Twente is een toekomstbestendige ruimtelijke hoofdstructuur vastgelegd richting 2040. Twente wordt daarbij als innovatieve kennisregio ondersteund. De 14 Twentse gemeenten hebben een regionale woonvisie vastgesteld en hierover woonafspraken met de provincie gemaakt.

Met Welbions is een convenant betreffende een gezamenlijke ambitie voor de volkshuisvesting opgesteld. Hieruit voortvloeiend zijn de prestatieafspraken 2015-2016 opgesteld over de omvang van de woningvoorraad, de slaagkansen van een woningzoekende, investeringen in nieuwbouw, herstructurering en renovatie voor een toekomstbestendige, duurzame woningvoorraad en vitale wijken.

Er ligt een visie op de toekomstbestendige binnenstad van Hengelo. Hiermee rekening houdend wordt de bestuurlijke opdracht 'Bereikbaarheid en toegankelijkheid binnenstad' uitgewerkt met het doel specifieke verkeersvraagstukken op te lossen.

De Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) is een gedetailleerde digitale kaart van Nederland, die vanaf 1 januari 2017 verplicht wordt en waarin alle fysieke objecten zijn vastgelegd. De focus in 2016 ligt op het beheer en gebruik van de BGT. Een ander onderdeel van het stelsel van basisregistraties is de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG).

Concrete acties en grote projecten

- We gaan een woonvisie opstellen, waarin met name aandacht is voor strategisch programmeren en de (vraag) gerichte verdeling van huurwoningen.
- We gaan een structuurvisie dan wel omgevingsvisie opstellen, voor zover passend bij de nog vast te stellen Omgevingswet.
- We willen een bestuurlijke opdracht Omgevingsvisie (inclusief een verkeers- en vervoersplan) opstellen en uitvoeren.
- We actualiseren het bestemmingsplan Vooroorlogse Wijken.
- We realiseren woonservicegebieden (geschikte woningen voor Wmo-geïndiceerden en eenheden wonen en zorg).
- We werken aan de verbetering van de binnenstad door de Puienregeling en het project Wonen boven Winkels.
- Binnen het project Hart van Zuid willen we de doortrekking van de Laan realiseren.
- Door realisatie van een terugmeldvoorziening gaan we het beheer en gebruik van de BGT verbeteren en uitbouwen.
- We geven uitvoering aan de Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente door de herinrichting van de Enschedesestraat, de pilot spontane (binnen)stad en strategisch programmeren.
- We werken verder aan diverse gebiedsontwikkelingen, zoals de herstructurering van de Berflo Es en de Hengelose Es, woningbouw in Dalmeden, Broek, Landmanserve en Medaillon, heroriëntatie van het Gezondheidspark en het Pact van Twickel.
- In het project Lange Wemen richten we de focus op de realisatie van de horecawand.
- We ronden het project Weusthagpark af.
- In het kader van het project Sport Centre Hengelo verbeteren we de ruimtelijke kwaliteit rond sportpark Veldwijk door een nieuwe waterloop en een ontsluitingsweg tussen Veldwijk Noord en Zuid.

Omgevingsvergunningen

Stand van zaken

Hengelo heeft zelf voldoende expertise en capaciteit om omgevingsvergunningen te behandelen binnen de wettelijke termijn. Alleen zeer specialistische milieuvragen worden door specialisten binnen de RUD behandeld, waardoor de kwaliteit wordt gewaarborgd. Naast het behandelen van vergunningaanvragen wordt geadviseerd over bouwplannen. Met name over de uitbreiding van de mogelijkheden rondom vergunningvrij bouwen wordt veel toelichting en advies gevraagd.

Concrete acties en grote projecten

- We gaan het gebruik van de openbare ruimte verder dereguleren, een voorbeeld vormt de bommenverordening waardoor het kappen van een boom eenvoudiger wordt.
- We bereiden ons voor op de invoering van de Omgevingswet.

Bereikbaarheid

Stand van zaken

Het Actieplan Fietsen 2015-2018 is opgesteld, tevens zijn er maatregelen voorbereid om de Torenlaan veiliger te maken. En er is een tweede bewaakte fietsenstalling geopend op marktdagen in parkeergarage de Beurs.

Voor Gratis Openbaar Vervoer komen alleen ouderen met een laag inkomen in aanmerking. Deze gewijzigde aanpak wordt in het najaar van 2015 geëvalueerd.

De exploitatie en het beheer van parkeergarage De Beurs is overgenomen van P1 en maakt onderdeel uit van de tweejarige proef met betaald parkeergebieden en de verordening parkeerbelastingen. Alle parkeerautomaten zijn omgebouwd. Overal in Hengelo kan nu gepind worden bij de parkeerautomaat. Ook zijn de automaten geschikt voor verdere digitalisering van parkeren. Tot slot wordt vooruitlopend op de bestuurlijke opdracht (BO) toegankelijkheid binnenstad geëxperimenteerd met het verstrekken van ontheffingen.

Concrete acties en grote projecten

- In het kader van het Actieplan Fietsen zijn we bezig met acties en maatregelen op het gebied van fietsveiligheid, fietsparkeren in de binnenstad en de nog ontbrekende schakels op de Fietssnelweg F35.
- We werken aan het verbeteren van de veiligheid van de Deurningerstraat.
- De binnenstad is volgens ons huidige beleid 'autovrij'. Toch rijden veel automobilisten door de binnenstad en/of parkeren daar met als gevolg overlast en onbegrip bij handhaving. Met de bestuurlijke opdracht Bereikbaarheid en Toegankelijkheid Binnenstad willen we verkeersmaatregelen en oplossingen voor actuele verkeersvraagstukken in de binnenstad uitwerken.
- We gaan het parkeren verder digitaliseren.
- We werken aan de rioolverzwaring en de reconstructie van Westtangent en de Deurningerstraat.
- We gaan de Haaksbergerstraat herinrichten om het High Tech Systems Park toegankelijker te maken.
- We gaan de Kuipersdijk reconstrueren, zodat MFA 't Berflo, winkelcentrum Berflo en het FBK-stadion toegankelijker worden.

Relatie met andere programma's

Programma 1 Economie, Werk en Inkomen

Er ligt een sterke inhoudelijke en organisatorische relatie met programma 1. Accountmanagers en economische zaken dragen bij aan de ruimtelijke ontwikkeling en vice versa. Zo spelen parkeren en bereikbaarheid een belangrijke rol bij vestigings- en huisvestingsvraagstukken. Daarnaast wordt binnen het ruimtelijk beleid ook rekening gehouden met inwoners in armoede. Bijvoorbeeld in het convenant met Welbions.

Programma 3 Welzijn en Zorg

De veranderingen in beleid op het gebied van welzijn en zorg hebben invloed op de fysieke ruimte en daarmee dus op de ruimtelijke ontwikkeling.

Programma 6 Beheer openbare ruimte en duurzaamheid

Bij rioleringsprojecten wordt de wegenstructuur vaak heringericht. Verkeer maakt ontwerpen, geeft adviezen en bereidt verkeerssubsidies en besluitvorming voor. Rioleringsprojecten maken een belangrijk onderdeel uit van de planmatige inzet van kennis en diensten van verkeer.

Daarnaast is er samenhang in de milieucomponent van de omgevingsvergunning en in duurzaam bouwen. De omgevingsvergunning gaat niet alleen over bouwen, maar bijvoorbeeld ook over milieubeheer, kap, uitwegen en flora en fauna. Kortweg is de omgevingsvergunning een vergunning voor bouwen, milieu, natuur en ruimte.

Programma 7 Bestuur, Veiligheid en Openbare orde

Vanzelfsprekend speelt dienstverlening een belangrijke rol bij het behandelen van aanvragen voor omgevingsvergunningen. We streven hierbij om de individuele aanvrager zo goed mogelijk van dienst te zijn zonder het algemeen belang hierbij te schaden.

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) of onderdelen hieruit spelen een steeds belangrijkere rol in relatie tot openbare orde en veiligheid. Met name bij evenementen en horeca hangen aspecten uit het omgevingsrecht op de ruimtelijke ordening vaak nauw samen met openbare veiligheid en horeca-aangelegenheden.

Wat betreft het internationale mobiliteitsprogramma TENT-T is er een relatie met het onderdeel internationalisering.

Programma 8 Financiën

Hier ligt een relatie door de grondexploitaties die verbonden zijn aan projecten. De effecten van het strategisch programmeren worden betrokken bij de herziening van de grondexploitaties.

Daarnaast ligt hier een relatie met betrekking tot de leges voor de omgevingsvergunning. De leges zijn kostendekkend gesteld.

Relatie met centrale thema's

Vanuit programma 5 is vooral het thema 'Binnenstad' van belang. Vanuit dit programma is een bestuurlijke opdracht voorbereid over de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de binnenstad. Tevens draagt dit programma bij aan de binnenstadsontwikkeling met de Puienregeling, het ontwerp voor de openbare ruimte (Enschedesestraat, 'winkelachtje'), faciliteren van woningbouwinitiatieven en het begeleiden van ruimtelijke initiatieven van derden (herinrichting Pastoriestraat).

Streefwaarden en activiteiten

Prestatie indicator	2014 (werkelijk)	2015 (begroot)	2016 (streefwaarde)
Woningvoorraad	37.284	37.450	37.625
Nieuw gebouwde woningen	122	150	180
Gesloopte woningen	50	40	20
Aanvragen omgevingsvergunning afgehandeld	592	600	600
Verkeersbesluiten	30	60	60
Afgehandelde parkeer en rvv-ontheffingen/vergunningen	3.424	3.000	3.000
Verkeersmeldingen	310	350	350

Relevante beleidsnota's

Meer lezen over Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit? Dit zijn de meest relevante beleidsnota's:

Omgevingsvisie Overijssel (2009)

Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente

Structuurvisie Hengelo 2030

Regionale woonvisie (2015)

Woonvisie Hengelo 2012-2020

Regionaal verkeers- en vervoersplan

Bedrijven en kantorenvisie Netwerkstad (2011)

Stadsrandenvisie Netwerkstad Twente (2011)

Beleidsnota Cultureel erfgoed 2014-2022

Beleidsnota Autoparkeren Hengelo 2008-2012 en de evaluatie parkeerbeleid 2010

Bezuinigingen 2016-2019

5.1.1 Structuurvisie opstellen (€ 43.000)

Terugbrengen van de regionale samenwerking (Netwerkstad en Regio Twente), stoppen met ambtelijke inzet voor de Wij-landen en terugbrengen ambtelijke inzet bij initiatieven in de stad.

5.1.2 Ruimtelijke visies (€ 159.233)

Terugbrengen ondersteuning uit het infocentrum Projecten en Subsidies als gevolg van een afname van het aantal projecten. Daarnaast wordt bezuinigd door een afname van het aantal adviezen op het gebied van ruimtelijke ordening, zoals de ruimtelijke inpassing van nieuwbouwlocaties voor wonen en werken en het maken van gebiedsstudies.

5.1.3 Bestemmingsplannen maken (€ 45.000)

Er wordt bezuinigd door minder vaak informatieavonden voor bestemmingsplannen te organiseren en deze soberder op te zetten. Daarnaast worden leges in rekening gebracht voor het bespreken van een verzoek tot wijziging van het bestemmingsplan.

5.1.4 Wonen (€ 47.320)

Alle regelingen om initiatieven in de stad te ondersteunen worden beëindigd, behalve de regeling 'Wonen boven winkels'. Daarnaast worden initiatieven in de stad niet meer actief uitgelokt.

5.2.1 Omgevingsvergunning (€ 134.600)

Er wordt bezuinigd door de kapvergunning te dereguleren. Daarnaast wordt bezuinigd door te investeren in digitaliseren, standaardiseren en optimaliseren van werkprocessen, waarbij de formatie van procesmanagers kan worden verminderd. Dit is onder meer mogelijk doordat het aantal complexe meervoudige omgevingsvergunningen minder is dan verwacht.

5.2.2 Toezicht en handhaving (€ 312.000)

Er wordt bezuinigd door het toezicht op brandveiligheid zelf uit te voeren en niet meer in te kopen bij de brandweer en door geluidsmetingen zelf te gaan uitvoeren in plaats van in te huren. Daarnaast wordt de post dwangsommen verhoogd op basis van ervaringsgegevens.

5.3.3 Verkeer (€ 66.372)

Er wordt minder capaciteit beschikbaar gesteld voor interne en externe dienstverlening.

Alternatieve bezuinigingsopties

Deze alternatieve bezuinigingsopties zijn opgesteld tijdens de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019, maar hier is vooralsnog niet voor gekozen.

5.1.1 Structuurvisie opstellen (€ 8.000)

Er kan bezuinigd worden op de formatie voor landelijk gebied.

5.1.4 Wonen (eenmalig € 400.000)

De regeling 'Wonen boven winkels' kan gestopt worden.

5.1.5 Monumenten (€ 20.000)

De subsidie cultureel erfgoed kan met € 20.000 worden verlaagd.

5.3.3 Openbaar vervoer (€ 57.553)

Het gratis openbaar vervoer voor ouderen kan worden beëindigd.

5.3.4 Parkeren (€ 253.250)

Er kan bezuinigd worden door de kostendekking van de blauwe zones te verbeteren of de blauwe zone om te zetten naar een betaald parkeren zone. Ook kan worden bezuinigd door het parkeren te digitaliseren, het tarief voor het straat parkeren te verhogen, de tarieven voor parkeervergunningen te verhogen, de tarieven voor parkeergarage de Beurs te verhogen en betaald avond parkeren invoeren.

Financiën

51 : Ruimtelijke ontwikkeling			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
51A	Structuurvisie opstellen.	420.841	0
51B	Ruimtelijke visies en strategieën op planologisch gebied maken en stedenbouw kundige plannen ontwerpen.	841.200	
51C	Bestemmingsplannen maken.	393.876	76.999
51D	Woonvisie opstellen gericht op voldoende woningen en een evenwichtige en rechtvaardige verdeling van woningen	988.864	
51E	Beleid maken en adviseren voor onderhoud van monumenten, archeologie en cultuurhistorie.	41.743	44.078
51F	Basisregistratie adressen en gebouw en (BAG), de topografische kaart Hengelo en geografische databases beheren en onderhouden en vastgoed- en geo-informatie inwinnen, beheren, analyseren en presenteren	361.552	23.284
51 - Totaal		3.048.076	144.361

52 : omgevingsvergunningen			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
52A	Omgevingsvergunningen verstrekken zoals rond bouw, verontreiniging, brandveiligheid en bomen kappen.	1.702.648	1.932.746
52B	Toezicht houden op naleving van omgevingsvergunningen en handhaven.	1.328.348	30.183
52 - Totaal		3.030.996	1.962.929

53 : Bereikbaarheid			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
53A	Beleid maken over verkeer en vervoer, verkeersvoorzieningen ontwerpen en verkeersadvies geven.	930.505	129.212
53B	Beheren en onderhouden van bebordingen en straatnaamborden.	436.883	23.333
53C	Beleid maken over openbaar vervoer (OV) en onderhouden van OV-systemen.	469.859	
53D	Beheren en exploiteren van blauwe zones, het betaald parkeergebied en parkeergarage De Beurs.	1.326.877	1.502.558
53 - Totaal		3.164.124	1.655.103

Programma 5 Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit						
exploitatie bedragen x € 1.000	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-9.525	-9.327	-8.843	-8.928	-8.896	-8.838
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.224	4.272	3.762	3.782	3.782	3.782
Resultaat voor bestemming	-6.301	-5.056	-5.081	-5.145	-5.114	-5.056
Toevoegingen aan de reserves	0	0	-400	0	0	0
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
mutaties reserves	0	0	-400	0	0	0
Programma 5 Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit						
Resultaat na bestemming	-6.301	-5.056	-5.481	-5.145	-5.114	-5.056

Programma 6 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid

Aanspreekpunt bestuurlijk:	Wethouder Elferink
Betrokken sector(en):	Wijkzaken, Veiligheid en Leefomgeving, Stedelijk Beheer en Ruimte
Aanspreekpunt(en) ambtelijk:	Henk Jan Tromp, Robert Kruese

Feitenkaarten

- 61. Onderhoud openbare ruimte
- 62. Afval, milieu en duurzaamheid
- 63. Riool

De openbare ruimte is de directe leefomgeving van de Hengelose inwoner. We streven naar gezonde, veilige en leefbare wijken. Het is de taak van de gemeente om een wijk leefbaar te maken én te houden.

Een duurzaam Hengelo functioneert volgens het principe van de circulaire economie. De gemeente past dit uitgangspunt toe in eigen activiteiten en stimuleert en ondersteunt maatschappelijke initiatieven.

Ook wordt met de aanleg van een warmtenet wordt een belangrijk deel van de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen verwezenlijkt. Warmtenet zet onbenutte restwarmte en andere hernieuwbare energie in om fossiele brandstoffen te vervangen.

De gemeente is verantwoordelijk voor een doelmatige inzameling en transport van afvalwater, het oplossen van stedelijke grondwaterproblemen en de afvoer van (afgekoppeld) hemelwater te regelen.

Maatschappelijke trends

- De positie van de gemeente is aan verandering onderhevig; er is sprake van overgang van een groei- naar een beheergemeente. Bovendien wordt de openbare ruimte steeds meer een recreatie ruimte en zorgt de vergrijzing voor andere wensen en behoeften.
- De gemeente wordt steeds vaker door inwoners aangesproken op de kwaliteit van de openbare ruimte.
- Klimaatverandering zorgt ervoor dat het rioolstelsel zwaarder wordt belast.
- Grondstoffen worden schaarser. Afval wordt steeds meer gezien als grondstof. Er is steeds vaker sprake van duurzaam en efficiënt beheer van de bodem- en ondergrond i.p.v. sanering.
- Het besef dat technologische innovaties alleen niet voldoende zijn om te verduurzamen wordt steeds breder (h)erkend. Menselijke gedrag is de doorslaggevende factor. Investeren in participatie, creëren van draagvlak en gedragsverandering is noodzakelijk.
- De maatschappij is in beweging en steeds meer mensen beginnen zelf met duurzame initiatieven, bv. lokale energiecoöperaties. De roep om verduurzaming van de economie neemt de komende jaren nog verder toe. Consumenten, werknemers en intermediaire organisaties eisen steeds vaker en harder dat bedrijven en gemeenten hun verantwoordelijkheid nemen.

Speerpunten uit het coalitieakkoord

- Groen is belangrijk voor de leefbaarheid van de stad. De hoofdgroenstructuur is de 'ruggengraat' van het groen in de stad. We kiezen voor een slimme en flexibele benadering zonder het kader van de hoofdgroenstructuur los te laten. Waar mogelijk werken we mee aan zelfbeheer door inwoners. We proberen een oplossing te vinden voor het illegaal grondgebruik.
- Aandacht voor het klimaatbestendig maken van de stad. Hierbij moet worden gedacht aan tijdelijke waterberging in de openbare ruimte en de inrichting van stuwgebieden die bij hevige neerslag het water bovenstrooms langer vasthouden. Verder is er aandacht voor beekherstel (Omloopleiding, Berflobeek, Drienerbeek en delen van de Veldbeek).
- Inzichten op gebied van spelen veranderen. Er is sprake van een verschuiving naar meer natuurlijk spelen en een grotere nadruk op ontmoeting. Er komt meer aandacht voor informele speelruimte. In het nieuwe speelbeleid geven we een grotere rol aan onze inwoners om zelf speelvoorzieningen te realiseren en/of te onderhouden.
- De gemeente wil de verspilling van grondstoffen & energie tegen gaan en bevorderen dat zowel bedrijven als burgers als instellingen overgaan op hergebruik van materialen en grondstoffen en het opwekken van duurzame energie (circulaire economie).

- De aanleg van de backbone van Warmtenet, waarbij de restwarmte van AkzoNobel wordt gebruikt door grote industriële gebruikers met ondersteuning van de gemeentelijke overheid. Daarbij moet het aanbod van restwarmte langjarig gegarandeerd zijn en de bijbehorende risico's moeten inzichtelijk en aanvaardbaar zijn. In het geval van verzelfstandiging van Warmtenet is er inmiddels een positieve staatssteuntoets verkregen. Bovendien moet voldaan worden aan de voorwaarden van de rentabiliteit en voldoende draagvlak bij grote industriële afnemers.

Waar richt de gemeente zich op in 2016?

Openbare ruimte en groen

Stand van zaken

Het op peil houden van de verharde wegen is onder druk komen te staan. Het onderhoud wordt grotendeels uitgevoerd aan de hand van het meerjarenonderhoudsplan, soms in een versoberde vorm. We proberen het weggennet en alle verhardingen binnen Hengelo in een zo goed mogelijke staat te houden met de beschikbare middelen.

Bij onze openbare verlichting worden duurzame vervangingen gedaan. Bij reconstructieprojecten en bij reguliere vervanging van oude verlichting worden LED-armaturen geplaatst. Dit zorgt voor een lager energieverbruik en minder masten met armaturen.

In 2015 is onderzocht of de gemeenten Hengelo en Hof van Twente en de SWB één organisatie-eenheid kunnen worden voor beheer en onderhoud. Inmiddels is gestart met de implementatie van een nieuwe organisatie eenheid met een publiekrechtelijk karakter.

Concrete acties en grote projecten

- We starten met de implementatie van Samen Verder, zodat de nieuwe organisatie-eenheid kan starten op 1 januari 2017. Vooruitlopend daarop wordt er in 2016 op steeds meer vlakken samengewerkt en gaan we verder met de invulling van het werk-leerbedrijf. Ook de kinderboerderij gaat mee in de ontwikkeling Samen Verder. Daarbij is het belangrijk dat de kwaliteit gewaarborgd blijft.
- We ronden de inrichting van het Weusthagpark af, o.a. de realisatie van de uitkijktoren en de opening van de heemtuin/biologische moestuin.

Riolering en waterhuishouding

Stand van zaken

In het kader van het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2013-2017 zijn meerdere projecten uitgevoerd. Diverse rioolstrengen zijn vervangen en de Omloopleiding en een deel van de Berfloreek is op fraaie wijze heringericht. Ook is een begin gemaakt met de rioolverzwaringen en herinrichting van de Westtangent.

Als gevolg van bezuinigingen op de rioleringsvoorziening worden grondwaterprojecten getemporeerd en vindt de vervanging van rioolbuizen meer risicogestuurd plaats. Tevens zijn afschrijvingstermijnen verlengd en wordt de gebruikersheffing verhoogd.

Concrete acties en grote projecten

- We gaan het riool van de Westtangent verzwaren in combinatie met herprofilering van het wegprofiel en het versterken van de groenstructuur.
- We gaan het riool van de Enschedesestraat vervangen in combinatie met de aanleg van de HOV Hengelo-Enschede en het versterken van de groenstructuur.
- We verzwaren het riool van de Mozartlaan, Breemarsweg, Deurninger- en Deldenerstraat.
- We realiseren stuwgebieden om wateroverlast te verminderen.
- We richten openbare ruimte in voor waterberging. In het kader van het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) is met behulp van een rioleringsmodel een wateroverlastlandschapskaart (WOLK) opgesteld. Op deze kaart zijn locaties aangegeven die risico lopen op wateroverlast. Voor deze locaties worden oplossingen aangedragen zoals het inrichten van groenstroken voor tijdelijke waterberging.
- We willen grondwateroverlast oplossen onder andere bij de Adamsweg en Oude Postweg. We gaan de Drienerbeek tussen de Haverweg en de Grundellaan herinrichten, zodat de beek meer ruimte krijgt en er meer waterberging ontstaat. De oevers worden natuurvriendelijk ingericht.
- We gaan (delen van) de Veldbeek aanleggen.

Milieu, afval en duurzaamheid

Stand van zaken

Het is volgens onderzoek mogelijk om jaarlijks maar 30 kg restafval per persoon te realiseren. Het Hengelose beleid, op weg naar een Afvalloos Hengelo, is er op gericht om zoveel mogelijk restafval te vermijden en zoveel mogelijk grondstoffen gescheiden in te zamelen. Inmiddels is het inzamelsscenario 'Omgekeerd inzamelen' ingevoerd.

In 2015 is gewerkt aan het Energie Actieplan, dat is begin 2016 voor besluitvorming gereed. Een overzicht van de eerste resultaten wordt in november aan uw raad gepresenteerd. Hengelo scoort provinciaal hoog wat betreft het aantal verstrekte energiepremies en duurzaamheidsleningen. In het Convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties centraal hebben het Rijk, de provincies, gemeenten en waterschappen afspraken gemaakt en Hengelo zal eind 2015 aan de gemaakte afspraken voldoen. Ook is het Convenant bodem en ondergrond 2016-2020 ondertekend door het Rijk, IPO, VNG en UvW. In dit convenant zijn afspraken gemaakt over de voortgang van de bodemsaneringsoperatie en de overgang van het saneren van de bodem naar duurzaam bodembeheer. Begin 2016 zal een uitvoeringsprogramma voor Hengelo worden opgesteld. Met de Nota Geluid wordt geprobeerd een evenwicht te vinden tussen aan de ene kant een goed woon- en leefklimaat en aan de andere kant voldoende (geluid)ruimte voor sociale, culturele en economische activiteiten. Om de levendigheid van de binnenstad te bevorderen wordt in dat kader de horecabedrijven wat meer geluidruimte gegeven dan de reguliere wettelijke normen. Als uitvoering van het actieplan geluid wordt bij de reconstructie van de Westtangent en de Enschedesestraat stil asfalt toegepast en wordt met subsidie van het ministerie onderzocht of in de woningen kan worden voldaan aan het wettelijk geluidniveau.

Concrete acties en grote projecten

- In 2016 zetten we de eerste stap voor het omgekeerd inzamelen door een verpakkingenton in te voeren bij laagbouwoningen en brengcontainers voor verpakkingsafval en oud papier bij hoogbouw. Uiterlijk 1 januari 2018 zijn alle huishoudens verplicht hun fijn restafval aan te bieden aan ondergrondse afvalcontainers. Naar verwachting wordt op deze manier 100 kg restafval per inwoner per jaar behaald. We moeten dus nog aanvullende maatregelen bedenken om op 30 kg (landelijke ambitie) of 50 kg (Twentse ambitie) restafval te komen. Daarom starten we in 2016 met een pilot bij hoogbouw: etensresten worden daar gescheiden ingezameld en vervolgens gefermenteerd bij de Groentuin van de SWB.
- Begin 2016 wordt een besluit genomen over het Energie Actieplan. Daarna moeten we de acties uit dit plan tot uitvoer brengen.
- We gaan de duurzaamheidstaken anders organiseren. In plaats van een team duurzaamheid is er straks een coördinator duurzaamheid, die een groter beroep doet op de organisatie. In 2016 werken we aan het vormgeven van de nieuwe organisatie van de duurzaamheidstaken.
- De educatieve duurzaamheidstaken, zoals het organiseren van tentoonstellingen en het verstrekken van leskisten, worden afgerond.
- We voeren het gebiedsgericht grondwaterbeleid uit. Verontreinigingen in het gebiedsgerichte grondwaterbeheer worden volgens het Gebiedsbeheerplan voor het centrumgebied van Hengelo aangepakt.
- We stellen een bodemprogramma op, op basis van het Convenant bodem en ondergrond 2016-2020.

Relatie met andere hoofdstukken

De openbare ruimte is direct van invloed op het welbevinden van mensen. Een schone en veilige leefomgeving draagt bij aan een prettiger leefklimaat. Daarnaast bevordert voldoende en kwalitatief groen de gezondheid en het welbevinden, het verbetert het milieu, stimuleert een veilige leefomgeving en genereert stijging van onroerend goed. Dit programma heeft daarmee een relatie met alle hoofdstukken.

Hetzelfde geldt voor duurzaamheid. In een duurzame toekomstbestendige stad wordt voortdurend gezocht naar een evenwichtige samenhang tussen maatschappelijke, ecologische en economische waarden.

De kinderboerderij heeft specifieke relaties met programma 2 en 3:

- Programma 2 Onderwijs en Jeugd: vanuit de kinderboerderij biedt de gemeente ecologische basisvorming aan bezoekers.
- Programma 3 Welzijn en Zorg: de kinderboerderij huurt medewerkers van de SWB in en biedt plek voor cliënten van andere instanties zoals HALT. Ook wordt de kinderboerderij als trainingslocatie gebruikt door Aveleijn.

Relatie met centrale thema's

Binnenstad

Een schone en nette binnenstad draagt bij aan het welbevinden van de winkeliers en het winkelende publiek. Hengelo wil een spontane stad zijn met een sterke evenementenkalender en een verbetering van het horeca- en culturele landschap. Dit vraagt van bewoners in en rond het centrum enige tolerantie ten aanzien van geluid(soverlast).

Streefwaarden en activiteiten

Prestatie indicator	2014 (werkelijk)	2015 (begroot)	2016 (streefwaarde)
<i>IBOR niveau binnenstad en winkelcentra</i>	hoog	hoog	hoog
<i>IBOR niveau bedrijventerreinen</i>	laag	laag	laag
<i>IBOR niveau overig</i>	basis	basis	basis
<i>Afhandelings-percentage meldingen binnen 2 weken</i>	91,04%	>85%	>85%
<i>Deelname subsidieregeling Groene Pet: aantal aanvragen</i>	24	25	25
<i>Aantal elektrische auto's in Hengelo</i>	50	50	60
<i>Aantal openbare laadpalen voor elektrische auto's</i>	23	25	30
<i>Aantal bezoekers kinderboerderij</i>	50.000	50.000	50.000
<i>Speelplekken</i>	420	420	400
<i>Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)</i>	158	150	140

Relevante beleidsnota's

Meer lezen over Beheer openbare ruimte en Duurzaamheid? Dit zijn de meest relevante beleidsnota's:

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2013-2017 (vastgesteld in 2013);

Gemeentelijk Grondwaterplan (vastgesteld in 2013);

Gemeentelijk Waterplan (vastgesteld in 2006).

Notitie "Hengelo Verduursamen"

Energiescan (2013)

Nota Snippergroen

Groenplan Hengelo

Beleidsplan Ondergrond (2012)

Nota bodembeheer gemeente Hengelo 'Twents beleid veur oale grond' (2011)

Bodemkwaliteitskaart gemeente Hengelo (2011)

Keuzescenario afvalloos Hengelo (2015)

Bezuinigingen 2016-2019

6.1.1 Onderhoud (€ 30.000)

Er wordt bezuinigd door niet of minder preventief te herstraten en minder wegininspecties uit te voeren.

6.1.3 Verlichting (€ 13.605)

Het temporiseren van het duurzaam vervangen van de openbare verlichting, zorgt voor een bezuiniging.

6.1.4 Groen (€ 10.000)

Er wordt bezuinigd door het gazon om te vormen naar extensief gras en door snippergroen op bedrijventerreinen weg te geven/ te verkopen, waardoor structureel onderhoud bij de bedrijven ligt.

6.1.5 Kinderboerderij (p.m.)

De kinderboerderij wordt ondergebracht binnen de ontwikkeling 'Samen verder'. Dit levert misschien een overheadvoordeel op.

6.1.6 Begraafplaatsen (p.m.)

Er wordt onderzoek gedaan naar de doorberekening van de kosten van begraafrechten aan diverse tarieven (rechten, uitgiftes, onderhoudsbijdrage, etc.). Dit levert mogelijk een bezuiniging op.

6.1.9 Onderhoud SB/SWB (€ 275.000)

Vanaf 2018 wordt een bezuiniging behaald door de uitvoeringseenheden beheer en onderhoud van Hof van Twente, de gemeente Hengelo en de SWB te bundelen in één integrale publiekrechtelijke organisatie-eenheid.

6.2.1 Ophalen afval (€ 410.000)

Er wordt een bezuinigd door de inzamelstructuur van afval te veranderen en de bijdrage aan de Kringloop stop te zetten.

6.2.3 Kwijtschelding afvalstoffenheffing (€ 200.000)

Er wordt bezuinigd door de afvalstoffenheffing gedeeltelijk in plaats van volledig kwijt te schelden. Alleen de vaste kosten van de afvalstoffenheffing worden vanaf 2016 kwijtgescholden.

6.2.7a Duurzaamheid (€ 193.503)

Er wordt bezuinigd door de duurzaamheidstaken anders te organiseren. Duurzaamheid wordt meer weggezet in de organisatie en daar wordt sturing aangegeven voor één coördinator. In 2016 wordt een bezuiniging van € 94.000 behaald op duurzaamheid. Vanaf 2017 wordt € 193.503 bezuinigd.

6.2.7b Bodem (€ 20.000)

De subsidieregeling bodemsanering wordt beëindigd.

6.2.7c Milieu en geluid (€ 42.530)

De niet-wettelijke taken en uitbestedingen van onderzoek voor milieu en geluid worden tot een minimum beperkt.

6.3.1 Riool (€ 315.000)

Er worden kostenbesparende maatregelen getroffen en maatregelen die zorgen voor extra inkomsten. Dit zijn: het temporiseren van maatregelen uit het grondwaterplan, het afschaffen van de afkoppelsubsidie en een levensverlenging van 10 jaar voor PVC buizen van riolen.

Alternatieve bezuinigingsopties

Deze alternatieve bezuinigingsopties zijn opgesteld tijdens de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019, maar hier is vooralsnog niet voor gekozen.

6.1.1 Onderhoud (€ 75.000)

Er kan bezuinigd worden door niet of minder preventief te asfalteren en het straatmeubilair uit de stad te verwijderen.

6.1.2 Afval (€ 50.000)

Er kan bezuinigd worden door op een lager niveau schoon te houden, waardoor er minder geveegd hoeft te worden.

6.1.4 Groen (€ 129.000)

Er kan bezuinigd worden door de hagen te verwijderen van industrieterreinen en langs de busbaan.

6.1.5 Kinderboerderij (€ 222.781)

Er kan bezuinigd worden door de kinderboerderij te sluiten.

6.1.7 Spelen (€ 250.000)

Er kan bezuinigd worden door terug te gaan in het aantal speelplekken, waardoor minder onderhoud hoeft te worden gepleegd en minder vervangingsinvesteringen hoeven te worden gedaan.

6.1.8 Openbaar toiletten (€ 98.000)

Er kan bezuinigd worden door de urinoirs en het invalidentoilet te sluiten.

6.3.3 Kwijtschelding rioolheffing (€ 100.000)

Er kan bezuinigd worden door de kwijtschelding van de rioolheffing terug te brengen naar de wettelijke ondergrens van 90% van de bijstandsnorm.

Financiën

61 : Onderhoud openbare ruimte			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
61A	Wegen, straten en pleinen onderhouden.	3.688.336	221.550
61B	Verwijderen van afval, schoonhouden van de openbare ruimte	3.066.444	724.058
61C	Wegen, paden en openbare ruimte voorzien van voldoende licht.	977.060	80.600
61D	Bomen en groenvoorziening in de openbare ruimte beheren en	5.610.191	20.150
61E	Subsidiëren van de kinderboerderij.	449.732	
61F	Beheren en onderhouden van twee begraafplaatsen.	926.586	512.691
61G	Gemeentelijke speelvoorzieningen beheren en veilig houden.	632.856	
61H	Beheren en onderhouden van openbare toiletvoorzieningen.	96.889	1.990
61 - Totaal		15.448.094	1.561.039

62 : Afval, milieu en duurzaamheid			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
62A	Ophalen van afval en grondstoffen.	2.842.338	
62B	Verwerken van afval en grondstoffen.	3.943.092	1.587.243
62C	Kwijtschelden van afvalstoffenheffing voor minima.	500.000	
62D	Exploiteren van het Milieupark.	924.233	
62E	Uitvoeren van afvalinspecties door stadstoezicht.	241.299	
62F	Afvalstoffenheffing ontvangen.		8.397.853
62G	Beleid maken en adviseren over milieu, bodem, geluid en duurzaamheid.	2.465.373	735.708
62H	Toezicht houden op milieuregelgeving en uitvoering bodemsaneringen.	1.032.329	41.983
62I	Exploiteren van Warmtenet.	6.622.467	6.622.467
62 - Totaal		18.571.131	17.385.254

63 : Riool			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
63A	Riool, grondwater en afvoer van (afgekoppeld) hemelwater beheren.	6.974.661	77.280
63B	Beheren en onderhouden van waterlopen en vijvers.	172.338	
63C	Rioolheffing ontvangen.		8.172.651
63D	Kwijtschelden van rioolheffing voor minima.	575.000	
63 - Totaal		7.721.999	8.249.931

Programma 6 Beheer openbare ruimte en Duurzaamh.						
exploitatie bedragen x € 1.000	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-37.399	-38.738	-36.470	-37.212	-38.037	-38.209
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	21.044	22.445	26.946	21.856	22.755	23.069
Resultaat voor bestemming	-16.355	-16.293	-9.523	-15.357	-15.281	-15.140
Toevoegingen aan de reserves	-644	-831	-5.271	-932	-932	-932
Onttrekkingen aan de reserves	2.758	1.841	249	1.601	1.423	1.314
mutaties reserves	2.114	1.010	-5.022	668	490	381
Programma 6 Beheer openbare ruimte en Duurzaamh.						
Resultaat na bestemming	-14.240	-15.283	-14.545	-14.688	-14.791	-14.758

Programma 7 Bestuur, Veiligheid en Openbare Orde

Aanspreekpunt bestuurlijk:	Burgemeester Schelberg
Betrokken sector(en):	Wijkzaken, Veiligheid en Leefomgeving, Publieksdiensten en Sociale Zaken, Personeel en Financiën
Aanspreekpunt(en) ambtelijk:	Henk Jan Tromp, Katja Boerrigter en Pieter Kistemaker

Feitenkaarten

- 71. Leefbaarheid en veiligheid
- 72. Diensten publiekszaken
- 73. Bestuur en bedrijfsvoering

De gemeente Hengelo wil de leefbaarheid en veiligheid in en om huis bevorderen, is belast met het leveren van producten en diensten rondom identiteit, draagt zorg voor de informatievoorziening richting haar inwoners en zorgt ervoor dat het politieke besluitvormingsproces op een democratische en interactieve wijze vorm wordt gegeven.

Maatschappelijke trends

- Door de toename van taken en de specialistische kennis die dat vraagt, zijn gemeenten meer en meer op elkaar aangewezen (risicospreiding door tegengaan kwetsbaarheid). Bovendien wordt de uitvoering steeds vaker aan anderen overgelaten (meer marktwerking), waardoor samenwerking met andere partners en belanghebbenden in de samenleving noodzaak is. Gemeenten kunnen op internationaal vlak niet meer alleen als gemeenten blijven samenwerken, maar zijn gebaat bij de expertise en netwerken van onderzoeksinstituten, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen en andersom.
- Als gevolg van de decentralisatiebeweging op diverse beleidsterreinen krijgen gemeenten meer en nieuwe taken (zoals WMO, jeugdzorg, veiligheid), en worden zij tegelijkertijd geconfronteerd met een korting op de hiervoor beschikbare middelen (kortom bezuinigingen). Europa en het Rijk zien steeds meer het belang in van steden, maar leggen daarbij ook steeds meer verantwoordelijkheid bij diezelfde steden.
- De mondige en veeleisende inwoner wil met al zijn vragen op één punt terecht kunnen, waar hij vriendelijk te woord wordt gestaan en snel een goed antwoord krijgt. Het liefst ook buiten de reguliere openingstijden en bij voorkeur op meerdere manieren: in persoon, per telefoon, internet, e-mail of via social media.
- De rol van de gemeente verandert naar een verbinder tussen partijen in plaats van initiator of regisseur. Ook over de grens vervullen gemeenten steeds meer deze rol (m.n. in Duitsland).
- Digitalisering heeft een enorme vlucht genomen. Daardoor hebben burgers, bedrijven en instellingen hogere verwachtingen en stellen zij meer eisen aan de digitale dienstverlening van gemeenten. Bovendien is de digitaliseringsagenda van minister Plasterk in het regeerakkoord opgenomen. De ambitie van deze agenda is om in 2017 alle overheidsdienstverlening digitaal beschikbaar te hebben. Daarbij is aandacht nodig voor de (aanzienlijke groep) burgers die maar moeilijk kunnen meekomen in deze ontwikkeling.
- De rol van de gemeente komt de komende jaren steeds meer te liggen bij het voeren van de regie om mensen te activeren en te ondersteunen op weg naar zelfredzaamheid.

Speerpunten uit het coalitieakkoord

Leefbaarheid en Veiligheid

- Benutten van de mogelijkheden die een nauwe verbinding tussen het veiligheidsbeleid en het sociaal domein biedt.
- Naar beneden brengen aantal woninginbraken (door preventie)
- Aanpak georganiseerde criminaliteit en inzet op samenwerking met partners
- Inbedding en sturing van de transities, BOA-taken, vorming van Politie Oost Nederland en OM Oost Nederland

Diensten publiekszaken

- Wij communiceren offensief en proactief: schriftelijk en mondeling, online én offline.

Bestuur en bedrijfsvoering

- Wij zetten met kracht onze koers in de regionale en stedelijke samenwerking voort. Een ontspannen houding en focus op inhoudelijke thema's zijn daarbij essentieel.
- Voeren van een actieve lobby en deelname aan en onderhoud van strategische netwerken, waarbij gekeken wordt naar kracht en meerwaarde.
- Initiëren en voorbereiden van lobby- en daarmee samenhangende subsidietrajecten om kennis en middelen te verwerven voor de realisatie van prioritaire programma's en projecten van Hengelo/Twente.
- Actieve profilering en promotie van Hengelo en Twente om de sociaal economische positie te versterken.

Waar richt de gemeente zich op in 2016?

Leefbaarheid en veiligheid

Stand van zaken

Hengelo scoort beter op de lijst van veilige gemeenten (AD misdaadmeter) dan voorheen. Er is een tendens van een dalend aantal woninginbraken; daar staat tegenover dat het aantal hennepkwekerijen niet alleen in Twente, maar ook in Hengelo toeneemt. Vanuit de hennepcultuur zijn ook verbindingen naar andere onderdelen van de georganiseerde misdaad. In dat kader wordt er meer aandacht besteedt aan mensenhandel en prostitutie.

Op het gebied van radicalisering wordt op lokaal niveau ingezet op een preventieve en persoonsgerichte aanpak. Aandacht gaat uit naar mensen die geïnteresseerd raken in jihadisme en dreigen te radicaliseren.

Een laatste belangrijke ontwikkeling is de toegenomen vraag naar veiligheid bij evenementen. Na het incident in Haaksbergen is dit onderwerp als extra taak bij veiligheid gekomen.

Concrete acties en grote projecten

- We gaan het veiligheidsbeleid herijken en bepalen vervolgens de accenten voor 2016. Belangrijk daarbij is dat veiligheid meer in wisselwerking met burgers moet worden georganiseerd. Het accent moet daarbij komen te liggen op zelf organiserend vermogen van de burger in plaats van repressie door de overheid. De rol van de overheid wordt dan meer faciliterend en stimulerend.

Diensten publiekszaken

Stand van zaken

Een groot deel van onze balies is geconcentreerd in het publieksplein in het Stadhuis. Klanten zijn tevreden over deze vorm van dienstverlening. Door de toenemende digitalisering, in combinatie met bezuinigingen, zien we langzamerhand een verschuiving van face-to-face dienstverlening naar dienstverlening via het digitale en telefonische kanaal. Vragen die via de laatstgenoemde kanalen gesteld worden, komen steeds vaker binnen bij het klantcontactcentrum (KCC). Het KCC beantwoordt inmiddels zo'n tweederde van de binnenkomende vragen zelfstandig en direct. De overige vragen worden doorgezet naar de vakafdelingen. Ook de meldingen openbare ruimte komen in eerste instantie bij het KCC terecht.

Door de veranderingen in het sociale domein en de noodzaak tot bezuinigen is er hernieuwde aandacht ontstaan voor dienstverlening; we gaan onze visie op dienstverlening herijken.

Concrete acties en grote projecten

- We herijken onze visie op dienstverlening en werken aan de daaruit voortkomende acties.
- Het KCC krijgt vragen over steeds meer verschillende gemeentelijke producten en diensten. Daarom worden de KCC medewerkers in 2016 extra opgeleid om overal een goed antwoord op te kunnen geven.

Bestuur en bedrijfsvoering

Stand van zaken

Het aantal fracties in de gemeenteraad is gestegen van 9 naar 11. Een nieuwe wethouder is toegetreden tot het college van B&W en wat betreft de bedrijfsvoering is in 2015 het model met een tweehoofdige directie verlaten.

In de organisatie is een aantal thema's opgepakt, die in 2016 verdere aandacht vragen en mogelijk (deels) tot een andere organisatie-opzet zullen gaan leiden:

- Transformatie (één centrale toegang en intensievere samenwerking tussen de sectoren Samenleving en Publieks- en Sociale Zaken)
- Dienstverlening
- Control (inmiddels is er een concerncontroller benoemd)

- Fysieke keten
- Samen Verder (de samenwerking SWB, gemeenten Hengelo en Hof van Twente).

Daarnaast zijn er veel ontwikkelingen binnen het thema Samenwerking. Allereerst is er de ontwikkeling van een Twente Bedrijf. Ten tweede wordt er samengewerkt met naburige gemeenten op diverse beleidsterreinen. Daarbij kan gedacht worden aan de Netwerkstad Twente met – nog steeds – als belangrijke vraag: is hiervoor nog een toekomst, de samenwerking op ICT-gebied met Oldenzaal en de samenwerking met Borne en Haaksbergen op het terrein van Sociale Zaken. De strategische lobby wordt intensiever ingezet op mobiliteit (TEN-T) en een grensoverschrijdende arbeidsmarkt. Daarnaast wordt de internationale agenda van Hengelo en Twente uitgewerkt en wordt een gezamenlijke focus bepaald.

Concrete acties en grote projecten

- We zullen de thema's: transformatie, dienstverlening, control, fysieke keten en Samen Verder in 2016 doorontwikkelen en invoeren. Hetzelfde geldt voor de samenwerking regionaal en met omliggende gemeenten.
- We stellen een nieuwe internationale agenda voor Hengelo en Twente op, waarin aandacht is voor het wegnemen/verzachten van knelpunten rondom de grensoverschrijdende arbeidsmarkt. Zo kunnen meer inwoners uit onze stad werken binnen de grensoverschrijdende arbeidsmarkt en wordt de werkloosheid teruggedrongen.
- We zetten in op fondsverwerving voor sociale projecten, economie, mobiliteit en de binnenstad, daarvoor zetten we onder andere onze netwerken in.

Relatie met andere hoofdstukken

Het veiligheidsbeleid is in de kern facetbeleid en heeft raakvlakken met alle programma's. Ook diensten publiekszaken heeft raakvlakken met alle programma's. Dienstverlening betreft namelijk alle acties en transacties tussen de gemeente en inwoners, bedrijven of instellingen. Bestuur en bedrijfsvoering is ook bij alle programma's betrokken, zowel qua (beleids)voorbereiding als qua besluitvorming: beleidsmatig, bestuurlijk, politiek en qua inzet HRM-instrumentarium.

Relatie met centrale thema's

Transities:

Leefbaarheid en veiligheid heeft een nadrukkelijke verbinding met de transities. Veel keuzes die worden gemaakt bij transities zijn van invloed op het veiligheidsniveau van de stad.

Binnenstad:

De binnenstad is de wijk die het ongunstigst scoort op verschillende veiligheidsterreinen. Het veiligheidsniveau voor mensen die er werken, wonen en verblijven, is bepalend voor de aantrekkelijkheid van de huiskamer van Hengelo.

Vanuit beleidsvoorbereiding en besluitvorming is er een link met beide centrale thema's.

Streefwaarden en activiteiten

Prestatie indicator	2014 (werkelijk)	2015 (begroot)	2016 (streefwaarde)
<i>Uittreksels BS en BRP</i>	3.896	3.300	3.000
<i>Huwelijken</i>	200	125	245
<i>Reisdocumenten</i>	15.439	15.000	21.500
<i>Rijbewijzen</i>	5.812	5.000	6.500
<i>Meldingen</i>	8.781	8.500	8.500
<i>Telefonische vragen</i>	67.000	60.000	70.000
<i>Naturalisatieverzoeken</i>	131	100	100
<i>Aantal diefstallen uit woning</i>	400	325	250

Relevante beleidsnota's

Meer lezen over Bestuur, Veiligheid en Openbare orde? Dit zijn de meest relevante beleidsnota's:

Integraal veiligheidsbeleid Hengelo 2013-2016
 Internationale agenda van Twente
 Omgevingsvisie Overijssel (2009)
 Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente (2013)
 Structuurvisie Hengelo 2030

Sociale Visie Hengelo 2020
Twente Werkt (2014)
Overijssel werkt
Economische Motor Twente
S3 strategie
Europa 2020
Dienstverleningsconcept Publieksplein
Gemeente Hengelo heeft Antwoord©
Samenwerkingsplaat (2013)

Bezuinigingen 2016-2019

7.1.1 Veiligheidsregio (€ 90.693)

Er wordt bezuinigd door een wijziging in de verdeelsystematiek tussen de deelnemende organisaties.

7.1.4 Noodopvang dieren (€ 15.000)

Er wordt bezuinigd door Borne een evenredig deel van de huur van het pand te laten betalen en de huur van het hondenveldje te stoppen.

7.2.1a BRP (€ 4.500)

De tarieven voor het uittreksel BRP en het onderzoekstarief voor gegevens die niet simpel versterkt kunnen worden, worden verdubbeld.

7.2.1c Naturalisatie (€ 1.500)

De catering tijdens de landelijke naturalisatiedag wordt versoerd.

7.2.3 Huwelijk (€ 9.270)

Het verstrekken van een leren trouwboekje, pen en geluidsopname wordt in rekening gebracht. Daarnaast worden de huwelijktarieven verlaagd, waardoor de verwachting is dat er meer getrouwd gaat worden in Hengelo.

7.2.5 Verkiezingen (€ 18.900)

Het aantal stembureaus wordt verminderd.

7.2.7 Communicatie (€ 19.700)

Er wordt bezuinigd op het communicatiebudget op de onderdelen burgerparticipatie, interne communicatie, Kick-In van de UT en opkomstbevordering van verkiezingen.

7.3.1 Bestuursondersteuning (€ 184.960)

Er wordt bezuinigd op de formatie van de directie en op het ondersteunen van bestuurders bij strategische lobby.

7.3.2 B&W (€ 11.000)

Er wordt geen burgerjaarverslag meer uitgebracht en het budget voor telex/fax/semalf vervalt.

7.3.3 Gemeenteraad (€ 12.500)

Het budget voor fractieondersteuning wordt verlaagd.

7.3.4 Griffie en rekenkamer (p.m.)

Er wordt onderzocht of samenwerking met andere rekenkamers van Twentse gemeenten tot efficiencyvoordelen kan leiden.

Alternatieve bezuinigingsopties

Deze alternatieve bezuinigingsopties zijn opgesteld tijdens de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019, maar hier is vooralsnog niet voor gekozen.

7.1.3 Toezicht en handhaving openbare ruimte (€ 36.000)

Er kan bezuinigd worden door de bewaakte fietsenstalling kostendekkend te maken door een bedrag te vragen per gestalde fiets.

7.3.2. B&W (€ 84.400)

Er kan bezuinigd worden door wethouders een parttime aanstelling te geven in plaats van een fulltime aanstelling.

7.3.5 Samenwerking (€ 39.089)

Er kan bezuinigd worden door de lidmaatschappen van de VNG Overijssel, G32, Platform 31 en Euregio stop te zetten.

Financiën

71 : Leefbaarheid en veiligheid			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
71AB	Financiering van de Veiligheidsregio voor brandweertaken en ter voorbereiding op en bestrijding van rampen en crises	5.843.534	
71C	Adviseren van de burgemeester rond alle wettelijke taken op het gebied van openbare orde, leefbaarheid en veiligheid.	562.405	0
71D	Beleid maken en uitvoeren met betrekking tot toezicht en handhaving in de openbare ruimte zoals afhandelen van overlastmeldingen, handhavingsverzoeken en gevonden voorwerpen.	1.350.143	96.176
71E	Financieren van noodopvang van dieren en destructie van dode dieren.	195.462	
71F	Financieren van ruiming van conventionele explosieven.	8.923	
71 - Totaal		7.960.467	96.176

72 : Diensten Publiekszaken			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
72A	Vastleggen, bijhouden en verstrekken van gegevens van inwoners uit de gemeente	1.754.770	
72B	(samengevoegd met 72D)		
72C	Voltrekken van huwelijken en geregistreerde partnerschappen.	105.180	
72D	Opmaken en verstrekken van identiteitsbewijzen (reisdocumenten en rijbewijzen) en akten van de burgerlijke stand zoals bij geboorte, huwelijk en overlijden.	1.182.891	1.240.886
72E	Verkiezingen organiseren	26.740	
72F	Uitvoeren van de Wet op de Lijkbezorging	36.905	
72I	Adviseren over, regisseren en uitvoeren van interne en externe communicatie	1.033.998	
72 - Totaal		4.140.484	1.240.886

73 : Bestuur en Bedrijfsvoering			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
73A	Beleidsvorming coördineren en het bestuur (en de directie) strategisch adviseren en ondersteunen.	1.188.623	
73B	De leden van het college van B&W betalen.	1.383.321	
73C	De leden van de gemeenteraad betalen.	959.148	
73D	De gemeenteraad ondersteunen middels griffie en de Rekenkamer.	402.134	
73E	Bestuurlijk samenwerken in Netwerkstad, Regio Twente, Euregio en VNG-verband en dit bekostigen.	1.037.030	
73F	Gemeentebrede personele aangelegenheden faciliteren zoals opleidingen, loopbaanadvies, arbo-zaken, werving en selectie, jubilea en afscheid, pensioen, uitreden, arbeidsvoorwaardenwijzigingen en de ondernemingsraad	633.193	
73 - Totaal		5.603.449	

Programma 7 Bestuur, Veiligheid en openbare orde						
exploitatie bedragen x € 1.000	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-18.084	-18.242	-17.704	-17.745	-17.532	-17.479
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	1.549	1.420	1.337	1.345	1.345	1.333
Resultaat voor bestemming	-16.535	-16.821	-16.367	-16.399	-16.187	-16.146
Toevoegingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Programma 7 Bestuur, Veiligheid en openbare orde						
Resultaat na bestemming	-16.535	-16.821	-16.367	-16.399	-16.187	-16.146

Programma 8 Financiën

Aanspreekpunt bestuurlijk:	Wethouders ten Heuw en Schoonhoven
Betrokken sector(en):	Personeel en Financiën en Informatie en Faciliteiten
Aanspreekpunt(en) ambtelijk:	Pieter Kistemaker en Martin Fleer

Feitenkaarten

81. Grond en Vastgoed

82. Algemene dekkingsmiddelen

Voor de realisering van het gemeentelijk beleid zijn middelen nodig: mensen, geld en grond. Het streven is er op gericht deze middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten.

Het grondbedrijf is een middel om doelen te realiseren die de gemeente heeft geformuleerd in het kader van de ruimtelijke ordening.

Het vastgoedbedrijf streeft er naar om de doelstellingen te realiseren die de gemeente heeft geformuleerd, zoals: het eigendom centraal bij het vastgoedbedrijf en verhuur tegen minimaal kostprijs dekkende huur.

Het verwerven van externe subsidies betekent, dat de gemeente minder eigen middelen hoeft in te zetten voor het realiseren van haar beleidsdoelen. De gemeente speelt een actieve rol bij het verwerven van externe subsidies.

Maatschappelijke trends

- Hernieuwd vertrouwen van de consument in de woningmarkt.
- Subsidies moeten vooral in het sociaal domein worden gevonden.
- Europese speerpunten voor Twente zijn gericht op mobiliteit, innovatie, economische aantrekkingskracht, duurzaamheid, en maatschappelijke uitdagingen en arbeidsmarktproblematiek.
- Toenemend aantal samenwerkingsverbanden door de geografische ligging van Hengelo.
- De gemeente krijgt meer en nieuwe taken met minder middelen.
- De grilligheid van het rijksbeleid en de samenstelling van de demografie heeft grote invloed op de financiële huishouding van gemeenten.

Speerpunten uit het coalitieakkoord

- De gemeente heeft bouwrijpe kavels gekocht om voldoende aanbod van gemeentelijke kavels te creëren, zodat mensen naar hun eigen wensen kunnen bouwen.
- De behoedzame en transparante aanpak met betrekking tot de grondexploitaties wordt voortgezet en jaarlijks worden daarvoor de herzieningen gepresenteerd.
- De gemeente wil een efficiëntere huisvesting bij de verschillende beleidsvelden. Dit wordt gerealiseerd door al het vastgoed onder te brengen bij het vastgoedbedrijf.
- Een structureel sluitende meerjarenbegroting.
- Een sterke budgetdiscipline.
- Voortzetting van het beleidsuitgangspunt dat de uitvoering van de decentralisaties moet passen binnen de overgedragen middelen. Voor initiële kosten die nodig zijn voor een goede invoering van de decentralisaties doen we een beroep op de algemene reserve.
- Een verbetering van het weerstandsvermogen. Niet ten koste van alles, wel door een toenemend risicobewustzijn.
- Samenwerken in Twente genoemd om Europese fondsen te benutten, zoals TEN-T, Interreg en Horizon 2020.

Waar richt de gemeente zich op in 2016?

Grond en vastgoed

Stand van zaken

Het grondbedrijf investeert in verschillende projecten om ontwikkelingen op gang te brengen, maar ook om verkopen te stimuleren. In Hart van Zuid investeren we in de Laan. Verder investeren we in het bouwrijp maken van de Kanaalzone, Veldwijk Noord, Dalmeden en het Landmanserve.

De gerealiseerde verkopen verliepen in 2015 in een hoger tempo dan 2014. De verkopen die we nog verwachten, zoals contracten en opties, laten een positiever beeld zien.

Concrete acties en grote projecten

- We besteden meer aandacht aan de marketing en verkoop van gronden voor woningbouw.
- We gaan het vastgoed binnen de gemeente verder centraliseren.

- We professionaliseren het vastgoedbeheer binnen de gemeente, bijvoorbeeld door zoveel mogelijk kostprijs dekkende huur voor doelgroepen van beleid en marktconforme huur voor overige huurders in rekening te brengen.
- We gaan het gemeentelijk vastgoed verder verduurzamen.
- We streven ernaar maatschappelijke organisaties zoveel mogelijk te huisvesten in gemeentelijk vastgoed.

Algemene dekkingsmiddelen

Stand van zaken

In 2015 is een uitgebreide maatschappelijke takenverkenning gevoerd die een structureel sluitende begroting heeft opgeleverd.

De belangrijkste algemene dekkingsmiddelen zijn de belastingen en algemene uitkering uit het gemeentefonds. De ontwikkelingen t.a.v. de gemeentelijke belastingen zijn uitgebreid toegelicht in de paragraaf lokale heffingen. De algemene uitkering uit het gemeentefonds is in deze begroting verwerkt o.b.v. de meicirculaire 2015.

Concrete acties en grote projecten

- We willen elk jaar de begroting sluitend hebben en houden. Vooral gezien de grilligheid van het rijksbeleid en de nieuwe taken met minder middelen is dit ook in 2016 weer een concrete actie.
- We streven ernaar onze planning- en controlcyclus verder te ontwikkelen en te digitaliseren. Daarmee is een mooie start gemaakt door middel van de 'Wat doet Hengelo-app' (www.watdoethengelo.nl).

Relatie met andere hoofdstukken

Vanuit de algemene dekkingsmiddelen is er een link met alle programma's.

De centrale doelstelling van het grondbeleid zoals dat door de Gemeente Hengelo wordt gevoerd is: het tijdig realiseren van gewenste veranderingen in het grondgebruik, zodanig dat dit past in de doelstellingen die de gemeente geformuleerd heeft in het kader van de ruimtelijke ordening. Grondbeleid is een voorwaarde voor het te voeren ruimtelijk beleid. Het geeft aan op welke wijze de instrumenten worden ingezet om doelstellingen met betrekking tot de ruimtelijke ordening, de volkshuisvesting en het economische beleid te realiseren. Het is hierbij een absolute noodzaak dat het grondbedrijf financieel gezond is. Het grondbedrijf en het vastgoedbedrijf werken samen met veel verschillende afdelingen en disciplines.

Programma 1 Economie, Werk en Inkomen

Hier ligt een relatie met de ontwikkeling van de verschillende bedrijventerreinen en de aanleg van de laan Hart van Zuid.

Programma 2 Onderwijs en Jeugd

Het grondbedrijf ontwikkelt gronden voor de realisatie van bijvoorbeeld het Berflo of VMBO locatie bij Medaillon die nog ontwikkeld moet worden. Daarnaast krijgt het vastgoedbedrijf panden in z'n bezit van vrijkomende scholenlocaties.

Programma 3 Zorg en Welzijn

We ontwikkelen het Gezondheidspark. Uitgangspunt bij het gezondheidspark: alle functies daar moeten een relatie hebben met de gezondheidszorg. Daarnaast faciliteert het vastgoedbedrijf het beheer, het onderhoud en de verkoop van maatschappelijk vastgoed. Landmanserve en de ontwikkeling van het Sport Centre zijn voorbeelden waar het grondbedrijf aan werkt om voorzieningen mogelijk te maken.

Programma 5 Ruimtelijke Ontwikkeling en Mobiliteit

Hier ligt een sterke relatie. In alle projecten die we ontwikkelen, wijzigen bestemmingsplannen en wordt er beleid gemaakt voor strategisch programmeren van woningbouw. Daarnaast faciliteert het grondbedrijf ook aankopen voor bijvoorbeeld de HOV-route van de Enschedesestraat.

Programma 6 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid

Deze relatie ligt in de ontwikkeling van nieuwe openbare ruimte in projecten.

Relatie met centrale thema's

Binnenstad

We hebben de gronden in de grondexploitatie Lange Wemen verkocht aan de ontwikkelaar AM en aan de gemeente zelf om een stadskantoor te bouwen. Om het plan sneller te realiseren in de huidige markt, heeft de ontwikkelaar zijn deel van het project geknipt in meerdere fasen. Over het horecaonderdeel vinden vergaande gesprekken plaats met een ondernemer die naar verwachting leiden tot start van de bouw. De gemeente gaat dan het horecaplein realiseren

Streefwaarden en activiteiten

Prestatie indicator	2014 (werkelijk)	2015 (begroot)	2016 (streefwaarde)
<i>Gemeentefonds per inwoner</i>	1.091	1.602	1.595
<i>Gemiddeld rente % leningen o/g (excl wonb)</i>	4,12	4,16	3,89
<i>Gemiddeld rente % leningen o/g (incl wonb)</i>	4,15	4,18	4,06
<i>Gemiddelde WOZ-waarde</i>	168	162	165
<i>Aantal WOZ objecten</i>	44.269	44.300	44.400
<i>Aantal bezwaarschriften gemeentelijke belastingen</i>	5.722	5.500	5.800

Relevante beleidsnota's

Meer lezen over grondzaken en vastgoed? Dit zijn de meest relevante beleidsnota's:

- Nota grondbeleid
- Gedraglijn BBV
- Grondslagen herzieningen
- Herzieningen exploitatie opzetten
- Businessplan vastgoedbedrijf
- Financiële verordening (2014)
- Nota activabeleid (2011)
- Notitie gewenste hoogte algemene reserve (2012)
- Nota reservevoorziening (2010)
- Spelregels voor investeringen (2010)
- Beleidsnotitie tot op het bot (2012)

Bezuinigingen 2016-2019

8.1.2 Vastgoedbedrijf (€ 150.000)

Het vastgoedbedrijf krijgt voor 2016 een extra taakstelling van € 50.000 en vanaf 2017 een taakstelling van € 150.000. Deze kan hij behalen door gemeentelijke panden te verduurzamen, meer te werken aan energiemangement, huurcontracten te herzien en waar mogelijk het huren van panden van derden te stoppen en gebruik te maken van gemeentelijke panden.

Daarnaast heeft het vastgoedbedrijf al een lopende bezuiniging van € 582.350 voor 2016 en voor 2017 en volgende jaren € 182.350

8.1.3 Erfpacht (p.m.)

Er wordt onderzocht of de uitgifte van woningbouw kavels in erfpacht fiscale en financiële gevolgen heeft. Daarnaast wordt onderzocht of huidige erfpachten kunnen worden omgezet in verkopen.

8.2.1b Verhogen OZB met cumulatief 0,6% per jaar (€ 480.000)

De OZB wordt vanaf 2016 cumulatief met 0,6% per jaar verhoogd.

8.2.3 Kostendekkendheid leges en tarieven (€ 886.000)

De leges en tarieven van de afvalstoffenheffing, rioolheffing, huwelijken, marktgelden en havengelden worden kostendekkend gemaakt.

8.2.4 Onderzoek invoeren precarioheffing voor kabels en leidingen (p.m.)

Er wordt onderzocht of het invoeren van een precarioheffing voor kabels en leidingen een bezuiniging kan opleveren.

Alternatieve bezuinigingsopties

Deze alternatieve bezuinigingsopties zijn opgesteld tijdens de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019, maar hier is voornamelijk niet voor gekozen.

8.2.1 OZB verhoging

De OZB kan verder verhoogd worden dan 0,6% per jaar.

8.2.2 Verhogen overige belastingen met 10% (€ 90.000)

De toeristen-, honden- en precariobelasting kan verhoogd, bijvoorbeeld met 10%.

Financiën

81 : Grond en vastgoed			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
81A	Onroerende zaken aankopen en verkopen voor woningen, bedrijfsruimte, projecten en maatschappelijke functies als ook aanvullende grondactiviteiten uitvoeren zoals afhandeling van planschade.	16.990.378	16.990.378
81B	Beheren, onderhouden en verkopen van gemeentelijk vastgoed.	1.727.000	1.204.413
81C	De mogelijkheid bieden om grond in erfpacht uit te geven voor maatschappelijke organisaties, bedrijventerreinen en woningbouw.	1.153.794	1.272.679
81 - Totaal		19.871.172	19.467.470

82 : Algemene dekkingsmiddelen			
Activiteit	Omschrijving activiteit	Lasten 2016	Baten 2016
82A	Gemeentefondsmiddelen ontvangen van het Rijk voor de uitvoering van gemeentetaken.	0	129.660.177
82B	Externe subsidies verwerven, realiseren en verantwoorden.	224.063	0
82C	Belastingen ontvangen, zoals OZB, toeristen-, honden-, reclame- en precariobelasting.	2.000	22.335.867
82D	Invorderen van gemeentelijke belastingen.	1.643.000	1.700
82E	Dividend ontvangen van verbonden partijen (deelnemingen).	28.828	885.000
82F	Rente betalen en ontvangen (de baten bestaan uit renteopbrengsten).	44.477	6.236.517
82G	Mutaties in diverse reserves doorvoeren.	8.019.603	700.217
82H	Renteverschil op verstrekte geldleningen aan sociale huisvestingsinstellingen doorvoeren.		1.317.391
82I	Geld reserveren voor onvoorziene uitgaven.	166.000	
82J	Begrotingstechnische correcties doorvoeren.	1.333.211	
82K	Begrotingssaldo	267.415	
82 - Totaal		11.728.597	161.136.869

Programma 8 Financiën						
exploitatie bedragen x € 1.000	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-49.528	-41.508	-23.203	-41.495	-33.611	-29.098
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	160.873	201.484	179.612	195.103	185.895	182.383
Resultaat voor bestemming	111.345	159.976	156.409	153.608	152.284	153.285
Toevoegingen aan de reserves	-12.022	-7.257	-8.130	-8.070	-8.183	-8.375
Onttrekkingen aan de reserves	8.547	2.908	993	476	476	476
mutaties reserves	-3.475	-4.349	-7.137	-7.595	-7.707	-7.899
Programma 8 Financiën						
Resultaat na bestemming	107.870	155.627	149.272	146.013	144.577	145.386

-6. PARAGRAFEN-

6.1 Lokale heffingen

Door lokale heffingen verwerft de gemeente eigen middelen. Daarmee vindt zij dekking voor haar uitgaven voor de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen moet via een verordening door de gemeenteraad worden vastgesteld. De definitieve vaststelling van de tarieven voor 2016 door de gemeenteraad vindt plaats in het najaar van 2015.

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente en komen vooral ten laste van inwoners.

Er is een onderscheid tussen gebonden en ongebonden lokale heffingen. Ongebonden lokale heffingen (OZB, hondenbelasting en precariobelasting) worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing zijn verbonden aan een specifieke taak en worden daarom niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

Voor het betalen van rechten en retributies verricht de gemeente diensten. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven. Het beleid is er op gericht deze kosten zoveel mogelijk te beperken en daar waar mogelijk rechtvaardig te verdelen. Hierdoor wordt een evenwichtige lastenverdeling bereikt.

Deze paragraaf geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners van Hengelo.

6.1.1 Ontwikkelingen

Hieronder worden in hoofdlijnen de belangrijkste ontwikkelingen benoemd voor de belastingdruk en overige ontwikkeling op lokaal fiscaal gebied voor 2016 en volgende jaren.

Macronorm

Met de macronorm wordt aangegeven wat de maximale jaarlijkse stijging van de totale opbrengst OZB (van alle gemeenten bij elkaar) is. De hoogte van de OZB wordt vastgesteld door gemeenten. Om een onevenredige stijging van de collectieve lastendruk te voorkomen is een macronorm ingesteld. De macronorm is een landelijke norm waarin geen rekening wordt gehouden met de (areaal)ontwikkelingen binnen individuele gemeenten. De landelijke areaalontwikkeling wordt meegenomen doordat de economische groei wordt meegenomen in de macronorm.

De lokale lastendruk hangt echter niet alleen af van de stijging van de OZB. In het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen (BOFV) van 22 mei 2014 heeft de VNG daarom met minister Plasterk afgesproken samen op zoek te gaan naar een nieuwe indicator die de huidige macronorm OZB vervangt.

Het onderzoeksinstituut COELO heeft berekend dat de macro-opbrengst van de onroerende zaakbelasting in 2015 stijgt met 4,17%. Voor 2015 geldt een macronorm van 3%. Dit betekent een overschrijding van 1,17%-punt (€ 43,5 miljoen). In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv) op 8 april 2015 is hierover gesproken met de VNG. Op dit moment loopt in het kader van de door het kabinet aangekondigde herziening van het belastingstelsel een onderzoek naar een mogelijke verruiming van het gemeentelijk belastinggebied. Daarbij wordt ook breder gekeken naar de instrumenten die ingezet kunnen worden voor een beheerste ontwikkeling van de gemeentelijke lasten. Tegen die achtergrond is afgesproken om de besluitvorming over de vaststelling van de macronorm OZB voor het jaar 2016 en de overschrijding van de macronorm in 2015 uit te stellen tot het Bofv in het najaar van 2015. Dan zijn naar verwachting de uitkomsten van het onderzoek naar een mogelijke verruiming van het gemeentelijk belastinggebied beschikbaar. Die uitkomsten worden dan betrokken bij de besluitvorming over de macronorm.

WOZ-waardering en aanpassing rekentarieven

Sinds 1997 wordt op basis van de Financiële-verhoudingswet in het gemeentefonds rekening gehouden met verschillen in de belastingcapaciteit van gemeenten. Als gevolg van verschillen in waarde van de onroerende zaken loopt de belastingcapaciteit uiteen tussen gemeenten. De belastingcapaciteit waar in het gemeentefonds rekening mee wordt gehouden, wordt voor iedere gemeente met dezelfde tarieven berekend. Deze tarieven worden rekentarieven genoemd en zijn in het verleden vastgesteld op het gemiddelde tarief van alle gemeenten op dat moment. Verschillen in de feitelijke tarieven tussen gemeenten spelen in de verdeling van het gemeentefonds geen rol. De rekentarieven worden jaarlijks aangepast. De aanpassing van de rekentarieven ten opzichte van 2015 is noodzakelijk omdat op 1 januari 2016 een nieuw WOZ-tijdvak begint met waardepeildatum 1-1-2015. In 2015 wordt nog uitgegaan van de WOZ-waarde uit het huidige WOZ-tijdvak met waardepeildatum 1-1-2014.

Met ingang van het uitkeringsjaar 2016 wordt het rekentarief vastgesteld op voor:

- eigenaren van woningen	0,1139%
- eigenaren van niet-woningen	0,1546%
- gebruikers van niet-woningen	0,1246%

Voor de duidelijkheid: met deze tarieven wordt de algemene uitkering voor gemeenten gecorrigeerd op basis van de waarde van de onroerende zaken. Als gevolg van verschillen in de waarde van onroerende zaken loopt de belastingcapaciteit uiteen tussen de gemeenten. Dus hoe hoger de OZB-waarde van woningen en bedrijfspanden, hoe groter de korting op de algemene uitkering.

BIZ-heffing

De Wet op de bedrijveninvesteringszones (hierna BIZ) is op 1 januari 2015 in werking getreden en is een vervolg op de Experimentenwet BI-zones die 1 januari 2009 in werking trad. De BIZ voor het centrum is ingesteld op basis van de Experimentenwet BI-zone en loopt tot 1 januari 2016. Inmiddels is een verzoek ingediend om de BIZ voor het centrum voort te zetten. De BIZ-verordening wordt dit najaar door uw raad behandeld en zal in werking treden als blijkt dat er voldoende steun is bij de verplichte draagvlakmeting.

De BIZ is een instrument voor het stimuleren van het ondernemingsklimaat op bedrijventerreinen en in winkelgebieden. De BIZ-bijdrage is een bestemmingsheffing die wordt verstrekt ter compensatie van de kosten die verbonden zijn aan activiteiten in de openbare ruimte en op het internet, die zijn gericht op het bevorderen van de leefbaarheid of de veiligheid in een deel van de gemeente of de ruimtelijke kwaliteit of de economische ontwikkeling van een deel van de gemeente.

Een BIZ moet goed worden voorbereid en om die reden kunnen nieuwe initiatieven (bijvoorbeeld op een bedrijventerrein) om tot een Bedrijveninvesteringszone te komen pas met ingang van 1 januari 2017 worden opgestart.

WOZ-waarde woningen openbaar

De WOZ-waarde van woningen en panden is niet openbaar. Het is slechts in beperkte mate mogelijk om de WOZ-waarde van andere woningen of panden op te vragen. Dit kan wanneer de aanvrager een gerechtvaardigd belang heeft. De eerder uitgesproken verwachting dat in de loop van 2015 de WOZ-waarde van alle woningen openbaar zou worden, is niet uitgekomen. De staatssecretaris van Financiën heeft op 27 mei 2015 samen met de minister van BZK bestuurlijk overleg gevoerd over de uitvoering van de Wet WOZ met de VNG, de Unie van Waterschappen, de Waarderingskamer en de Belastingdienst. Van dit overleg is een besluitenlijst vrijgegeven. Hieruit blijkt onder meer dat de openbaarmaking van de WOZ-waarde van woningen niet voor 1 oktober 2016 zal plaatsvinden. Een definitief besluit wordt pas na de zomer 2015 genomen. De verwachting is dat er dan meer duidelijkheid bestaat over de voortgang en planning van het aansluiten van gemeenten op de landelijke voorziening WOZ en of een substantiële vulling (circa 70% van de objecten) op 1 oktober 2016 haalbaar is.

Onderzoek forfaits toeristenbelasting

De grondslag voor de toeristenbelasting is het aantal overnachtingen. Het vaststellen van het aantal overnachtingen op vaste jaar- en seizoenplaatsen is arbeidsintensief voor de verblijfsbieder en voor de gemeente als belastingheffer in verband met de controle op de aangiftes. Daarom zijn er in de verordening Toeristenbelasting tarieven opgenomen waarbij per soort plaats wordt uitgegaan van een gemiddeld aantal overnachtingen. Wanneer een gemeente echter in de verordening toeristenbelasting een forfaitaire berekeningswijze van de heffingsgrondslag voor vaste en seizoenplaatshouders heeft opgenomen moet dit voldoen aan een viertal voorwaarden:

1. De forfaitaire heffingsgrondslag moet worden onderbouwd met een onderzoek waaruit blijkt hoe het gemiddeld aantal overnachtingen per persoon zich verhoudt tot het gemiddeld aantal verblijfhoudende personen per kampeermiddel of vakantieonderkomen op een vaste of seizoenplaats.
2. Het onderzoek moet binnen de gemeentegrenzen (lokale omstandigheden) worden verricht.
3. De forfaitaire heffingsgrondslag (het forfait) mag niet meer dan 25% afwijken van de lokale werkelijkheid.
4. Een forfait moet regelmatig worden onderzocht.

De in de verordening opgenomen forfaits zijn niet gebaseerd op recente onderzoeksgegevens. Het GBT heeft voor de deelnemers die toeristenbelasting heffen een onderzoek opgestart om de forfaits opnieuw te onderbouwen. Inmiddels is het onderzoek afgerond. In het raadsvoorstel belastingtarieven 2016 wordt hier aandacht aan geschonken.

6.1.2 Tariefsaanpassingen

Conform de Kadernota 2016-2019 wordt voor 2016 bij de algemene dekkingsmiddelen uitgegaan van een inflatiecorrectie (indexering) van 0,75% met uitzondering van de toeristenbelasting. De OZB wordt als gevolg van het dekkingsplan 2013-2016 met 1% extra verhoogd en op basis van het Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 met 0,6%, totaal dus met 2,35%. Daarnaast zijn er maatregelen in de Kadernota getroffen die verband houden met de totale ontwikkeling van de lokale woonlasten.

Ook voor de marktgelden geldt een uitzondering, want daarvoor geldt een afspraak dat de tarieven jaarlijks met 2% stijgen. Een tweede uitgangspunt is dat de tarieven voor reinigings- en rioolheffingen kostendekkend zijn.

Onroerendezaakbelastingen

Met ingang van 1 januari 2009 vindt jaarlijks hertaxatie plaats van de onroerende zaken. Voor 2016 geldt als waardepeildatum 1 januari 2015. Sinds jaren geldt het principe dat waardemutaties niet tot verhoging of verlaging van de belastingopbrengst OZB mogen leiden. De waardemutaties verschillen echter per soort object en soms ook per buurt. Daardoor treden elk jaar lichte lastenverschuivingen op.

Afvalstoffenheffing

Diftar is met succes ingevoerd. Voor het afvalbeleid is door uw raad de koers bepaald aan de hand van de notitie "Scenariokeuze afvalloos Hengelo", welke 1 juli jl. in uw raad is behandeld. Daarnaast zijn de maatregelen uit de Kadernota 2016-2019 verwerkt.

Rioolheffing

Op basis van het geactualiseerd verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) 2013-2017 is vastgesteld om het tarief voor de rioolheffing in 2016 met 3,5 % te verhogen. Daarnaast zijn de maatregelen uit de Kadernota 2016-2019 verwerkt.

Bij de rioolheffing is het uitgangspunt dat de kosten van het gemeentelijke rioleringsstelsel voor 100% door de rioolheffing worden gedekt

Begraafrechten

De tarieven worden met het inflatiepercentage verhoogd (=0,75%).

Leges

De legestarieven worden in beginsel verhoogd met het inflatiepercentage (0,75%), behalve de tarieven die door het rijk worden bepaald of zijn gemaximeerd.

Overige heffingen

De overige heffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt dat zoveel mogelijk wordt gestreefd naar 100% kostendekking. In het raadsvoorstel waarbij de belastingverordeningen worden aangepast, houden we geen rekening met extra kostenstijgingen naast het toegepaste accres. Eventuele afwijkingen hierop worden toegelicht.

6.1.3 Geraamde inkomsten

Overzicht lokale lasten (x € 1000)

Omschrijving lokale lasten	Raming 2015	Raming 2016	Kostendekking
Afvalstoffenheffing	8.250	8.473	100%
Begraafrechten	525	513	55%
Havengelden	368	384	99%
Hondenbelasting	481	484	N.v.t.
Marktgeld	111	123	87%
OZB	19.846	20.900	N.v.t.
Parkeren bij meters-automaten	1.128	862	N.v.t.
Parkeren vergunningen	137	138	N.v.t.
Parkeren naheffingsaanslagen	239	221	40%
Precariobelasting	290	292	N.v.t.
Rioolheffing	7.642	8.173	100%
Toeristenbelasting	126	137	N.v.t.

6.1.4 Woonlastenontwikkeling

De hoogte van de gemeentelijke woonlasten krijgt regelmatig aandacht in de media. De website www.coelo.nl bevat vergelijkingen van Hengelo met andere gemeenten op basis van de cijfers van 2015.

Wat zijn gemeentelijke woonlasten?

Onder woonlasten verstaan we: onroerende-zaakbelastingen, reinigingsrechten/afvalstoffenheffing en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt.

Hengelo iets boven het landelijk gemiddelde

De woonlasten voor een meerpersoonshuishouden zijn volgens het COELO-onderzoek € 717. Het landelijk gemiddelde is € 716 en daarmee zijn de woonlasten in Hengelo iets hoger dan gemiddeld. Het COELO heeft een rangorde gemaakt voor gemeenten en deelgemeenten. Nummer 1 heeft de laagste woonlasten. Uitgaande van gemiddelde waarden van woningen en van een meerpersoonshuishouden heeft de gemeente Hengelo rangordecijfer 172 (2014: 169).

Rangorde van 10 gemeenten naar hoogte van de gemeentelijke woonlasten, uitgaande van gemiddelde waarden van woningen

Niet rekening houdend met compensatie voor lage belastingcapaciteit		Wel rekening houdend met compensatie voor lage belastingcapaciteit	
Zwolle	70	Zwolle	76
Oldenzaal	124	Oldenzaal	139
Hengelo	172	Hengelo	231
Almelo	208	Borne	276
Deventer	252	Deventer	288
Borne	254	Almelo	302
Enschede	265	Hof van Twente	331
Hof van Twente	322	Enschede	342
Haaksbergen	329	Dinkelland	353
Dinkelland	344	Haaksbergen	361

*) 1 = laagste woonlasten, 407 = hoogste woonlasten.

Bron: COELO, *Atlas van lokale lasten 2015*, zie ook: www.coelo.nl

Vergelijkingen op basis van standaard huishoudtypen

In eerdere publicaties van de gemeente Hengelo werden woonlastenvergelijkingen getoond aan de hand van standaard huishoudens. Daarom worden in onderstaande tabel de gemeentelijke woonlasten weergegeven voor de Twentse gemeenten voor de volgende zes standaard huishoudtypen:

meerpersoonshuishouden met een eigen woning van € 125.000

meerpersoonshuishouden met een eigen woning van € 250.000

eenpersoonshuishouden met een eigen woning € 125.000

eenpersoonshuishouden met een eigen woning € 250.000

meerpersoonshuishouden met een huurwoning

eenpersoonshuishouden met een huurwoning

Bij de typen 5 en 6 zijn de woonlasten niet afhankelijk van de waarde van de woning, omdat deze huishoudens geen onroerendezaakbelasting betalen.

Tabel 1 Gemeentelijke woonlasten van 14 Twentse gemeenten voor zes huishoudentypen, op basis van standaardwaarden.

Gemeentelijke woonlasten van 14 Twentse gemeenten voor 6 huishoudtypen						
	huishoudtype					
	1	2	3	4	5	6
Almelo	€ 687	€ 907	€ 687	€ 907	€ 387	€ 387
Borne	€ 632	€ 835	€ 751	€ 835	€ 430	€ 430
Dinkelland	€ 658	€ 839	€ 598	€ 779	€ 477	€ 417
Enschede	€ 722	€ 937	€ 687	€ 903	€ 506	€ 472
Haaksbergen	€ 699	€ 866	€ 650	€ 817	€ 531	€ 482
Hellendoorn	€ 662	€ 866	€ 557	€ 762	€ 457	€ 353
Hengelo	€ 660	€ 850	€ 567	€ 757	€ 471	€ 377
Hof van Twente	€ 693	€ 840	€ 645	€ 791	€ 547	€ 498
Losser	€ 594	€ 801	€ 594	€ 801	€ 174	€ 174
Oldenzaal	€ 603	€ 757	€ 543	€ 697	€ 362	€ 303
Rijssen-Holten	€ 564	€ 698	€ 510	€ 644	€ 429	€ 375
Tubbergen	€ 587	€ 748	€ 544	€ 706	€ 253	€ 210
Twenterand	€ 605	€ 756	€ 523	€ 674	€ 454	€ 372
Wierden	€ 643	€ 778	€ 585	€ 720	€ 507	€ 449
gemiddeld	€ 643	€ 820	€ 603	€ 771	€ 427	€ 379
landelijk	€ 608	€ 765	€ 538	€ 695	€ 452	€ 382

Toelichting: De groene cellen geven de woonlasten aan van gemeenten die meer dan 10% goedkoper zijn dan het landelijk gemiddelde. Bij lichtoranje zijn de woonlasten van de gemeente 10 - 20% hoger. De donkeroranje cellen betreffen de duurste gemeenten, die meer dan 20% hogere woonlasten hebben dan het landelijk gemiddelde.

6.1.5 Kwijtschelding

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. Naast de landelijke regels zijn de volgende eigen beleidskeuzes gemaakt:

- Kwijtschelding kan worden verleend voor het vaste bedrag aan afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de OZB, de hondenbelasting en de onderhoudsrechten begraaftplaatsen;
- Bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm;
- Ondernemers zijn voor de privébelastingen gelijkgesteld aan particulieren;
- Kosten voor kinderopvang worden meegenomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit;
- Bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

Voor 2016 worden per heffing de volgende bedragen geraamd (x € 1.000):

Afvalstoffenheffing	500.000
Onderhoud grafrechten	3.130
Onroerende-zaakbelastingen	2.000
Rioolheffing	575.000

In de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing worden de volgende gegevens vermeld:

Belastingcapaciteit	2014	2015
vanuit perspectief burger	699	717

(Regeling van de minister van BZK, Stcrt 2015, nr. 20619, d.d. 17 juli 2015)

6.2 Weerstandsvermogen en risico beheersing

De gemeente Hengelo hecht aan financiële robuustheid en aan het bewust omgaan met risico's. Dat is ook een wettelijke verplichting die voortkomt uit het in 2015 aangescherpte Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Die wettelijke verplichting heeft als achtergrond dat de financiële positie van de gemeente voor het gemeentebestuur (en samenleving) kenbaar en inzichtelijk moet zijn. De maatschappij verwacht van gemeenten dat zij tijdig inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en dat zij de hiermee gepaard gaande risico's beheersen. De gemeenteraad heeft tot taak om erop toe te zien dat deze verantwoordelijkheid in voldoende mate wordt ingevuld. De begroting en de jaarrekening dienen om die reden een paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing te bevatten, met daarin zowel een overzicht van de aard en omvang van risico's die de gemeente loopt, als een kwantitatief inzicht in de weerstandscapaciteit waarmee de risico's kunnen worden opgevangen. Met ingang van de begroting 2016 en het jaarverslag 2015 is/wordt de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing uitgebreid met de kengetallen voor de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de grondexploitatie, de structurele exploitatieruimte en de belastingcapaciteit. De paragraaf moet daarnaast voorzien in oordeelsvorming over de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen in relatie tot de financiële positie. Tenslotte moet de gemeente een risicobeleid en normatieve criteria opstellen voor de mate van interne beheersing die wordt nagestreefd. Bij de gevolgen van de decentralisaties past ook de (aangescherpte) bestuurlijke aandacht voor (toekomstige) financierbaarheid van gemeenten. Voor goed risicomanagement is van belang dat er sprake is van een leercyclus en een organisatiecultuur waarin de kritische dialoog normaal wordt gevonden. De bijdrage van goed risicomanagement is dat de organisatie op een effectieve en efficiënte wijze heeft leren omgaan met een onzekere toekomst. Dit risicobeleid strekt zich ook uit tot de maatschappelijke partners.

6.2.1 Beleidsnotities

Titel	Raadsbesluit
De Raad heeft het risicobeleid van de gemeente Hengelo in het voorjaar van 2013 geactualiseerd in de Nota "<i>Scherper aan de wind</i>". De nota risicomanagement beleid voor de periode 2013 – 2017 is bedoeld om een bijdrage te leveren aan de toekomstbestendige organisatie die wij graag willen zijn. De nota beschrijft zowel de wijze waarop de gemeente Hengelo het eigen DNA bewaakt en op koers blijft door de risico's te identificeren, in kaart te brengen en te beheersen, als de wijze waarop het bedrag wordt berekend dat de gemeente achter de hand wil houden om de gevolgen van de financiële tegenvallers op te vangen die de potentie hebben om het beleid van de gemeente Hengelo duurzaam te ontwrichten. De gemeenteraad heeft met het volgende ingestemd. De vaststelling van de streefnorm voor voldoende weerstandsvermogen op de ratiowaarden tussen 1,0 en 1,4 met ratiowaarde 0,8 als ondergrens. Een proces van automatische stabilisatie door eventuele batige saldi van het jaarresultaat verplicht te doteren aan de algemene reserve tot dat de minimaal gewenste streefwaarde van 1,0 bereikt is. Informatieverstrekking bij begroting en jaarrekening over tenminste 60% van het totale risicoprofiel van zowel de beleidsvelden, de grote projecten als de grondexploitaties. De top 20 van de belangrijkste risico's worden bovendien expliciet genoemd en maken onderdeel uit van de verplichte paragraaf weerstandsvermogen in begroting en jaarrekening. Invulling van de actieve informatieplicht door de majeure risico's tijdig kenbaar te maken en door in de beleidsrapportages de raad te informeren over de belangrijkste wijzigingen in het risicoprofiel.	

Vertrouwelijke informatie verstrekking bij publicatie van risico's waar gemeentelijke belangen een rol van betekenis spelen.	
--	--

6.2.2 Doelen

Bereiken?	Doen?
Inzichtelijk maken van de financiële positie van de gemeente	In de beleidsrapportages wordt het risicoprofiel geactualiseerd en wordt verslag gedaan van de uitgevoerde maatregelen voor risicobeheersing en -reductie. <u>Stand van zaken</u> In het jaar 2016 wordt de organisatie, evenals in het jaar 2015, actief bij het proces van risicomanagement betrokken. Alle afdelingshoofden en projectleiders worden twee keer per jaar geïnterviewd, met als doel dat de risicoprofielen naar de meest recente inzichten worden geactualiseerd. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan nieuwe ontwikkelingen, zoals het project Lange Wemen, Warmtenet, de drie transities in het sociaal domein en de herziene exploitaties van het grondbedrijf in het Hart van Zuid. Risicomanagement is daarnaast bedoeld om managers, voorafgaand aan bestuurlijke besluitvorming, inzicht te geven in de mogelijke financiële impact van belangrijke voorgenomen activiteiten en projecten. Vooral de risicovolle projecten worden vooraf zorgvuldig getoetst op haalbaarheid. De laatste interviews ten behoeve van de procedure 2016 hebben in vergelijking met het jaarverslag 2014 geen aanzienlijke wijzigingen in de risicoprofielen aan het licht gebracht. Wel is er meer zicht ontstaan op de risico's bij de transities in de jeugdzorg en de Wmo. Op een enkele uitzondering na is door geen van de sectoren melding gemaakt van majeure nieuwe risico's. De interne beheersing van risico's is de afgelopen jaren stelselmatig verbeterd, waardoor de benodigde weerstandscapaciteit kon dalen. Deze trend heeft zich in 2014 en 2015 niet voortgezet vanwege de risicopercepties rondom Warmtenet BV i.o. en Lange Wemen/nieuwbouw stadskantoor. De raad beslist over het gewenste niveau van het weerstandsvermogen en de raad moet dan ook tijdig worden ingelicht (de actieve informatieplicht), als er zich zaken voordoen waardoor het niveau van het weerstandsvermogen verandert. Dat is het geval bij alle bestuurlijke voorstellen en optredende nieuwe risico's waarbij in een noodscenario de eigen begrotingsruimte van de afdeling niet meer toereikend is. Het weerstandsvermogen van de gemeente moet dan worden aangesproken en de raad moet dat weten om bij de besluitvorming een eigen afweging te kunnen maken.
Overzicht houden op de bekende risico's	Actueel houden van de database met onderkende risico's en bijbehorende beheersmaatregelen uit het NARIS pakket. Uitvoeren van simulaties om te bepalen welk buffervermogen nodig is bij de beleidsmatig bepaalde grens van 90%-zekerheid. <u>Stand van zaken</u> De Monte Carlo risicosimulatie berekent een benodigde gemeentelijke weerstandscapaciteit van € 40,2 miljoen voor het netto risicoprofiel, op basis van de beleidsmatig bepaalde grens van 90% zekerheid. Dit is inclusief de € 9,6 miljoen risico's van de grondexploitaties. Conform het in de vorige Beleidsbegroting vastgestelde beleid dienen risico's met een laag risicoprofiel (score van 7 of lager op een schaal van 25 en een geldgevolg kleiner dan € 1,0 miljoen) binnen de huidige eigen budgetten van de afdelingen te worden opgevangen.

	De benodigde weerstandscapaciteit wordt gedekt uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves en bedraagt: Totale benodigde weerstandscapaciteit: € 40,2 miljoen Ten laste van afdelingsbudgetten: € <u>3,8 miljoen</u> Herrekenende benodigde weerstandscapaciteit: € 36,4 miljoen Dit is vergeleken met de € 30,0 miljoen opgenomen in de Beleidsbegroting 2015 – 2018 een stijging van € 6,4 miljoen. Dit komt met name door de kredietverstrekking van €14 miljoen aan WNH BV i.o. en de uitkomsten van de meicirculaire gemeentefonds en de verdeelmaatstaven van de decentralisatie uitkeringen. De meest recente cijfers laten hier overigens een gunstiger beeld zien. De financiële gevolgen van de kredietcrisis zijn goed in beeld, de bestaande bezuinigingsmaatregelen liggen op schema, evenals de nieuwe bezuinigingsopdracht voor de Beleidsbegroting 2016 - 2019 .
Inzichtelijk maken van risico's bij grote investeringen en grondexploitaties	Nieuwe investeringen en grondexploitaties ondergaan een risicoanalyse en worden getoetst aan het weerstandsvermogen. <u>Stand van zaken</u> De totale beschikbare weerstandscapaciteit van de algemene reserve grondexploitaties is beperkt, maar hierbij dient te worden opgemerkt dat door het grondbedrijf wel tijdig voorzieningen zijn gevormd voor tekortexploitaties van € 49,1 miljoen en van €14,4 miljoen voor 'nog niet in exploitatie genomen gronden'. In overeenstemming met de BBV, is bij het grondbedrijf geen rekening gehouden met nog niet gerealiseerde toekomstige exploitatiewinsten, stille reserves en met specifieke eigen bijdragen en stortingen. In de herzieningen grondexploitaties 2015 zijn onder invloed van de kredietcrisis zowel de opbrengsten als de kosten verder in de tijd naar achteren geschoven. Daarmee hebben de verkoopdoelstellingen aan realiteitszin gewonnen. De effecten van de besluitvorming over de mogelijke herijking in het project Hart van Zuid is in de cijfers verwerkt.

6.2.3 Indicatoren

Indicator	Waarde
Begrotings-saldo	Tenminste een sluitende begroting. <u>Stand van zaken</u> De Beleidsbegroting 2016 – 2019 toont een positief begrotingssaldo van € 267.000 in 2016, € 234.000 in 2017, € 5.000 in 2018 en € 568.000 in 2019.
Vrij aanwendbare begrotings-ruimte	Post onvoorzien tenminste € 2 per inwoner. <u>Stand van zaken</u> Uitgaande van een bevolking van ongeveer 80.000 is de omvang van de post onvoorzien bepaald op afgerond € 166.000.
Beschikbare belasting-capaciteit	Kostendekkendheid tarieven <u>Stand van zaken</u> Voor alle retributies en bestemmingsheffingen geldt het beleidsuitgangspunt van volledige kostendekkendheid, op basis van het principe dat de veroorzaker betaalt. Voor de overige belastingen, waaronder de OZB, geldt geen limiet. Deze kunnen dus in principe (mits er geen onredelijke / willekeurige belastingheffing plaatsvindt) onbeperkt worden verhoogd. In de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 zijn deze mogelijkheden nader onderzocht.

Stille reserves	P.M. <u>Stand van zaken</u> De stille reserves van de gemeente zijn conform het beleid niet in beeld gebracht. Het huidige beleid is om de stille reserves niet bij de weerstandscapaciteit te betrekken, omdat: • deze reserves meestal niet op korte termijn liquide kunnen worden gemaakt; • dit vanuit beleidsmatig oogpunt vaak niet gewenst is; • de weerstandscapaciteit is gedefinieerd als de middelen die op korte termijn kunnen worden ingezet om tegenvallers in de exploitatie op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van andere taken.																					
Weerstandscapaciteit (de beschikbare weerstandscapaciteit in relatie tot de benodigde weerstandscapaciteit)	Streefcijfer is 1,0 (= voldoende). Het bureau NAR hanteert de volgende classificatie. <table><tr><td><i>Klasse</i></td><td><i>Ratio</i></td><td><i>Betekenis</i></td></tr><tr><td>A</td><td>> 2,0</td><td>Uitstekend</td></tr><tr><td>B</td><td>1,4 – 2,0</td><td>Ruim voldoende</td></tr><tr><td>C</td><td>1,0 – 1,4</td><td>Voldoende</td></tr><tr><td>D</td><td>0,8 – 1,0</td><td>Matig</td></tr><tr><td>E</td><td>0,6 – 0,8</td><td>Onvoldoende</td></tr><tr><td>F</td><td>< 0,6</td><td>Ruim onvoldoende</td></tr></table> <u>Stand van zaken</u> De beschikbare weerstandcapaciteit op basis van de gegevens van de begroting per 31-12-2016 kan als volgt worden bepaald. Algemene reserve : € 17,0 Bestemming reserves : € 34,5 Totaal reserves : € 51,5 miljoen In mindering komen de volgende niet vrij aanwendbare reserve: Onderwijshuisvesting : € 4,7 Totaal niet vrij aanwendbaar : € 4,7 miljoen Minus 1 jaar rentelasten : € 1,8 (tegen 3,75% omslagrente) Netto weerstandscapaciteit : € 45,0 miljoen De benodigde netto weerstandscapaciteit is € 36,4 miljoen en de beschikbare weerstandscapaciteit is € 45,0 miljoen. Dit levert vervolgens een ratio op van 1,2 (= voldoende). Het weerstandsvermogen voor 2016 valt daarmee binnen de streefwaarden van de nota "Zicht op risico's". Zonder interne maatregelen zou de score 0,8 bedragen. Dit onderstreept het belang van een interne beheersing.	<i>Klasse</i>	<i>Ratio</i>	<i>Betekenis</i>	A	> 2,0	Uitstekend	B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende	C	1,0 – 1,4	Voldoende	D	0,8 – 1,0	Matig	E	0,6 – 0,8	Onvoldoende	F	< 0,6	Ruim onvoldoende
<i>Klasse</i>	<i>Ratio</i>	<i>Betekenis</i>																				
A	> 2,0	Uitstekend																				
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende																				
C	1,0 – 1,4	Voldoende																				
D	0,8 – 1,0	Matig																				
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende																				
F	< 0,6	Ruim onvoldoende																				

6.2.4 Overzicht van de belangrijkste risico's

Nr.	Risicogebeurtenis	Gevolgen	Invloed (%)
R205	Warmtenet: Rendementsrisico's over de totale looptijd Warmtenet project	Structureel onrendabel project	11.1%
R79	Exploitatie van multifunctionele ruimten en culturele kernvoorzieningen valt tegen door afnemende bezoekers en dalende sponsorbijdragen	Tegenvallende opbrengsten	8.4%
R706	De beoogde verzelfstandiging van WNH BV i.o. komt niet van de grond	De gemeente Hengelo wordt 100% risicodragers over de totale investering	8.0%
R693	Nadelige verdeelmaatstaven van gemeentefonds en decentralisatie uitkeringen	Niet sluitend meerjarig perspectief en de noodzaak van aanvullende ombuigingen	5.7%
R516	De gronduitgifte prijzen komen onder druk te staan	Dreigende vorming van verliesvoorzieningen	5.6%
R542	De transitie op de jeugdzorg en de Wmo leiden tot onvoorziene kosten	De kosten zijn structureel hoger dan de baten wat tot extra ombuigingen leidt	3.9%
R694	De werkelijke kosten van dagbesteding, begeleiding en jeugdzorg kunnen alleen achteraf worden vastgesteld	Niet sluitend meerjarig perspectief en de noodzaak van aanvullende ombuigingen	2.6%
R537	Prestatie afspraken met ontwikkeling partners blijken niet of moeilijk afdwingbaar	Imagoschade door niet realiseren van maatschappelijke doelen en gederfde inkomsten	2.6%
R496	Gederfde inkomsten door gebrek aan realisatiekracht partners in de agenda van Twente (I3H)	Niet meer sluitende grondexploitaties	2.3%
R379	Klimaatverandering en de gevolgen daarvan	Zwaardere buien en wateroverlast door overbelasting van het rioolstelsel	2.3%
R486	De markt voor grondverkoop verslechterd	Geraamde omzet wordt niet gerealiseerd	2.1%
R62	Trajecten van uitkeringsgerechtigden leiden niet tot uitstroom uit de uitkering	Hogere uitkeringslasten dan voorzien.	2.0%
R136	Extreme klimaatverschijnselen, zoals hevige (zomer) stormen	Extra kosten voor het beheer van de openbare ruimte.	2.2%
R506	Van een aantal zware indicatie stellingen is niet bekend of ze onder de AWBZ of de WLZ vallen	Begrotingsoverschrijdingen	1.7%
R695	Frauduleuze declaraties van sommige zorg aanbieders in PGB regelingen	Onrechtmatige besteding van middelen	1.7%
R457	Sommige gemeentelijke gebouwen voldoen niet aan de ARBO wetgeving	Gezondheidsrisico's en juridische claims	1.4%
R282	Beoordeling van constructieve veiligheid van bouwwerken staat onder druk	Gezondheidsrisico's en juridische claims	1.3%
R254	Vandalisme	Schade aan gebouwen en materieel	1.1%
R499	Toepassing van nieuwe regels voor asbestsanering	Niet voorziene uitgaven in begrotingsjaar 2016	1.1%
R256	Invoering wet bijzondere flora en fauna	Hogere beheerskosten	1.0%
R175	Vervuilde grond in eigendom van de gemeente en particulieren	Niet begrote saneringskosten	1.0%
R555	Gemeente wordt ook op regionaal niveau verantwoordelijk voor inkoop complexe zorg	Financieel nadeel gemeente	1.0%

6.2.5 Kengetallen

Algemeen

M.i.v. het begrotingsjaar 2016 moet in de paragraaf weerstandsvermogen een aantal kengetallen worden opgenomen, die moeten bijdragen aan een eenvoudiger inzicht in de financiële positie van de gemeente.

In de toelichting bij de wetswijziging van het BBV wordt de noodzaak van deze kengetallen als volgt toegelicht:

Een deugdelijke en transparante begroting is in het belang van de horizontale controle door de gemeenteraad op de financiële positie van de gemeenten. Welke informatie daarvoor nodig is, is een onderwerp dat al geruime tijd de nodige aandacht heeft. Zo bleek in 2010 uit onderzoek naar de financiële functie van gemeenten en provincies dat sinds de invoering van de dualisering in 2004 de raadsleden meer betrokken zijn bij het inrichten van (en het opstellen van de documentatievoorziening voor) de planning- en controlcyclus. Maar ook dat, ondanks alle initiatieven en vernieuwingen op dit vlak, «financiën» het domein blijft van deskundigen en dat onder raads- en provinciale statenleden vooral behoefte is aan inzicht in de financiële sturingsruimte en financiële positie. In de afgelopen jaren zijn vervolgens verschillende wijzigingen doorgevoerd met als doel de horizontale verantwoording en het verticale toezicht te versterken door de financiële informatie inzichtelijker en transparanter te maken. Zo is in 2013 een aantal wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) doorgevoerd die in algemene zin gericht waren op de versterking van de deugdelijkheid en transparantie (en daarmee ook de toegankelijkheid) van de begroting en de horizontale controle op de begroting. Recent signaleerde de Adviescommissie Vernieuwing BBV onder leiding van wethouder Staf Depla (de Commissie), die in opdracht van het VNG-bestuur in mei 2014 advies heeft uitgebracht, dat de financiële informatie die de raad krijgt – nog altijd – technisch en complex is. De commissie doet in dat kader meerdere aanbevelingen waaronder het voorschrijven van een set van specifieke kengetallen in het BBV. Het opnemen van kengetallen in de begroting past in het streven naar meer transparantie en omdat daarmee wordt beoogd provinciale staten en de raad in staat te stellen gemakkelijker inzicht te krijgen in de financiële positie en over de baten en de lasten van de provincie respectievelijk de gemeenten. De kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die de raad en provinciale staten in hun beoordeling van de financiële positie moeten betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven. Zij leveren daarmee ook een bijdrage aan hun kaderstellende en controlerende rol.

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van een provincie of gemeente. Om dit te bereiken wordt voorgeschreven dat de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing de volgende kengetallen bevat: netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit. Deze kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De kengetallen worden gezamenlijk opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, omdat die paragraaf weergeeft hoe solide de begroting is en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. De genoemde kengetallen en de plaats op de begroting helpen de raadsleden bij het verkrijgen van verantwoord inzicht in en het beoordelen van de financiële positie. Hoe de kengetallen in relatie tot de financiële positie moeten worden beoordeeld is voorbehouden aan het horizontale controle- en verantwoordingsproces van de betrokken gemeente. Met het oog daarop wordt voorgeschreven dat het college van burgemeester en wethouders in de begroting en jaarrekening een beoordeling geven van de kengetallen in hun onderlinge verhouding in relatie tot de financiële positie. Het gebruik van kengetallen heeft geen functie als normeringsinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincie. Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. In de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit komt tot uitdrukking of een provincie of gemeente over voldoende structurele baten beschikt, en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten. De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans.

1. Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

	jaarverslag	begroting	begroting
	2014	2015	2016
netto schuldquote	280,00%	247,00%	260,00%
netto schuldquote gecorrigeerd	91,00%	79,00%	86,00%

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Het is bekend dat Hengelo een hoge schuldquote kent ten opzichte van andere gemeenten. Dit wordt veroorzaakt doordat tot nu toe de financiering van de sociale woningbouw door de gemeente werd verzorgd. Meer dan de helft van de aangetrokken geldleningen zijn doorgeleend aan woningbouwcorporaties. Uit de vergelijking van de beide kengetallen wordt dit duidelijk. De bruto aangetrokken geldleningen bedragen ruim 2,5 keer het totaal van de gemeentelijke baten. Als alleen naar de financiering voor de eigen activa wordt gekeken is sprake van een factor onder de 1,0. De ontwikkeling van dit kengetal wordt niet zozeer veroorzaakt door het verloop van geldleningen, maar door het vrij grillige verloop van de totale baten.

2. Solvabiliteitsratio

	jaarverslag	begroting	begroting
	2014	2015	2016
solvabiliteitsratio	5,00%	5,00%	6,00%

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van indien een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de provincie of gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente. De solvabiliteitsratio drukt immers het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Zonder te beschikken over benchmarkgegevens over de nieuwe kengetallen kan gesteld worden, dat de solvabiliteitsratio van Hengelo erg laag is (5%). Ook hier moet worden opgemerkt dat de belangrijkste factor daarbij de financiering van de sociale woningbouw is. Indien de leningen aan woningbouwcorporaties buiten beschouwing worden gelaten verdubbelt de solvabiliteitsratio en komt daarmee in de buurt van een gemeentelijk gemiddelde. Het al in 2013 ingezette beleid, gericht op de versterking van de algemene reserve, beoogt ook de solvabiliteitsratio verder te verbeteren.

3. Grondexploitatie

	jaarverslag	begroting	begroting
	2014	2015	2016
grondexploitatie	30,60%	28,26%	30,99%

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de woningen kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële

verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio.

Met dit kengetal wordt de boekwaarde van de bouwgrond uitgedrukt in een percentage van de totale baten van de gemeente. Het is de vraag of een dergelijk kengetal bruikbaar is voor conclusies over de risico's t.a.v. de grondexploitatie. Daarvoor is de materie veel te complex. De paragraaf grondbeleid en de jaarlijkse herzieningen van de grondexploitaties zijn daarvoor betere instrumenten.

4. Structurele exploitatieruimte

	jaarverslag	begroting	begroting
	2014	2015	2016
structurele exploitatieruimte	0,00%	0,00%	0,00%

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De kengetallen moeten daarbij in

samenhang worden gezien. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie er niet toe bijdraagt om de schuldpositie te verminderen en de structurele exploitatie ruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

De uitkomsten voor dit kengetal laten zien dat zowel de begrotingen over 2015 en 2016, maar ook de werkelijkheid over 2014 in structureel opzicht sprake is van een sluitend beeld.

5. Belastingcapaciteit

	jaarverslag	begroting	begroting
	2014	2015	2016
belastingcapaciteit	99 %	97%	98%

De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. Op voorstel van de stuurgroep die naar aanleiding van het advies door de Commissie vernieuwing BBV is ingesteld is ervoor gekozen om de belastingcapaciteit te relateren aan landelijk gemiddelde tarieven. In de eerste plaats is voor een landelijk gemiddelde gekozen omdat over het algemeen geen maximum is gesteld aan belastingentarieven, zoals bij de OZB. Daarnaast geeft een gemiddelde meer inzicht in de betekenis van de belastingcapaciteit voor de financiële positie dan wanneer het gerelateerd wordt aan een maximaal te heffen tarief en worden deze gemiddelden ook onderling door gemeenten gebruikt om lasten te vergelijken. Ook is er vanuit de praktijk behoefte bij provincies, gemeenten en andere belanghebbende om inzicht te hebben in de lokale tarieven van omliggende gemeenten. De hoogte van belastingtarieven komt dus niet in een vacuüm tot stand; er wordt daarbij rekenschap gegeven hoe de «eigen» lastendruk (via tarifiering) zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde. Zo publiceert het Coelo de «Atlas van de Lokale Lasten», een macro- en micro-overzicht van opbrengsten van de hoogte en ontwikkeling van tarieven, heffingen en woonlasten dat mede daarvoor wordt gebruikt. Ook wordt voortaan in de meicirculaire van het gemeentefonds een overzicht opgenomen met de (ontwikkeling van de) woonlasten van een meerpersoonshuishouden. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt). Bij de beoordeling van de kengetallen die moet worden opgenomen kan worden vermeld welke ruimte er is ten opzichte van het maximaal te heffen tarief. De mate waarbij een tegenvaller kan worden bijgestuurd, wordt ook wel de wendbaarheid van de begroting genoemd. Wanneer een gemeente te maken heeft met een hoge schuld en de structurele lasten hoger zijn dan de structurele baten en de

woonlasten al relatief hoog zijn, dan is er minder ruimte om te kunnen bijsturen.

Op de hoogte van de lokale lastendruk wordt uitvoerig ingegaan in de paragraaf "Lokale heffingen". De uitkomsten van dit kengetal indiceren dat de belastingdruk enigszins onder het landelijk gemiddelde ligt.

6.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Een groot deel van het gemeentelijk vermogen is geïnvesteerd in kapitaalgoederen. De kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het functioneren van onze gemeente, onder andere op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, verkeer, vervoer en recreatie. Onderhoud en beheer is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen en om de veiligheid te waarborgen.

Met het beheer en onderhoud van onze wegen, riolering, water, openbaar groen en gemeentelijk gebouwen is een grote inzet van onze middelen gemoeid. De lasten van onze kapitaalgoederen zijn onderdeel van de verschillende programma's. Deze paragraaf geeft een integraal inzicht in de kaders, ontwikkelingen, onderhoudstoestand en kosten van onze kapitaalgoederen over de programma's heen.

6.3.1 Wegen

Volumes

Asfalt	1.833.523 m2
Elementenverharding	2.607.810 m2
Betonverharding	120.469 m2
Overige	123.901 m2
<i>Waaronder:</i>	
Voetpad	483.442 m1
Fietspad	119.273 m1
Rijbaan	479.110 m1

Relevant beleid

Onderhoudssystematiek:

De gemeente Hengelo heeft voor het beheer en onderhoud van wegen geen eigen kwaliteitsniveau gedefinieerd. Hiervoor worden de landelijke richtlijnen van het CROW gehanteerd.

Veranderingen in het onderhoudsniveau:

Het onderhoudsniveau wordt niet veranderd. Hengelo streeft er naar om de richtlijnen van het CROW te handhaven.

Relevante veranderingen t.o.v. vorig jaar:

Vanwege bezuinigingen wordt er minder preventief herstraat en meer gewerkt op basis van meldingen en geconstateerde schades. Tevens worden minder wegininspecties uitgevoerd. De budgetten worden verlaagd met € 30.000 als gevolg van de bezuinigingsmaatregel.

Coalitieakkoord:

In het coalitieakkoord is niet specifiek aandacht gevestigd op het onderhoud van wegen.

Relevante beleidsnota's:

- De wegennota 2003
- Het gemeentelijk verkeer en vervoersplan 2003

Grote projecten en ontwikkelingen

Dalmeden en Medaillon

De komende jaren blijft de gemeente Hengelo inzetten op gebiedsontwikkelingen. Er moeten nog delen openbare ruimte aangelegd worden in de uitbreidingsgebieden Medaillon en Dalmeden. Het areaal wegen en trottoirs neemt hierdoor verder toe.

Westtangent en Enschedesestraat

In de perioden 2014 - 2017 worden de Westtangent en de Enschedesestraat volledig heringericht. Als gevolg hiervan worden de wegen, fietspaden en trottoirs ook opnieuw aangelegd.

Laan "Hart van Zuid"

De ontbrekende delen van de nieuwe ontsluitingsweg "Laan Hart van Zuid" worden aangelegd.

Huidige staat van onderhoud

Uit inspecties en de evaluatie over het onderhoud van de openbare ruimte blijkt dat er sprake is van enige achterstand op het gebied van verharding en verlichting. Deze wordt onder andere veroorzaakt doordat in de jaren '70 en '80 veel infrastructurele voorzieningen zijn aangelegd, welke nu toe zijn aan vervanging. Daarnaast zijn de kosten voor het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden aanzienlijk verhoogd. De staat van onze wegen voldoet echter nog steeds aan de landelijke CROW richtlijnen. Kort cyclisch onderhoud wordt uitgevoerd door de eigen medewerkers van Wijkbeheer. Hierbij worden meldingen verholpen en kleine reparaties aan straatwerk uitgevoerd. Het grote onderhoud aan de wegen, trottoirs en andere verhardingen wordt hoofdzakelijk uitgevoerd door aannemers. Opdrachten worden verstrekt als er niet meer voldaan wordt aan de landelijke richtlijnen voor wegen of wanneer er zulke schades geconstateerd zijn, dat onderhoud vereist is. Zodoende blijft de veiligheid gewaarborgd. Wel is het nodig kritisch te blijven nadenken over het gewenste beheerniveau.

Financiën

De budgetten zijn voldoende om de wegen te blijven laten voldoen aan de landelijke CROW richtlijnen. De budgetten zijn niet genoeg om alle onderhoudsmaatregelen direct uit te voeren. Ook wegen die wel voldoen aan de gestelde normen hebben onderhoud nodig. Dit wordt nu uitgesteld. Wanneer wegen onder het gestelde onderhoudsniveau dreigen te komen, krijgen deze een hogere prioriteit en worden deze eerder aangepakt. Er wordt voor het onderhoud van de wegen niet jaarlijks gereserveerd. Er wordt wel gereserveerd als er vanuit onderhoud geld aan projecten moet worden bijgedragen en als er gecombineerde onderhoudsactiviteiten plaatsvinden. Als er achterstallig onderhoud is waar geen budget voor is, wordt hiervan melding gemaakt bij de raad en wordt om budget gevraagd.

De budgetten zijn:

	2016	2017	2018	2019
Kosten van derden	3.107.076	3.107.076	3.143.689	3.143.689
Kapitaallasten	212.189	209.131	213.708	201.982
Onderhoud materieel	14.015	14.015	14.015	14.015
Mutaties in voorzieningen	0	0	0	0
Totaal	€ 3.333.280	€ 3.330.222	€ 3.371.412	€ 3.359.686

6.3.2 Groen

Volumes

Bomen	36.137 st.
Heesters & botanische rozen	245.012 m2
Bodembedekkers	91.945 m2
Hagen	167.651 m2
Vaste planten en rozen	9.134 m2
Gazon	1.578.120 m2
Berm	451.176 m2
Kruid gras	1.360.356 m2
Overige groen	2.104.475 m2

Relevant beleid

Onderhoudssystematiek:

In de beheercatalogus 2007 is aangegeven hoe het groen beheerd moet worden. Er is bijvoorbeeld vermeld hoe lang het gras mag zijn, hoeveel onkruid aanwezig mag zijn, hoeveel overhang er mag zijn. Ook zijn hierin zaken vermeld zoals minimale vlakheid, minimale bedekking etc. De beheercatalogus maakt onderscheid in niveau "Hoog", niveau "Basis" en niveau "Laag". Bedrijventerreinen worden beheerd op niveau "Laag". Het centrum en de wijkwinkelcentra worden beheerd op niveau "Hoog". De rest van Hengelo wordt beheerd op niveau "Basis".

Veranderingen in het onderhoudsniveau:

Het onderhoudsniveau wordt niet veranderd.

Relevante veranderingen t.o.v. vorig jaar:

Er wordt € 10.000 bezuinigd op het onderhoud van gazons door deze om te vormen naar extensief (onderhoudsarm) gras.

Coalitieakkoord:

Volgens het coalitieakkoord is groen belangrijk voor de leefbaarheid van de stad. Nieuwe ontwikkelingen in de openbare ruimte worden waar mogelijk benut om de groen functie te versterken. Daarbij wordt gekozen voor een slimme en flexibele benadering zonder het kader van de hoofdgroenstructuur los te laten. Waar mogelijk wordt meegewerkt aan zelfbeheer door bewoners. Bij illegaal grondgebruik is het uitgangspunt een oplossing vinden via bijvoorbeeld verkoop of verhuur.

Relevante beleidsnota's:

- Beheercatalogus 2007
- Bomenverordening 2009
- Groenplan gemeente Hengelo
- Bomenbeheerplan 2010
- Nota snippergroen 2013

Grote projecten en ontwikkelingen

Omloopleiding

In 2014 is de omloopleiding en omgeving heringericht. Het gaat hierbij om het deel vanaf de Aardoliestraat tot aan de bergingsvijver in 't Genseler. In de groeiseizoenen 2015 en 2016 wordt het groen onderhouden vanuit het project. Vanaf 2017 wordt dit onderdeel van het reguliere beheer van de gemeente Hengelo.

Dalmeden en Medaillon

De komende jaren wordt er steeds meer openbare ruimte aangelegd in de uitbreidingsgebieden Medaillon en Dalmeden. Als gevolg hiervan neemt ook het areaal groen toe.

Westtangent en Enschedesestraat

In de perioden 2014-2016 worden de Westtangent en de Enschedesestraat volledig heringericht.

Als gevolg hiervan wordt ook het openbaar groen opnieuw aangelegd. Vanaf 2017 komt dit groen in het reguliere beheer.

Laan "Hart van Zuid"

Vanaf 2018 komen de bermen langs de 'Laan Hart van Zuid' in het reguliere beheer.

Samen Verder

In 2016 wordt verder gewerkt aan de totstandkoming van de publiekrechtelijke organisatie-eenheid voor beheer en onderhoud van de publieke ruimte. Dit in het kader van 'Samen Verder' met SWB en gemeente Hof van Twente.

Huidige staat van onderhoud

Voor één derde van Hengelo zijn er contracten afgesloten met aannemers om het kort cyclisch onderhoud uit te voeren. Het overige twee derde deel van Hengelo wordt beheerd door de sociale werkvoorziening SWB en de eigen dienst. Het niveau van het kort cyclisch onderhoud ligt binnen de marges van de beheercatalogus.

Voor het niet kort cyclisch onderhoud worden opdrachten aan derden verstrekt. Zodra de bedekking, vlakheid etc. niet meer aan het niveau van de beheercatalogus voldoet en er is budget, dan wordt opdracht gegeven tot renovatie van het betreffende perceel. Momenteel voldoet circa 85% van het areaal aan het niveau dat de beheercatalogus voor dit areaal voorschrijft. De insteek blijft om dit percentage te verhogen tot het volledige areaal.

Financiën

De budgetten zijn voldoende voor het regulier onderhoud om de vastgestelde onderhoudsniveaus te behouden. Voor renovaties is niet voldoende geld beschikbaar. Er wordt jaarlijks niet voor groot onderhoud gereserveerd. Wanneer er onvoldoende budget beschikbaar is voor groot onderhoud, wordt hiervoor aan de raad een krediet gevraagd. Ook wordt gekeken of een combinatie kan worden gevonden met andere onderhoudswerkzaamheden die plaatsvinden, zoals rioleringswerkzaamheden en herstrating.

De budgetten zijn:

	2016	2017	2018	2019
Kosten van derden	2.159.468	2.159.468	2.159.468	2.159.468
Kapitaallasten	180.342	171.408	169.489	196.682
Onderhoud materieel	63.311	63.311	63.311	63.311
Mutaties in voorzieningen	0	0	0	0
Totaal:	€ 2.403.121	€ 2.394.187	€ 2.392.268	€ 2.419.461

6.3.3 Water en riolering

Volumes

Vrijverval riool	600 km
Mechanisch riool	89 km
Kolken	33.325 st.
Drukriool- en rioolgemalen	361
Drainage	229 km

Relevant beleid

Onderhoudssystematiek:

De kwaliteit van de riolering wordt beoordeeld via periodiek uitgevoerde camerainspecties. Op basis hiervan is een rioolrenovatieplan opgesteld. Daarbij is onderscheid gemaakt naar urgentie. Sommige riolen moeten snel worden vervangen (binnen 1 jaar, urgent), andere zijn minder urgent (2-5 jaar) en een deel is niet urgent (6-10 jaar). Deze laatste groep wordt later nogmaals geïnspecteerd. Voor alle overige riolen wordt een verwachte levensduur van 60 jaar aangehouden.

Veranderingen in het onderhoudsniveau:

Het onderhoudsniveau wordt niet veranderd.

Relevante veranderingen t.o.v. vorig jaar:

In de afgelopen jaren is voor bijna € 2 miljoen structureel bezuinigd op de riolering. Dat betekent dat grondwaterprojecten worden getemporiseerd en dat vervanging van rioolbuizen nog meer risicogestuurd zal plaatsvinden. Tevens zijn afschrijvingstermijnen verlengd. In 2016 zijn de bezuinigingen gericht op het dekken van de tekorten uit het financieel perspectief (€ 315.000). Daarnaast zijn er in het kader van het onderzoek "Kostendekkendheid leges en tarieven" nog aanvullende ombuigingsmaatregelen opgenomen. Zo worden perceptiekosten en kosten straatreiniging en schoonhouden deels toegerekend aan het product riolering. Dit wordt gecompenseerd door een verhoging van de gebruikersheffing.

Coalitieakkoord:

In het coalitieakkoord is aandacht voor het klimaatbestendig maken van de stad. Onder andere tijdelijke waterberging in de openbare ruimte en de inrichting van stuwgebieden die bij hevige neerslag het water bovenstrooms langer vasthouden. Verder is er aandacht voor beekherstel (Omloopleiding, Berflobeek, Drienerbeek en delen van de Veldbeek). De uitvoering van deze waterhuishoudingsplannen levert een sterke bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente.

Relevante beleidsnota's:

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2013-2017 (vastgesteld in 2013);

Gemeentelijk Grondwaterplan (vastgesteld in 2013);

Gemeentelijk Waterplan (vastgesteld in 2006).

NB: het Gemeentelijk Grondwaterplan en het Gemeentelijk Waterplan maken integraal onderdeel uit van het vGRP 2013-2017.

Grote projecten en ontwikkelingen

- Riolverzwaring Westtangent in combinatie met herprofilering wegprofiel;
- Riolvervanging Enschedesestraat in combinatie met HOV Hengelo-Enschede;
- Realisering stuwgebieden;
- Riolverzwaring Deurningerstraat
- Inrichten openbare ruimte voor waterberging (WOLK), in 2016 wordt hier gedeeltelijk uitvoering aan gegeven
- Oplossen grondwateroverlast. (loopt meerdere jaren)

- Herinrichting Drienerbeek tussen de Haverweg en de Grundellaan;
- Aanleg (delen van) de Veldbeek.

Op het gebied van riolering en waterhuishouding wordt samengewerkt met de Twentse gemeenten en het Waterschap. Met zogenaamde werkplaatsen wordt door gezamenlijk onderzoek geprobeerd kostenbesparingen te realiseren in de waterketen. De werkplaatsen "rioolvervanging", "winstkansenonderzoek financiering voorziening riolering" en gezamenlijk grondwaterdatabeheer worden naar verwachting in 2016 afgerond.

Huidige staat van onderhoud

De kwaliteit van de riolering wordt beoordeeld door periodiek uitgevoerde camerainspecties. Op basis hiervan is een rioolrenovatieplan opgesteld. In het rioolrenovatieplan wordt naast vervanging ook gekeken naar de mogelijkheid van deelreparaties en re-lining. De kosten van vervangingen, renovaties en de exploitatielasten worden volledig gedekt door de voorziening riolering. Om grondwaterstanden goed en langdurig in beeld te krijgen is een grondwatermeetnet gerealiseerd. Dit bestaat uit ruim 100 peilbuizen met dataloggers. Het beheer en onderhoud van het meetnet wordt volledig gedekt middels de voorziening riolering. Het beheer en onderhoud van de beken en bergingsvijvers (oppervlaktewater) ligt bij het waterschap Vechtstromen. Riolering wordt nu later vervangen dan in het verleden het geval was. Het beheer vindt meer risicogestuurd plaats. De functionaliteit en veiligheid blijven echter gewaarborgd.

Financiën

De budgetten voor regulier en groot onderhoud zijn vastgesteld in het GRP. Op basis van het GRP 2013-2017 zijn de budgetten voldoende. Hoewel het beheer meer risicogestuurd plaats vindt is de verwachting dat deze voldoende zijn om de eisen die aan de functionaliteit en veiligheid worden gesteld te waarborgen. Mocht een riolering onverhoopt eerder moeten worden vervangen dan gepland dan kan dit vaak worden opgelost door een geplande vervanging wat naar achteren te schuiven.

De budgetten zijn:

Riolering	2016	2017	2018	2019
Kosten van derden	968.165	968.165	968.165	968.165
Kapitaallasten	11.813.030	4.787.704	12.672.797	3.920.871
Onderhoud materieel	15.818	15.818	15.818	15.818
Mutaties in voorzieningen	-8.249.987	-997.661	-8.561.377	209.890
Interne doorberekeningen	1.505.070	1.505.070	1.505.070	1.505.070
Totaal:	€ 6.052.096	€ 6.279.096	€ 6.600.473	€ 6.619.814

Overige Waterlopen	2016	2017	2018	2019
Kosten van derden	173.764	173.764	173.764	173.764
Kapitaallasten	2.879	996	975	956
Onderhoud materieel	0	0	0	0
Mutaties in voorzieningen	63.000	29.540	0	0
Totaal:	€ 239.643	€ 204.300	€ 174.739	€ 174.720

6.3.4 Gebouwen

Volumes

Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit 300 objecten. Deze zijn voor € 499,7 miljoen verzekerd (herbouwwaarde). Het gemeentelijk bezit aan objecten bestaat onder andere uit scholen, sporthallen, buurthuizen en aankopen in het kader van grondverwerving. Als gevolg van deze diversiteit zijn de gemeentelijke gebouwen onderdeel van verschillende beleidsprogramma's en sectoren. De objecten zijn onderverdeeld in de volgende categorieën:

Wettelijke taak (onderwijs)	98 objecten
Gemeentelijk beleid (kunst & cultuur, sport, welzijn, parkeren, kinderboerderij)	83 objecten
Huisvesting eigen organisatie	14 objecten
Herontwikkeling (grondexploitaties)	61 objecten
Commerciële exploitatie	8 objecten
Afstoten (heroverweging eigendom, verkoop of sloop)	36 objecten

Relevant beleid

Onderhoudssystematiek:

Het onderhoudsniveau wordt niet middels een systematiek gemeten. Er wordt wel een meerjarenonderhoudsplanung bijgehouden en geactualiseerd met behulp van het softwareprogramma Planon.

Aan de hand van het huidig en toekomstig gebruik van de vastgoedobjecten op grond van de hiervoor vermelde categorieën wordt beoordeeld welke onderhoudswerkzaamheden voor dat doel noodzakelijk zijn. Hiervoor zijn nog geen kwaliteitsniveaus vastgesteld, maar wordt er gewerkt met de onderhoudsplanung in Planon. Deze onderhoudsplanung bestrijkt een periode van 40 jaar die elk jaar, ten aanzien van de tijdstippen van onderhoud, wordt geactualiseerd.

Veranderingen in het onderhoudsniveau:

Momenteel wordt er een vastgoedbedrijf opgericht dat o.a. alle eigenaarstaken van het gemeentelijk vastgoed gaat uitvoeren. De intentie van het vastgoedbedrijf is om het gemeentelijk vastgoed te laten inspecteren om zodoende goed te kunnen sturen op de onderhoudskosten van het vastgoed en inzicht te hebben in risico's en werkelijke oppervlakten van de gemeentelijke objecten. Het onderhoud van de verschillende objecten wordt dan inzichtelijk gemaakt conform de NEN 2767-systematiek. De onderhoudskosten blijven voor 2016 nog gelijk. Op basis van de inspecties kan het gewenste onderhoudsniveau worden vastgesteld en de daarbij behorende onderhoudskosten voor 2017 en volgend worden bepaald.

Relevante veranderingen t.o.v. vorig jaar:

Voor 2016 tot en met 2019 heeft het vastgoedbedrijf een extra bezuinigingstaakstelling gekregen bovenop de bestaande taakstelling, die oploopt tot maximaal € 674.000. Voor 2016 betekent dit dat er € 50.000 aanvullend gevonden moet worden. Vanaf 2017 tot en met 2019 wordt dit aanvullende bedrag verhoogd tot € 150.000.

Vanaf 1 januari 2016 wordt het gemeentelijk vastgoed belast met de vennootschapsbelasting (Vpb) Dit betekent dat er vanaf dat moment vennootschapsbelasting moet worden afgedragen over de winst. Op dit moment is er nog geen uitspraak gedaan door de belastingdienst over de berekeningswijze van de winst; per pand, per categorie panden of voor het hele vastgoedbestand samen.

Coalitieakkoord:

In het coalitieakkoord wordt niets vermeld over het onderhoudsniveau. Tevens zijn er door de raad of het college geen richtlijnen vastgesteld met betrekking tot het onderhoudsniveau. Het voornemen is om aan de hand van de inspectierapporten hiervoor richtlijnen op te stellen. De richtlijnen kunnen gebaseerd worden op de conditieniveaus in de NEN 2767.

Relevante beleidsnota's:

Businessplan oprichting Vastgoedbedrijf 2012

Grote projecten en ontwikkelingen

De belangrijkste ontwikkeling is de oprichting van het vastgoedbedrijf, wat hierboven is geschetst.

Huidige staat van onderhoud

Momenteel is er geen kwaliteitsniveau vastgesteld. Het streven is om voor de begroting 2017 alle onderhoudsniveaus en de daar bijbehorende budgetten goed in beeld te hebben. Over het algemeen is de staat van het onderhoud voldoende. Voor de panden die in aanmerking komen voor verkoop/sloop kan het onderhoudsniveau wat lager liggen.

Financiën

Op dit moment is de inschatting dat de getroffen onderhoudsvoorzieningen en de bestemmingsreserve toereikend zijn om het huidige onderhoudsniveau te bestendigen. De budgetten zijn:

	2016	2017	2018	2019
Regulier onderhoud	€ 1.216.400	€ 1.197.225	€ 1.197.225	€ 1.197.225
Groot onderhoud	€ 1.103.800	€ 1.034.848	€ 1.094.109	€ 1.094.109
Totaal:	€ 2.320.200	€ 2.232.073	€ 2.291.334	€ 2.291.334

Deze budgetten zijn uitsluitend ten behoeve van kosten derden. Voor het onderhoud dat door ons eigen personeel wordt gedaan (personeelslasten) zijn separate budgetten opgenomen. Het onderhoud voor de onderwijsgebouwen en de panden die in de grondexploitaties zitten worden niet vanuit bovengenoemde budgetten bekostigd. Schoolbesturen krijgen een rechtstreekse bijdrage van het rijk voor onderhoud van de onderwijsgebouwen. De panden in de grondexploitaties worden binnen de grondexploitaties gedekt.

Indien er voor objecten geen voorziening of reserve aanwezig is en er dient (groot) onderhoud uitgevoerd te worden, dient hiervoor bij de raad een krediet aangevraagd te worden. Dit geldt ook indien er bij een object achterstallig onderhoud wordt geconstateerd.

6.4 Grondbeleid

Doelstelling grondbedrijf

De centrale doelstelling van het grondbeleid zoals dat door de gemeente Hengelo wordt gevoerd is: het tijdig realiseren van gewenste veranderingen in het grondgebruik, zodanig dat dit past in de doelstellingen die de gemeente geformuleerd heeft in het kader van de ruimtelijke ordening. Grondbeleid is een voorwaarde voor het te voeren ruimtelijk beleid. Het geeft aan op welke wijze de instrumenten worden ingezet om doelstellingen met betrekking tot de ruimtelijke ordening, de volkshuisvesting en het economische beleid te realiseren. Het is hierbij een absolute noodzaak dat het grondbedrijf financieel gezond is.

Als algemeen uitgangspunt voor het gemeentelijk beleid geldt dat de gemeente Hengelo actief sturing wil blijven geven aan (de kwaliteit van) de ruimtelijke ontwikkeling. Hierbij past een actieve en regisserende rol. Er zal telkens situatief worden gezien welke vorm van grondbeleid en welke hierbij in te zetten instrumenten het beste past bij de te realiseren doelen van het ruimtelijke beleid. Gelet op enerzijds de steeds complexer wordende vraagstukken en grondposities bij vooral binnenstedelijk locaties en anderzijds de wens om kennis en risico's met marktpartijen te delen, is een faciliterend grondbeleid in deze situaties een goed alternatief.

Om uitvoering te geven aan het grondbeleid wordt de *grondexploitatie* als instrumentarium gebruikt. Een grondexploitatie is de financiële vertaling van het productieproces dat (ruwe) grond omzet in grond voor een (andere) gewenste bestemming. Iedere exploitatieopzet wordt jaarlijks herzien en door de gemeenteraad vastgesteld. Dit gebeurt bij de *herzieningen van de grondexploitaties*. De herziening van een grondexploitatie houdt in dat het voorgerekenende resultaat van iedere exploitatieberekening – na verwerking van de meest recente rekeningcijfers en de herziening van de nog te realiseren kosten, bijdragen en opbrengsten – geactualiseerd wordt.

Relatie met doelstellingen binnen andere begrotingshoofdstukken

Het grondbedrijf werkt veel samen met veel verschillende afdelingen en disciplines. Veelal wordt er beleid ontwikkeld door de gemeente waar het grondbedrijf uitvoering aan geeft. De relatie met Economie, werk en inkomen zit in de ontwikkeling van de verschillende bedrijventerreinen en in de aanleg van de laan Hart van Zuid. Met de afdeling maatschappelijke ontwikkelingen is er een relatie bij de ontwikkeling van nieuwe scholen waarvoor het grondbedrijf gronden beschikbaar stelt c.q. verkoopt. Denk hierbij aan de nog te ontwikkelen VMBO locatie nabij het Medaillon. Daarnaast is er nabij het streekziekenhuis Midden Twente en het Trivium een park ontwikkeld met als thema gezondheidszorg.

De ontwikkeling van het Sport Centre en Landmanserve zijn voorbeelden waar het grondbedrijf meewerkt om maatschappelijk gewenste voorzieningen mogelijk te maken. Tenslotte is er bijna altijd een relatie met Ruimtelijke Ontwikkeling. In alle te ontwikkelen projecten worden bestemmingsplannen gewijzigd en wordt er beleid gemaakt voor het strategisch programmeren van woningbouw.

Uitvoering van het grondbeleid

De uitvoering van het grondbeleid komt het beste tot uitdrukking in de voortgang van de te onderscheiden projecten, zoals verantwoord in de grondexploitaties. De meest actuele herzieningen van de grondexploitaties zijn opgesteld op prijspeil 1 januari 2015 en zijn 10 juni 2015 door de gemeenteraad vastgesteld. Op basis van de herziene grondexploitaties is eveneens een actuele stand van zaken weergegeven van de daarmee samenhangende meerjarenraming van de reserve van het grondbedrijf, alsmede de meerjarenramingen van de bestemmingsreserves en de voorzieningen.

Om te kunnen voldoen aan de begrotingsvoorschriften heeft een splitsing van de reserve plaatsgevonden in een reserve grondexploitatie en een voorziening grondexploitatie. Deze laatste vermogenscomponent is bedoeld voor afdekking van voorzienbare verliezen, terwijl de reserve beschouwd dient te worden als weerstandsvermogen voor de risico's van de grondexploitatie.

Relatie reserves en risico's voor grondzaken

Voor de risico's van het grondbedrijf wordt verwezen naar paragraaf 6.2.

6.4.1 Doelen

De volgende doelen kunnen worden geformuleerd om een financieel gezond grondbedrijf te waarborgen.

Het waarborgen van een financieel gezond grondbedrijf											
Bereiken?	Doen?										
Het treffen van een voorziening voor door de raad vastgestelde tekortexploitaties. Conform Besluit Begroting en Verantwoording en "gedraglijn BBV en grondbedrijf", raadsbesluit d.d. 20.03.2007.	Zie pagina 29 van deel Ia van de herziening grondexploitaties per 01.01.2015. 2016: € 49,1 miljoen 2017: € 51,1 miljoen 2018: € 51,7 miljoen 2019: € 53,9 miljoen										
Het treffen van een voorziening voor nog niet in exploitatie genomen gronden waarvan de boekwaarde hoger is dan de verkeerswaarde. Conform Besluit Begroting en Verantwoording, artikel 65.	Zie pagina 29 van deel Ia van de herziening grondexploitaties per 01.01.2015. 2016: € 14,4 miljoen 2017: € 14,4 miljoen 2018: € 14,5 miljoen 2019: € 14,6 miljoen										
Het vrij besteedbare deel van de reserve grondbedrijf dient minimaal € 3,0 miljoen te bedragen. Conform raadsbesluit bij de herzieningen van de grondexploitaties per 01.01.2009.	Zie pagina 29 van deel Ia van de herziening grondexploitaties per 01.01.2015. 2016: € 3,0 miljoen 2017: € 4,1 miljoen 2018: € 7,1 miljoen 2019: € 9,2 miljoen Hieruit blijkt dat verwacht wordt dat deze doelstelling in 2016 gerealiseerd wordt.										
De totale gemeentelijke boekwaarde van het grondbedrijf mag maximaal € 100 miljoen bedragen. Conform raadsbesluit bij de herzieningen van de grondexploitaties per 01.01.2008.	Deze totale gemeentelijke boekwaarde kan worden uitgedrukt in- en exclusief voorziening. <table border="0"> <tr> <td>Exclusief voorziening</td><td>Inclusief voorz.</td></tr> <tr> <td>2015: € 167,4 miljoen</td><td>€ 103,9 miljoen</td></tr> <tr> <td>2016: € 178,8 miljoen</td><td>€ 113,3 miljoen</td></tr> <tr> <td>2017: € 170,1 miljoen</td><td>€ 103,9 miljoen</td></tr> <tr> <td>2018: € 165,1 miljoen</td><td>€ 96,5 miljoen</td></tr> </table> Hieruit blijkt dat verwacht wordt dat deze doelstelling de eerste vier jaar niet behaald wordt (exclusief de voorziening) en dat er over vier jaar verwacht wordt dat de boekwaarde (inclusief voorziening) onder de € 100 miljoen komt.	Exclusief voorziening	Inclusief voorz.	2015: € 167,4 miljoen	€ 103,9 miljoen	2016: € 178,8 miljoen	€ 113,3 miljoen	2017: € 170,1 miljoen	€ 103,9 miljoen	2018: € 165,1 miljoen	€ 96,5 miljoen
Exclusief voorziening	Inclusief voorz.										
2015: € 167,4 miljoen	€ 103,9 miljoen										
2016: € 178,8 miljoen	€ 113,3 miljoen										
2017: € 170,1 miljoen	€ 103,9 miljoen										
2018: € 165,1 miljoen	€ 96,5 miljoen										

6.4.2 Beleidsnotities

Titel	Vastgesteld / streefdatum vaststelling
Nota grondbeleid	08-11-2011
Gedragslijn BBV en grondbedrijf	20-03-2007
Toe te passen grondslagen bij de herzieningen van de grondexploitaties per 01.01.2015.	14-01-2015
Herziening exploitatieopzetten	Jaarlijks; 03-07-2007 vastgesteld per 01-01-2007; 24-06-2008 vastgesteld per 01-01-2008; 01-07-2009 vastgesteld per 01-01-2009; 01-06-2010 vastgesteld per 01-01-2010; 01-06-2011 vastgesteld per 01-01-2011; 22-05-2012 vastgesteld per 01-01-2012; 11-06-2013 vastgesteld per 01-01-2013; 11-06-2014 vastgesteld per 01-01-2014; 10-06-2015 vastgesteld per 01-01-2015.

Financiële stand van zaken van de projecten

Voor alle verliesgevende projecten is een voorziening getroffen ten laste van de reserve grondexploitaties. Alle verliezen worden dus opgevangen in deze voorziening. Voor projecten als de Veldkamp, Hart van Zuid, BXL treft de gemeente een voorziening ter grootte van haar aandeel van het project. In de onderstaande tabel staan de winsten en verliezen per jaar benoemd (* € 1 miljoen).

Winst en verlies per project	Bedrag	Jaar
Verliesgevende exploitaties		
Lange Wemen grondexploitatie	-1,44	2016
Landmanserve	-2,61	2025
Kievitstraat	-0,06	2022
Broek Noord	-1,06	2026
Gezondheidspark	-3,48	2021
M-kwadraat	-0,88	2019
Kristenbos	-0,35	2022
Hart van Zuid	-16,61	2021-2034
BXL	-19,34	2031
De Veldkamp	-21,61	2028
t Oosterveld	-1,41	2022
Gem Campus	-3,68	2022
Winsgevende exploitaties		
Broek Oost	1,00	2032
Veldwijk Noord	0,71	2027
Watertorenpark	0,03	2016
Zuidelijke havenweg	0,98	2017
Hemmelhorst	0,47	2026
Brouwerijterrein	0,05	2018
Dalmeden	1,65	2031
Medaillon	1,39	2020

6.5 Financiering

De paragraaf financiering beschrijft de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille. Meer dan voor de andere paragrafen is op dit gebied het nodige wettelijk verankerd, met name in de Wet Fido en de Ruddo, de uitvoeringsregeling van de (aangescherpte) Wet Fido, laatstelijk aangepast in 2009. In 2011 is voorts de Handreiking Treasury van het ministerie van BZK verschenen, die ook weer nadere informatie geeft. In 2015 zijn bovendien het treasurybesluit van de gemeente Hengelo en de richtlijnen voor het verstekken van geldleningen en garanties aangescherpt. De doelstellingen van het treasurybeleid zijn vastgelegd in de verordening financieel beheer (Verordening ex artikel 213 GemeenteWet, artikel 10) en in het treasurybesluit.

Schatkistbankieren

Per 1 januari 2014 is het verplicht schatkistbankieren van lagere overheden bij het rijk definitief ingevoerd. Dit heeft gevolgen voor het treasurybeleid. Tegoeden worden dagelijks 'afgeroomd', op een aparte rekening bij huisbank BNG gestort en bij het rijk belegd. Debetsaldi, "rood staan" wordt nog steeds op de gebruikelijke wijze afgedekt door daggeld- of kasgeldleningen.

Gemeentefinanciering

Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten wordt de gemeente als één geheel beschouwd. Dat houdt in dat bij het bepalen van de financieringsbehoefte alle inkomsten en uitgaven worden betrokken. Door de goedkope financiering in de laatste jaren is het mogelijk gebleken om de omslagrente, de rente die in rekening wordt gebracht bij investeringen die op de balans staan, te verlagen van 4,5% naar 3,75%. Hiermee is in deze begroting rekening gehouden.

Door deze "totaalfinanciering" worden de rentekosten geminimaliseerd. Leningen worden op de meest optimale momenten aangetrokken, rekening houdend met de gemeentelijke rentevisie, de Wet Fido, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Regelmatig wordt een rentevisie opgesteld. Deze rentevisie is samengesteld op basis van rentevisies van de toonaangevende banken en financiële media in Nederland. Voor 2016 wordt van een licht stijgende korte rente en lange rente, die nog steeds op een relatief laag niveau ligt.

Nu het verplichte schatkistbankieren per 1 januari 2014 is ingevoerd wordt zoveel mogelijk de kasgeldlimiet opgezocht. Treasurybeslissingen zijn nu het gevolg van de liquiditeitenplanning, de rentestand, de verwachte rentestand (rentevisie) en het risico van overliquiditeit.

Door de onzekerheden op de kapitaalmarkt, de stagnerende grondverkoop en door grote terughoudendheid bij de financiering door de grote banken, gecombineerd met forse renteopslagen is de boekwaarde van de grondcomplexen in de afgelopen jaren fors gestegen. Stagnatie van verkoop, maar ook het weer aantrekken daarvan heeft een zeer grote invloed op het renteresultaat van de gemeente. Het maakt het inschatten van de financieringsbehoefte in de komende jaren bijzonder moeilijk.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

Ook in 2016 wordt ernaar gestreefd de kasgeldlimiet niet langdurig te overschrijden, dit binnen het kader van de (herziene) Wet Fido. Daarbij moet worden opgemerkt dat overschrijding van het kasgeldlimiet gedurende een kortere tijd in afwachting van inkomsten en in het vooruitzicht van een lagere rente niet in strijd is met de wet Fido en het vigerende treasurybesluit, en bij een aanhoudend lage korte rente zelfs aanbevelenswaardig is. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal van € 266 miljoen, ofwel € 22,6 miljoen. Samengevat is financiering met kort geld is nog steeds erg interessant, gelet op de zeer lage korte rente. De renterisiconorm bedraagt ruim € 53 miljoen (20% van het begrotingstotaal). Hij zal niet worden overschreden. De financieringsbehoefte is in 2016 ongeveer € 46 miljoen.

Kasbasis

Anders dan het rijk moeten gemeenten al jaren begrotingsevenwicht nastreven, althans op basis van het stelsel van baten en lasten. Hierdoor worden de lasten van investeringen over een aantal jaren gespreid. Daardoor kan het ook voorkomen dat gemeenten die een sluitende begroting hebben op baten- en lastenniveau, een begrotingstekort op kasbasis hebben. Om dat in kaart te brengen moeten gemeenten sinds jaar en dag in de begroting het EMU-saldo invullen. Dat is feitelijk een herberekening van de begroting van lasten en baten naar kasbasis.

Vuistregels

Wat vuistregels voor de omvang van het EMU-saldo:

- Investerings hoger dan afschrijvingen betekent een negatief effect op het EMU-saldo
- Investerings in grond hoger dan verkopen bouwgrond betekent een negatief effect op het EMU-saldo
- Verkoop aandelen betekent een positief effect op het EMU-saldo
- Het vormen van reserves en voorzieningen betekent een positief effect op het EMU-saldo
- Het dekken van uitgaven uit een voorziening betekent een negatief effect op het EMU-saldo
- Een ontvangen subsidie van een andere overheid betekent een positief effect op het EMU-saldo
- Aantrekken en uitzetten van geld heeft géén invloed op het EMU-saldo

Wat gaan we doen?

Bij het aantrekken van geldleningen wordt altijd rekening gehouden met de liquiditeitenprognose, gekoppeld aan de rentestand en met name de rentevisie. Het Treasurycomité houdt gedurende het jaar toezicht op de uitvoering van het treasurybeleid.

Verstreking van geldleningen

Omdat de banken terughoudend zijn en blijven bij de verstreking van geldleningen wordt steeds vaker gekeken naar de gemeente als "reddende engel". Uitgangspunt is en blijft dat de gemeente geen bankier is en dat ook niet moet worden om het bedrijfs- en verenigingsleven overeind te houden. De Wet Fido en de daaraan gekoppelde Ruddo dichten de gemeente slechts een bancaire rol toe wanneer sprake is van een maatschappelijk belang. Datzelfde geldt voor het verlenen van gemeentegaranties. Het mag niet zo zijn dat een projectontwikkelaar het risico naar een gemeente afschuift en/of de gemeente verder laat financieren als hun geldbron is opgedroogd en/of de onderneming zijn vleugels wil uitslaan naar nieuwe projecten.

Daarenboven heeft de gemeente te maken met steeds verdergaande regelgeving in het kader van staatssteun. Verstrekking of garantie van een lening tegen een relatief lage rente aan een CV/BV zal door de Europese Commissie al gauw worden gezien als ontoelaatbare staatssteun. De gemeente wordt daarop aangesproken. Grote terughoudendheid is daarom nog steeds het parool. Het beleid met betrekking tot het verstrekken van geldleningen aan derden is daarom verder aangescherpt. Bovendien is een voorziening getroffen voor instellingen met een gemeentelijke geldlening die moeite hebben om aan de (terug)betalingsverplichting te voldoen.

Leningen aan Welbions

Met de fusie van Welbions met Woningstichting Borne is het verstrekken van geldleningen met een beperkte opslag voor risico en kosten definitief van de baan. Er is een achtervangovereenkomst afgesloten met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De reeds afgesloten leningen kunnen ongewijzigd 'uitlopen'. De beleidswijziging brengt (beperkte) financiële gevolgen met zich mee, waarmee in de meerjarenbegroting rekening is gehouden.

6.6 Verbonden partijen

Voor de uitvoering van een aantal taken heeft de gemeente zich verbonden met andere partijen. Tot de verbonden partijen worden volgens het Besluit Begroting en Verantwoording die partijen gerekend, waarmee de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake wanneer de gemeente in de derde partij een zetel in het bestuur heeft, dan wel stemrecht in besluitvormende vergaderingen kan uitoefenen.

Van financieel belang is sprake wanneer de gemeente financieel risico loopt bij faillissement of liquidatie van de derde partij. De beleidskaders rondom verbonden partijen liggen vast in de nota "Geboeid door verbonden partijen", door het college van burgemeester en wethouders vastgesteld op 2 oktober 2007. Op 23 april 2013 is een nieuwe Nota Verbonden Partijen vastgesteld, die het beleidskader nader aanscherpt.

6.6.1 Wat willen we bereiken?

Er zijn uiteenlopende redenen waarom een gemeentelijke taak niet door de gemeente zelf maar door een derde rechtspersoon wordt uitgevoerd. Veelal gaat het daarbij om schaalvoordelen, soms gaat het om de noodzaak slagvaardig te handelen. Ook de vorm waarin de samenwerking wordt gegoten – gemeenschappelijke regeling of publiek private samenwerking – is afhankelijk van de aard van de uitbestede taak. Het op afstand plaatsen van de uitvoering van deze taken brengt het risico met zich mee dat de democratische controle niet optimaal is.

Wij willen daarvoor een verbeterde standaardopzet hanteren, die meer dynamisch is en meer (sturings)informatie bevat zodat de raad beter op de hoogte kan blijven van de actuele ontwikkelingen bij een verbonden partij, waarbij het accent meer komt te liggen op informatie over de prestaties, kansen en risico's en voortgang van verbonden partijen. Het ontwikkelen van een dergelijke meer systematische informatievoorziening is een dynamisch proces waarbij de gemeente wel afhankelijk is van de kwaliteit van de planning en control producten van de verbonden partij. We gebruiken in deze paragraaf de navolgende standaardopzet:

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, privaatrechtelijke rechtspersoon of anderszins
2. Doel	Doel van de samenwerking, statutaire doelstelling
3. Partijen	Wie zijn de deelnemende gemeenten, publieke of private partijen binnen de verbonden partij?
4. Bestuurlijk belang	Op welke wijze wordt deelgenomen (en wordt er zeggenschap uitgeoefend) in Algemeen bestuur, in Dagelijks bestuur, in Raad van Toezicht, in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, in directie, in Raad van Commissarissen?
5. Financieel belang	Wat is de bijdrage van de gemeente in de begroting van de verbonden partij, wat is de bijdrage aan het eigen vermogen/aandelenkapitaal, welke financiële afspraken gelden er?
6. Prestaties – effecten	Aanduiding prestaties. Inzicht in prestaties en effecten voor zover het nieuwe beleidsontwikkelingen betreft (domein raad, gemeentebegroting)
7. Voortgang	Realiseert de verbonden partij haar aandeel in het onderdeel uit de gemeentebegroting (voor zover dit van toepassing is)? Doet zij dit binnen de financiële kaders?
8. Risico's en kansen	Welke risico's en kansen kunnen zich voordoen?
9. Ontwikkelingen	Welke majeure ontwikkelingen doen zich voor (nationaal, regionaal of lokaal)?

6.6.2 Verbonden partijen – Gemeenschappelijke Regelingen

De gemeente Hengelo neemt deel aan de volgende gemeenschappelijke regelingen:

Regio Twente (gevestigd te Enschede):

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
2. Doel	(Verplichte) samenwerking op Twents niveau
3. Partijen	14 Twentse gemeenten
4. Bestuurlijk belang	Hengelo is via wethouder Bron vertegenwoordigd in het Dagelijks Bestuur. Daarnaast is één raadslid benoemd tot AB-lid. Diverse wethouders participeren in afstemmingsberaden en portefeuillehouders overleggen binnen hun aandachtsgebied.
5. Financieel belang	De Gemeente Hengelo draagt volgens de begroting 2016 van Regio Twente in 2016 € 3.088.000 bij. In 2015 was dit nog € 3.124.000.
6. Prestaties – effecten	Uitvoeren van taken op terrein van gezondheid en recreatie.
7. Voortgang	Het proces 'Heroriëntatie gemeentelijke samenwerking in Twente' bepaalt de nieuwe regeling en wat ervoor nodig is om Regio Twente voor te bereiden op de toekomst.
8. Risico's en kansen	De regiораad besluit in meerderheid tot extra uitgaven die daarmee verplicht zijn voor alle deelnemende gemeenten.
9. Ontwikkelingen	In 2016 gaat de Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT) haar tweede jaar in, krijgt 'Shared Services netwerk Twente' (SSNT) dat gericht is op 'werken voor de Twentse overheid' en 'informatiehuishouding zonder belemmeringen' een plaats in de vernieuwde vorm van samenwerking, wordt Kennispunt Twente van Almelo, Hengelo, Enschede en Regio Twente geëvalueerd en overige werkzaamheden zo efficiënt en effectief mogelijk voortgezet. 2016 is het voorlaatste jaar van de 'Agenda van Twente' en bijbehorende 'Innovatiesprong Twente' die onze kennisregio duurzaam moet versterken.

Beoordeling financiële positie

Groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Reservering voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Begroting 2016	

Bestuurscommissie Netwerkstad Twente (gevestigd te Enschede):

Dit is een regeling waarin de gemeenten Enschede, Hengelo, Almelo, Oldenzaal en Borne participeren. De Bestuurscommissie kent geen eigen begroting. Deze loopt via de Regio Twente. Wethouder Bron vertegenwoordigt de gemeente Hengelo. Daarnaast participeren diverse wethouders in afstemmingsberaden en portefeuillehouders overleggen binnen hun aandachtsgebied.

Veiligheidsregio Twente (gevestigd in Enschede):

Verbonden partij	Informatie
------------------	------------

1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling.
2. Doel	In de Veiligheidsregio Twente (VRT) werken de brandweer, de geneeskundige hulpverlening (GHOR), de politie en de 14 Twentse gemeenten samen aan een veilige regio Twente.
3. Partijen	14 Twentse gemeenten.
4. Bestuurlijk belang	De burgemeester heeft zitting in het Dagelijks en Algemeen Bestuur.
5. Financieel belang	De bijdrage bedraagt € 5.903.000 voor 2016. Dat was in 2015 € 5.874.000.
6. Prestaties – effecten	De VRT zet zich in voor effectieve voorbereiding op en bestrijding van crises en rampen. De VRT regelt de aanpak van grote ongelukken, rampen en crises zoals overstromingen, uitbraak van besmettelijke ziektes en terrorisme.
7. Voortgang	Invulling van de bezuinigingen bij de VRT levert vertraging op.
8. Risico's en kansen	Het Algemeen Bestuur besluit in meerderheid tot extra uitgaven waarmee de gemeente Hengelo niet akkoord is. Op grond van de gemeenschappelijke regeling moeten alle gemeenten meebetalen. Dus de kans bestaat dat Hengelo tekorten op de begroting moet incasseren voor extra bijdragen voor beleid waarmee de gemeente niet akkoord is.
9. Ontwikkelingen	In de begroting 2016 van de VRT wordt voorgesteld voor de doorberekening van de lasten over de 14 gemeenten uit te gaan van de Cebeon-norm, deels gelinkt aan het gemeentefonds. Dat betekent een licht positief verdeeffect voor Hengelo. Desondanks stijgt de jaarlijkse bijdrage.

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Gespaard voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Begroting 2016	
Financiële situatie	

Euregio (gevestigd in Gronau):

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
2. Doel	Doel is grensoverschrijdende samenwerking entameren en bevorderen en daarvoor de nodige subsidiegelden aantrekken.
3. Partijen	Nederlandse en Duitse gemeenten.
4. Bestuurlijk belang	Twee raadsleden hebben zitting in het Algemeen Bestuur.
5. Financieel belang	Onze bijdrage is 30 cent per inwoner.
6. Prestaties – effecten	O.a. Uitvoering INTERREG programma.
7. Voortgang	
8. Risico's en kansen	De Euregio is een financieel zeer gezond bestuursorgaan met een goede reservepositie.
9. Ontwikkelingen	

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Gespaard voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Begroting 2016	
Financiële situatie	

Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB), gevestigd in Hengelo

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Stichting.
2. Doel	Verzorgt de uitvoering van de sociale werkvoorziening.
3. Partijen	SWB re-integreert voor gemeenten Hengelo, Borne en Hof van Twente medewerkers met afstand tot de arbeidsmarkt. Hierbij kan SWB gebruik maken van eigen werkleerplekken via het werkleerbedrijf.
4. Bestuurlijk belang	Wethouder Ten Heuw heeft zitting in het Dagelijks Bestuur, wethouder Elferink in het Algemeen Bestuur.
5. Financieel belang	Voor 2016 wordt een negatief bedrijfsresultaat van € 330.000 gerekend. Dit kan uit de (nog steeds voldoende aanwezige) reserves worden gedekt.
6. Prestaties – effecten	Van jaar tot jaar dalen de omzetten van het SWB, alsmede de rijksbijdrage. Dit kan gedeeltelijk worden gecompenseerd met lagere (loon)kosten.
7. Voortgang	
8. Risico's en kansen	De risico's van het WSW nemen toe als gevolg van steeds verdergaande bezuinigingen door het rijk en een lagere toegevoegde waarde als gevolg van verslechtering van de economie. Wel kan het versterken van de werkgeversbenadering leiden tot hogere marges.
9. Ontwikkelingen	Rijksbezuinigingen.

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Gespaard voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Begroting 2016	
Financiële situatie	

Stadsbank Oost Nederland (vestiging in Stadskantoor Hengelo)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, privaatrechtelijke rechtspersoon of anderszins.
2. Doel	Doel van de samenwerking, statutaire doelstelling.
3. Partijen	Gemeenten in Twente en de Achterhoek.
4. Bestuurlijk belang	Wethouder Ten Heuw heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur.

5. Financieel belang	Op basis van de verwachte loonkosten en prijsontwikkeling zijn de tarieven met 1,38% geïndexeerd. De loonstijging is 1,75%, de prijsstijging 0,5%.
6. Prestaties – effecten	Taken: kredietverstrekking, schuldsanering, uitvoering Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen, bevorderen van spaarzin, geven van voorlichting en advies. Als gevolg van de economische situatie wordt steeds vaker een beroep gedaan door burgers op deze instelling. Dat leidt tot een hogere gemeentelijke bijdrage (gebaseerd op het aantal cliënten afkomstig van een gemeente).
7. Voortgang	
8. Risico's en kansen	De bijdrage kan hoger uitvallen doordat sprake is van een open einde regeling. Als extra klanten zich melden draait de gemeente ervoor op. Er geldt een tarief per cliënt. De afgelopen jaren is het weerstandsvermogen als gevolg van negatieve rekeningresultaten (1,3 mln in 2014) sterk gedaald, hoewel nog wel boven de eigen norm van 15% van de personeelskosten.
9. Ontwikkelingen	

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

weerstandsvermogen	
schuldpositie	
reservepositie	
voorzieningen	
gespaard voor onderhoud	
garantstellingen	
rentelasten	
begroting 2016	
financiële situatie	

Openbaar Lichaam Crematoria Twente (vestigingen in Usselo en Almelo)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
2. Doel	Exploiteren van crematoria in Twente via BV.
3. Partijen	Twentse en enkele Achterhoekse gemeenten.
4. Bestuurlijk belang	Wethouder Bron is lid van het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur. De aandelen van Crematoria Twente BV zijn in handen van het Openbaar Lichaam.
5. Financieel belang	In 2015 en 2016 wordt naar verwachting geen dividend uitgekeerd.
6. Prestaties – effecten	Taken: Het openbaar lichaam bezit de aandelen van Crematoria Twente/Oost Nederland BV. De BV heeft tot taak het in stand houden en exploiteren van de crematoria in de regio. Gemeenten dragen niet bij in de exploitatie, maar ontvangen wel een dividend.
7. Voortgang	
8. Risico's en kansen	Toetreding van buiten kan betekenen dat de winstgevendheid, en daardoor het dividend, vermindert of zelfs wegvalt.

9. Ontwikkelingen	Het OLCT is de enige aandeelhouder van Crematoria Twente BV. Jaarlijks keert Crematoria Twente BV de jaarwinst uit aan het OLCT. Deze doet vervolgens op basis van het aantal cliënten/crematies een voorschot aan de aangesloten gemeenten en een nabetaling in het jaar erop. De strategische beleidsplannen van Crematoria Twente BV voorzien in het opknappen van de vestigingen in Enschede en Almelo en het openen van nieuwe vestigingen in Borne en Oldenzaal. Deze worden gefinancierd door vreemd vermogen. Om dat goedkoop te kunnen aantrekken moet het eigen vermogen van de BV worden versterkt. Dat betekent dat het dividend voor 2015 en 2016 moet worden gepasseerd. Daarna kan weer een bescheiden dividend worden uitgekeerd.
-------------------	---

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Gespaard voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Begroting 2016	
Financiële situatie	

Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente (gevestigd in Almelo):

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
2. Doel	Ontwikkelen van het XL Businesspark in Almelo.
3. Partijen	Gemeentes Hengelo, Enschede en Almelo en de provincie Overijssel nemen ieder voor 23% deel, de gemeente Borne voor 8%.
4. Bestuurlijk belang	Wethouder ten Heuw heeft zitting in het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur.
5. Financieel belang	De herziene grondexploitatie sluit per 1 januari 2015 met een tekort van € 19,3 miljoen. Ten opzichte van de grondexploitatie per 1 januari 2014 een verslechtering met € 3,8 mln. Ten behoeve van het tekort heeft de gemeente een voorziening getroffen van € 4,4 miljoen.
6. Prestaties – effecten	
7. Voortgang	Ondernemers wijzen op een voorzichtig economisch herstel en oriënteren zich op de mogelijkheden. Daarbij gaat het om zowel logistieke als industriële bedrijven. De aanwezigheid van een laad- en loskade en de geplande opening van de Combiterminal Twente (C.T.T.) spelen daarbij een belangrijke rol. De gesprekken met bedrijven hebben momenteel betrekking op een groot deel van de kavels in tranche 1 en tranche 3a. De verwachting is dat de prognose die naar voren kwam uit het onderzoek van Ecorys in 2015 wordt gehaald.

8. Risico's en kansen	In het weerstandsvermogen van de gemeente Hengelo zijn risico's opgenomen voor de te onderscheiden exploitaties. Voor het RBT is het risico geschat op € 1,9 miljoen.
9. Ontwikkelingen	De herziene grondexploitatiebegroting sluit met een verwacht tekort (op basis van netto contante waarde). Voornaamste oorzaak: verkoop van percelen duurt langer dan verwacht en daardoor lopen de rentekosten op. Het DB van het OL RBT doet er alles aan om de vooruitzichten te verbeteren, onder meer door de aanleg van een haven en de verlaging van de omslagrente als gevolg van verbeterde omstandigheden op de geld- en kapitaalmarkt. Toch dit heeft niet geleid tot een verbetering van het financiële perspectief. Er zijn nog steeds aanmerkelijke risico's in de verdere ontwikkeling en exploitatie.

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Gespaard voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Begroting 2016	
Financiële situatie	

Gemeenschappelijk Belastingkantoor Twente (GBT) (gevestigd in Hengelo):

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling sinds 1 januari 2009.
2. Doel	De gemeentelijke belastingaanslagen, heffingen en retributies op te leggen en te innen voor diverse gemeenten.
3. Partijen	Gemeenten Hengelo, Enschede, Borne, Losser, Haaksbergen, Almelo en Oldenzaal.
4. Bestuurlijk belang	Deelname in het Algemeen en Dagelijks Bestuur.
5. Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage van de gemeente is gerelateerd aan het aantal opgelegde aanslagen. In de begroting 2016 van het GBT wordt de bijdrage van Hengelo geraamd op € 1.643.000. Voor 2015 was nog € 1.716.000 geraamd. Voor 2017 wordt een verdere kostenverlaging verwacht.
6. Prestaties – effecten	Door de samenwerking worden efficiencyvoordelen behaald, die weer terugvloeien naar gemeenten in de vorm van een lagere bijdrage.
7. Voortgang	Er wordt nog niet uitgegaan van toetreders per 2016, wel één toetreders per jaar in de daarop volgende jaren.
8. Risico's en kansen	
9. Ontwikkelingen	Op termijn wellicht een verdere uitbreiding van het aantal deelnemende gemeenten.

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Vorzieningen	
gespaard voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
begroting 2014	
financiële situatie	

6.6.3 Verbonden partijen – Verenigingen

VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Vereniging.
2. Doel	Belangenbehartiging van de ruim 400 NL gemeenten.
3. Partijen	Alle Nederlandse gemeenten.
4. Bestuurlijk belang	Hengelo is vertegenwoordigd in diverse commissie en regionale organen van de VNG Overijssel.
5. Financieel belang	Jaarlijks moet een contributie van ongeveer € 100.000 worden afgedragen, gebaseerd op een bedrag per inwoner.
6. Prestaties – effecten	
7. Voortgang	
8. Risico's en kansen	Als gevolg van de aankomende bezuinigingen is de bijdrage van gemeenten aan de VNG bevroren op het huidige niveau. De VNG heeft de tering naar de nering gezet, maar kent nog steeds een gezonde reservepositie.
9. Ontwikkelingen	

VEGANN (Vereniging aandeelhouders Essent Noord Nederland)

De Vegann functioneert als vertegenwoordiger van de belangen van de aandeelhouders van onder meer Enexis NV. De Gemeente Hengelo is lid van deze vereniging. Géén vertegenwoordigers in het bestuur, voortsnog géén contributieverplichtingen.

6.6.4 Verbonden partijen – Overige verbonden partijen

Warmtenet BV i.o. (gevestigd in Hengelo)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	BV in oprichting.
2. Doel	Exploiteren van een warmtenet.
3. Partijen	Gemeente Hengelo en Provincie Overijssel.
4. Bestuurlijk belang	Voortsnog directe aansturing door college en raad.
5. Financieel belang	Ná oprichting BV aandelenkapitaal van € 3,6 miljoen. Vòòr oprichting BV gehele investering in WNH (meer dan € 12 miljoen). Daarnaast is op 24 juni jl. door de gemeenteraad besloten om een extra krediet van circa € 14 miljoen beschikbaar te stellen.
6. Prestaties – effecten	
7. Voortgang	Aantal aansluitingen groeit langzaam.

8. Risico's en kansen	De risico's zijn groot. Het grootste risico is een verdere daling van de energieprijzen, gevolgd door het achterblijven van het aantal aansluitingen. Wanneer de BV een feit is kan de gemeente slechts worden aangesproken voor de inbreng in het aandelenkapitaal, tot die tijd is de gemeente volledig aansprakelijk voor de gedane investeringen. Wanneer het warmtenet aan een derde wordt verkocht voor een prijs beneden de boekwaarde moet dit verlies onmiddellijk in de jaarrekening worden verantwoord.
9. Ontwikkelingen	De BV is nog steeds in oprichting, het is de bedoeling dat de oprichting in 2016 daadwerkelijk wordt gerealiseerd. De raad heeft (in juni 2009) de bereidheid uitgesproken om voor een bedrag van € 3,57 miljoen euro aandelen aan te houden in de BV. Er is geen sprake van ontoelaatbare staatssteun. Na aanpassing van de Europese regelgeving omtrent staatssteun kon een opgestarte procedure worden geëindigd. Nog steeds wordt naarstig gezocht naar een derde partij, die risicodragend wil participeren.

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Gespaard voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Begroting 2016	
Financiële situatie	

WTC (Stichting World Trade Center Twente, gevestigd in Hengelo)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Stichting.
2. Doel	De missie van het World Trade Center (WTC) Twente is het bevorderen van internationale activiteiten in haar werkgebied; de Euregio. Datzelfde geldt voor uitwisselen van kennis en ervaring met het internationaal zakendoen tussen ondernemers, overheden en kennisinstellingen in haar werkgebied.
3. Partijen	Diverse overheden en bedrijven.
4. Bestuurlijk belang	Bestuurlijke vertegenwoordiging.
5. Financieel belang	De verstrekte lening is omgezet in een achtergestelde renteloze en aflossingsvrije lening. Dat geeft de Stichting weer enige lucht op de activiteiten uit te bouwen.
6. Prestaties – effecten	
7. Voortgang	
8. Risico's en kansen	Grote onzekerheden.
9. Ontwikkelingen	Businessplan.

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Gespaard voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Begroting 2016	
Financiële situatie	

Twente Milieu (vestigingen in Almelo, Enschede en Hengelo)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	NV.
2. Doel	Verwerking, scheiding en hergebruik van afval.
3. Partijen	Betreft een samensmelting van gemeentelijke reinigingsdiensten uit Almelo, Enschede, Hengelo en Oldenzaal. In 1997 is het bedrijf opgericht, waarbij deze gemeenten aandeelhouder werden. Op 1 januari 1998 traden de Hof van Twente-gemeenten toe, en in 2013 de gemeente Borne, waardoor het bedrijf op dit moment zes gemeentelijke aandeelhouders kent.
4. Bestuurlijk belang	De gemeente wordt als aandeelhouder vertegenwoordigd door wethouder Elferink.
5. Financieel belang	Pas in 2015 wordt voor het eerst dividend ontvangen uit deze participatie. Dat komt omdat de aandeelhouders hebben besloten eerst de solvabiliteit om een gewenste niveau van minimaal 30% te brengen. Indien de solvabiliteit de 30% overschrijdt wordt in eerste instantie gestreefd naar tariefsverlaging.
6. Prestaties – effecten	Twente Milieu zet efficiëncy, lage tarieven en vooral milieubesparende maatregelen voorop ten koste van de winstdoelstellingen. Dat betekent dat fors geïnvesteerd wordt in afvalinzameling volgens de 'ladder van Lansink'.
7. Voortgang	Een nieuw strategisch beleidsplan wordt uitgewerkt.
8. Risico's en kansen	De gemeente loopt slechts risico op het ingebrachte eigen vermogen.
9. Ontwikkelingen	

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Gespaard voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Begroting 2016	
Financiële situatie	

Gemeenschappelijke regeling Afvalbrengpunt Hengelo

Regeling tot het medegebruik van het gemeentelijk afvalbrengpunt, oorspronkelijk aangegaan met de gemeente Borne en de in de Hof van Twente opgegaane gemeenten Ambt en Stad Delden.

NV Wonen Boven Winkels

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	NV.
2. Doel	Deze NV is na een raadsbesluit van 11 maart 2008 opgericht door Woningstichting Welbions en de gemeente Hengelo en heeft tot doel het wonen boven winkels te stimuleren om daarmee een verbetering van de kwalitatieve uitstraling en de leefbaarheid van de binnenstad te bewerkstelligen.
3. Partijen	Gemeente Hengelo en Welbions.
4. Bestuurlijk belang	Wethouder Elferink vervult de rol van aandeelhouder (artikel 2 Aandeelhoudersovereenkomst 2008).
5. Financieel belang	Er is een startkapitaal van € 1.300.000, waarvan de helft van de gemeente Hengelo. Met een gemeentelijke bijdrage van € 650.000 uit de GSB-middelen.
6. Prestaties – effecten	
7. Voortgang	Onderzoeken of de effectiviteit kan worden vergroot door aan te haken bij één of wellicht meerdere van de op economische grondslagen gestoelde binnenstadsontwikkelingen.
8. Risico's en kansen	
9. Ontwikkelingen	

6.6.5 Verbonden partijen – Deelnemingen

Zowel bij de realisatie en exploitatie van het bedrijventerrein Westermaat Campus als bij de planvoorbereiding van het Hart van Zuid, wordt intensief samengewerkt met private partijen. In dit kader zijn de volgende rechtspersonen opgericht:

Hart van Zuid

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	Associatie zonder rechtspersoonlijkheid
2. Doel	Ontwikkeling Hart van Zuid.
3. Partijen	Van Wijnen Groep NV en Gemeente Hengelo.
4. Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging door verantwoordelijke wethouder.
5. Financieel belang	Gemeente en Van Wijnen delen voor 50% in het resultaat. Hart van Zuid staat te boek als een grondcomplex.
6. Prestaties – effecten	Het plan Hart van Zuid levert zowel op (eu)regionaal niveau als op nationaal niveau een belangrijke bijdrage aan een duurzame versterking van de economische structuur. Daarvoor wordt in de Stationsomgeving een internationaal vestigingsmilieu gecreëerd voor bedrijven en instellingen gebaseerd op de aanwezige, kansrijke kennisintensieve bedrijven, toevoeging van kennisinstituten, vestiging van het WTC Twente en verbetering van de bereikbaarheid. De aanleg en upgradering van nieuwe en bestaande weginfrastructuur, de upgradering van het station, de vernieuwing van het busstation en de uitbreiding van accommodaties voor stalling van fietsen en auto's maken van het Centraal Station Twente een (eu)regionaal knooppunt.

	Het leefmilieu in het zuidelijke stadsdeel wordt duurzaam bevorderd. De sociale en ruimtelijke kwaliteit wordt versterkt, een gedifferentieerd woning- en voorzieningenaanbod wordt gerealiseerd en de openbare ruimte wordt duurzaam ingericht. Op dit moment zijn deze effecten nog niet bereikt omdat de uitvoering van diverse deelprojecten gefaseerd ter hand wordt genomen.
7. Voortgang	De ontwikkeling van Hart van Zuid verloopt trager dan was voorzien. Samenwerkende partijen Hart van Zuid zijn met elkaar in gesprek over een herijking van de samenwerking.
8. Risico's en kansen	Het risico dat een negatieve boekwaarde blijft staan is onverminderd groot. De Gemeente Hengelo heeft hiervoor een voorziening getroffen.
9. Ontwikkelingen	In de vergadering van 26 juni 2003 besloot de raad in te stemmen met de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) Hart van Zuid met Heijmans IBC Vastgoedontwikkeling B.V. en de Van Wijnen Groep N.V. Deze SOK regelt de randvoorwaarden, uitgangspunten en de besluitvormingsprocessen, waaronder een langjarige samenwerking, die aangegaan kan worden voor de locatieontwikkeling, de vastgoedontwikkeling en de vastgoedrealisatie van het exploitatiegebied Hart van Zuid. Heijmans trok zich in 2003 terug. Van Wijnen Groep N.V. en de gemeente werkten de afgelopen jaren samen aan de herontwikkeling van Hart van Zuid. Van Wijnen Groep NV en de gemeente zijn op dit moment, onder leiding van een onafhankelijke deskundige, met elkaar in gesprek over een herijking van de samenwerking. Door partijen is aangegeven dat de gekozen organisatiestructuur door middel van een projectbureau Hart van Zuid ontmanteld dient te worden. Echter, partijen hebben nog geen duidelijke beslissing genomen over het vervolg van hun samenwerking in Hart van Zuid. De ontmanteling kan pas definitief doorgang vinden op het moment dat meer duidelijkheid ontstaat over de wijze waarop de samenwerking herijkt wordt.

Bank Nederlandse Gemeenten (gevestigd in Den Haag)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	NV.
2. Doel	Behartiging van de bancaire zaken van onder meer de Nederlandse gemeenten.
3. Partijen	De staat der Nederlanden bezit 50% van de aandelen.
4. Bestuurlijk belang	De Gemeente Hengelo bezit ongeveer 0,5% van de aandelen.
5. Financieel belang	De dividendraming moest na tegenvallende jaarcijfers over 2014 worden bijgesteld naar € 100.000.
6. Prestaties – effecten	
7. Voortgang	
8. Risico's en kansen	Verdere aanscherping van de wetgeving en invoering van het verplicht schatkistbankieren vormen een bedreiging voor de winstgevendheid van de BNG.

9. Ontwikkelingen	Net als andere banken heeft de Bank Nederlandse Gemeenten te kampen gehad met de gevolgen van de kredietcrisis. De gemeente Hengelo bezit enkele tienden van procenten van de aandelen BNG. In 2012 hebben de aandeelhouders besloten om het dividend te maximeren op 25% van de nettowinst. Dit om het de BNG mogelijk te maken om te voldoen aan de strengere Basel 3-normen. De vooruitzichten voor de winstmarges in de komende jaren zijn redelijk. De Basel 3 richtlijnen vereisen een eigen vermogen van minimaal 3% van het uitgezette leningbedrag. Indien het verminderen van de winstuitkering niet voldoende is om aan de richtlijnen te voldoen wordt overwogen om achtergesteld eigen vermogen uit te geven. De komende jaren ondervindt de BNG naar verwachting de gevolgen van de invoering van de Bankenbelasting. Over 2012 moest die voor het eerst worden afgedragen aan de fiscus. Bovendien valt een deel van de markt weg door het verplichte schatkistbankieren, dat vanaf 1 januari 2014 aan de decentrale overheden en gemeenschappelijke regelingen is opgelegd. De BNG is afgewaardeerd naar een AA+ rating, maar dat geldt ook voor de Staat der Nederlanden. De BNG blijft derhalve een uiterst solide bank.
-------------------	--

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Gespaard voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Begroting 2016	
Financiële situatie	

Enexis N.V. (gevestigd in Rosmalen)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	NV.
2. Doel	Netwerkbeheer.
3. Partijen	Provincies en gemeenten bezitten de aandelen.
4. Bestuurlijk belang	
5. Financieel belang	De gemeente bezit 0,216% van de aandelen.
6. Prestaties – effecten	Enexis blijft een gezond bedrijf met een solvabiliteit van 50%.
7. Voortgang	Enexis Holding N.V. opereert in een gereguleerde markt, onder toezicht van de Autoriteit Consumenten & Markt (ACM). Elke drie jaar stelt de ACM de maximale tarieven vast. In die periode gaan de gereguleerde tarieven in drie stappen omlaag als gevolg van lager ingeschatte kapitaalskosten (WACC). Enexis faciliteert de transitie naar duurzame energie. Voor het functioneren van de samenleving is dat dermate belangrijk dat het publiek belang van Enexis alleen maar toeneemt.
8. Risico's en kansen	De Gemeente Hengelo loopt slechts risico voor het te ontvangen dividend. De aandelen hebben geen boekwaarde.

9. Ontwikkelingen	De dividenduitkering in de komende jaren bedraagt 50% van de nettowinst. Dat betekent voor Hengelo een dividend van € 260.000.
-------------------	--

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
gespaard voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
begroting 2016	
financiële situatie	

Claim Staat Vennootschap BV / Verkoop Vennootschap BV:

Doelstelling:

- namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RWE;
- het geven van instructies aan de escrow agent wat betreft het beheer van het bedrag dat in het General Escrow Fonds is gestort.

Beleidsvoornemens:

De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims (die door RWE tot uiterlijk 30 september 2015 kunnen worden ingediend) worden afgewikkeld.

Op 30 september 2015 vlt automatisch het gedeelte van het General Escrow Fonds vrij waarvoor RWE geen claims heeft ingediend. Gelet op de afhandeling van lopende claims en nog eventueel tot door RWE in te dienen claims, kan over de omvang van deze vrijval nog geen uitspraak worden gedaan. Planning is om in de 2^e helft van 2015 de discussies met RWE over de ingediende claims af te ronden. De vennootschap kan daarmee eind 2015 (mogelijk begin 2016) worden geliquideerd. Een positief liquidatiesaldo valt vrij aan de aandeelhouders.

Financiële risico's:

Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van RWE als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag (EUR 440 mln.) dat nog in het General Escrow Fonds resteert.

Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (ongeveer € 20.000), art 2.:81 BW.

Eventuele voorzieningen die nog opgenomen zijn voor deze vennootschap zullen naar verwachting in 2016 voor ongeveer EUR 70 mln. vrijvallen.

1e CSV Amsterdam B.V.

Doelstelling:

Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V.. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:

namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON;

namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland");

het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. verkoop Attero is gestort.

Beleidsvoornemens:

De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat een eventuele schadeclaim wordt gevoerd tegen de Staat en dat claims (die door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) kunnen worden ingediend) worden afgewikkeld.

Financiële risico's:

Het financiële risico is beperkt.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.

Beleidsvoornemens:

Binnen PBE is nog vanaf medio 2012 een bedrag tussen de € 1,5 en 2,0 miljoen (merendeel aandelenkapitaal) achtergebleven om mogelijke zaken die uit de verkoop voortkomen af te wikkelen.

Conform de verkoopkoopovereenkomst ("SPA") zal het General Escrow Fonds tot 30 september 2015 blijven staan voor de afwikkeling van potentiële claims van RWE.

De planning is om in de tweede helft van 2015 de discussie met het Ministerie van Economische Zaken te voeren, omtrent de overdracht van de rol van PBE in het hiervoor genoemde convenant. Afhankelijk van de uitkomst van deze gesprekken kan de PBE evenals Verkoop Vennootschap BV en CBL Vennootschap BV begin 2016 geliquideerd worden.

Financiële risico's:

Het financiële risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (€ 1.496.822) (art 2:81 BW).

Vordering op Enexis BV:

Op het moment van overdracht bedroeg de vordering € 1,8 miljard. De vordering is vastgelegd in een leningovereenkomst bestaande uit vier tranches:

1e tranche: € 450 miljoen, looptijd 3 jaar, rente 3,27%

2e tranche: € 500 miljoen, looptijd 5 jaar, rente 4,1%

3e tranche: € 500 miljoen, looptijd 7 jaar, rente 4,65%

4e tranche: € 350 miljoen, looptijd 10 jaar, rente 7,2%

Enexis is gerechtigd om de tranches maximaal één jaar voor einde termijn vervroegd geheel of gedeeltelijk af te lossen. Op basis van de aanwijzing van de minister van Economische Zaken is de 4e tranche van € 350 miljoen geormerkt als mogelijke toekomstige conversie naar het eigen vermogen.

In januari 2012 heeft Enexis de 1e tranche en in oktober 2013 de 2e tranche van de aandeelhouderslening vervroegd afgelost.

Beleidsvoornemens:

Eind december 2014 resteren nog de leningen van de 3e en 4e tranche. Enexis is eventueel gerechtigd de 3e tranche in de periode 30 september 2015 – 30 september 2016 geheel of gedeeltelijk vervroegd af te lossen. Deze tranche wordt in ieder geval uiterlijk 30 september 2016 afgelost. De 4e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's kan de 4e tranche eventueel geconverteerd worden in eigen vermogen.

Financiële risico's:

De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet -tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis.

Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (ongeveer € 20.000), art 2.:81 BW.

Vitens

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	NV
2. Doel	Voorziening van drinkwater.
3. Partijen	Diverse gemeenten en provincies in Noord, oost en centraal NL zijn aandeelhouder.
4. Bestuurlijk belang	Hengelo bezit 46.329 aandelen (iets minder dan 1%).
5. Financieel belang	De gemeente Hengelo bezit 46.329c aandelen, ongeveer 0,81%. Omzet en winst ontwikkelen zich volgens verwachting. Gestreefd wordt naar een stabiel dividend. Daarnaast heeft de gemeente een achtergestelde lening open staan.
6. Prestaties – effecten	Stabiele drinkwaterprijs.
7. Voortgang	Eigen Vermogen Vitens: Het eigen vermogen per 31 december 2015 bedraagt naar verwachting € 464,2 miljoen; Het eigen vermogen per 31 december 2016 bedraagt naar verwachting € 488,3 miljoen. Vreemd Vermogen Vitens: Het vreemd vermogen per 31 december 2015 bedraagt naar verwachting € 1.263,3 miljoen; Het vreemd vermogen per 31 december 2016 bedraagt naar verwachting € 1.258,5 miljoen. Resultaat 2016 Vitens: Het verwachte resultaat 2016 bedraagt € 31,5 miljoen; Het verwachte dividend over boekjaar 2016 (uitbetaald in 2017) bedraagt € 12,6 miljoen; Het verwachte dividend per aandeel over boekjaar 2016 bedraagt € 2,18. Solvabiliteit per 31 december 2016 bedraagt 28,0% (per 31 december 2015: 26,9%); Solvabiliteit (inclusief achtergestelde geldleningen) per 31 december 2016 bedraagt 31,6% (per 31 december 2015: 31,2%).
8. Risico's en kansen	
9. Ontwikkelingen	Vitens heeft enkele aanpassingen aan op het gebied van het financieel beleid gedaan en dan met name het dividendbeleid. Tot op heden is dit gekoppeld aan het eigen vermogen. Nu heeft de AVA besloten het dividend te koppelen aan het netto resultaat en een percentage aan dividend uit te betalen tussen de 40% en 75%. Vitens houdt het drinkwatertarief de komende jaren gelijk.

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Vorzieningen	
Gespaard voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Begroting 2016	
Financiële situatie	

Twence Holding BV (gevestigd op Boeldershoek)

Verbonden partij	Informatie
1. Rechtsvorm	BV.
2. Doel	Afvalverwerking en hergebruik.
3. Partijen	Regiogemeenten.
4. Bestuurlijk belang	Als aandeelhouder van 15% van de aandelen.
5. Financieel belang	Dividend en vergoeding garantstelling diverse leningen.
6. Prestaties – effecten	
7. Voortgang	
8. Risico's en kansen	De Gemeente Hengelo loopt risico voor het te ontvangen dividend. De aandelen hebben geen boekwaarde. Daarnaast staan de regiogemeenten, waaronder Hengelo, garant voor een aantal in het verleden verstrekte geldleningen. Het afvalcontract loopt tot 2022.
9. Ontwikkelingen	In oktober 2009 heeft de regioraad van de Regio Twente besloten de aandelen Twence over te dragen aan de Twentse gemeenten. Het dividend van Twence is in twee delen geknipt. Het eerste deel, de algemene winstuitkering, geraamd op € 2,5 miljoen (bijna € 3 ton voor Hengelo) wordt naar rato van het aantal inwoners uitgekeerd aan de aandeelhouders. Het bijzondere deel, groot € 8 miljoen, blijft gedurende minimaal 10 jaar beschikbaar voor de Regio Twente ten behoeve van de uitvoering van de Agenda van Twente. Daarbij is afgesproken dat Twence het recht heeft op aanlevering van al het restafval tegen een vastgelegd relatief hoog tarief. Daarnaast kan Twence beschikken over het recyclebare afval, mits een marktconform tarief wordt geboden. De winst over 2014 was voldoende om de bijdrage aan de Agenda van Twente te kunnen voldoen én om het reguliere dividend aan de aandeelhouders te kunnen betalen. Voor 2016 is echter een winstwaarschuwing afgegeven. Inmiddels heeft de daadwerkelijke overgang van de aandelen naar de gemeenten plaatsgevonden. Het dividend voor de Agenda van Twente voor de regio wordt gewaarborgd door een cumulatief preferent aandeel. Twence heeft inmiddels stappen ondernomen om de winstgevendheid voor de toekomst veilig te stellen. Dit in de vorm van een herbouwd strategisch beleidsplan 2016-2019. In het plan wordt ernaar gestreefd om de mogelijkheden tot productie van duurzame energie voor Twence te vergroten.

Beoordeling financiële positie

groen = gunstig, geel = neutraal, oranje = matig, rood = slecht, wit = nvt

Weerstandsvermogen	
Schuldpositie	
Reservepositie	
Voorzieningen	
Gespaard voor onderhoud	
Garantstellingen	
Rentelasten	
Begroting 2016	
Financiële situatie	

6.6.6 Dividenden

	<i>aantal aandelen:</i>	<i>raming 2016:</i>	<i>raming 2015:</i>
BNG NV	174.486	100.000	200.000
Enexis NV	323.314	260.000	220.000
CBL Vennootschap BV		100.000	0
Verkoop Vennootschap BV		0	0
Vordering Enexis BV		0	40.000
PBE BV		0	0
Verkoop PBE			0
Vitens	26.329	125.000	125.000
Twence BV (basis)		300.000	300.000
OL Crematoria Twente		0	0

6.7 Bedrijfsvoering

6.7.1 Organisatie

De context waarin onze organisatie zich bevindt en de doelen die we nastreven zijn volop in ontwikkeling. Naast onze eigen ambities maken ook belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen doorontwikkeling van onze organisatie noodzakelijk:

- Bezuinigingen vragen om scherpe keuzes, continue verbetering en kostenreductie;
- Decentralisaties leiden tot een breder takenpakket en zijn een grote veranderopgave;
- Verwachte krapte op arbeidsmarkt vraagt om het zijn van een aantrekkelijk werkgever;
- Het streven naar optimale dienstverlening vraagt om zelfbewustzijn en excellente taakuitvoering;
- Complexe samenwerkingsvormen (zowel lokaal als regionaal) vergen andere sturing en flexibele inzet van mensen en middelen.

Verandering is de continue factor. Onze opgave is om als organisatie zo wendbaar te zijn dat op ontwikkelingen snel en adequaat wordt gereageerd. Onze organisatie, en daarmee onze medewerkers, moeten toekomstbestendig zijn. De vraag is, of onze huidige denkpatronen, structuren, organisatieprincipes en oplossingsrichtingen hiervoor toereikend zijn. Om in de complexe, turbulente werkelijkheid staande te kunnen blijven is er innovatie en creativiteit nodig in de organisatie. Dit zit niet in structuren of systemen maar in de collectieve kracht van mensen.

Deze collectieve kracht moeten we aanwenden om samen te werken met lef, vanuit de logica van de Hengeloër. Dit is een leidend principe voor onze organisatie. Hier hoort bij dat we keuzes maken en ook voltooien.

Doelen

Bereiken?	Doen?
Een resultaatgerichte, effectieve en efficiënte organisatie	Optimaliseren van de bedrijfsvoering en realiseren van samenhangende sturing door onder andere strategische personeelsplanning.
Een flexibele organisatie met een grote mate van samenwerking, mobiliteit, creativiteit en innovatie	In de organisatie is een aantal thema's opgepakt, die in 2016 verdere aandacht vragen en mogelijk (deels) tot een andere organisatie-opzet gaan leiden: • Transformatie (één centrale toegang en intensievere samenwerking tussen de sectoren Samenleving en Publieks- en Sociale Zaken) • Dienstverlening • Control (inmiddels is er een concerncontroller benoemd) • Fysieke keten • Samen Verder (de samenwerking SWB, gemeenten Hengelo en Hof van Twente). Het vergroten van de inzetbaarheid en mobiliteit van medewerkers en het stimuleren van een lerend klimaat. Aanwezige capaciteit en competenties in kaart brengen en optimaal inzetten. Het stimuleren van innovatie en creativiteit door het stimuleren van persoonlijk leiderschap.

Benutten van samenwerkingsmogelijkheden in Netwerkstad Twente en Regio Twente	Bijdragen aan/inzetten op het project Werken voor de Twentse overheid, dat de volgende deelprojecten kent: • Eén arbeidsvoorwaardenpakket • Regionaal mobiliteits- en opleidingscentrum. • Profileren als één Twentse werkgever op de arbeidsmarkt.
---	---

6.7.2 Personeel

Veranderingen in de organisatie en de wijze waarop het personeelsbeleid wordt vormgegeven en uitgevoerd moeten goed op elkaar aansluiten. Een modern personeelsbeleid dat aansluit bij de wensen van werknemers en de organisatiedoelstellingen is een voorwaarde voor goed werkgeverschap en een goed presterende organisatie.

Goed werkgeverschap gaat om meer dan het optimaal benutten en inzetten van de aanwezige competenties en kwaliteiten van medewerkers. Het moet uitnodigen tot ontwikkelen en leren, tot veranderen en verbreden van de inzetbaarheid. Dat laatste is juist in tijden van bezuinigingen, waarin ook ontgroening en vergrijzing optreden, van groot belang. Persoonlijk leiderschap (werken vanuit de eigen passies, talenten en kracht) is hierbij een belangrijk richtinggevend principe dat bijdraagt aan motivatie, effectiviteit en innovatie.

Doelen

Bereiken?	Doen?
Modern en aantrekkelijk werkgeverschap	Zorgdragen voor een prettig werkklimaat, ruime ontwikkelmogelijkheden voor medewerkers en aandacht voor talentontwikkeling. Daarnaast een modern arbeidsvoorwaardenbeleid ontwikkelen.
Vergroten leervermogen en verbreden inzetbaarheid	Diverse activiteiten en programma's binnen de Hengelo Academie en de Twentse School
Vergroten van mobiliteit	Stimulerende maatregelen en adequate begeleiding vanuit het Hengelose Ontwikkel Plein, waar mogelijk in regionaal verband met aandacht voor de rol van leidinggevers hierin.
Optimaal benutten van talenten en het stimuleren van persoonlijk leiderschap	Bewustwording van het belang van persoonlijk leiderschap in de organisatie vergroten. Programma voor talentontwikkeling opzetten.
Goede arbeidsomstandigheden (veiligheid, gezondheid en welzijn).	Onderhouden van maatregelen gericht op fysiek en mentaal gezonde medewerkers waaronder extra aandacht voor agressie en geweld.
Een verlaging van het ziekteverzuim naar maximaal 4,5%.	Blijvend aandacht voor de eigen regierol van leidinggevers bij (langdurig) verzuim.

6.7.3 Arbeidsvoorwaarden

Modern en aantrekkelijk werkgeverschap vraagt ook om modern arbeidsvoorwaarden-beleid. De uitgangspunten van de CAO geven daarbij de richting aan. In 2014 is de CAO 2013-2016 tot stand gekomen, waarmee een belangrijke stap is gezet richting een moderne en toekomstbestendige CAO. Zo krijgt de medewerker onder andere meer keuzevrijheid door de invoering van het Individueel Keuzebudget (IKB). En zorgt het nieuwe beloningshoofdstuk voor bevordering van mobiliteit en minder regels.

Negen Twentse gemeenten en Regio Twente streven naar één arbeidsvoorwaardenpakket. Dezelfde arbeidsvoorwaarden helpen om de belemmeringen op het gebied van samenwerking, ontwikkeling en mobiliteit weg te nemen. Ook hierbij zijn de uitgangspunten aantrekkelijk werkgeverschap en vereenvoudiging.

Bereiken?	Doen?
Implementatie nieuwe cao	Afspraken uit de cao 2013-2016 (verder) implementeren, waaronder de werktijdenregeling (WTR).
Eén arbeidsvoorwaardenpakket voor deelnemende Twentse organisaties	In overleg met de betrokken partijen de arbeidsvoorwaarden harmoniseren.

6.7.4 Informatievoorziening /-technologie

De organisatie blijft sterk inzetten op het verhogen van de efficiency van de bedrijfsvoering. De samenwerking met andere gemeenten in de regio op het terrein van ICT zal de komende jaren concreet van de grond komen. Uitgangspunt blijft dat we een goede dienstverlening willen bieden aan onze burgers. Het belang van ICT als middel om dit te bereiken neemt nog steeds toe.

Bereiken?	Doen?
Zakensysteem (IRIS) verder optimaliseren/gebruiken	Digitaal zaakgericht werken houdt zich bezig met het efficiënter inrichten van de bedrijfsprocessen én verbeteren van de dienstverlening aan de burgers. Door alle informatie rondom bijvoorbeeld (aan)vragen van burgers en de afhandeling daarvan te koppelen aan één zaak is deze informatie in samenhang beschikbaar. Daardoor kan eenvoudiger intern en extern over de informatie worden gecommuniceerd. Dit gebeurt in het Zaaksysteem (IRIS). In 2016 wordt gewerkt aan een koppeling met backoffice systemen om de informatie rondom de domeinen die gepaard gaan met de drie decentralisaties ook in IRIS beschikbaar te hebben en van daaruit verder naar de betrokkenen of andere systemen te verspreiden. Hetzelfde geldt voor de domeinen Vergunningen en Handhaving. In 2016 gaan we opnieuw nieuwe elektronische formulieren aansluiten op IRIS. Ook zal in 2016 geanalyseerd worden of meer digitale kanaalsturing sturing kan plaatsvinden.
Adequate basisinfrastructuur	Een moderne en robuuste ICT- infrastructuur wordt gerealiseerd in het programma "Roadmap ICT". Dit programma loopt tot en met 2016. In de nieuwe infrastructuur zijn twee rekencentra opgenomen. Deze twee rekencentra ondersteunen de werkplekken van de gemeente Hengelo en Oldenzaal.

Samenwerking in Twente verstevigen en uitbouwen	De samenwerking met Oldenzaal op automatiseringsgebied is een feit en inmiddels worden op het terrein van applicaties (harmonisatie) de nodige stappen gezet. Met Borne en Haaksbergen wordt binnen het Sociale Domein samengewerkt. Met Haaksbergen (concreet) en Hof van Twente (verkennd) zijn contacten om de samenwerking op het terrein van ICT verder uit te bouwen. Hengelo zal deelnemen aan de praktijk pilot TwenteCloud.
(Informatie) voorwaarden scheppen voor de stappen van transitie naar transformatie i.r.t. decentralisaties	In 2015 ligt de focus op de overdracht van taken en bijbehorende informatiekundige opgave. Deze basis is gelegd. 2016 wordt ingezet op de transformatie met de juiste ICT hulpmiddelen te realiseren. Hierbij moet gedacht worden aan harmonisering van de processen binnen het sociale domein en een integrale klantbenadering. Hiervoor moet de ICT voorziening opnieuw worden ingericht, zonder de dagelijkse werkzaamheden te verstoren en de grenzen van privacy te overschrijden.
Informatiebeveiliging	Komende jaren staat het invoeren van de maatregelen die noodzakelijk zijn om te voldoen aan de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten). Onderdeel hiervan vormen de audits op diverse terreinen (o.a. BRP, DigiD en Suwinet). Met name het aspect vertrouwelijkheid met betrekking tot Suwinet zal de komende jaren veel aandacht vragen.
Elektronische dienstverlening	De omgeving, die zorgt voor het beheer van de websites van de gemeente Hengelo, is technisch vernieuwd in het afgelopen jaar. Komende jaren zal de aandacht zich richten op het vernieuwen van de Formulieromgeving. Dan kunnen ook een aantal wensen voor nieuwe formulieren worden gehonoreerd.

6.7.5 Control en auditing

Concern control en auditing ondersteunen het management en de concern control functie bij de continue verbetering van de besturing en de beheersing van de gemeentelijke organisatie. Daarvoor is nodig dat:

- Beleidsvoornemens, planningen en normen voldoende toetsbaar zijn;
- Besluiten in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving worden genomen;
- Planning en control instrumenten er voor zorgen dat producten en diensten op norm en conform verwachtingen worden geleverd;
- Tussentijdse rapportages zo zijn ingericht dat zelfsturend en lerend vermogen van de ambtelijke organisatie wordt gestimuleerd;
- Het bestuur verantwoording af kan leggen over gekozen doelen, gemaakte keuzes, getroffen maatregelen, wijze van uitvoering en gerealiseerde prestaties in de jaarverslagen.

Een organisatie die aan deze voorwaarden voldoet is "In Control".

Doelen

Bereiken?	Doen?
Toetsbare beleidsvoornemens	Evaluatie door multidisciplinaire leesteam van account functionarissen Vaststellen dat de verbeterpunten in de plannen en beleidsvoornemens zichtbaar zijn.

Rechtmatigheid (compliance)	Opstellen, uitvoeren en verbeteren van het Jaarlijks Intern Controle Plan. Inzicht in de rechtmatige uitvoering van de begroting door tussentijdse voortgang rapportages.
Stuurbare sectorjaarplannen	Toezen op Smart geformuleerde beleidsvoornemens, logica, interne consistentie, betrouwbaarheid en relevantie. Toezen op betrouwbaarheid van niet financiële indicatoren als bijvoorbeeld de dienstverlening prestaties.
Betrouwbare management informatie	Beheerafspraken vastleggen van alle centrale informatiesystemen. Ontsluiten van de centrale informatiesystemen via Cognos10 in overleg met het management
Transparante verslaggeving	Opstellen van standaard rapporten in Cognos10 Toetsing van de Maraps door account functionarissen Kennis bevorderen in samenwerking met Hengelo Academy
Versterking van het leervermogen	Aandacht voor risico identificatie Kennis over risicomanagement bevorderen via de opleidingsplannen van de sectoren.
Organisatie In Control	Door ontwikkelen van risicomanagement bij verbonden partijen Uitvoeren van proces-audits Vaststellen dat bij kritische processen de interne beheersmaatregelen aantoonbaar effectief zijn

6.7.6 Inkopen van diensten, leveringen en werken

In de jaren 2016 e.v. gaat er veel gebeuren op het gebied van de inkoopfunctie. Vooral op basis van een aantal initiatieven die vanaf de jaren 2014-2015 zijn ingezet. Een aantal ontwikkelingen op een rijtje:

- In 2015 heeft de Kring van Twentse Gemeentesecretarissen opdracht gegeven onderzoek te doen naar intensiveringsmogelijkheden van de samenwerking op het gebied van inkoop. De resultaten van dat onderzoek zullen vormgeven aan de effectiviteit van de Twentse samenwerking in 2016 e.v.
- In 2015 hebben de Twentse Gemeenten ("Samen 14") voor het eerst te maken gekregen met de resultaten van de inkoopactiviteiten in het kader van de 3 decentralisaties (Sociaal Domein). In 2016 worden keuzes gemaakt voor de daaropvolgende jaren, o.a. op basis van financiële afwegingen. In 2016 wordt ook onderzocht welke extra opdrachten kunnen worden neergelegd bij ons werkleerbedrijf SWB, om de bezuiniging op de gemeentelijke bijdrage te compenseren.
- In 2014 is een nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijn in werking getreden, die voor 18 April 2016 zal moeten worden opgenomen in nationale wetgeving (herziening aanbestedingswet). O.a. de verplichting tot het digitaal uitvoeren van het aanbestedingsproces brengt een grote verandering mee in de bedrijfsvoering.
- Onder andere op basis van deze nieuwe aanbestedingswetgeving zal er een update van het uniforme Twentse inkoopbeleid in gang worden gezet.
- In het jaarverslag van de accountant worden jaarlijks een aantal aanbevelingen t.a.v. de inkoopfunctie uitgebracht. Ondanks dat de foutmarge op het inkoopproces binnen de norm is gebleven de laatste jaren, leeft sterk de wens om op dit proces meer grip te krijgen, en zullen de aanbevelingen worden omgezet in concrete acties.

- Grote projecten als de ambtenarenhuisvesting in Lange Wemen en het Warmtenet Hengelo (en zoals al eerder vermeld in het Sociaal Domein) komen ook qua inkoop- en uitvoeringstrajecten in een beslissende fase. Waarbij de (financiële) kansen en risico's door een goede projectmatige aanpak in het inkoopproces kunnen worden beheerst.

Bovenstaande ontwikkelingen leggen de basis voor een effectievere en efficiëntere inkoopfunctie in Hengelo en Twente. Met het inkoopvolume willen we veel bereiken. In eerste instantie een goede kwaliteit qua diensten, leveringen en werken. Daarnaast willen we de lokale en regionale economie bevorderen, innovatie stimuleren en maatschappelijk verantwoord ondernemen aanjagen (SROI en duurzaamheid). Dat gaat uiteraard niet vanzelf, maar in de jaren 2016 e.v. kan geogost worden wat in eerdere jaren is gezaaid.

Bereiken?	Doen?
Kunnen sturen op inkoopresultaten op concern-niveau: in control over het inkoopproces. En uiteindelijk deze resultaten ook kunnen meten.	Het inkoopproces zal een manifestere plek innemen binnen de planning en controlcyclus (jaarplannen, marap, aanbestedingskalender, verplichte inkooptoets, spelregels investeringen, inkoopdashboard, etc.).
De in het inkoopbeleid geformuleerde doelstellingen t.a.v het bevorderen van de lokale en regionale economie, stimuleren van innovatie, maatschappelijk verantwoord ondernemen (SROI en duurzaamheid).	Het in de bedrijfsvoering effectief implementeren van de inkoopfunctie op basis van de uitvoeringsnotitie. Deze maatregelen leiden ook tot registratie van resultaten (financieel beheersysteem, ICT).
Bewuste keuzes in het Sociaal Domein: innovatieve zorg inkopen in relatie tot financiële uitdagingen.	Het organiseren van een goede wisselwerking tussen de inkooporganisatie binnen het sociaal domein en concerninkoop/concerncontrol.
Regionale samenwerking verder optimaliseren.	Uitvoering geven aan het onderzoek van de Kring Twentse Gemeentesecretarissen en/of de invulling geven aan de (inkoop)samenwerking binnen het Twentebedrijf.

6.7.7 Huisvesting

In maart 2013 heeft de gemeenteraad het Definitief Ontwerp (DO) voor het nieuwe stadskantoor en de verbouwing van het stadhuis vastgesteld.

Op basis van het DO zijn de omgevingsvergunningen voor het stadskantoor en het stadhuis aangevraagd en verleend, zijn de bouwkundige en installatiebestekken opgesteld en heeft de eerste fase (de selectiefase) van de Europese aanbesteding van de uitvoering plaatsgevonden.

Het project - en daarmee ook de aanbesteding - is echter tijdelijk stilgelegd. Op basis van het Coalitieakkoord 2014-2018 heeft de raad een Bestuurlijke Opdracht verstrekt voor een onderzoek naar alternatieve huisvestingsmogelijkheden in één of meer bestaande panden in de binnenstad. Naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek heeft vervolgens een nader, verdiepend onderzoek naar één van de alternatieven plaatsgevonden. In juni 2015 heeft de gemeenteraad geconcludeerd dat doorgaan met het project voor huisvesting in Lange Wemen de beste optie is en daarvoor heeft de raad dan ook gekozen.

Tegelijk heeft de raad echter aangegeven dat met de uitvoering van de (ver)bouw gewacht dient te worden totdat ook de commerciële ontwikkeling in Lange Wemen van de grond komt, tenzij er overtuigende redenen zijn (bijvoorbeeld financiële) om deze koppeling los te laten en eerder te beginnen met de bouw van het nieuwe stads kantoor en de (definitieve) verbouwing van het stadhuis.

Als gewacht wordt met de bouw van het nieuwe stads kantoor, blijft de huisvesting aan de Hazenweg voorlopig gehandhaafd. In dat geval moet er wel een aantal noodzakelijke bouwkundige en installatietechnische maatregelen worden getroffen aan het stadhuis en aan het stads kantoor aan de Hazenweg.

Indien wordt besloten om de bouw van een nieuw stads kantoor en de verbouwing van het stadhuis in "Lange Wemen" zonder verdere vertraging te realiseren, zal de Europese aanbesteding van de uitvoering begin 2016 kunnen worden afgerond, zodat rond maart 2016 kan worden gestart met de uitvoering. Door de opgelopen vertragingen moeten er aanvullende kosten voor projectleiding worden gemaakt. Voor de dekking van deze kosten wordt dan een voorstel gedaan.

Bereiken?	Doen?
<i>Bij uitstel van de realisatie van gemeentelijke huisvesting in Lange Wemen:</i> a) Noodzakelijke maatregelen aan het stadhuis treffen b) Geschikt maken van de huisvesting aan de Hazenweg voor een langer verblijf voor onbepaalde tijd	• Verlenging huurcontract Hazenweg • Concrete kostenramingen voor de bedoelde maatregelen opstellen en de middelen hiervoor beschikbaar laten stellen • Ontwerpen en bestekken laten opstellen • Vergunningaanvragen indienen • (Europese) aanbesteding van de werken • Realiseren tijdelijke huisvesting voor de functies van het stadhuis • Ontruiming stadhuis • Start met uitvoering
<i>Bij onverwijlde realisatie van gemeentelijke huisvesting in Lange Wemen:</i> Start met uitvoering van de nieuwbouw stads kantoor en met de asbestsanering en verbouwing van het stadhuis	• Dekking van de aanvullende kosten van projectleiding regelen • Gunningsfase van de Europese aanbesteding afronden met definitieve keuze van uitvoerende partijen • Sloop panden aan de Deldenerstraat en start uitvoering nieuwbouw stads kantoor • Realiseren tijdelijke huisvesting voor de functies van het stadhuis • Ontruiming stadhuis • Start asbestsanering stadhuis

6.8 Investerings

De wet verplicht niet tot het jaarlijks opnemen van een paragraaf investeringen in de Beleidsbegroting en de Jaarstukken. Als uitvloeisel van de Nota 'Spelregels voor investeringen' wordt bij de begroting een paragraaf gevoegd over het investeringsprogramma van de gemeente Hengelo. In het verleden werd er in deze paragraaf enkel ingegaan op de ontwikkeling van de Algemene Reserve Investerings (ARI). Om meer inzicht te verschaffen in het totaal van de investeringen is deze paragraaf opgenomen in deze begroting. Een belangrijk onderdeel hierin is de een integraal Meerjarig Investeringsplan (MIP).

Een MIP is onderdeel van een Planning- en Control instrumentarium, waarmee de gemeente inzicht krijgt in de consequenties van het investeringsbeleid voor de gemeentelijke balans en de gemeentelijke schuld in de toekomst. Dit planning- en control instrumentarium is in ontwikkeling en zal naar verwachting in 2016 afgerond worden, mede met behulp van een nieuw financieel informatiesysteem.

De financiële gevolgen van de diverse investeringen, zijn daar waar ze neerslaan in de begroting 2016, verwerkt in de betreffende programma's. In deze paragraaf wordt eerst ingegaan op investeringen in het algemeen en daarna op de ontwikkelingen in de Algemene Reserve Investerings (ARI).

6.8.1 Investerings - algemeen

Een belangrijk onderdeel van de kader stellende rol van de raad is de Beleidsbegroting. Een voornaam bestanddeel van de Beleidsbegroting betreft de investeringen. Door het college is in 2014 de nota 'Spelregels voor investeringen' vastgesteld, waarna de raad erover is geïnformeerd. De nota bevat onder andere maatregelen die leiden tot een betere beheersing van de investeringen en de ermee samenhangende lasten. Verder beoogt deze nota een betere en (concern)bredere afweging van verschillende investeringsalternatieven.

Gemeenten investeren, bijvoorbeeld, in de wettelijke en noodzakelijke instandhoudings-taak (vervangingen in de openbare ruimte), in maatschappelijk vastgoed, in sociaal-culturele en maatschappelijke voorzieningen, in milieumaatregelen en in infrastructuur. Ook worden investeringen gedaan in de bedrijfsvoering van de gemeente, zoals het gemeentelijk wagenpark en automatisering. Een aparte categorie betreft de investeringen in de grondcomplexen. Hierover wordt de raad apart geïnformeerd middels de jaarlijkse herzieningen van de grondexploitaties.

De impact van de investeringen op de Beleidsbegroting en de bedrijfsvoering is groot. Investerings leggen voor meerdere jaren een beslag op de schaarse begrotingsruimte. Daarom zijn de volgende aspecten bij besluitvorming van groot belang.

Keuzes :	wel of niet investeren
Prioriteren:	investeren in alternatief A of alternatief B
Fasering:	op welke termijn moet worden geïnvesteerd of vervangen

Meerjarig Investeringsplan (MIP)

In bijlage 8.10 treft u een gedetailleerd meerjarig overzicht van alle lopende en voorgenomen investeringen. Dit plan vormt sinds de Beleidsbegroting 2015-2018 een nieuw onderdeel. Het geeft inzicht in de volumes van de voorgenomen investeringen en de fasering ervan. In de jaarstukken wordt ter vergelijking en verantwoording een soortgelijk overzicht opgenomen. Dit investeringsplan is realistisch en haalbaar in tijd en capaciteit. In het investeringsplan wordt per investering aangegeven of het een vervangingsinvestering is of niet. Het meerjarig investeringsplan bevat vanzelfsprekend ook uitgestelde of vertraagde investeringen uit eerdere jaren.

Een raadsbesluit voor het vrijgeven van de investering is noodzakelijk bij ten minste die voorstellen met een aanmerkelijk financieel, beleidsinhoudelijk of maatschappelijk belang. Deze investeringen behoeven ook meer informatie dan in het investeringsplan wordt vermeld. Deze informatieverstrekking is het voornaamste doel van een dergelijk raadsbesluit. Natuurlijk speelt ook de afweging van nut en noodzaak in een dergelijk raadsbesluit maar op hoofdlijnen vindt deze afweging al plaats voordat een investering in het investeringsplan wordt opgenomen.

Daarnaast wordt er op dit moment gewerkt aan het inrichten van een project-administratie in het nieuwe financiële systeem. Op deze manier hopen we nog meer grip te krijgen op de majeure projecten en betere management en sturingsinformatie te verkrijgen. Onderdeel van deze nieuwe werkwijze is dat dat raad bij het vaststellen van de herziening grondexploitaties ook de onderliggende investeringen vrijgeeft. Vrijgeven wil zeggen dat het College de investering kan gaan uitvoeren binnen de vastgestelde kaders van de herzieningen. Door deze vereenvoudiging worden de afzonderlijke investeringskrediet aanvragen voor de grondexploitaties overbodig.

Naar het zich thans laat aanzien zal het zwaartepunt van de investeringen in 2016 liggen bij de volgende projecten:

- Warmtenet Hengelo; in juni 2015 is door de gemeenteraad besloten tot een krediet van 14 miljoen. Het gaat om het realiseren van de kern van het project, de zogenaamde 'backbone'.
- Sports Centre Hengelo; dit project zal naar verwachting eind 2015 in uitvoering kunnen worden genomen waarbij het zwaartepunt van de investering in 2016 ligt. Na afronding van dit project zal het FBK stadion en de directe omgeving daarvan veel beter bij de wijk zijn betrokken en de functionaliteit van het gebied aanzienlijk toenemen.
- Reconstructie Enschedesestraat; dit project is onlangs in uitvoering genomen en zal gedurende heel 2016 doorlopen. Het betreft het tracé inclusief de kruising Kuipersdijk-Enschedesestraat tot en met de kruising Drienerstraat-Enschedesestraat. Hiermee wordt de Enschedesestraat als belangrijke oostelijke entree van de binnenstad zowel functioneel als qua uitstraling enorm verbeterd.

De reconstructie van de Deurningerstraat met vrijliggende fietspaden in combinatie met rioolverzwaring is in voorbereiding en zal, vanwege de veiligheid, ook in 2016 tot uitvoering komen. Het daarvoor benodigde investeringskrediet is nog niet op de bijgevoegde meerjarige investeringslijst opgenomen. Op korte termijn zullen wij uw raad een voorstel doen toekomen, waarin ook in de dekking wordt voorzien.

In het meerjarenoverzicht is nog geen rekening gehouden met de grote investeringen in het kader van de BO "Toekomst Twentebad". Deze lasten zijn vooralsnog op een algemene stelpost geraamd in afwachting van concretisering van de (krediet)voorstellen, duurzame besparingsmaatregelen etc. In de laatste maanden van 2015 worden de voorstellen aan uw gemeenteraad voorgelegd.

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen, onderdeel 6.3 van deze Beleidsbegroting, wordt nader ingegaan op het onderhoud en de instandhouding van de investeringen in de openbare ruimte. Ook benoemt deze paragraaf een aantal belangrijke investeringen en projecten.

6.8.2 Ontwikkelingen Algemene Reserve Investerings (ARI)

Met de vaststelling van de begroting 2009 is de Algemene Reserve Investerings (ARI) ingesteld. In de Kadernota 2009-2012 is de eerste inventarisatie van via ARI te dekken investeringen gemaakt. Deze inventarisatie is naderhand geactualiseerd, mede naar aanleiding van de maatregelen in het kader van:

- de versoberingsmaatregelen, die zijn vastgesteld bij de begrotingsbehandeling 2011;
- de maatregelen op basis van "Vernieuwen en bezuinigen", die zijn vastgesteld bij de begrotingsbehandeling 2012;
- de verlaging van het rente-omslagpercentage in de begroting 2014-2017, waardoor de toevoeging aan de reserve ARI is verlaagd.

Deze maatregelen leiden tot het volgend bijgesteld overzicht van de ARI-investerings:

Omschrijving	Netto-investerings-Bedrag	(gewijzigd) gereed	looptijd
Centraal Station Twente	3.000.000	2016	n.v.t.
Uitvoering n.a.v. Binnenstadsdebat	647.100	2018	divers
Stadskantoor/Stadhuys fase 1 (t.l.v. algemene middelen)	22.189.600	2017 e.v.	divers
Winkelcentrum Esrein-Hart van Zuid, inrichting openbare ruimte	1.450.000	2015	n.v.t.
Evaluatie 30 km/uur gebieden (kleine aanpassingen)	60.000	2016 e.v.	n.v.t.
Weusthagpark 7 km fietspad	0	n.v.t.	n.v.t.
Weusthagpark 5 km wandelpad	0	n.v.t.	n.v.t.
HOV Kruispunt Kuipersdijk	3.880.000	2017	30
HOV Enschede centrum – Hengelo Centrum overig deel	0	n.v.t.	n.v.t.
Toegankelijkheid bushaltes	0	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	31.226.700		

Toevoeging aan de reserve ARI

Conform eerdere besluitvorming zijn er in de begroting 2016-2019 geen toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve ARI geraamd. Indien er vanaf 2016 nieuwe onttrekkingen plaatsvinden dan zullen we dit eerst ter besluitvorming voorleggen aan uw raad.

- 7. FINANCIËLE TOELICHTING -

Totaaloverzicht programmabegroting 2016-2019							
<i>exploitatie</i>		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
<i>bedragen x € 1.000</i>		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten (excl. mutaties reserves)		-250.154	-272.345	-246.148	-263.167	-255.613	-252.678
Toevoegingen aan de reserves		-19.439	-13.964	-19.572	-14.926	-15.279	-15.569
Totaal lasten		-269.594	-286.309	-265.720	-278.093	-270.892	-268.247
Baten (excl. mutaties reserves)		251.982	274.984	257.618	269.200	261.978	259.843
Onttrekkingen aan de reserves		18.904	10.936	8.370	9.126	8.919	8.971
Totaal baten		270.886	285.920	265.988	278.326	270.897	268.814
Saldo		1.292	-389	267	233	5	568

7.1 Programmabegroting 2016

exploitatie bedragen x € 1.000		Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Economie, werk en inkomen	1	-72.749	-71.860	-71.191	-71.024	-71.197	-72.384
Onderwijs en Jeugd	2	-21.504	-39.093	-37.072	-35.799	-35.728	-35.916
Welzijn en Zorg	3	-25.342	-38.172	-36.607	-35.801	-35.571	-35.568
Sport en Cultuur	4	-16.023	-15.404	-15.059	-15.163	-15.041	-15.186
Ruimtelijke ontwikkeling en Mo	5	-9.525	-9.327	-8.843	-8.928	-8.896	-8.838
Beheer openbare ruimte en Du	6	-37.399	-38.738	-36.470	-37.212	-38.037	-38.209
Bestuur, Veiligheid en openbar	7	-18.084	-18.242	-17.704	-17.745	-17.532	-17.479
Financiën	8	-49.528	-41.508	-23.203	-41.495	-33.611	-29.098
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)		-250.154	-272.345	-246.148	-263.167	-255.613	-252.678
Economie, werk en inkomen	1	54.725	37.054	38.021	39.166	40.249	41.325
Onderwijs en Jeugd	2	3.331	2.504	2.179	2.181	2.181	2.179
Welzijn en Zorg	3	3.508	2.423	2.419	2.419	2.419	2.419
Sport en Cultuur	4	3.728	3.381	3.342	3.347	3.351	3.351
Ruimtelijke ontwikkeling en Mo	5	3.224	4.272	3.762	3.782	3.782	3.782
Beheer openbare ruimte en Du	6	21.044	22.445	26.946	21.856	22.755	23.069
Bestuur, Veiligheid en openbar	7	1.549	1.420	1.337	1.345	1.345	1.333
Financiën	8	160.873	201.484	179.612	195.103	185.895	182.383
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)		251.982	274.984	257.618	269.200	261.978	259.843
Economie, werk en inkomen	1	-18.025	-34.806	-33.170	-31.858	-30.948	-31.059
Onderwijs en Jeugd	2	-18.173	-36.588	-34.893	-33.618	-33.548	-33.736
Welzijn en Zorg	3	-21.834	-35.750	-34.188	-33.382	-33.152	-33.149
Sport en Cultuur	4	-12.295	-12.023	-11.716	-11.816	-11.690	-11.835
Ruimtelijke ontwikkeling en Mo	5	-6.301	-5.056	-5.081	-5.145	-5.114	-5.056
Beheer openbare ruimte en Du	6	-16.355	-16.293	-9.523	-15.357	-15.281	-15.140
Bestuur, Veiligheid en openbar	7	-16.535	-16.821	-16.367	-16.399	-16.187	-16.146
Financiën	8	111.345	159.976	156.409	153.608	152.284	153.285
SalDI / Resultaat voor bestemming		1.828	2.639	11.470	6.033	6.364	7.165
Toevoegingen aan de reserves		-19.439	-13.964	-19.572	-14.926	-15.279	-15.569
Onttrekkingen aan de reserves		18.904	10.936	8.370	9.126	8.919	8.971
mutaties reserves		-536	-3.028	-11.202	-5.800	-6.359	-6.598
Resultaat na bestemming		1.292	-389	267	233	5	568

7.2 Financiële toelichting per programma

Inleiding

Verschillenanalyse

In deze paragraaf worden de verschillen per product toegelicht. Tussen haakjes staat de afwijking van de begroting 2016 t.o.v. begroting 2015 (+ = voordeel; - = nadeel). Voor de begroting 2015 wordt uitgegaan van de (gewijzigde) begroting tot en met de besluitvorming in de raadsvergadering van 1 juli 2015. Bij de financiële analyses worden zoals gebruikelijk de verschillen boven de € 50.000 dan wel een afwijking die groter is dan 10% van het budget toegelicht.

Dit is een ander soort toelichting dan wordt gegeven in hoofdstuk 4 "De financiën van de gemeente Hengelo". In hoofdstuk 4 vindt een vergelijking plaats tussen dezelfde jaarschijven. Na de vaststelling van de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 en de meerjarige gevolgen naar aanleiding van de meicirculaire 2015 van het gemeentefonds hebben nog enkele aanpassingen effect gehad op het begrotingssaldo 2016-2019, zoals die nu zijn verwerkt in de voorliggende begroting 2016-2019. Na de Kadernota is de begroting op detailniveau geactualiseerd. De cijfers uit deze twee verschillende onderdelen kunnen dus niet zonder meer met elkaar worden vergeleken.

Verdeelsystematiek / sectorkosten

De verdeelsystematiek, qua doorbelasting van overhead van de sectoren Personeel & Financiën en Informatie en Faciliteiten aan de product gerelateerde (uitvoerende) sectoren, is aangepast. Dit kan betekenen dat sectoruurtarieven in 2016 zijn aangepast ten opzichte van 2015. Daarnaast hebben de sectoren kritisch gekeken naar de begrote uren per product. Hierbij is rekening gehouden met de werkelijke uren per product in de afgelopen jaren. Deze herschikking van uren leidt op diverse producten tot verschuivingen. Deze worden summier toegelicht in de financiële analyses.

Rente-omslagpercentage

Zoals in de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 is aangegeven zal de verlaging van de te hanteren omslagrente worden uitgewerkt in de Beleidsbegroting 2016-2019. Conform de begrotingsuitgangspunten in deze Kadernota is het percentage voor de omslagrente, voor alle onderdelen waar we de renteomslag hanteren, neerwaarts bijgesteld van 4,5% in de begroting 2015 naar 3,75% in de begroting 2016. In de toelichting bij diverse producten leidt dit tot lagere kapitaallasten (bij ongewijzigd beleid) door de lagere toegerekende rente.

Algemene opmerkingen Sociaal Domein

De meerjarige ontwikkelingen in de budgetten Wmo & Jeugd zijn recht evenredig berekend, in lijn met de hiervoor toegezegde middelen van het rijk. Bij de totstandkoming van de Beleidsbegroting 2015-2018 hadden we nog geen ervaringscijfers betreffende de uitvoering van de nieuwe taken en de hiermee gepaard gaande tijdsbesteding. De uitvoeringskosten zijn destijds derhalve recht evenredig met de budgetten voor de daadwerkelijke zorgverlening toegerekend.

Onlangs heeft een evaluatie van deze toerekening plaatsgevonden en zijn de uitvoeringskosten herverdeeld over de producten aan de hand van de eerste ervaringscijfers.

In de raadsbrief "Voornemen opvangen kortingen Wmo en Jeugd" (zaaknummer: 1084925) wordt u geïnformeerd over de beleidsvoornemens om de kortingen in het sociaal domein voor de Wmo en Jeugd op te kunnen opvangen.

Coderingen bezuinigingsmaatregelen en nieuw beleid

In de toelichting op de producten wordt veelal aansluiting gezocht bij de maatregelen die genoemd zijn in de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019. De onderdelen voor nieuw beleid zijn gecodeerd met een N ... en de bezuinigingsmaatregelen met een O....

Analyse programma 1 - Economie, werk en inkomen

Programma 1 Economie, werk en inkomen						
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
bedragen x € 1.000						
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	- 72.749	- 71.860	- 71.191	- 71.024	- 71.197	- 72.384
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	54.725	37.054	38.021	39.166	40.249	41.325
Resultaat voor bestemming	- 18.024	- 34.806	- 33.170	- 31.858	- 30.948	- 31.059
Toevoegingen aan de reserves	- 25	- 45	- 45	- 45	- 45	- 45
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
mutaties reserves	- 25	- 45	- 45	- 45	- 45	- 45
Programma 1 Economie, werk en inkomen						
Resultaat na bestemming	- 18.049	- 34.851	- 33.215	- 31.903	- 30.993	- 31.104

P221.1 Haven (+ 66.000)

Per 1 januari 2015 is het gemeenschappelijke havenbeheer Twentekanaal gerealiseerd.

In de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 is aangegeven dat:

- de kade van het Twentekanaal wordt geoptimaliseerd in 2016 (nieuw beleid onderdeel N1.8). Vanaf 2017 is de jaarlijkse last € 62.000. Met ingang van 2016 wordt aan deze investering al een deel rente toegerekend (€ 14.000).
- de havenmeester ook de toezichtstaken voor de haven van de gemeente Enschede uitvoert (O1.1.2). Dit genereert een extra structurele opbrengst van € 17.000.
- in de sfeer van de leges en tarieven (bezuinigingsformat O8.2.3) extra kosten worden toegerekend aan de haven. Dit betreffen de perceptiekosten GBT en de compensabele BTW (€ 27.000).

Daarnaast zijn in 2016 minder sectorkosten toegerekend aan de haven dan in 2015.

P610.1 Bijstandsverlening (+ 705.000)

Inkomensdeel (- 475.000)

Het nadeel ten opzichte van de bij de 1^e Beleidsrapportage bijgestelde raming 2015 bedraagt € 475.000. Bij deze wijziging is de begroting 2015 per saldo met € 1,1 miljoen gunstig bijgesteld. De cijfers 2016 dienen in dit licht te worden beschouwd.

De cijfers voor 2016 zijn gebaseerd op het in januari 2015 geactualiseerd Financieel Perspectief. We verwachten nu nagenoeg nog steeds dezelfde bijstandsontwikkeling zoals in januari jl. was voorzien.

Voor het aan Hengelo toegekende BUIG budget is uitgegaan van de bedragen uit de Rijksbegroting 2015 van het ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Omdat het macrobudget meebeweegt met de stijging van de landelijke uitgaven voor de bijstand is, ten opzichte van de door het ministerie gebudgetteerde bedragen, voor de jaren 2016 en volgend gerekend met een lichte stijging van het Hengelose BUIG budget. Dit budget neemt met een zelfde percentage toe als de kosten voor bijstandsuitkeringen. Het tekort op het BUIG-budget stijgt hierbij van € 1,25 miljoen in 2016 naar € 1,47 miljoen in 2019.

De prognose is aan de kostenkant gebaseerd op een verwacht aantal bijstandsuitkeringen op 31 december 2015 van 2.431, welke voor elk jaar tot en met 2019 is opgehoogd met de stijgingspercentages zoals weergegeven in de septembercirculaire 2014 van het ministerie BZK. Deze percentages zijn voor de jaren 2016 tot en met 2019: 4,1%, 3,3%, 3,3% en 3,1%.

Het verwachte aantal bijstandsuitkeringen is vermenigvuldigd met de gemiddelde prijs per bijstandsuitkering, zoals die voor 2015 door het ministerie SZW is berekend en zijn verhoogd met een inflatiecorrectie van 0,5%. Voor 2016 bedraagt de gemiddelde uitkeringsprijs € 13.868 en wordt uitgegaan van gemiddeld 2.440 bijstandsuitkeringen.

Inkomensdeel overige (- 32.000)

Er is sprake van een kostenuitzetting op PostNL van € 22.000 conform het Financieel Perspectief en er is rekening gehouden met € 10.000 lagere terugbetaling op de leenbijstand.

Inkomensdeel ROZ (- 43.000)

In 2015 is bij de 1^e Beleidsrapportage het budget voor uitkeringen aan starters Bbz naar beneden bijgesteld van € 400.000 naar € 160.000. In 2016 is voorzichtigheidshalve (inclusief prijsindexering) € 203.000 begroot. Een nadeel derhalve van € 43.000, ten opzichte van de aangepaste begroting 2015.

Bbz (Bijstand zelfstandigen) (- 55.000)

Op grond van de cijfers van de afgelopen jaren is het budget voor Bbz per saldo met € 55.000 opgehoogd. Hiermee was al rekening gehouden in de actualisatie van het financieel perspectief.

Exploitatie H164 (- 11.000)

Dit betreft het saldo van € 20.000 minder toegerekende uren en € 31.000 lagere doorbelasting van exploitatielasten H164 aan de verschillende ROZ-producten (d.w.z. een lagere bate).

Startersadvisering ROZ (+ 183.000)

Dit batig saldo wordt veroorzaakt doordat als gevolg van de herijking van de ureninzet (zie hieronder "Beheer") voor 2016 minder uren aan startersadvisering zijn toegerekend.

Bedrijfsadvisering ROZ (+ 413.000)

De inkomsten uit bedrijfsadvisering ROZ zijn in 2016 op grond van bezuinigingsvoorstel O1.2.1b1 met € 225.000 verhoogd. Vanaf 2017 is een omzetverhoging van € 250.000 geraamd. De toerekening voor bedrijfsadvisering is in 2016 eveneens € 163.000 lager begroot. Dit is een correctie voor tot op heden te hoog toegekende overhead (waarbij ten onrechte ook een aandeel voor huisvestingskosten van stadhuis/stadskantoor werd doorbelast).

Beheer (+725.000)

Op de sectorkosten ten behoeve van de bijstandsverlening is sprake van een substantiële afwijking. De urenverdeling van de sector PSZ is bij het opstellen van de nieuwe begroting (2016) herijkt. Op basis daarvan hebben verschuivingen binnen de verschillende producten in de toegerekende uren van deze sector plaats gevonden. Op dit product leidt dit tot een voordeel van € 725.000 (het nadeel doet zich voor op product P614.4).

Voor een bedrag van € 520.000 betreft het de invulling van de bezuiniging van 4,4 fte klantmanagers en 0,5 fte beleidsmedewerker (bezuinigingsvoorstellen O1.2.1, O1.3.2 en O1.3.4). De lagere kosten in 2016 worden voor € 100.000 verklaard door een ophoging van budgetten bij de 1^e Beleidsrapportage in 2015 voor inhuur van personeel.

Vanaf 2017 dalen deze sectorkosten overigens met € 134.000 door een lagere toerekening van salariskosten wegens het wegvallen van de tijdelijke inzet van extra personeel.

P611.2 Sociale Werkvoorziening (+ 1.167.000)

Voor het onderdeel WSW van het participatiebudget in de integratie-uitkering is uitgegaan van de meerjarig oplopende taakstellingen. In principe is hier sprake van een afbouw van het aantal Wsw-arbeidsplaatsen. Er komen geen nieuwe Wsw-arbeidsplaatsen meer bij, terwijl er ieder jaar wel sprake is van uitstroom. De daling van het budget, welke oploopt tot meer dan € 2 miljoen in 2019, houdt hier verband mee. Deze beweegt mee met bedoelde integratie-uitkering (zie product P923.1). Dit onderdeel van de budgettoekenning zal conform de bestuurlijke afspraak van het Ministerie van SZW en de VNG voor 2016 worden herzien op basis van het aantal gerealiseerde Wsw-arbeidsplaatsen in standardeenheden in 2015. Daarnaast zijn in 2016 minder uren aan dit product toegerekend (+ 46.000).

Met het SWB zijn de eerste gesprekken gevoerd over de wijze waarop met inbesteding van gemeentelijke opdrachten de bezuiniging op de algemene dienst kan worden gecompenseerd. Na overleg met het SWB vullen wij de bezuiniging als volgt in. We bezuinigen € 118.000 op de gemeentelijke bijdrage aan het SWB. Conform de motie zoeken we naar compensatie hiervoor door extra opdrachten in te besteden bij het SWB.

De overige € 118.000 vangen we op door interne maatregelen. Op basis van de bestandsontwikkeling en de efficiency voordelen uit de vernieuwde ketenaanpak is de verwachting dat in 2017 een reductie van het aantal af te nemen re-integratieplaatsen bij het SWB met ca. 10% door te voeren is zonder significante maatschappelijke effecten.

P614.4 Schuldhelpverlening (- 117.000)

De hogere kosten voor schuldhelpverlening worden veroorzaakt doordat er in 2016 meer uren aan dit product worden toegerekend.

P623.1 Trajecten/ P623.2 Inburgering (+ 112.000)

Dit voordeel in 2016 is veroorzaakt door de volgende componenten

Nadelen:

- Extra urenrekening van € 65.000 aan dit product als gevolg van vernieuwde opzet.
- In 2015 worden vanuit het ESF eenmalig € 140.000 middelen ontvangen ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid.
- In 2015 is voor € 60.000 op dit budget afgeraamd ter dekking van een tekort op de kinderopvang.

Voordelen:

- In 2015 is op grond van de septembercirculaire ten behoeve van het W-deel Participatiebudget € 102.000 budget toegevoegd aan dit product. Voor 2016 is het betreffende bedrag vooralsnog ten laste van de stelpost Gemeentefonds (product P922.5) gebracht.
- Er is een bezuiniging doorgevoerd van € 80.000 op het activiteitenbudget voor inburgeraars (bezuiniging O1.3.3).
- Bezuiniging op workshops en inkoop van trajecten voor bijstandsgerechtigden ad € 200.000 (bezuiniging O1.3.2).

Het overige verschil betreft indexatie op de resterende budgetten.

De budgetten voor de WWB-trajecten stijgen de komende jaren, oplopend tot € 182.000 in 2019. Dit houdt verband met de nieuwe doelgroep (de personen die voorheen in aanmerking kwamen voor een Wajong-uitkering of een Wsw-indicatie), waarvoor het budget voor re-integratietrajecten is opgehoogd.

P623.4 Werkloosheidsbeleid (- 324.000)

Er zijn meer uren aan dit product toegerekend (-372.000).

Hiertegenover staan voordelen uit bezuinigingen op werkloosheidsbeleid inzake sociale economie van € 25.000 en op vernieuwde arbeidsmarkt van € 30.000 (bezuiniging O1.3.1). Het overige verschil betreft de indexatie op de resterende budgetten.

Analyse programma 2 – Onderwijs en jeugd

Programma 2 Onderwijs en Jeugd						
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
bedragen x € 1.000						
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-21.503	-39.093	-37.072	-35.799	-35.728	-35.916
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.331	2.504	2.179	2.181	2.181	2.179
Resultaat voor bestemming	-18.172	-36.588	-34.893	-33.618	-33.548	-33.736
Toevoegingen aan de reserves	-6.422	-5.503	-5.399	-5.551	-5.792	-5.890
Onttrekkingen aan de reserves	7.420	6.187	7.128	7.049	7.021	7.182
mutaties reserves	998	683	1.729	1.498	1.230	1.292
Programma 2 Onderwijs en Jeugd						
Resultaat na bestemming	-17.174	-35.905	-33.164	-32.119	-32.318	-32.444

P420.9 Openbaar onderwijs (0)

Zowel de lasten als baten laten een verschil zien van ruim € 360.000 t.o.v. de begroting 2015. Oorzaak hiervan is gelegen in het feit dat vanaf de begroting 2016 geen rekening meer wordt gehouden met het daadwerkelijk onderhoud van schoolgebouwen en de bijdrage van de schoolbesturen. Wel ramen we de inzet van onze medewerkers t.b.v. de onderhoudsplanningen, die volledig wordt gedekt door de geraamde bijdrage van de schoolbesturen.

P421.2 Onderwijshuisvesting (- 26.000)

Analyse verschil 2015-2016:

Zoals aangegeven in het financieel perspectief 2016-2019 zijn vanaf 2016 de begrotingsbedragen voor schade herstel met € 100.000 verhoogd. Zoals gebruikelijk komen deze ten laste van de algemene middelen en worden ze niet gedekt uit de reserve Onderwijshuisvesting. Dit betekent een nadelige afwijking ten opzichte van 2015. Verder wordt deze nadelige afwijking vergroot door de verhoging van de dotatie aan deze reserve, vanuit de algemene middelen, vanwege het toegepaste accres (€ 50.000), de toename van het aantal leerlingen uit Borne (€ 206.000), een correctie op afschrijving oude investeringen en diverse kleinere verschillen (€ 45.000). Daartegenover wordt het verschil positief beïnvloed door een verlaging van de dotatie, veroorzaakt door de verlaging van de renteomslag (€ 306.000) en lagere verzekeringspremies (€ 70.000).

Vanaf begrotingsjaar 2016 is de doorbetaling t/m 2022 aan de gemeente Enschede ad. € 310.000 per jaar verwerkt. Dit betreft de huisvestingsmiddelen die de gemeente Hengelo over de periode 2006 tot 2014 ontvangen heeft voor de vestigingen in de gemeente Enschede. Voor eenzelfde bedrag vindt echter ook een onttrekking plaats uit de reserve Onderwijshuisvesting, zodat per saldo deze mutatie binnen dit product budgettair neutraal verloopt. In de vergelijkende begrotingscijfers 2015 was hiermee nog geen rekening gehouden

P480.1 Schoolbegeleidingsdienst (+ 24.000)

Het voordeel is veroorzaakt door de bezuinigingsopdracht op onderwijsbegeleiding in 2016 (O 2.1.4). Vanaf 2017 betreft deze bezuiniging structureel € 100.000.

P480.2 Leerlingenvervoer (- 6.000)

Vanaf 2017 wordt er een bezuiniging op dit product doorgevoerd van € 50.000 (O 2.1.6).

P480.6 Overige gemeenschappelijke uitgaven onderwijs (+ 273.000)

Het voordelig resultaat op dit product ten opzichte van 2015 wordt veroorzaakt door o.a. de herschikking in de urenverdeling, waardoor aan dit product voor circa € 277.000 minder is toegerekend. Daarnaast ontstaat een voordeel bij de kapitaallasten investering MFA 't Berflo van ongeveer € 75.000 door met name de lagere omslagrente. Voor de dekking van de overige exploitatielasten MFA is in 2016 een raming opgenomen van € 105.000. Deze raming was in de begroting 2015 opgenomen op product P822.4 Herstructurering Berflo Es. De overige exploitatielasten van de MFA 't Berflo worden t.z.t. bij de verantwoording van het krediet via een begrotingswijziging in de begroting opgenomen.

Verder is de bezuinigingsopdracht O2.1.3 ad € 75.000 (schoolkrant, Integraal Kind Centra en extra schoolgymnastiek) verwerkt binnen dit product. Ook wordt het saldo nadelig beïnvloed door bijstelling van de lasten gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid met € 31.000, waardoor dit onderdeel budgettair neutraal in de begroting opgenomen is. In de begroting 2015 waren de bestedingen namelijk niet aangepast aan de rijksbijdrage, waaruit de kosten gedekt worden. Tenslotte wordt het verschil nadelig beïnvloed door de toegepaste indexering op diverse bestedingen.

P482.1 Volwasseneneducatie (+ 54.000)

Dit voordeel ten opzichte van 2015 wordt met name veroorzaakt door de bezuiniging op de subsidie voor volwassenenonderwijs (O 2.1.7). Daarnaast is er sprake van een herverdeling van uren.

P650.1 Kinderdagopvang (+ 57.000)

Het voordeel op kinderdagopvang is enerzijds het gevolg van € 27.000 minder aan dit product toegerekende uren, terwijl anderzijds een tweetal bezuinigingen is doorgevoerd voor in totaliteit € 30.000 (O 2.1.9).

P650.2 Peuterspeelzaalwerk (- 2.000)

Vanaf 2016 wordt er bezuinigd op dit product. Structureel betreft het € 15.000 op Speel-o-theek; verder wordt er vanaf 2017 nog eens € 235.000 bezuinigd op de subsidie voor het peuterspeelzaalwerk (O 2.1.8). Voor het overige herverdeling van uren.

Algemene opmerkingen Sociaal Domein

De meerjarige ontwikkelingen in de budgetten WMO & Jeugd zijn recht evenredig berekend, in lijn met de hiervoor toegezegde middelen van het rijk.

Bij de totstandkoming van de Beleidsbegroting 2015-2018 hadden we nog geen ervaringscijfers betreffende de uitvoering van de nieuwe taken en de hiermee gepaard gaande tijdsbesteding.

De uitvoeringskosten zijn destijds derhalve recht evenredig met de budgetten voor de daadwerkelijke zorgverlening toegerekend.

Onlangs heeft een evaluatie van deze toerekening plaatsgevonden en zijn de uitvoeringskosten herverdeeld over de producten aan de hand van de eerste ervaringscijfers.

P670.8 Jeugd en jongerenwerk (+ 146.000)

De meevaller betreft een 3-tal bezuinigingen:

- a. O 2.1.10a: de subsidie voor het professioneel jongerenwerk wordt verlaagd met € 100.000 vanaf 2016, oplopend tot € 150.000 in 2017 en vanaf 2018 structureel € 200.000.
 - b. O 2.1.10b: het subsidieplafond voor het vrijwillig jeugdwerk wordt verlaagd met € 35.000.
 - c. O 2.1.10d: vanaf 2016 wordt het activiteitenbudget Jeugd structureel verlaagd met € 6.300.
- Het overige betreft indexering en herverdeling van uren.

P671.1 Jeugdgezondheid maatwerk (+ 359.000)

Als gevolg van de decembercirculaire 2014 van het gemeentefonds is een taakstellende stelpost "Centrum Jeugd en Gezin" in de begroting opgenomen. De stelpost is in deze Beleidsbegroting 2016-2019 afgeraamd en meerjarig verwerkt op dit product. Het gaat om de volgende neerwaartse bijstellingen van de budgetten voor de jaren: 2016: - € 85.000; 2017: - € 98.500; 2018: - € 127.200; 2019: - € 127.200.

Daarnaast vindt er met name een herverdeling van uren plaats (+ 286.000).

P671.3 Jeugd: vroeghulp/vertrouwenswerk (+ 57.000)

In 2015 is vanuit het innovatiebudget via de huisartsen de pilot "Zorg voor de kwetsbare Jeugd Hengelo" gestart. Hiervoor was in 2015 eenmalig een bedrag van € 155.000 beschikbaar gesteld.

Zoals in het centrale themahoofdstuk transitie reeds is verwoord, wordt het huisartsenproject in 2016 voortgezet, om uitbreiding naar andere huisartsenpraktijken mogelijk te maken. Het budget hiervoor wordt geraamd op € 150.000 en wordt wederom gedekt vanuit het innovatiebudget. De verwachte opbrengst in 2016 wordt geraamd op € 250.000, doordat minder vaak verkeerde verwijzingen worden gedaan of specialistische hulp nodig is. Dit leidt dus tot een bezuiniging van in totaaliteit € 250.000, verdeeld over de producten Jeugd GGZ, Opvoedhulp en Spoedzorg.

Medio 2014 is in de Algemene Ledenvergadering besloten dat de VNG de gezamenlijke inkoop van een aantal specialistische en/of landelijke voorzieningen in het sociaal domein op zich zou nemen. De financiering van de gezamenlijke inkoop loopt via (uitnames uit) het gemeentefonds. Hiertoe behoren ook de taken 'Integrale vroeghulp' (€ 7.000) en 'Vertrouwenswerk' (€ 41.000). Voor het overige herverdeling van uren.

P672.2 PGB Jeugd (+ 1.267.000)

Het verschil laat zich als volgt verklaren:

- Herverdeling van uren (+ 355.000); zie de algemene opmerkingen Sociaal Domein.
- Aanpassing van het huidige PGB-beleid (+ 204.000).
- Overige aanpassingen (+ 655.000):
 - In 2014 zijn (landelijk gezien) minder AWBZ kosten gemaakt dan in 2013, dus is de rijksbijdrage naar beneden bijgesteld. Navenant dus ook de raming van de kosten.
 - Bepaalde doelgroepen vallen bij nader inzien toch onder de Wet Langdurige Zorg (Wlz) in plaats van onder de Jeugdwet. Het budget is hierdoor fors omlaag gegaan, maar de verwachte zorgkosten dus ook.
 - Herziene toebedeling van prestatiecodes.

Voor het overige geldt dat de meerjarige ontwikkelingen in de budgetten WMO & Jeugd recht evenredig zijn berekend, in de lijn met de hiervoor toegezegde middelen van het rijk.

Overige PGB-producten Jeugd

Op de volgende producten hebben geen mutaties plaatsgevonden, doordat we wegens onvoldoende ervaringscijfers/ gegevensoverdracht vanuit de SVB nog niet op dit detailniveau hebben kunnen begroten. Eind 2015/begin 2016 hopen we (via een technische wijziging) de PGB-posten nader te kunnen specificeren.

P672.5 Jeugdhulp: GGZ Dyslexiezorg (0)

P672.6 Jeugdhulp: opvoedhulp (0)

P672.7 Jeugdhulp: spoedzorg (0)

P672.8 Jeugdhulp: verblijf (0)

P672.9 Jeugdhulp: pleegzorg (0)

P682.0 Landelijk transitiearrangementen (+ 245.000)

Zie de algemene opmerkingen t.a.v. het Sociaal Domein: € 11.000 wordt veroorzaakt door een mutatie in de (rijks)bijdrage en navenant de verwachte kosten tussen de jaarschijven 2015 versus 2016. Tenslotte is deze post voor € 140.000 neerwaarts bijgesteld door de ontwikkelingen binnen de voormalige AWBZ (zie voor een nadere detaillering product P672.2).

Daarnaast heeft een herverdeling van uren plaatsgevonden.

P682.1 Jeugdhulp begeleiding (- 897.000)

Door een voorzienbare overschrijding op het budget begeleiding 2015 heeft een verschuiving van de middelen plaatsgevonden en wordt dit budget opgehoogd met € 280.000 in 2016.

Een groot deel van de totale bezuinigingsopgave verwachten we door middel van herindicatie te realiseren. Hiervoor is in 2016 wel tijdelijk extra capaciteit van regisseurs, administratie/ toetsing en procescoördinatie noodzakelijk. We verwachten eenmalig extra kosten ter hoogte van € 200.000 (voor alle zorgvormen gezamenlijk). Tenslotte verwachten we door deze herindicaties een bezuiniging op begeleiding jeugdhulp te realiseren van € 12.000.

De kosten van de begeleiding GRIP (Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdings Procedure) worden in 2015 nog deels bekostigd uit de resterende provinciale middelen.

De herverdeling van uren leidt op dit product tot een kostenuitzetting.

P682.2 Jeugdhulp behandeling inclusief vervoer (- 142.000)

De budgetten op dit product zijn voor € 39.000 neerwaarts bijgesteld door de ontwikkelingen binnen de voormalige AWBZ (zie voor nadere detaillering product P672.2) en voor € 8.000 wegens verwachte positieve effecten naar aanleiding van de herindicaties.

Zie tevens de algemene opmerkingen m.b.t. het Sociaal Domein. Het overige verschil wordt verklaard door de herverdeling van uren.

P682.3 Jeugdhulp persoonlijke verzorging (- 47.000)

Het product persoonlijke verzorging is vervolgens voor € 8.000 neerwaarts bijgesteld door de ontwikkelingen binnen de voormalige AWBZ (zie voor nadere detaillering product P672.2) en voor € 2.000 wegens verwachte positieve effecten naar aanleiding van de herindicaties. Zie daarnaast de algemene opmerkingen m.b.t. het Sociaal Domein. Een herverdeling van uren heeft plaatsgevonden.

P682.5 Jeugdhulp GGZ/dyslexiezorg (+ 51.000)

Na de publicatie van de meicirculaire 2014 is duidelijk geworden dat voor een aantal taken dat onder de Jeugdwet valt (zittend ziekenvervoer GGZ en behandeling ADHD en psychische stoornissen), geen budget was overgeheveld (- 85.000). Dit heeft alsnog plaatsgevonden. We verwachten een positief effect van € 113.000 te realiseren na herindicatie en € 166.000 door de huisartsenpilot nog een jaar te verlengen (zie product P671.3). Zie tevens de algemene opmerkingen m.b.t. het Sociaal Domein. Het overige (negatieve) verschil wordt verklaard door de herverdeling van uren.

P682.6 Jeugdhulp opvoedhulp (- 44.000)

We verwachten een positief effect van € 40.000 te realiseren na herindicatie en € 59.000 door de huisartsenpilot nog een jaar te verlengen (zie product P671.3). Zie daarnaast de algemene opmerkingen m.b.t. het Sociaal Domein. Een herverdeling van uren heeft plaatsgevonden.

P682.7 Jeugdhulp speedzorg (- 37.000)

We verwachten een positief effect van € 17.000 te realiseren na herindicatie en € 25.000 door de huisartsenpilot nog een jaar te verlengen (zie product P671.3). Zie daarnaast de algemene opmerkingen m.b.t. het Sociaal Domein. Een herverdeling van uren heeft plaatsgevonden.

P682.8 Jeugdhulp verblijf-(+ 1.101.000)

Het product verblijf is voor € 585.000 neerwaarts bijgesteld door de ontwikkelingen binnen de voormalige AWBZ (zie voor nadere detaillering product P672.2). We verwachten een besparing van € 96.000 te realiseren middels aanpassing van het huidige PGB-beleid. Tenslotte ramen we een positief effect van € 156.000 na herindicatie. Zie daarnaast de algemene opmerkingen m.b.t. het Sociaal Domein. Een herverdeling van uren heeft plaatsgevonden.

P682.9 Jeugdhulp pleegzorg (+ 55.000)

Mutatie wordt met name veroorzaakt wegens een positief effect na herindicatie.

P683.3 Jeugdbescherming (+ 139.000)

Zie de algemene opmerkingen Sociaal Domein. Betreft tevens herverdeling van uren.

P683.4 Jeugdreclassering (+ 38.000)

Zie de algemene opmerkingen Sociaal Domein. Betreft tevens herverdeling van uren.

P683.5 Jeugdzorgplus (+ 81.000)

Zie de algemene opmerkingen Sociaal Domein. Betreft tevens herverdeling van uren.

Analyse programma 3 - Welzijn en zorg

Programma 3 Welzijn en Zorg						
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
bedragen x € 1.000						
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-25.342	-38.172	-36.607	-35.801	-35.571	-35.568
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.508	2.423	2.419	2.419	2.419	2.419
Resultaat voor bestemming	-21.834	-35.750	-34.188	-33.382	-33.152	-33.149
Toevoegingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan de reserves	178	0	0	0	0	0
mutaties reserves	178	0	0	0	0	0
Programma 3 Welzijn en Zorg						
Resultaat na bestemming	-21.656	-35.750	-34.188	-33.382	-33.152	-33.149

Algemene opmerkingen Sociaal Domein:

De meerjarige ontwikkelingen in de budgetten WMO & Jeugd zijn recht evenredig berekend, in lijn met de hiervoor toegezegde middelen van het rijk.

Bij de totstandkoming van de Beleidsbegroting 2015-2018 hadden we nog geen ervaringscijfers betreffende de uitvoering van de nieuwe taken en de hiermee gepaard gaande tijdsbesteding. De uitvoeringskosten zijn destijds derhalve recht evenredig met de budgetten voor de daadwerkelijke zorgverlening toegerekend.

Onlangs heeft een evaluatie van deze toerekening plaatsgevonden en zijn de uitvoeringskosten herverdeeld over de producten aan de hand van de eerste ervaringscijfers.

P661.1 WMO-verstrekingen wonen/hulpmiddelen (+ 665.000)

Door de bezuinigingsmaatregel O3.1.5. worden de leges verhoogd, de cliënt betaalt in het vervolg zelf het medisch onderzoek en jaarlijks wordt een bijdrage voor parkeerkosten in rekening gebracht. De subsidies voor flankerend gehandicaptenbeleid en het Geluksbudget zijn vervallen (- 74.000).

Zie tevens de algemene opmerkingen Sociaal Domein. Daarnaast heeft een herverdeling van uren plaatsgevonden.

P662.2 WMO-huishoudelijke verzorging uitvoering (+ 1.265.000)

In 2015 en 2016 ontvangen we jaarlijks een decentralisatie uitkering voor de Huishoudelijke hulp toelage (HHT) ad € 1.022.000 in de gemeentefondsuitkering. De betreffende middelen zijn in 2015 dan wel 2016 als budgetten op dit product geraamd.

Het budget voor de uitvoering van de huishoudelijke verzorging is conform de integratie uitkering WMO, zoals gepresenteerd in de meicirculaire 2015 van het gemeentefonds, verlaagd met € 648.000. Daarnaast zijn er aanzienlijk minder uren aan dit product toegerekend.

P662.4 Ondersteuning en waardering mantelzorg (+ 239.000)

De verwachting is dat niet alle, vanaf 2015 nieuw beschikbare, middelen voor mantelzorgbeleid worden ingezet. Vooralsnog zetten we de niet bestemde gelden in ter compensatie van de kortingen op het Wmo-maatwerkbudget. Daarmee dragen deze middelen dan toch bij aan het ondersteunen c.q. verlichten van de mantelzorgtaken. Het gaat om een bedrag van € 280.000. Zie tevens de algemene opmerkingen Sociaal Domein. Daarnaast heeft een herverdeling van uren plaatsgevonden.

P662.5 Inkomensondersteuning chronisch zieken en gehandicapten (+ 271.000)

Op basis van het met de zorgverzekeraar gesloten contract verwachten wij dat niet alle middelen die wij ontvangen voor Wet Tegemoetkoming Chronisch zieken en Gehandicapten (WTCG) zullen worden ingezet. De resterende middelen ad € 350.000 zetten wij in om de korting van het rijk op te vangen. Zie tevens de algemene opmerkingen Sociaal Domein. Daarnaast heeft een herverdeling van uren plaatsgevonden.

P662.6 WMO begeleiding inclusief persoonlijke verzorging (+ 23.000)

Zie algemene opmerkingen Sociaal Domein (incidentele mutatie tussen jaarschijf 2015-2016 van -234.000 was reeds voorzien in de Beleidsbegroting 2015-2018).

Nu al blijkt dat veel mensen die een Wmo maatwerkvoorziening via zorg in natura (vanuit voorheen de AWBZ) ontvangen na herbeoordeling met een lager aantal uren maatwerk toe kunnen dan in de "AWBZ-tijd". Het gaat dan om een verschuiving van individuele begeleiding naar groepsbegeleiding of meer inzet van het eigen sociale netwerk of van voorliggende voorzieningen of vrijwilligers. De verwachte opbrengst daarvan wordt uiteindelijk geschat op € 450.000. Hiervoor is in 2016 wel tijdelijk extra capaciteit van regisseurs, administratie/ toetsing en procescoördinatie noodzakelijk. Geschatte eenmalige kosten: € 200.000. Daarnaast vindt een herverdeling van uren plaats.

P662.7 WMO kortdurend verblijf (- 145.000)

Zie de algemene opmerkingen Sociaal Domein. Betreft tevens herverdeling van uren.

P662.8 WMO vervoer dagbesteding (- 61.000)

Zie de algemene opmerkingen Sociaal Domein. Betreft tevens herverdeling van uren.

P663.1 Maatschappelijke opvang (subsidies) (- 58.000)

De bezuinigingsmaatregel O3.2.4. van € 20.000 voor maatschappelijke opvang komt tot uitdrukking op dit product. In de 1^e Beleidsrapportage 2015 is er eenmalig € 65.000 gekort op dit budget dat beschikbaar is voor huisvesting van AC Bij de Toren. Daarnaast een herverdeling van uren.

P670.2 WMO-subsidieregelingen (algemeen) (- 82.000)

Met het vaststellen van het Beleidsplan maatschappelijke ondersteuning Hengelo 2012-2015 is gekozen om 5% van de middelen die we van het rijk ontvangen vrij te maken voor vernieuwing. Bij het vaststellen van het Beleidsplan Met Respect eind 2014 is besloten om in 2015 en 2016 2,5% van de nieuwe Wmo- en Jeugdmiddelen te doteren aan de innovatiepot. Zodra een innovatieplan is vastgesteld worden de hiermee gepaard gaande middelen overgeboekt naar een specifiek projectnummer, zoals in 2015 de Huisartsenpilot en de MBO-Plus pilot.

De bezuinigingsmaatregel O3.1.6. van in totaliteit € 169.000 komt tot uitdrukking op diverse subsidies en budgetten, waaronder subsidies aan het seniorenplatform, de klankbordgroep mantelzorg en de gehandicaptenraad. Ook de budgetten voor diensten derden, activiteitenbudget verstandelijk gehandicapten, adviesraad seniorenplatform WMO-subsidies zijn volledig geschrapt.

P670.3 WMO-verstrekingen (vervoer) (- 331.000)

Door opnieuw aanbesteden van het vervoer, waardoor er een bezuiniging van 10% (€ 100.000) gerealiseerd kan worden (bezuiniging O3.1.2). Daarnaast vindt een herverdeling van uren plaats met ingang van 2016.

P671.2 WMO-verstrekingen medische indicering (- 564.000)

Betreft herverdeling van uren.

P671.6 WMO cliëntondersteuning via sociale wijkteams (+ 53.000)

In 2015 is vanuit het innovatiebudget eenmalig een bedrag voor de pilot "MBO Sociale Wijkteams" gestart. Dit levert een voordeel op ten opzichte van 2015 van € 184.000.

Zie de algemene opmerkingen Sociaal Domein. Daarnaast herverdeling van uren.

P672.1 WMO-huishoudelijke verzorging (- 472.000)

Zie de algemene opmerkingen Sociaal Domein. Daarnaast herverdeling van uren.

P672.3 WMO PGB zelfstandig leven (+ 889.000)

Ook op de PGB's zelfstandig leven verwachten we een positief effect na herindicatie. Het opnieuw beoordelen van de situatie, het gewijzigd declaratiesysteem en de strengere regels door de Sociale Verzekeringsbank zal een voordelig verschil kunnen betekenen van € 653.000.

Zie de algemene opmerkingen Sociaal Domein (incidentele mutatie tussen jaarschijf 2015-2016 van € - 241.000 was reeds voorzien in de Beleidsbegroting 2015-2018). Daarnaast herverdeling van uren.

P672.4 WMO PGB kortdurend verblijf (- 136.000)

Zie de algemene opmerkingen Sociaal Domein. Daarnaast herverdeling van uren.

Analyse programma 4 – Sport en cultuur

Programma 4 Sport en Cultuur						
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
bedragen x € 1.000						
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-16.023	-15.404	-15.059	-15.163	-15.041	-15.186
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.728	3.381	3.342	3.347	3.351	3.351
Resultaat voor bestemming	-12.295	-12.023	-11.716	-11.816	-11.690	-11.835
Toevoegingen aan de reserves	-328	-328	-328	-328	-328	-328
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
mutaties reserves	-328	-328	-328	-328	-328	-328
Programma 4 Sport en Cultuur						
Resultaat na bestemming	-12.623	-12.350	-12.044	-12.144	-12.017	-12.162

P510.1 Openbaar bibliotheekwerk (+ 67.000)

Op de subsidie van de bibliotheek is een bezuiniging doorgevoerd van € 75.000 in 2016 oplopend tot structureel € 200.000 vanaf 2018 (O4.2.1b). Naast deze bezuinigingen wordt er in 2016 een bijdrage in de investering Bibliotheek op school (N2.2) gedaan voor een bedrag van € 200.000. Deze investering leidt tot hogere kapitaallasten in 2017 van circa € 53.000. Het overige verschil betreft indexatie en herverdeling van uren.

P530.2 Sporthallen (+ 204.000)

In het Dekkingsplan 2013-2016 werd reeds opgenomen dat er per 2016 gestopt zou worden met het permanente sporthalbeheer, waardoor de personeelslasten aanzienlijk lager zijn.

P530.3 Zwembaden (- 90.000)

Als gevolg van met name de stijging van het sectoruurtarief zijn de doorberekende personeelslasten aan dit product circa € 139.000 hoger. Daarnaast is er sprake van hogere dan in 2015 geraamde kapitaallasten (circa € 20.000 nadeel). Deze kapitaallasten hebben betrekking op de verwachte en al eerder geraamde investeringen in 2015 (o.a. Peuterparadijs, installatie 25 meter bad, douches, renovatie paviljoen, etc.). Hierbij is nog geen rekening gehouden met de grote investeringen in het kader van de BO "Toekomst Twentebad". Deze lasten zijn vooralsnog op een algemene stelpost geraamd in afwachting van concretisering van de (krediet)voorstellen, duurzame besparingsmaatregelen etc. In de laatste maanden van 2015 worden de voorstellen aan uw gemeenteraad voorgelegd.

Daarnaast is de doorberekening aan de Impuls combinatiefuncties/buurtsportcoachregeling (rijksmiddelen) hoger door de inzet van buurtsportcoaches (voordeel € 75.000).

Het overige verschil betreft indexatie.

P530.6 Overige sport (- 82.000)

Door de herverdeling van de uren zijn er aan dit product meer uren toegerekend (€ 122.000). Daarnaast is er voor een totaalbedrag van ongeveer € 34.000 bezuinigd op de sportsubsidies. Het overige deel van de afwijking betreft de lagere rentelast van de investering Kunstijsbaan Enschede.

P531.1 Sportparken (- 74.000)

De personeelslasten zijn hoger ten gevolge van het hogere sectortarief (nadeel € 61.000). Tegelijkertijd is een hogere last ten aanzien van het onderhoud van terreinen zichtbaar (nadeel € 51.000), enerzijds door het verbod op glyfosaat, anderzijds door een hoger beslag op de voorziening gebouwen en installaties Sport. Aan de inkomstenkant zijn de geraamde huren en aan verenigingen door te berekenen bedragen in het kader van de bezuinigingsmaatregelen verhoogd (€ 22.000 voordeel). Daarnaast is er met name sprake van lagere kapitaallasten (rentelasten) als gevolg van de verlaging van het renteomslagpercentage van 4,5% naar 3,75%.

In de raadsbrief van 2 december 2014 bent u uitgebreid geïnformeerd over de "Uitvoering motie inzake exploitatie FBK stadion" (zaaknummer 1008824). De daarin genoemde maatregelen zijn verwerkt in de voorliggende begroting. Hierbij gaat het om o.a. lagere kapitaallasten, lagere onderhoudskosten en een verhoging van de inkomsten.

P540.1 Schouwburg (+ 130.000)

Voordeel op dit product komt met name door een aantal oorzaken:

- in 2015 is incidenteel een bijdrage van € 44.000 geraamd voor tegemoetkoming in de hogere energiekosten van Metropool.
- door de verlaging van de omslagrente is het rentevoordeel circa € 40.000.
- de bezuiniging op de subsidie van het Rabotheater van € 50.000 (O4.2.4). Na indexering van de subsidie bedraagt deze verlaging per saldo € 35.800.
- het overige voordeel betreft diverse bezuinigingen op subsidies voor culturele activiteiten (circa € 5.000) en lagere doorberekende sectorkosten.

P540.2 Amateuristische kunstbeoefening en beeldende kunst (+ 31.000)

Het voordeel t.o.v. 2015 van € 31.000 wordt veroorzaakt door de bezuinigingen op diverse subsidies voor beeldende/amateurkunst. Inclusief de bezuiniging op aankoopbudget ad. € 33.870 dat in 2016 geraamd is voor beeldende kunst, bedraagt de totale bezuiniging in 2016 € 66.000. Totale bezuiniging op beeldende kunst loopt op tot € 78.000 in 2019.

Analyse programma 5 – Ruimtelijke ontwikkeling en mobiliteit

Programma 5 Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit						
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
bedragen x € 1.000						
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	- 9.525	- 9.327	- 8.843	- 8.928	- 8.896	- 8.838
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	3.224	4.272	3.762	3.782	3.782	3.782
Resultaat voor bestemming	- 6.301	- 5.056	- 5.081	- 5.145	- 5.114	- 5.056
Toevoegingen aan de reserves	0	0	- 400	0	0	0
Ottrekkingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
mutaties reserves	0	0	- 400	0	0	0
Programma 5 Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit						
Resultaat na bestemming	- 6.301	- 5.056	- 5.481	- 5.145	- 5.114	- 5.056

P210.8 Verkeersmaatregelen beleid (+ 86.000)

De bezuinigingsmaatregelen O5.3.1 en O6.1.1 leiden tot voordelen van € 58.000 respectievelijk € 25.000. In de begroting 2015 was er een incidentele uitzetting van € 10.000. Daarnaast is er sprake van extra lasten voor het nieuw beleid "Actieplan voor de fiets (N5.1) en lagere doorberekende sectorkosten.

P214.1 Parkeren (- 142.000)

In de primitieve begroting 2016 is een extra bedrag van € 10.000 voor te betalen belastingen opgenomen conform het eerder gepresenteerde financieel perspectief in de raadsbrief van 6 januari jongstleden. Door de verlaging van de renteomslag zijn de kapitaallasten € 40.000 lager. Er is in de begroting 2016 voor een bedrag van € 111.000 minder aan sectorkosten toegerekend aan dit product dan in 2015.

In het financieel perspectief in de raadsbrief van 11 maart jl. is bij het onderdeel "structurele effecten concept-jaarrekening 2014" aangegeven dat de parkeerinkomsten structureel verlaagd moeten worden met € 243.000. Dit is in de voorliggende begroting verwerkt.

In de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 is bij onderdeel N5.5 besloten het betaald parkeren op koopzondagen af te schaffen. Dit is nadelig voor de opbrengsten uit parkeerautomaten (€ 30.000) en de opbrengsten van naheffingsaanslagen (€ 20.000). Het overige verschil betreft indexering.

P810.2 Bestemmingsplannen (+ 130.000)

De bezuinigingsmaatregel O5.1.3 resulteert in een voordeel van € 45.000: leges € 10.000; versoering van informatieavonden € 35.000. Het restantverschil heeft te maken met een herverdeling van uren.

P821.2 Stadsvernieuwingactiviteiten (- 464.000)

De begroting 2015 kent eenmalige budgetten voor de projecten Visie Erfgoed Ruimte (+ 25.000) en onderzoek naar een kerkje op de begraafplaats Bornsestraat (+ 39.000), waar inkomsten van derden (- 39.000) tegenover stonden.

Vanaf 2016 is er voor nieuw beleid (N5.3) een structureel budget beschikbaar voor de puienregeling (- 100.000). Daarnaast zijn er voor 2016 als nieuw beleid (N1.3b) eenmalig middelen beschikbaar gesteld voor het vereveningsfonds en compactere binnenstad (- 400.000). De herverdeling van uren leidt tot een voordeel van € 11.000.

P822.4 Volkshuisvesting (+ 129.000)

Voor de dekking van de overige exploitatielasten MFA Berflo Es is bij product P480.6 in 2016 een raming opgenomen van € 105.000. Deze raming was in de begroting 2015 nog opgenomen op dit product als onderdeel van de Herstructurering Berflo Es.

Het restantvoordeel heeft te maken met een herverdeling van uren.

P822.5 Vergunningverlening bouwen (- 36.000)

De geraamde personele lasten (sectorkosten) zijn €185.000 lager.

De WABO-leges worden ook op dit product geraamd. Echter voor de berekening ervan worden onderdelen van andere producten betrokken. Per saldo zijn de legesopbrengsten met € 220.000 verlaagd, met name door de lagere sectorkosten en door de maatregel O5.2.1.genoemd in de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019. Bij dit onderdeel is aangegeven dat de formatie m.b.t. de procesmanager met ingang van 2016 met 1 fte wordt verminderd. De procesmanager wordt deels gedekt uit de legesopbrengsten.

P822.6 Handhaving bouwen (- 204.000)

Op het onderdeel "handhaving bouwvergunningen" zijn in de begroting 2016 substantieel meer uren begroot (- 223.000). Naar aanleiding van de bezuinigingsmaatregel O5.2.2 is de opbrengst dwangsommen structureel met € 19.000 verhoogd.

Analyse programma 6 – Beheer openbare ruimte en duurzaamheid

Programma 6 Beheer openbare ruimte en Duurzaamh.						
exploitatie bedragen x € 1.000	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	- 37.399	- 38.738	- 36.470	- 37.212	- 38.037	- 38.209
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	21.044	22.445	26.946	21.856	22.755	23.069
Resultaat voor bestemming	- 16.355	- 16.293	- 9.523	- 15.357	- 15.281	- 15.140
Toevoegingen aan de reserves	- 644	- 831	- 5.271	- 932	- 932	- 932
Onttrekkingen aan de reserves	2.758	1.841	249	1.601	1.423	1.314
mutaties reserves	2.114	1.010	- 5.022	668	490	381
Programma 6 Beheer openbare ruimte en Duurzaamh.						
Resultaat na bestemming	- 14.240	- 15.283	- 14.545	- 14.688	- 14.791	- 14.758

P210.1 Onderhoud wegen stedelijk niveau (+ 970.000)

In de jaarschijf 2015 zit een incidentele wijziging verwerkt, zijnde een onttrekking uit de reserve ARI ten behoeve van het project Industriestraat (+ 978.000).

Per 2016 is in het kader van het onderzoek "Kostendekkendheid leges en tarieven" een aanvullend bedrag toegerekend aan het product riolering (+115.000).

Daarnaast is er (ondanks bezuinigingen van € 30.000) per saldo sprake van hogere exploitatie-lasten (- 110.000), als gevolg van autonome ontwikkelingen en areaaluitbreiding.

De kapitaallasten zijn lager (+19.000) door de lagere rentetoerekening van 4,5% naar 3,75%. De hogere personeelslasten worden veroorzaakt door een tariefstijging (- 31.000).

P210.2 Schoonhouden wegen wijkniveau (- 200.000)

De personele lasten zijn circa € 92.000 hoger door het hogere sectoruurtarief (nadeel).

Daarnaast is de post "derden" met ongeveer € 265.000 gestegen (nadeel) ten gevolge van:

- areaaluitbreiding (€ 25.000);
- hogere lasten ten gevolge van het verbod op glyfosaat (€ 200.000);
- de maatregel in het kader van nieuw beleid (N6.2) m.b.t. het schoonhouden van de binnenstad (€ 40.000).

Het restant aan hogere lasten wordt veroorzaakt door hogere kapitaallasten (€ 10.000) en autonome ontwikkelingen zoals hogere belastinguitgaven (€ 16.000) conform het financieel perspectief in de raadsbrief van 6 januari jl..

In het kader van het onderzoek "Kostendekkendheid leges en tarieven" is per 2016 een bedrag van bijna € 203.000 opgenomen, welke doorberekend kan worden aan het product Afval (voordeel).

Een maatregel uit het financieel perspectief m.b.t. het laten vervallen van inkomsten schoonhouden bij evenementen in de binnenstad levert een nadeel op van € 18.000.

P210.3 Onderhoud wegen wijkniveau (- 59.000)

Ten opzichte van 2015 zijn er in 2016 hogere personeelslasten begroot (circa € 30.000) als gevolg van de stijging van het sectoruurtarief. Als gevolg van autonome ontwikkelingen zijn conform het financieel perspectief in de raadsbrief van 6 januari jl. de ramingen aangepast voor areaaluitbreiding en Crow-indexering.

P210.4 Openbare verlichting (- 77.000)

Ten opzichte van 2015 zijn er in 2016 hogere energielasten begroot als autonome ontwikkeling (€ 65.000), conform het financieel perspectief in de raadsbrief van 6 januari jl. Daarnaast zijn de exploitatielasten geïndexeerd en zijn de kapitaallasten aangepast.

P330.1 Warmtenet (b.n.)

In de begroting is het Warmtenet conform het vastgestelde bedrijfsplan door de gemeenteraad verwerkt.

P550.1 Duurzaamheid / natuur- en milieueducatie (+ 160.000)

In 2016 worden bezuinigingen gerealiseerd van bijna € 81.000 op de inzet van personeel en bijna € 20.000 door het schrappen van het Millennium-budget (O6.2.7a). Daarnaast is er invulling gegeven aan de terugverdienopdracht ad € 60.000.

P560.1 Openbaar groen wijkniveau (- 184.000)

Ondanks de bezuiniging van 1 fte stijgen de personele budgetten met circa € 82.000 als gevolg van een stijging van het sectoruurtarief. Er zijn enkele autonome ontwikkelingen (€ 99.000) conform het financieel perspectief in de raadsbrief van 6 januari jl. opgenomen. Dit betreffen de areaaluitbreiding, de aangepaste CROW-indexering en de wegenbelasting.

P560.6 Hoofdinfra groen stedelijk niveau (- 84.000)

De personeelslasten zijn € 115.000 hoger, waarvan circa € 60.000 als gevolg van de stijging van het sectoruurtarief. Het restant ad € 55.000 wordt veroorzaakt door budgettaire neutrale herschikking van werkzaamheden tussen verschillende producten.

In 2015 is een incidenteel budget verstrekt ten behoeve van het groen in de binnenstad (€ 30.000). Dit bedrag werd gedekt uit de reserve ARI (product P980.9).

P721.1 Afval (+ 432.000)

In de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 (O6.2.3) is in bijlage 3 "maatregelen belastingen en tarieven" aangegeven dat er € 200.000 netto bespaard kan worden door de afvalstoffenheffing gedeeltelijk kwijt te schelden. Daarbij worden alleen de vaste kosten van de afvalstoffenheffing kwijtgescholden. Het aantal aanbiedingen wordt wel in rekening gebracht. Tevens is in de Kadernota in de betreffende bijlage 3 (O8.2.3) aangegeven dat de kostendekkendheid van leges en tarieven wordt nagestreefd. Kostendekkendheid wordt niet gezien als middel ter verhoging van de inkomsten, maar als uitvoering van het uitgangspunt dat de 'gebruiker betaalt'. Op basis van het onderliggende onderzoeksrapport wordt aan het product afval in 2016 een extra bedrag van bijna € 203.000 aan veegkosten toegerekend ten opzichte van 2015. Daarnaast zijn er extra kosten toegerekend die verband houden met compensabele BTW (€ 362.000) en perceptiekosten (bijna € 67.000). Deze kosten leiden niet tot hogere legesopbrengsten. Zij zijn door een negatieve dotatie aan de voorziening afvalverwerking gecompenseerd voor een bedrag van bijna € 632.000 in 2016 en 2017, vanaf 2017 wordt de vrijval van het dividend van Twence ingezet. Dit is conform bijlage 4 - Overzicht ontwikkeling lokale lasten (OZB/afvalstoffenheffing/rioolheffing) in de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019.

Samenvattend:

Extra perceptiekosten t.o.v. 2015: bijna € 67.000

Extra toegerekende BTW t.o.v. 2015: € 362.000

Extra veegkosten t.o.v. 2015: bijna € 203.000

Minder budget kwijtschelding t.o.v. 2015: € 200.000

Per saldo levert dit een voordeel op dit product op van bijna € 432.000.

P722.1 Riolering (+ 6.000)

Aan de lastenkant zijn er ten opzichte van 2015 (ondanks de lagere rente-toerekening van 4,5% naar 3,75%) hogere kapitaallasten geraamd (circa € 2,2 miljoen *nadeel*). Dit betreft de kapitaallasten van de nieuwe "grote projecten" (o.a. Westtangent, Voorbereiding Enschedesestraat, Herinrichting Industriestraat), maar nog meer de resterende begrote investeringslasten van investeringen die voor 2015 en 2016 nog gepland zijn en nog niet tot uitvoering zijn gekomen. Daarnaast werden de budgetten "diensten derden" verhoogd ten gevolge van een lichte prijsindex van 0,75% en de areaaluitbreiding (€ 36.000 *nadeel*). Vanuit het onderzoek "Kostendekkendheid leges en tarieven" werd vanuit product P210.1 een extra bedrag doorberekend naar het product Riolerings (€ 115.000 *nadeel*).

De personele budgetten zijn naar aanleiding van het hogere sectortarief gestegen (€ 41.000 *nadeel*). Aan de inkomstenkant is door een herschikking van inzet van personeel het personele budget op het onderdeel "huisaansluitingen" weliswaar gedaald, maar navent zijn ook de aan derden door te berekenen bedragen circa € 50.000 lager dan in 2015 (circa € 50.000 *nadeel*).

Per saldo zijn de begrote inkomsten rioolheffingen in 2016 circa € 530.000 hoger dan in 2015 (voordeel).

De oorspronkelijke verwachting was dat in 2016 ten opzichte van 2015 de baten rioolheffingen met ongeveer € 298.000 zouden stijgen. E.e.a. uitgaande van de groei van het aantal bedrijven en een lichte indexering van het tarief. In de 1e Beleidsrapportage 2015 is dit perspectief reeds bijgesteld met € 225.000 door tegenvallende opbrengsten rioolheffing bedrijven (- 100.000) en eigenarenheffing (- 125.000).

In 2016 zijn in het kader van het financieel perspectief en het onderzoek "Kostendekkendheid leges en tarieven" diverse maatregelen genomen.

M.b.t. de rioolheffing bedrijven:

In werkelijkheid is er sprake van een lagere dan aangenomen aantal m3 afname en een teruglopend aantal aanslagen (waarschijnlijk te wijten aan de economische crisis). Om deze reden is ook in 2016 de verwachting neerwaarts bijgesteld met € 80.000.

M.b.t. de eigenaren-heffing:

Met de vaststelling van het Gemeentelijk Rioleringsplan is weliswaar besloten tot het invoeren van een eigenarenheffing. De gemeenteraad heeft in november 2014 de eigenarenheffing wel formeel geregeld in de betreffende Verordening, maar voor 2015 is het tarief vastgesteld op nihil. In het meerjarig perspectief van 2016 is om deze redenen de verwachting ook neerwaarts bijgesteld met € 105.000.

M.b.t. de gebruikersheffing:

In het kader van het onderzoek "Kostendekkendheid leges en tarieven" is gesteld dat een bedrag van bijna € 178.000 (perceptiekosten en kosten straatreiniging) toegerekend kan worden aan het product Riolerings en verdisconteerd kan worden in de gebruikersheffing.

Per saldo:

Het verschil ten opzichte van 2015 ad € 530.000 is het saldo van genoemde bedragen, aangepast met een lichte prijsindexatie, zijnde de reeds in de 1^e Beleidsrapportage 2015 verwerkte bedragen ad € 225.000, de oorspronkelijk verwachte stijging in 2016 ad € 298.000, de bijgestelde maatregelen 2016 ad -€ 7.000 en een prijsindex 2016 ad € 15.000.

Het saldo van bovengenoemde bedragen wordt onttrokken uit de voorziening riolerings. Per saldo is dit circa € 1,9 miljoen hoger dan in 2015. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de hogere kapitaallasten ten gevolge van de eerder genoemde nog niet tot uitvoering gekomen grote projecten.

P723.3 Bodem (- 117.000)

De toevoeging aan de reserve bodemsanering is in 2016 ruim € 100.000 hoger dan in 2015. Dit heeft met name te maken met de nieuwe convenant "Bodem en Ondergrond" voor de periode 2016-2020, waarvoor we via de decentralisatie-uitkering bodemsanering in het gemeentefonds middelen ontvangen. In de raadsbrief "Meicirculaire 2015 gemeentefonds" (zaaknummer 1080620) is dit uitgebreid toegelicht.

Daarnaast zijn er door de herverdeling van uren meer sectorkosten toegerekend.

P723.8 Handhaving milieu (+ 120.000)

In de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 is bij onderdeel O5.2.2 besloten tot een besparing op geluidmetingen van bijna € 10.000. Als gevolg van een herschikking van uren zijn minder sectorkosten toegerekend aan dit product.

P723.9 Handhaving bodem (- 68.000)

Als gevolg van een herschikking van uren zijn meer sectorkosten toegerekend aan dit product dan in 2015.

P724.1 Lijkbezorging (- 46.000)

Aan de lastenkant zijn er ten opzichte van 2015 lagere kapitaallasten zichtbaar, overwegend veroorzaakt door de lagere rentetoerekening van 4,5% naar 3,75% (+ 14.000).

De personele budgetten op dit product zijn ten opzichte van 2015 lager door een bezuinigingsmaatregel van 0,5 fte (+ 36.000). De exploitatielasten zijn ten opzichte van 2015 wel verhoogd naar aanleiding van diverse autonome ontwikkelingen uit het financieel perspectief: elektra, gas en (duurdere) bestrijdingsmethodieken door het verbod op glyfosaat (- 79.000).

Aan de opbrengstenkant is rekening gehouden met maatregelen uit het financieel perspectief, zijnde structureel lagere opbrengst aan begrafenisrechten (per saldo na indexering een nadeel van € 16.000).

Analyse programma 7 - Bestuur, veiligheid en openbare orde

Programma 7 Bestuur, Veiligheid en openbare orde						
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
bedragen x € 1.000						
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-18.084	-18.242	-17.704	-17.745	-17.532	-17.479
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	1.549	1.420	1.337	1.345	1.345	1.333
Resultaat voor bestemming	-16.535	-16.821	-16.367	-16.399	-16.187	-16.146
Toevoegingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan de reserves	0	0	0	0	0	0
mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Programma 7 Bestuur, Veiligheid en openbare orde						
Resultaat na bestemming	-16.535	-16.821	-16.367	-16.399	-16.187	-16.146

P002.1 Bestuursondersteuning algemeen (+ 188.000)

De grootste vermindering wordt veroorzaakt door inkrimping van de directie van 2 naar 1 formatieplaats. Daarnaast worden de kosten voor de strategische lobby richting Den Haag met € 47.000 vermindert.

P002.3 Algemene personele aangelegenheden (+ 41.000)

Minder uitgaven door invullen van bezuinigingen op opleidingskosten, personele activiteiten en Arbo. Daar tegenover staan hogere lasten voor verzekeringen.

P002.4 Communicatie (- 185.000)

Dit nadelig verschil wordt veroorzaakt enerzijds door een uitzetting van de formatie met 0,6 fte als gevolg van de invoering transitie en jeugd, anderzijds door een hogere doorbelasting van productieve uren. Dit laatste is het gevolg van doorbelasten van productieve uren van de leidinggevende vanaf 2016. Voorgaande jaren werden de uren van deze leidinggevende als niet-productief gezien. Verder zijn de door de raad vastgestelde bezuinigingen (totaal € 20.000) in de begroting verwerkt.

P003.1 Burgerzaken (+ 66.000)

In 2016 staan er geen verkiezingen op de agenda, waardoor het budget voor dat jaar circa € 80.000 lager geraamd kan worden. In de meerjarenbegroting 2016-2019 wordt rekening gehouden met de voor die periode geplande verkiezingen. Verder zijn de legesopbrengsten als gevolg van de bezuinigingsopdrachten en indexeringen structureel verhoogd met € 23.000. Tegenover deze voordelen staan de hogere kapitaallasten van afgeronde investeringen betreffende de herinrichting van de trouwzaal en beveiliging (€ 15.000) en een hogere doorbelasting aan uren (€ 24.000).

P005.1 Bestuurlijke samenwerking (+ 53.000)

Het betreft een lagere bijdrage aan de Regio Twente i.v.m. de invulling van de taakstellende bezuinigingen door het samenwerkingsverband zelf.

P120.5 Regionale brandweer (+ 108.000)

In de Kadernota maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 (O5.2.2) is voor 2016 besloten € 183.000 te besparen op de regionale brandweer door het toezicht op brandpreventie zelf uit te voeren en niet langer in te huren bij de Veiligheidsregio Twente. Voor het overige betreft het een herverdeling van uren en het effect van de prijsindexatie.

In de meerjarenramingen is rekening gehouden met het ingroeimodel, omdat de gemeente Hengelo na de invoering van het nieuwe herverdeelmodel vanaf 2016 bestempeld is als voordeelmunicipaliteit.

P140.5 Handhaving openbare ruimte (+ 144.000)

In het financieel perspectief genoemd in de raadsbrief van 6 januari jl. is bij het onderdeel "niet gerealiseerde oude taakstellingen" aangegeven dat de opbrengsten adviezen openbare ruimte (evenementen) met € 25.000 moet worden verlaagd.

In de begroting 2016 is € 175.000 minder aan sectorkosten toegerekend dan in 2015. Met name aan de onderdelen "handhaving openbare ruimte" en "werkzaamheden APV" zijn minder kosten toegerekend. Voor een deel heeft dat te maken met een lager sectoruurtarief in 2016 ten opzichte van 2015.

Het overige verschil betreft iets hogere kapitaallasten, die vorig jaar ook al was voorzien in de meerjarenschijf 2016.

Analyse programma 8 - Financiën

Programma 8 Financiën						
exploitatie	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
bedragen x € 1.000						
LASTEN, (Excl. Mutaties Reserves)	-49.528	-41.508	-23.203	-41.495	-33.611	-29.098
BATEN, (Excl. Mutaties Reserves)	160.873	201.484	179.612	195.103	185.895	182.383
Resultaat voor bestemming	111.345	159.976	156.409	153.608	152.284	153.285
Toevoegingen aan de reserves	-12.022	-7.257	-8.130	-8.070	-8.183	-8.375
Onttrekkingen aan de reserves	8.547	2.908	993	476	476	476
mutaties reserves	-3.475	-4.349	-7.137	-7.595	-7.707	-7.899
Programma 8 Financiën						
Resultaat na bestemming	107.870	155.627	149.272	146.013	144.577	145.386

P002.2 Externe subsidie verwerving (- 39.000)

De taakstelling voor het binnenhalen van subsidies wordt met € 100.000 verlaagd ten opzichte van de begroting 2015 (na de begrotingswijziging van de 1^e Beleidsrapportage 2015).

Door de herverdeling van de uren is er op dit product sprake van een voordeel van € 61.000.

De bezuiniging (O5.1.2) van bijna € 102.000 wordt in 2017 gerealiseerd.

P820.2 Renteververschil woningexploitatie (+ 192.000)

Renteresultaat is hoger. Enerzijds is sprake van een iets dalend effect doordat de raad heeft besloten dat geen nieuwe leningen meer worden verstrekt aan Welbions. Welbions fuseert met Stichting Woningbeheer Borne en het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) heeft hieraan de eis gekoppeld dat leningen voortaan via dit fonds lopen. De "oude" leningen mogen ongewijzigd uitlopen. Anderszijds stijgt het renteververschil doordat aan dit product het renteververschil wordt toegerekend tussen het saldo van de niet 1 op 1 verstrekte lening aan Welbions voor de aankoop destijds van het gemeentelijk woningbedrijf en de omslagrente. Doordat de omslagrente is verlaagd van 4,5% naar 3,75% wordt het renteververschil ook groter.

P830.3 Grondexploitaties (0)

De omzet van de grondcomplexen wordt aan de hand van de meest recente herzieningen (1-1-2015) verwerkt in de (meerjaren)begroting. De lasten in de begroting 2015 vertoonden een buitengewoon beeld als gevolg van een aantal geraamde aankopen in Hart van Zuid.

De vergelijking tussen de ramingen van de lasten en baten van de grondexploitaties ziet er samenvattend als volgt uit (* € 1 miljoen):

	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten	- 38,2	-26,0	-24,2	-25,2	-18,0
Verkopen	8,6	7,8	12,7	9,9	10,1
Bijdragen	<u>11,7</u>	<u>9,2</u>	<u>23,0</u>	<u>18,7</u>	<u>15,0</u>
Totale baten	20,3	17,0	35,7	28,6	25,1
Jaarresultaat	-17,9	-9,0	+11,4	+3,4	+7,1

De jaarmutaties worden verrekend met de balanspost voorraden en onderhanden werk zodat deze geen invloed hebben op het begrotingsresultaat. Volgens de prognose stijgt de boekwaarde in 2016 nog om in de volgende jaren te dalen. De daadwerkelijk behaalde resultaten van de complexen worden verrekend met de algemene reserve grondexploitatie. Voor het volledige beeld van de grondexploitaties wordt verwezen naar de eerder genoemde herzieningen per 1-1-2015.

P830.6 Grondexploitaties algemene dienst (- 415.000)

De belangrijkste oorzaak voor de toename van dit saldo is de maatregel uit de Kadernota 2016-2019 om de exploitatie te verlichten ad € 360.000. Daarnaast is er sprake van een correctie van een fout uit de vorige begroting, waarbij voor de werkzaamheden voor derden lagere lasten zijn gehanteerd maar waarbij de oorspronkelijk hogere opbrengst was blijven staan.

P830.7 Accommodatiebeleid (- 273.000)

De behoorlijke verslechtering van het resultaat van de accommodaties is verzameling van ontwikkelingen. Allereerst de leegstand van een aantal grote panden en de daarmee gepaard gaande huurderiving en de niet door te berekenen energiekosten. Echter de verwachting is dat het gros van deze panden al in 2015 of 2016 kunnen worden verkocht. Daarnaast zijn de interne uren van grondzaken aanzienlijk duurder omdat de tarieven in 2016 naar boven zijn bijgesteld en zijn de onderhoudsdotaties verhoogd als correctie voor de niet te compenseren BTW.

P830.8 Erfpachten (+ 119.000)

Het resultaat op erfpachtgronden is met name veroorzaakt door lagere kapitaallasten. Dit als gevolg van het verlagen van de omslagrente van 4,5% naar 3,75%.

P914.1 Rente interne financiering (- 600.000)

Renteresultaat lager door het verlagen van de omslagrente van 4,5% naar 3,75%. De gevolgen hiervan voor het renteresultaat blijven nog enigszins beperkt doordat bij herfinanciering optimaal geprofiteerd wordt van de lage rentestand.

P921.1 Algemene uitkering gemeentefonds (+ 3.016.000)

De gemeentefondsuitkering is berekend op basis van de meicirculaire 2015 van het gemeentefonds. Het verschil tussen de geraamde uitkering 2016 ten opzichte van 2015 is ruim € 3 miljoen hoger. Op basis van de vorige Beleidsbegroting 2015-2018 was het verschil tussen de betreffende jaren al ruim € 0,3 miljoen positief voor 2016.

Middels de raadsbrieven over de september- en decembercirculaires 2014 en de meicirculaire 2015 bent u tussentijds uitgebreid geïnformeerd over het verloop van de gemeentefondsuitkeringen. Op basis van de meicirculaire 2015 geven de mutaties in de algemene uitkeringen 2016 en 2015 een positiever effect voor het begrotingsjaar 2016 van bijna € 2,9 miljoen. De grootste mutatie betreft de negatieve afrekening over 2014 en de neerwaartse bijstelling van accres 2015. Hierdoor is de gemeentefondsuitkering voor 2015 op basis van de meicirculaire 2015 met ruim € 2,1 miljoen verlaagd.

P922.5 Begrotingstechnische correctie (- 2.730.000)

Begrotingstechnische correcties (-1.447.000)

Per saldo is er sprake van een nadeel van ruim € 1,4 miljoen. De afwijkingen zijn met name de mutaties in de stelposten:

• Meerjarige ophoging gelden binnenstad Kadernota 2015	€ 30.000
• Stelpost looncompensatie 2016	€ 900.000
• Stelpost frictiekosten bedrijfsvoering	€ 56.000
• N6.1 Openbare ruimte en gemeenschappelijke voorzieningen	€ 30.000
• N4.2 Duurzame renovatie Twentebad	€ 345.000
• N1.2 Samenwerking Economie/arbeidsmarkt	€ 100.000

Stelposten gemeentefonds (- 1.214.000)

De stelposten voor het gemeentefonds worden naar aanleiding van gemeentefondscirculaires ingesteld indien er nog geen nieuw beleid is geformuleerd bij een nieuwe of uitbreiding van een taak voor de gemeente. Daarnaast worden taakstellingen die niet direct op hele korte termijn op een product worden ingevuld op het onderdeel "Stelposten gemeentefonds" geparkeerd in afwachting van nadere concretisering op andere producten in de begroting. Voor 2016 hadden we in eerste instantie de taakstellende bedragen voor de Wmo en Jeugdzorg op deze stelpost geraamd na de meicirculaire 2015, maar inmiddels is de structurele doorwerking ervan in de voorliggende begroting verwerkt.

De grootste mutaties m.b.t. de stelposten gemeentefonds van 2016 ten opzichte van 2015 zijn:

- Individuele studietoelage (betreft ophoging budget 2015 naar 2016) € 71.000
- Uitbreiding personeel i.v.m. toename bijstandsontvangers € 93.000
- Stelpost WMO/AWBZ (m.n. taakstelling 2015 meicirculaire 2015) € 247.000
- Stelpost Jeugdzorg (m.n. taakstelling meicirculaire 2015) € 671.000
- Stelpost Participatiewet (ophoging 2015 naar 2016) € 107.000

Stelposten bedrijfsvoering (-124.000)

De bedrijfsvoeringstaakstellingen zijn volledig ingevuld.

P923.1 Uitkering deelfonds sociaal domein (- 3.482.000)

Zoals eerder beschreven in de raadsbrieven over het gemeentefonds moet de gemeente Hengelo in 2016 fors inleveren ten opzichte van 2015. Dit geldt ook voor de meerjarenramingen.

In een afzonderlijke raadsbrief "Voornemen opvangen kortingen Wmo en Jeugd " (zaaknummer: 1084925) zijn voorstellen gedaan, hoe de gemeente Hengelo deze neerwaartse bijstellingen in de uitkering deelfonds sociaal domein, door de aanpassing van de budgetten wenst op te vangen.

P930.1 Uitvoering Wet WOZ/P940.1 Lasten heffing en invordering belastingen (+ 74.000)

In de begroting 2016 van het GBT wordt aangegeven dat het bedrag aan kosten per huishouden dat de aangesloten gemeenten aan het GBT moeten bijdragen kan worden verlaagd van € 19,13 naar € 18,60. Dit vanwege efficiencymaatregelen. Dat zorgt ervoor, dat de raming voor de gemeente Hengelo omlaag kan.

P931.1 Onroerende-zaakbelastingen (+ 1.054.000)

In 2016 is nog sprake van de laatste tranche van de OZB-verhoging (1%) o.b.v. het Dekkingsplan 2013-2016. Naast de reguliere verhoging vanwege de inflatie (0,75%) heeft de raad ingestemd met een cumulatieve verhoging van de OZB-inkomsten met 0,6% per jaar in de Kadernota maatschappelijk Takenverkenning 2016-2019. Daarnaast zijn er maatregelen getroffen in de sfeer van de ontwikkeling van de lokale lasten. Zie bijlage 4 "Overzicht ontwikkeling lokale lasten (OZB/afvalstoffenheffing/rioolheffing)" van deze Kadernota.

P960.0 Saldo kostenplaatsen (- 230.000)

Er is met name een correctie doorgevoerd bij de toegerekende overhead aan ROZ. Zie de toelichting bij product P610.1 in programma 1 - Economie, werk en inkomen.

P980.9 Reserves (- 3.015.000)

Algemene reserve grondexploitatie (- 939.000)

Als gevolg van aanhouden van grotere voorzieningen binnen de grondexploitatie neemt de rentecompensatie over de tegoeden ook toe met € 779.000 in 2016 t.o.v. 2015. Er vindt een onttrekking uit de reserve plaats van € 100.000 in 2016, waar in 2015 nog sprake was van € 260.000.

Algemene reserve (- 2.479.000)

Op basis van eerder vastgesteld beleid loopt de toevoeging aan de algemene reserve op van € 887.000 in 2015 tot bijna € 2.264.000 in 2016. Daarnaast heeft er in de begroting 2015 op basis van de 1^e Beleidsrapportage een onttrekking plaatsgevonden van ruim € 1,1 miljoen ter compensatie van de nadelige afrekening 2014 van de gemeentefondsuitkering. Hierover bent u in de raadsbrief "Meicirculaire 2015 gemeentefonds" (zaaknummer 1080620) geïnformeerd. In paragraaf 4.1.6 is in het onderdeel "Financiële positie" de ontwikkeling van de algemene reserve beschreven.

Reserve decentralisatie-uitkeringen (+ 140.000)

Op basis van eerder vastgesteld beleid vindt er in 2015 de (laatste) storting plaats van € 160.000 in het kader van de nationale gebiedsontwikkelingen. Daarnaast is voor dit jaar een onttrekking van € 20.000 voor het actieplan LHBT (Lesbiennes, Homo's Biseksuelen en Transgenders) geraamd. Het betreft de dekking van de ingezette rijksmiddelen uit de vorige projectperiode. Voor 2016 e.v. zijn er vooralsnog geen mutaties in deze reserve geraamd.

Algemene reserve investeringen (- 282.000)

Conform eerdere besluitvorming vindt de laatste storting in de reserve ARI in 2015 plaats (ruim € 761.000). Daarnaast zijn er in 2015 de volgende onttrekkingen geraamd:

* Uitvoering herinrichting Industriestraat	€ 978.000
* Bijdrage in marketingplan	€ 15.000
* Binnenstad (BIZ en mobiel groen)	€ 50.000
Totaal	€ 1.043.000

Voor 2016 e.v. zijn er voorsnog geen mutaties in deze reserve geraamd.

Reserve Preventiepakket Berflo Es (+ 400.000)

Betreft de minimale uitvoering van het Sport en Leercentrum (bezuiniging O4.1.3), waardoor dit gedeelte van deze reserve kan vrijvallen.

Reserve Organisatieontwikkeling (+ 145.400)

Door de bezuinigingsmaatregelen zijn enkele medewerkers (2,5 fte) van het Infocentrum Projecten en subsidies en op het gebied van ruimtelijke ordening boventallig. De hiermee gemoeide lasten worden voor een jaar gedekt uit de reserve organisatieontwikkeling.

7.3 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen

x € 1.000

Algemene Dekkingsmiddelen	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
1. Lokale heffingen	21.803	21.926	22.556	22.676
2. Gemeentefondsuitkering	129.660	125.111	123.278	123.205
3. Dividend	885	935	935	935
4. Saldo financieringsfunctie	-7.554	-8.823	-7.874	-8.219
6. Overige algemene dekkingsmiddelen	7.554	8.823	7.874	8.219
Totaal	152.348	147.972	146.769	146.816

- 8. BIJLAGEN EN OVERZICHTEN –

8.1 Reserves en voorzieningen

8.1.1 De mutaties in de reserves

reserves		31.12.2015	2016	2016	31.12.2016
	nr.	eindbalans	dotatie (ram)	onttrekking (ram)	eindbalans
Algemene Reserves					
Algemene Reserve (rentedragend)	102	10.606.415	2.263.500		12.869.915
Algemene Reserve grondexploitatie	150	3.032.344	5.194.230	4.107.204-	4.119.370
subtotaal algemene reserves		13.638.759	7.457.730	4.107.204-	16.989.285
Bestemmingsreserves					
BR centraal opleidingsbudget	310	100.000			100.000
BR communicatiebeleid	311	216.320			216.320
BR arbeidsvoorwaarden	316	212.308			212.308
BR Warmtenet	319	369.908	4.339.451	-	4.709.359
BR preventiepakket Berflo	324	820.498		400.000-	420.498
BR egalisatie accommodaties	326	598.236	272.040	347.307-	522.969
BR vastgoedbedrijf	327	459.622			459.622
BR duurzaamheid	328	116.146			116.146
BR fietspadenplan	329	939.219			939.219
BR Twentehaven	331	371.232	44.750		415.982
BR bodemsanering	332	2.348.893	932.221	103.091-	3.178.023
BR volkshuisvesting	333	83.311			83.311
BR Onderwijshuisvesting	367	6.420.876	5.398.925	7.127.582-	4.692.219
BR decentralisatie uitk	371	3.513.405			3.513.405
BR organisatie-ontwikkeling	372	2.328.325	400.000	145.400-	2.582.925
BR Groencompensatie bomen	374	120.020			120.020
BR lening schouwburg	384	5.066.615	327.530		5.394.145
BR lopende projecten	396	664.000			664.000
BR onderhoud buurtcentra	398	108.609			108.609
BR Vereveningsfonds Binnenstad	400	-	400.000		400.000
BR ARI	399	5.636.782			5.636.782
subtotaal bestemmingsreserves		30.494.324	12.114.917	8.123.380-	34.485.861
totaal reserves		44.133.083	19.572.647	12.230.584-	51.475.146

8.1.2 Aard en reden reserves

Algemene reserve

Gevormd vanuit resultaten van algemene middelen zonder directe bestemming, nodig t.b.v. het weerstandsvermogen van de gemeente (o.a. voor calamiteiten).

Algemene reserve grondexploitatie

Buffer ter afdekking van de risico's vanuit grondexploitatie. De bedragen vanuit de herziening grondexploitaties per 1-1-2015 zijn hierin verwerkt.

Reserve Centraal Opleidingsbudget

Niet bestede middelen van het centraal opleidingsbudget worden hierin gedoteerd als buffer voor tegenvallers in reguliere opleidingsbudgetten.

Reserve communicatiebeleid

Reservering bij verkoop van St. Kabeltevee Hengelo met doel deze te besteden ter dekking van kapitaallasten van investeringen op het gebied van informatie- en communicatie-technologie. Besteding dient plaats te vinden t.b.v. de burgers van de gemeente Hengelo conform de oorspronkelijke doelstellingen van de stichting.

Reserve secundaire arbeidsvoorwaarden

Bestemd voor de uitvoering lokale arbeidsvoorwaarden.

Reserve Warmtenet

Bestemd om aanloopverliezen van het Warmtenet i.o. te dekken.

Reserve Preventiepakket Berflo Es

Bestemd voor Programma Berflo Es kansen scheppen, stappen maken.

Reserve egalisatie accommodaties

Ter dekking van (groot) onderhoud van gebouwen, welke niet direct meer in gemeentelijk gebruik zijn, maar nog wel eigendom van de gemeente.

Reserve vastgoedbedrijf

Egalisatie van verkoopresultaten,

Reserve duurzaamheid

Bestemd voor dekking van interne duurzaamheid.

Reserve fietspadenplan

Als correctie op de negatieve boekwaarde van cpl. 42 Fietspadenplan/Duurzaam Veilig is de vermogenstoename ondergebracht in deze reserve.

Reserve Twentehaven

Bestemd voor toekomstig incidenteel groot onderhoud van de haven.

Reserve bodemsanering

Middelen ter dekking van lasten bodemsaneringen, waarvoor binnen de beschikbare ISV-gelden geen ruimte is.

Reserve Volkshuisvesting

Ingesteld met doel een bedrag beschikbaar te hebben voor sociale woningbouw.

Reserve onderwijshuisvesting

Vanuit de algemene uitkering afgezonderde middelen ter dekking van uitgaven binnen het meerjarig investeringsprogramma onderwijshuisvesting.

Reserve decentralisatie-uitkeringen

Vanuit de algemene uitkering afgezonderde middelen ter dekking van uitgaven die gemoeid zijn met decentralisatie-uitkeringen. Het gaat om incidentele middelen voor een beperkte periode.

Reserve organisatie-ontwikkeling

Bestemd voor de transitie van meer mobiliteit in de organisatie naar een flexibele organisatie met de juiste medewerker op de juiste plek, zoals verwoord in de notitie “Koersvast in krappe tijden”.

Reserve groencompensatie bomen

Egalisatie van baten en lasten bomenverordening.

Reserve lening schouwburg

Reservering als tegenhanger van de aan de schouwburg verstrekte lening, welke na 40 jaar aan elkaar gelijk zijn. Vast staat dat de lening niet zal worden terugbetaald. De lening is aan te merken als een bijdrage aan een actief in eigendom van derden. De jaarlijkse afschrijving van het actief is feitelijk de jaarlijkse dotatie aan de reserve.

Reserve lopende projecten

Reservering van middelen om de exploitatie te belasten op het moment waarmee in de beheersplanning rekening is gehouden. De verrekening kan plaatsvinden op of na het moment van realisatie, ter voorkoming van een negatieve boekwaarde van activa.

Reserve onderhoud buurtcentra

Doel: meerjarig onderhoud van buurtcentra.

Reserve vereveningsfonds binnenstad

Middelen ter versterking van de kwaliteit van de binnenstad (concentratie horecafunctie)

Reserve ARI

Bestemd ter dekking van toekomstige lasten die voortvloeien uit de ARI-investeringen

8.1.3. De mutaties in de voorzieningen

voorzieningen	nr.	31.12.2015 eindbalans	2016 dotatie (ram)	2016 onttrekking (ra	31.12.2016 eindbalans
1. Risico, verplichtingen					
VZ pensioen wethouders	503	5.516.719	125.020		5.641.739
VZ grondexploitatie	511	-	3.616.560	3.616.560-	-
VZ FPU 59+	506	39.684			39.684
subtotaal risico / verplichtingen		5.556.402	125.020	-	5.681.422
2. Egalisatie onderhoud					
VZ groot onderh stadhuis/stadskantoor	501	1.719.741	50.150		1.769.891
VZ onderhoud gebouwen	505	246.225	12.520	49.140-	209.605
VZ onderhoud Waterstaatskerk	507	131.819	9.940	19.560-	122.199
VZ renovatie sportvelden	527	110.329			110.329
VZ gebouwen/installaties sport	528	526.322	17.650	202.440-	341.532
VZ onderhoud buurt/wijkcentra	530	387.852	9.050		396.902
VZ onderhoud Metropool		69.866			69.866
VZ parkeergarage De Beurs	532	46.800	46.800		93.600
subtotaal egalisatie onderhoud		3.238.954	146.110	271.140-	3.113.924
3. Beklemde middelen					
VZ rioolrenovatie	508	18.528.476	1.834.849	10.021.836-	10.341.489
vz afvalverwerking	511	3.114.398		845.973-	2.268.425
VZ gebiedsgericht grondbeleid	510	1.148.000			1.148.000
Subtotaal bekleemde middelen		22.790.874	1.834.849	10.867.809-	13.757.914
totaal voorzieningen		31.586.230	2.105.979	11.138.949-	22.553.260

8.1.4. Aard en reden voorzieningen

Voorziening pensioen wethouders

Te verwachten verplichtingen jegens de pensioenen wethouders, waarvan de omvang redelijkerwijs in te schatten is.

Voorziening FPU-59+

Vermogensafzondering ter dekking van voorzienbare financiële verplichtingen jegens ABP t.b.v. arrangementskosten van betrokken medewerkers in kader van 59-jarigen maatregel.

Voorziening groot onderhoud stadhuis/stadskantoor

T.b.v. groot onderhoud stadhuis en stadskantoor op basis van een meerjarige onderhoudsplanning.

Voorziening onderhoud gebouwen

Ter dekking van groot onderhoud van gebouwen. Aan de voorziening ligt een meerjarig onderhoudsplan ten grondslag.

Voorziening onderhoud Waterstaatskerk

Ter dekking van toekomstig onderhoud van de Waterstaatskerk.

Voorziening renovatie sportvelden

T.b.v. het toekomstig groot onderhoud van sportvelden afgezonderde middelen. Aan de voorziening ligt een onderhoudsplan ten grondslag.

Voorziening gebouwen en installaties sport

T.b.v. het toekomstig groot onderhoud voor gebouwen en installaties op de sportparken afgezonderde middelen. Aan de voorziening ligt een onderhoudsplan ten grondslag.

Voorziening onderhoud buurt-wijkcentra

Ter dekking van het onderhoud van buurt-wijkcentra.

Voorziening onderhoud Metropool

Ter dekking van het onderhoud voor Metropool.

Voorziening Parkeergarage De Beurs

Ter dekking van het onderhoud aan de parkeergarage.

Voorziening rioolrenovatie

Bestemd voor het in stand en op peil houden van het rioolstelsel alsmede egalisatie van de tarieven rioolheffing.

Voorziening afvalverwerking

Reserve vanuit toevallige meevallers product afvalverwerking/-verwijdering ten behoeve van egalisatie mogelijk toekomstige tegenvallers.

Voorziening gebiedsgericht grondbeleid

Ter dekking van grondwaterverontreiniging in centrumgebied.

8.2 Overzicht van subfuncties per programma

Programma	Func- tie	Omschrijving functie	Sub- functie	Omschrijving (product)	Begroting 2016
Economie, Werk en Inkomen	221	Binnenhavens en waterwegen	2211	haven	-85.058
		Binnenhavens en waterwegen Totaal			-85.058
	310	Handel, ambacht en industrie	3101	markt	115.128
			3103	economische aangelegenheden	474.470
			3104	Bedrijventerreinen	314.304
		Handel, ambacht en industrie Totaal			903.902
	311	Marktgelden	3111	markt	-123.137
		Marktgelden Totaal			-123.137
	560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	5602	regionale samenwerking	204.523
			5603	kermis	-29.685
			5605	vvv	444.258
		Openbaar groen en openluchtrecreatie Totaal			619.096
	610	Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen en subsidies	6101	bijstandsverlening	9.100.463
		Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen en subsidies Totaal			9.100.463
	611	Sociale werkvoorziening	6112	wet sociale werkvoorziening	12.797.360
		Sociale werkvoorziening Totaal			12.797.360
	614	Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	6141	minimabeleid	875.177
			6143	minimabeleid	3.153.070
			6144	Schuldhulpverlening	1.510.950
		Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid Totaal			5.539.197
	623	Reïntegratie- en part.voorzieningen participatiebudget	6231	WWB trajecten	2.703.254
			6232	inburgering	80.900
			6234	Werkloosheidbeleid	1.634.150
		Reïntegratie- en part.voorzieningen participatiebudget Totaal			4.418.304
	980	Mutaties reserves	9801	haven	44.750
		Mutaties reserves Totaal			44.750
Economie, Werk en Inkomen - Totaal					33.214.877
Onderwijs en Jeugd	421	Basisonderwijs - ohv	4212	onderwijshuisvesting	2.248.880
		Basisonderwijs - ohv Totaal			2.248.880
	431	Speciaal onderwijs - ohv	4311	onderwijshuisvesting	1.434.027
		Speciaal onderwijs - ohv Totaal			1.434.027
	441	Voortgezet onderwijs - ohv	4411	onderwijshuisvesting	2.061.145
			4412	onderwijshuisvesting	736.386
		Voortgezet onderwijs - ohv Totaal			2.797.531
	480	Gemeens. baten en lasten van het onderwijs	4801	schoolbegeleidingsdienst	191.424
			4802	leerlingenvervoer	976.079
			4804	onderwijshuisvesting	620.719
			4806	overige gemeenschappelijke uit	961.226
			4806	onderwijshuisvesting	484.408
		Gemeens. baten en lasten van het onderwijs Totaal			3.233.856
	482	Volwasseneneducatie	4821	volwasseneneducatie	41.372
		Volwasseneneducatie Totaal			41.372
	650	Kinderopvang	6501	kinderdagopvang	746.659
			6502	peuterspeelzaalwerk	871.822
		Kinderopvang Totaal			1.618.481
	670	Algemene voorzieningen Wmo en jeugd	6708	Jeugd-en jongerenwerk	1.712.727
		Algemene voorzieningen Wmo en jeugd Totaal			1.712.727
	671	Eerstelijnsloket Wmo en jeugd	6711	Jeugd gezondheid maatwerk	1.032.277
			6713	Jeugd: vroeghulp/vertrouwensw.	150.000
		Eerstelijnsloket Wmo en jeugd Totaal			1.182.277
	672	PGB WMO en jeugd	6722	PGB Jeugd	2.838.567
		PGB WMO en jeugd Totaal			2.838.567
	682	Individuele voorz. natura jeugd	6820	Landelijk transitie arrange- men	655.610
			6821	Jeugdhulp begeleiding	1.272.845
			6822	Jeugdhulp behand.incl. vervoer	383.702
			6823	Jeugdhulp persoonl. verzorging	95.958
			6825	Jeugdhulp GGZ/dyslexiezorg	2.706.736
			6826	Jeugdhulp opvoedhulp	1.052.150
			6827	Jeugdhulp spoedzorg	469.779
			6828	Jeugdhulp verblijf	5.042.390

Programma	Func- tie	Omschrijving functie	Sub- functie	Omschrijving (product)	Begroting 2016
			6829	Jeugdhulp pleegzorg	1.251.613
	Individuele voorz. natura jeugd Totaal				12.930.783
	683	Veiligheid jeugdreclassering en opvang jeugd	6831	WMO-subs.reg. jeugd/veiligheid	20.150
			6832	AMHK en crisisdienst	398.140
			6833	Jeugdbescherming	1.742.780
			6834	Jeugdreclassering	253.000
			6835	Jeugdzorgplus	668.398
	Veiligheid jeugdreclassering en opvang jeugd Totaal				3.082.468
	687	Ouderbijdragen indiv. voorz. en opvang jeugd	6871	Ouderbijdr.ind.vrz.opvang jeug	-10.000
	Ouderbijdragen indiv. voorz. en opvang jeugd Totaal				-10.000
	715	Centra voor jeugd en gezin	7151	basistakenpakket uniform deel	1.782.115
	Centra voor jeugd en gezin Totaal				1.782.115
	980	Mutaties reserves	9802	onderwijshuisvesting	-1.728.657
	Mutaties reserves Totaal				-1.728.657
	Onderwijs en Jeugd - Totaal				33.164.427
Welzijn en Zorg	511	Vormings- en ontwikkelingswerk	5113	emancipatie	22.435
	Vormings- en ontwikkelingswerk Totaal				22.435
	621	Vreemdelingen	6211	lokale minderheden	79.252
	Vreemdelingen Totaal				79.252
	661	Maatwerkvoorzieningen natura materieel WMO	6611	WMO-verstrek. wonen/hulpm.	3.253.493
	Maatwerkvoorzieningen natura materieel WMO Totaal				3.253.493
	662		6621	WMO-subsreg. thuisbegeleiding	35.263
			6622	WMO-huish.verzorging uitvoerin	7.066.075
			6623	Maatsch.dienstverl.Bemoeizorg	212.188
			6624	Onderst./waardering Mantelzorg	269.060
			6625	Ink.onderst. chronisch zieken	1.197.978
			6626	WMO begeleiding (incl. PV)	5.290.440
			6627	WMO kortdurend verblijf	151.750
			6628	WMO vervoer dagbesteding	128.750
			Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel WMO Totaal		
	663	Opvang en beschermd wonen WMO	6631	Maatsch.opvang (subsidies)	372.112
	Opvang en beschermd wonen WMO Totaal				372.112
	667	Eigen bijdragen WMO	6671	Eigen bijdrage WMO	-568.000
	Eigen bijdragen WMO Totaal				-568.000
	670		6701	Maatsch. dienstverlening	1.127.064
			6702	WMO-subs.regeling (algemeen)	1.185.552
			6703	WMO-verstrekkingen (vervoer)	1.730.890
			6704	Soc.vernieuwing/wijkaanpak	841.194
			6705	Ouderenbeleid	715.891
			6706	Overig maatschappelijk werk	64.657
			6707	Wijkwelzijnswerk	2.174.050
			6709	Samenlevingsopbouw	324.366
			Algemene voorzieningen Wmo en jeugd Totaal		
	671		6712	WMO-verstrek.(med.indicering)	663.840
			6714	WMO: doventolk	60.910
			6715	WMO: inloopfunctie GGZ	401.100
			6716	WMO: onderst.soc.wijkteams	850.480
	Eerstelijnsloket Wmo en jeugd Totaal				1.976.330
	672		6721	WMO-huishoudelijke verzorging	1.747.799
			6723	WMO PGB zelfstandig leven	4.884.290
			6724	WMO PGB kortdurend verblijf	231.710
PGB WMO en jeugd Totaal				6.863.799	
677	Eigen bijdragen alg. voorz. WMO en jeugd	6771	Eigen bijdr. huish.verz. (CAK)	-806.000	
		6772	Eigen bijdr.vervoersvoorzienin	-345.573	
Eigen bijdragen alg. voorz. WMO en jeugd Totaal				-1.151.573	
714	Openbare gezondheidszorg	7142	overige gezondheidszorg	825.148	
Openbare gezondheidszorg Totaal				825.148	
Welzijn en Zorg - Totaal				34.188.164	
Sport en Cultuur	510	Openbare bibliotheek	5101	openbaar bibliotheekwerk	2.300.562
	Openbare bibliotheek Totaal				2.300.562
	511	Vormings- en ontwikkelingswerk	5111	muziekschool	1.062.333
			5112	creativiteitscentra	505.200
	Vormings- en ontwikkelingswerk Totaal				1.567.533

Programma	Func- tie	Omschrijving functie	Sub- functie	Omschrijving (product)	Begroting 2016
	530	Sport	5302	sporthallen	335.845
			5303	zwembaden	1.937.107
			5304	overige accommodaties	314
			5305	subsidies	122.184
			5306	overige sport	293.593
	Sport Totaal				2.689.043
	531	Groene sportvelden en terreinen	5311	sportparken	2.114.910
	Groene sportvelden en terreinen Totaal				2.114.910
	540	Kunst	5401	schouwburg	2.011.188
			5402	amateur.kunstbeoef. en beelden	405.138
			5406	overige kunst	74.300
	Kunst Totaal				2.490.626
	541	Musea	5411	musea	450.829
	Musea Totaal				450.829
	580	Overige recreatieve voorzieningen	5801	plaatselijke radio en tv	40.550
			5803	overige cultuur en recreatie	62.378
	Overige recreatieve voorzieningen Totaal				102.928
	980	Mutaties reserves	9804	schouwburg	327.530
	Mutaties reserves Totaal				327.530
Sport en Cultuur - Totaal					12.043.961
Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit	003	Burgerzaken	0033	Kadaster	338.268
	Burgerzaken Totaal				338.268
	210	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen	2108	Verkeersmaatregelen beleid	801.293
			2109	Verkeersmaatregelen uitvoering	413.550
	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen Totaal				1.214.843
	212	Openbaar vervoer	2121	openbaar vervoer	469.859
	Openbaar vervoer Totaal				469.859
	214	Parkeren	2141	parkeren	1.044.777
	Parkeren Totaal				1.044.777
	215	Baten parkeerbelasting	2151	parkeren	-1.220.458
	Baten parkeerbelasting Totaal				-1.220.458
	541	Musea	5412	monumenten en monumentenzorg	-2.335
	Musea Totaal				-2.335
	723	Milieubeheer	7237	vergunningverlening milieu	445.825
	Milieubeheer Totaal				445.825
	810	Ruimtelijke ordening	8101	structuurplannen algemeen	420.841
			8102	bestemmingsplannen	316.877
			8107	voorber. plannen&projec.	331.130
			8108	adviezen ruimtelijke ordening	510.070
	Ruimtelijke ordening Totaal				1.578.918
	820	Woningexploitatie/woningbouw	8205	woninggebonden subsidies	7.285
			8206	regeling woonconsument	127.631
	Woningexploitatie/woningbouw Totaal				134.916
	821	Stads- en dorpsvernieuwing	8212	stadsvernieuwingsactiviteiten	340.563
	Stads- en dorpsvernieuwing Totaal				340.563
	822	Overige volkshuisvesting	8221	bouw- woning- en welstandstoez	168.836
			8224	volkshuisvesting	113.385
			8225	vergunningverlening bouwen	1.256.823
			8226	handhaving bouwen	1.129.329
	Overige volkshuisvesting Totaal				2.668.373
	823	Bouwvergunningen	8231	vergunningverlening bouwen	-1.932.746
	Bouwvergunningen Totaal				-1.932.746
	980	Mutaties reserves	9805	stadsvernieuwingsactiviteiten	400.000
	Mutaties reserves Totaal				400.000
Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit - Totaal					5.480.803
Beheer openbare ruimte en Duurzaamheid	210	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen	2101	onderhoud wegen stedelijk niveau	2.504.484
			2102	schoonhouden wegen wijkniveau	1.874.110
			2103	onderhoud wegen wijkniveau	962.302
			2104	openbare verlichting	896.460
			2105	schoonhouden wegen stedelijk n	468.276

Programma	Func- tie	Omschrijving functie	Sub- functie	Omschrijving (product)	Begroting 2016
	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen Totaal				6.705.632
	221	Binnenhavens en waterwegen	2212	overige waterlopen	172.338
	Binnenhavens en waterwegen Totaal				172.338
	330	Nutsbedrijven	330.7	Warmtenet	6.622.467
	Nutsbedrijven				6.622.467
	550	Natuurbescherming	5501	duurz.h/nat. en milieu-educ.	291.459
	Natuurbescherming Totaal				291.459
	560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	5601	openbaar groen wijkniveau	3.928.727
			5606	hoofdinfra groen stedelijk niv	1.400.253
			5607	speeltoestellen	632.856
			5608	groenbeleid	261.061
			5609	kinderboerderij	449.732
	Openbaar groen en openluchtrecreatie Totaal				6.672.629
	614	Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	6142	lijkbezorging	3.130
			6142	afval	500.000
			6142	riolering	575.000
	Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid Totaal				1.078.130
	721	Afvalverwijdering en - verwerking	7211	afval	6.122.420
			7212	afval	241.299
	Afvalverwijdering en - verwerking Totaal				6.363.719
	722	Riolering	7221	riolering	5.257.838
			7222	riolering	1.485.733
			7223	riolering	153.810
	Riolering Totaal				6.897.381
	723	Milieubeheer	7231	milieu	24.647
			7232	geluid	224.196
			7233	bodem	506.553
			7235	openbare toiletten	94.899
			7238	handhaving milieu	650.356
			7239	handhaving bodem	339.990
	Milieubeheer Totaal				1.840.641
	724	Lijkbezorging	7241	lijkbezorging	923.456
	Lijkbezorging Totaal				923.456
	725	Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	7251	afval	-8.397.853
	Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing Totaal				-8.397.853
	726	Baten rioolheffing	7261	riolering	-8.172.651
	Baten rioolheffing Totaal				-8.172.651
	732	Baten begraafplaatsrechten	7321	lijkbezorging	-512.691
	Baten begraafplaatsrechten Totaal				-512.691
	980	Mutaties reserves	9806	bodem	682.810
	Mutaties reserves Totaal				682.810
Beheer openbare ruimte en Duurzaamheid - Totaal				21.167.467	
Bestuur, Veiligheid en Openbare orde	001	Bestuursorganen	0011	Raad en raadscommissies	959.148
			0012	College van burgemeester en wethou	1.383.321
	Bestuursorganen Totaal				2.342.469
	002	Bestuursondersteuning B & W	0021	Bestuursondersteuning algemeen	1.188.623
			0023	Algemene personele aangelegenheid	606.131
			0024	Communicatie	1.033.998
			0026	Algemene personele aangelegenheid	27.062
			0027	Lidmaatschap VNG	97.526
	Bestuursondersteuning B & W Totaal				2.953.340
	003	Burgerzaken	0031	Burgerzaken	2.641.393
	Burgerzaken Totaal				2.641.393
	004	Baten secretarieleges Burgerzaken	0041	Burgerzaken	-812.698
	Baten secretarieleges Burgerzaken Totaal				-812.698
	005	Bestuurlijke samenwerking	0051	Bestuurlijke samenw stedendriehoek	773.370
			0052	Reg / intern samenwerking	166.134
	Bestuurlijke samenwerking Totaal				939.504
	006	Bestuursondersteuning Raad en Rekenkamer	0061	Bestuursondersteuning raad en	402.134
	Bestuursondersteuning Raad en Rekenkamer Totaal				402.134
	120	Brandweer & rampenbestrijding	1205	Regionale brandweer	5.843.534
	Brandweer & rampenbestrijding Totaal				5.843.534

Programma	Func- tie	Omschrijving functie	Sub- functie	Omschrijving (product)	Begroting 2016
	140	Openbare orde en veiligheid	1401	Opvang zwerfdieren	195.462
			1402	Lijkschouwing	36.905
			1403	Integrale veiligheid	562.405
			1405	Handhaving openbare ruimte	1.253.967
	Openbare orde en veiligheid Totaal				2.048.739
	160	Opsporing en ruiming conventionele explosieven	1601	Bommenregeling	8.923
	Opsporing en ruiming conventionele explosieven Totaal				8.923
Bestuur, Veiligheid en Openbare orde - Totaal					16.367.338
Financiën	002	Bestuursondersteuning B & W	0022	Externe subsidie verwerving	224.063
	Bestuursondersteuning B & W Totaal				224.063
	614	Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	6142	lasten heffing en invord gem.b	-1.700
			6142	onroerende-zaakbelastingen	2.000
	Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid Totaal				300
	820	Woningexploitatie/woningbouw	8202	renteverschil woningexploitati	-1.317.391
	Woningexploitatie/woningbouw Totaal				-1.317.391
	830	Bouwgrondexploitatie	8301	GrEx Algemene Dienst	676.312
			8307	accommodatiebeleid	-78.458
			8308	erfpachten	-319.023
	Bouwgrondexploitatie Totaal				278.831
	913	Overige financiële middelen	9132	deelnemingen	-856.172
	Overige financiële middelen Totaal				-856.172
	914	Geldleningen en uitzettingen >= 1 jaar	9141	rente interne financiering	-6.192.040
	Geldleningen en uitzettingen >= 1 jaar Totaal				-6.192.040
	921	Uitkeringen gemeentefonds	9211	Uitkeringen gemeentefonds	-81.135.097
	Uitkeringen gemeentefonds Totaal				-81.135.097
	922	Algemene baten en lasten	9221	onvoorziene uitgaven	166.000
			9225	begrotingstechnische correctie	1.333.211
			9229	reclame	-532.817
	Algemene baten en lasten Totaal				966.394
	923	Integratie-uitkering sociaal domein	9231	Uitk.deelfonds sociaal domein	-48.525.080
	Integratie-uitkering sociaal domein Totaal				-48.525.080
	930	Uitvoering wet WOZ	9301	uitvoering wet WOZ	834.305
	Uitvoering wet WOZ Totaal				834.305
	931	Baten onroerende zaakbelasting gebruikers	9311	onroerende-zaakbelastingen	-4.505.013
	Baten onroerende zaakbelasting gebruikers Totaal				-4.505.013
	932	Baten OZB eigenaren	9321	onroerende-zaakbelastingen	-16.394.843
	Baten OZB eigenaren Totaal				-16.394.843
	936	Baten toeristenbelasting	9361	toeristenbelasting	-126.844
	Baten toeristenbelasting Totaal				-126.844
	937	Baten hondenbelasting	9371	baten hondenbelasting	-484.497
	Baten hondenbelasting Totaal				-484.497
	939	Baten precariobelasting	9391	precariobelasting	-291.853
	Baten precariobelasting Totaal				-291.853
	940	Lasten heffing en invordering gem. belastingen	9401	lasten heffing en invord gem.b	808.695
	Lasten heffing en invordering gem. belastingen Totaal				808.695
	960	Saldo kostenplaatsen	9600	saldo kostenplaatsen pr.10	307.194
	Saldo kostenplaatsen Totaal				307.194
	980	Mutaties reserves	9808	erfpachten	200.138
			9808	accommodatiebeleid	-75.267
			9808	Algemene reserves	7.012.192
	Mutaties reserves Totaal				7.137.063
Financiën - Totaal					-149.271.985
Geheel - Totaal					-267.415

8.3 Financiering (EMU saldo/ wet Hof)

Omschrijving	2015	2016	2017
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2015, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2016	Volgens meerjarenraming in begroting 2016
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	2.639	11.470	6.033
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	15.496	18.346	12.354
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	9.050	2.106	2.131
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	12.175	15.825	9.826
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)			
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord			
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	8.338	10.968	3.623
10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
11 Verkoop van effecten:			
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	6.672	5.129	7.069

Bijlage 8.4 Overzicht van incidentele baten en lasten 2016-2019

(bedragen groter of gelijk aan € 100.000; bedragen * € 1.000) - = nadeel					
Product-comb.	Omschrijving incidentele bate / last	2016	2017	2018	2019
Totaal programma 1:		0	0	0	0
682	Jeugdhulp begeleiding - Extra capaciteit herindicaties	-200			
Totaal programma 2:		-200	0	0	0
682	WMO begeleiding - Extra capaciteit herindicaties	-200			
662	Huishoudelijke hulp toelage	-1.022			
714	Subsidie gezond in de stad	-162	-162		
Totaal programma 3:		-1.384	-162	0	0
Totaal programma 4:		0	0	0	0
Totaal programma 5:		0	0	0	0
330	Reserve Warmtenet	-4.339			
330	Provinciale en Europese subsidies, bijdrage derde t.b.v. Warmtenet	4.339			
721	Lasten afval	-845	-847	-217	
721	Onttrekking uit voorziening afvalverwerking	845	847	217	
821	Vereveningsfonds en compactere binnenstad	-400			
Totaal programma 6:		-400	0	0	0
003	Verkiezingen	0	-80	-80	-80
Totaal programma 7:		0	-80	-80	-80
830	Incidentele lasten grondexploitaties	-100	-50	-50	-50
921	Algemene uitkering (DU gezond in de stad)	162	162		
921	Algemene uitkering (DU huishoudelijke hulp toelage)	1.022			
922	Twentebad	-400			
960	Leasebedrag Stads Kantoor Hazenweg tot 1 april 2017		-342		
960	Loonbetalingen en sociale lasten diverse sectoren	-1.037	-179	-98	
980	Toevoeging alg. reserve grondexploitatie (winstnemingen op complexen)	-137	-1.115	-56	0
980	Onttrekking uit algemene reserve grondexploitatie (verliezen op complexen)	117	1.643	0	1.102
980	Onttrekking uit algemene reserve grondexploitatie (specifieke onttrekkingen)	1.078	146	100	151
980	Onttrekking Reserve Preventiepakket Berflo Es (bezuigingsmaatregel 4.1.3)	400	0	0	0
980	Onttrekking uit reserve organisatie-ontwikkeling	145	0	0	0
Totaal programma 8:		1.250	265	-104	1.203
TOTAAL		-734	23	-184	1.123

8.5 Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2016-2019

(bedragen groter of gelijk aan € 100.000; bedragen * € 1.000) - = nadeel					
Product-combinatie	Omschrijving structurele toevoeging / onttrekking aan reserve	2016	2017	2018	2019
Totaal programma 1:		0	0	0	0
421	Toevoeging aan reserve onderwijshuisvesting	-5.399	-5.551	-5.792	-5.890
421	Onttrekking aan reserve onderwijshuisvesting	7.128	7.049	7.021	7.182
Totaal programma 2:		1.729	1.498	1.229	1.292
Totaal programma 3:		0	0	0	0
540	Toevoeging aan reserve lening schouwburg	-328	-328	-328	-328
Totaal programma 4:		-328	-328	-328	-328
Totaal programma 5:		0	0	0	0
330	Onttrekking aan reserve Warmtenet	0	1.350	1.172	1.063
723	Toevoeging aan reserve bodemsanering	-932	-932	-932	-932
723	Onttrekking aan reserve bodemsanering	103	104	104	104
Totaal programma 6:		-829	522	344	235
Totaal programma 7:		0	0	0	0
830	Toevoeging aan reserve egalisatie accommodaties	-272	-272	-272	-272
830	Onttrekking aan reserve egalisatie accommodaties	347	426	426	426
980	Toevoeging aan de algemene reserve grondexploitatie	-5.194	-5.312	-5.449	-5.616
980	Onttrekking aan algemene reserve grondexploitatie	3.617	2.314	4.061	3.139
980	Toevoeging aan de algemene reserve	-2.264	-2.087	-2.062	-2.087
980	Toevoeging aan reserve organisatie-ontwikkeling	-400	-400	-400	-400
Totaal programma 8:		-4.166	-5.331	-3.696	-4.810
TOTAAL		-3.594	-3.639	-2.451	-3.611

8.6: Verbonden partijen en vertegenwoordiging

Wijzingen collegeleden door de gemeenteraad

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
Regio Twente	DB: Bron AB: Bron + raadslid	Voor de Regioraad (AB Regio Twente) benoemt de gemeenteraad een afvaardiging van twee personen: 1 uit de gemeenteraad en 1 uit het college. Mochten ons AB lid uit het college zitting nemen in het DB, dan vervalt het plaatsvervaardiging van het college-AB lid.
DB- en AB lid openbaar lichaam Regionaal Bedrijven Terrein	AB: Elferink (vervanging Schoonhoven) en Ten Heuw (vervanging Bron) DB: Ten Heuw (vervanging Elferink)	AB: gemeenteraad besluit op voordracht college DB: college doet voordracht aan AB RBT
Lid AB en DB Crematorium	Bron (vervanging Schoonhoven)	Gemeenteraad besluit op voordracht college
Stadsbank Oost Nederland	Ten Heuw (DB + AB)	Gemeenteraad besluit op voordracht college In het dagelijks bestuur hebben in ieder geval de leden van het algemeen bestuur uit de gemeenten Almelo, Hengelo en Enschede zitting.

Benoemingen en voordrachten door het college

Cursieve tekst is vertegenwoordiging voortvloeiend uit portefeuillehouderschap.

1. VERBONDEN PARTIJEN

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
Regio Twente		
Bestuurscommissie Publieke Gezondheid (PGZ)	Bron	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
(Bestuurscommissie) Organisatie Zorg en Jeugd Twente/ bestuurlijk overleg transitie jeugdzorg	Schoonhoven	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit	Bron	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Portefeuillehoudersoverleg Werken, Economische zaken *	Ten Heuw	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap. * Wordt mogelijk gecombineerd met portefeuilleoverleg Sociale Zaken tot portefeuilleoverleg Arbeidsmarkt.
Portefeuillehoudersoverleg Sociale Zaken *	Ten Heuw	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap. * Wordt mogelijk gecombineerd met portefeuilleoverleg Werk en Economische Zaken tot portefeuilleoverleg Arbeidsmarkt.
Portefeuillehoudersoverleg Financiën	Ten Heuw	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Portefeuillehoudersoverleg Afval en Duurzaamheid	Elferink	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Portefeuillehoudersoverleg Informatie Service Punt (ISP) Milieu	Elferink	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Portefeuillehoudersoverleg Sport	Schoonhoven	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Portefeuillehoudersoverleg Vrije Tijd, Recreatie en Toerisme	Ten Heuw	
Kennispunt Twente	Schoonhoven	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap
Platform Onderwijs, Werk en Inkomen	Ten Heuw	Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap (wethouder sociale zaken c.q. economische zaken).

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
Euregio	AB: <i>Vanuit college: Schelberg en Bron (met de overige collegeleden als plaatsvervangers)</i> <i>Vanuit de raad: Van Doren en (R.) Kok .</i> <i>Plaatsvervangers: Yikilmaz en Peters</i>	Gebaseerd op de aangepaste rechtsvorm voor de Euregio, waarmee de raad op 2 september 2015 heeft ingestemd. Gevolg daarvan is nu dat Nederlandse leden kunnen deelnemen aan het Algemeen Bestuur. Hengelo mag vier leden voor het Algemeen Bestuur aanwijzen.
Netwerkstad		
Bestuurscommissie Netwerkstad	<i>Niet ingevuld</i>	Twee door en uit het college van burgemeester en wethouders
<i>Bestuurlijk Afstemmingsberaad R.E.G (BO REG)</i>	<i>Elferink / Ten Heuw</i>	<i>Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap</i>
<i>Bestuurlijk overleg Ontwikkelagenda Netwerkstad</i>	<i>Elferink</i>	<i>Is vervolg op het BO REG</i>
<i>Eurocities: Social Affairs Forum</i>	<i>Schoonhoven</i>	<i>Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap</i>
<i>Eurocities: Vervoer</i>	<i>Bron</i>	<i>Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap</i>
Veiligheid		
AB Veiligheidsregio	<i>Schelberg</i>	<i>Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie Regio (GHOR), Bevolkingszorg (oude gemeentelijke crisisbeheersing)</i>
DB Veiligheidsregio	<i>Schelberg</i>	
Districtelijk Veiligheidsoverleg	<i>Schelberg</i>	<i>'opvolger' van Regionaal College Politie Twente</i>
Sociaal werkleerbedrijf Midden Twente		
Algemeen Bestuur	<i>Ten Heuw, Elferink</i>	Het gaat om het aan wijzen van 2 leden door elk van de deelnemende colleges van het SWB. AB benoemt dan vervolgens 1 lid per gemeente in het DB.
Dagelijks Bestuur	<i>Ten Heuw</i>	
Gemeentelijk belastingkantoor Twente (GBT)		
Algemeen bestuur	<i>Ten Heuw</i>	Aan het hoofd van het GBT staat een AB, waarvan door elk van de colleges van de deelnemers één lid wordt aangewezen. Ieder college van een deelnemer wijst uit zijn midden een plaatsvervangend lid van het algemeen bestuur aan.
Dagelijks bestuur	<i>Ten Heuw</i>	De leden van het DB worden benoemd door en uit AB. Het DB bestaat uit drie leden, waaronder de voorzitter. Twee leden van het DB worden aangewezen uit de deelnemers met een inwonertal van meer dan 50.000 inwoners. Van de deelnemende gemeente waar het DB-lid als voorzitter wordt benoemd, wordt een tweede AB-lid aangewezen.
Samenwerking Sociale Zaken Borne		
<i>Lichte gemeenschappelijke regeling</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap</i>
RUD		
<i>Bestuursovereenkomst Samenwerking Handhaving Overijssel</i>	<i>Schelberg</i>	<i>Voortvloeiend uit portefeuillehouderschap</i>

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
2. VERENIGINGEN		
Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)	<i>Ten Heuw (commissie Werk & Inkomen)</i> <i>Schelberg (commissie Asiel en Integratie)</i>	Diverse commissies
Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders N- Ned. (VEGANN,)	<i>Ten Heuw</i>	Loopt via VNG-Overijssel, obv voordracht VEGANN.
VNG-Overijssel		Diverse commissies. Afhankelijk van vacatures nader te bepalen.

3. STICHTINGEN

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
De "Overijsselse Ombudsman"		Indien er gevraagd wordt een vertegenwoordiger te leveren. Op dit moment geen zitting in het bestuur.

4. PUBLIEK PRIVATE SAMENWERKING

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
Samenwerkingsovereenkomst Hart van Zuid	<i>Bron</i>	<i>Betreft project Hart van Zuid, samen met Van Wijnen.</i> <i>In de SOK HvZ wordt verwezen naar een bijlage over de Projectorganisatie. Daarin wordt gesproken over de Projectwethouder.</i>
Samenwerkingsovereenkomst plan Buren (Borne)	<i>Ten Heuw</i>	<i>Betreft samenwerking met Borne: realisatie bedrijventerreinen</i> <i>In de SOK Buren staat dat de portefeuillehouders Economische Zaken en Grondbedrijf of hun bestuurlijke vervangers zitting hebben in de Stuurgroep.</i>
Samenwerkingsovereenkomst Berflo Es	<i>Elferink</i>	<i>Betreft samenwerking met Welbions en bewoners. In de SOK Berflo Es uit 2005 staat dat de wethouder Volkshuisvesting zitting heeft in de Regiegroep namens de gemeente.</i>

5. DEELNEMINGEN IN VENNOOTSCHAPPEN

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
Essent N.V.	<i>Ten Heuw</i>	<i>Link met VEGANN, onderstaande vennootschappen hebben gezamenlijk vergadering.</i>
<i>Enexis NV</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
<i>Attero NV</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
<i>Verkoop Vennootschap BV (afwikkeling van oude claims)</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
<i>CBL Vennootschap BV (afwikkeling van oude claims)</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
<i>Claim Staat Vennootschap BV (afwikkeling van oude claims)</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
<i>Vordering op Enexis BV</i>	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden</i>
NV Wonen Boven Winkels	<i>Elferink</i>	<i>Het aandeelhouderschap en de uitoefening van de rechten daaraan verbonden is een collegeaangelegenheid. De raad wordt in de gelegenheid gesteld haar bedenkingen en wensen te uiten.</i>
Vitens N.V.	<i>Ten Heuw</i>	<i>Portefeuille gebonden (financiën)</i>

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
Twente Milieu N.V.	<i>Ten Heuw</i>	<i>Afvaardiging naar / uitoefening van aandeelhouderschap. Suggestie portefeuillehouder milieu en/of financiën.</i>
Twence BV	<i>Ten Heuw</i>	<i>Afvaardiging naar / uitoefening van aandeelhouderschap. Suggestie portefeuillehouder financiën en/of milieu.</i>

6. OVERIGE

VERTEGENWOORDIGINGEN

Instelling	Vertegenwoordigd door	Bijzonderheden
Grote Stedenbeleid (G32)		Het Algemeen Bestuur van het netwerk G32 bestaat uit een bestuurder van elke deelnemende gemeente, zijnde lid van het college van B&W. Aanmelddeadline is 27 mei voor 18.00u.
Pijler Sociaal	<i>Bron</i>	Alle collegeleden van de G32gemeente dus ook Hengelo worden uitgenodigd voor een startconferentie. Deze startconferentie wordt gepland op 12 en of 13 juni a.s. Door de G32 wordt een programma aangeboden om thema's en themagroepen te bepalen. Daarbij is het wenselijk dat wethouders gaan aangeven aan welk thema zij hun naam en inzet willen verbinden. Ook belangrijk is dat trekkende wethouder van de steden ook de benodigde ambtelijke capaciteit gaan inbrengen.
Pijler Fysiek	<i>Elferink</i>	
Pijler Economie en Werk	<i>Ten Heuw</i>	
Toekomstig: Warmtenet B.V.	<i>Elferink</i>	Is 'in oprichting', als is opgericht dan 2 portefeuillehouders: 1 inhoud, 1 financiën.
WTC	<i>Schelberg, Ten Heuw, Bron</i>	Betreft advisory board (Schelberg is voorzitter, wethouders zijn lid)
Provincie Overijssel Uitvoeringscommissie Saasveld-Gammelke	<i>Elferink</i>	<i>Portefeuille gebonden, Ruimtelijke Ontwikkeling</i>
Provincie Overijssel Uitvoeringscommissie Enschede-Zuid	<i>Elferink</i>	<i>Portefeuille gebonden, Ruimtelijke Ontwikkeling</i>
Commissie Voorbereiding Naamgeving Openbare Ruimte	<i>Elferink</i>	<i>Portefeuille gebonden, Ruimtelijke Ontwikkeling. Collegelid is voorzitter van de commissie.</i>
Cultuurconvenant Oost Nederland	<i>Schoonhoven</i>	<i>Portefeuille gebonden Cultuur</i>

NB. Als het om de vervanging gaat, wordt (waar mogelijk) de 'collegevervanging' in acht genomen.

Locoburgemeesters	
1 ^e locoburgemeester	Ten Heuw
2 ^e locoburgemeester	Elferink
3 ^e locoburgemeester	Schoonhoven
4 ^e locoburgemeester	Bron

Vervangingsafspraken	Wordt vervangen door...:
Schelberg	Op loco-volgorde
Ten Heuw	Elferink
Elferink	Ten Heuw
Schoonhoven	Bron
Bron	Schoonhoven

8.7 Lasten en baten per product

Programma	Product	Productomschrijving	Begroting 2016 Lasten	Begroting 2016 Baten	Begroting 2016
Economie, Werk en Inkomen	P221.1	haven	360.706	401.014	-40.308
	P310.1	markt	170.640	178.649	-8.009
	P310.3	economische aangelegenheden	741.458	266.988	474.470
	P320.1	Bedrijventerreinen	314.304		314.304
	P560.2	regionale samenwerking	204.523		204.523
	P560.3	kermis	115.687	145.372	-29.685
	P560.5	vvv	444.258		444.258
	P610.1	bijstandsverlening	45.541.019	36.440.556	9.100.463
	P611.2	wet sociale werkvoorziening	12.797.360		12.797.360
	P614.1	minimabeleid	4.229.747	201.500	4.028.247
	P614.4	Schuldhelpverlening	1.807.520	296.570	1.510.950
	P623.1	WWB trajecten	2.753.254	50.000	2.703.254
	P623.2	inburgering	120.900	40.000	80.900
	P623.4	Werkloosheidsbeleid	1.634.150		1.634.150
Economie, Werk en Inkomen - Totaal			71.235.526	38.020.649	33.214.877
Onderwijs en Jeugd	P420.9	ambtelijke onderst openbaar on	124.300	124.300	0
	P421.2	onderwijshuisvesting	13.342.587	7.485.679	5.856.908
	P480.1	schoolbegeleidingsdienst	191.424		191.424
	P480.2	leerlingenvervoer	982.436	6.357	976.079
	P480.6	overige gemeenschappelijke uit	2.417.324	1.456.098	961.226
	P482.1	volwasseneneducatie	41.372		41.372
	P482.2	Volwasseneducatie P-budget	170.000	170.000	0
	P650.1	kinderdagopvang	800.336	53.677	746.659
	P650.2	peuterspeelzaalwerk	871.822		871.822
	P670.8	Jeugd-en jongerenwerk	1.712.727		1.712.727
	P671.1	Jeugd gezondheid maatwerk	1.032.277		1.032.277
	P671.3	Jeugd: vroeghulp/vertrouwensw.	150.000		150.000
	P672.2	PGB Jeugd	2.838.567		2.838.567
	P682.0	Landelijk transitie arrangementen	655.610		655.610
	P682.1	Jeugdhulp begeleiding	1.272.845		1.272.845
	P682.2	Jeugdhulp behand.incl. vervoer	383.702		383.702
	P682.3	Jeugdhulp persoonl. verzorging	95.958		95.958
	P682.5	Jeugdhulp GGZ/dyslexiezorg	2.706.736		2.706.736
	P682.6	Jeugdhulp opvoedhulp	1.052.150		1.052.150
	P682.7	Jeugdhulp spoedzorg	469.779		469.779
	P682.8	Jeugdhulp verblijf	5.042.390		5.042.390
	P682.9	Jeugdhulp pleegzorg	1.251.613		1.251.613
	P683.1	WMO-subs.reg. jeugd/veiligheid	20.150		20.150
	P683.2	AMHK en crisisdienst	398.140		398.140
	P683.3	Jeugdbescherming	1.742.780		1.742.780
	P683.4	Jeugdreclassering	253.000		253.000
	P683.5	Jeugdzorgplus	668.398		668.398
	P687.1	Ouderbijdr.ind.vrz.opvang jeug		10.000	-10.000
	P715.1	basistakenpakket uniform deel	1.782.115		1.782.115
Onderwijs en Jeugd - Totaal			42.470.538	9.306.111	33.164.427
Welzijn en Zorg	P511.3	emancipatie	22.435		22.435
	P621.1	lokale minderheden	79.252		79.252
	P661.1	WMO-verstrek. wonen/hulpm.	3.327.598	74.105	3.253.493
	P662.1	WMO-subsreg. thuisbegeleiding	35.263		35.263
	P662.2	WMO-huish.verzorging uitvoerin	7.066.075		7.066.075
	P662.3	Maatsch.dienstverl.Bemoeizorg	212.188		212.188
	P662.4	Onderst./waardering Mantelzorg	269.060		269.060
	P662.5	Ink.onderst. chronisch zieken	1.197.978		1.197.978
	P662.6	WMO begeleiding (incl. PV)	5.290.440		5.290.440
	P662.7	WMO kortdurend verblijf	151.750		151.750
	P662.8	WMO vervoer dagbesteding	128.750		128.750
	P663.1	Maatsch.opvang (subsidies)	372.112		372.112
	P667.1	Eigen bijdrage WMO		568.000	-568.000
	P670.1	Maatsch. dienstverlening	1.127.064		1.127.064
	P670.2	WMO-subs.regeling (algemeen)	1.185.552		1.185.552
	P670.3	WMO-verstrekkingen (vervoer)	1.730.890		1.730.890
	P670.4	Soc.vernieuwing/wijkaanpak	841.194		841.194
	P670.5	Ouderenbeleid	715.891		715.891

Programma	Product	Productomschrijving	Begroting 2016 Lasten	Begroting 2016 Baten	Begroting 2016
	P670.6	Overig maatschappelijk werk	64.657		64.657
	P670.7	Wijkwelzijnswerk	2.749.182	575.132	2.174.050
	P670.9	Samenlevingsopbouw	324.366		324.366
	P671.2	WMO-verstrek.(med.indicering)	663.840		663.840
	P671.4	WMO: doventolk	60.910		60.910
	P671.5	WMO: inloopfunctie GGZ	401.100		401.100
	P671.6	WMO: onderst.soc.wijkteams	850.480		850.480
	P672.1	WMO-huishoudelijke verzorging	1.798.174	50.375	1.747.799
	P672.3	WMO PGB zelfstandig leven	4.884.290		4.884.290
	P672.4	WMO PGB kortdurend verblijf	231.710		231.710
	P677.1	Eigen bijdr. huish.verz. (CAK)		806.000	-806.000
	P677.2	Eigen bijdr.vervoersvoorzienin		345.573	-345.573
	P714.2	overige gezondheidszorg	825.148		825.148
Welzijn en Zorg - Totaal			36.607.349	2.419.185	34.188.164
Sport en Cultuur	P510.1	openbaar bibliotheekwerk	2.353.023	52.461	2.300.562
	P511.1	muziekschool	1.217.629	155.296	1.062.333
	P511.2	creativiteitscentra	505.200		505.200
	P530.2	sporthallen	749.627	413.782	335.845
	P530.3	zwembaden	3.573.902	1.636.795	1.937.107
	P530.4	overige accommodaties	8.495	8.181	314
	P530.5	subsidies	122.184		122.184
	P530.6	overige sport	293.603	10	293.593
	P531.1	sportparken	2.525.711	410.801	2.114.910
	P540.1	schouwburg	2.979.982	641.264	2.338.718
	P540.2	amateur.kunstbeoef. en beelden	428.633	23.495	405.138
	P540.6	overige kunst	74.300		74.300
	P541.1	musea	450.829		450.829
	P580.1	plaatselijke radio en tv	40.550		40.550
	P580.3	overige cultuur en recreatie	62.378		62.378
Sport en Cultuur - Totaal			15.386.046	3.342.085	12.043.961
Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit	P003.3	Kadaster	361.552	23.284	338.268
	P210.8	Verkeersmaatregelen beleid	930.505	129.212	801.293
	P210.9	Verkeersmaatregelen uitvoering	436.883	23.333	413.550
	P212.1	openbaar vervoer	469.859		469.859
	P214.1	parkeren	1.326.877	1.502.558	-175.681
	P541.2	monumenten en monumentenzorg	41.743	44.078	-2.335
	P723.7	vergunningverlening milieu	445.825		445.825
	P810.1	structuurplannen algemeen	420.841	0	420.841
	P810.2	bestemmingsplannen	393.876	76.999	316.877
	P810.7	voorber. plannen&projec.	331.130		331.130
	P810.8	adviezen ruimtelijke ordening	510.070		510.070
	P820.5	woninggebonden subsidies	7.285		7.285
	P820.6	regeling woonconsument	127.631		127.631
	P821.2	stadsvernieuwingsactiviteiten	740.563		740.563
	P822.1	bouw- woning- en welstandstoez	168.836		168.836
	P822.4	volkshuisvesting	113.385		113.385
	P822.5	vergunningverlening bouwen	1.256.823	1.932.746	-675.923
	P822.6	handhaving bouwen	1.159.512	30.183	1.129.329
Ruimtelijke ontwikkeling en Mobiliteit - Totaal			9.243.196	3.762.393	5.480.803
Beheer openbare ruimte en Duurzaamheid	P210.1	onderhoud wegen stedelijk niveau	2.726.034	221.550	2.504.484
	P210.2	schoonhouden wegen wijkniveau	2.598.168	724.058	1.874.110
	P210.3	onderhoud wegen wijkniveau	962.302		962.302
	P210.4	openbare verlichting	977.060	80.600	896.460
	P210.5	schoonhouden wegen stedelijk n	468.276		468.276
	P221.2	overige waterlopen	172.338		172.338
	P330.1	Warmtenet	6.622.467	6.622.467	0
	P550.1	duurz.h/nat. en milieu-educ.	351.459	60.000	291.459
	P560.1	openbaar groen wijkniveau	3.928.727		3.928.727
	P560.6	hoofdfnra groen stedelijk niv	1.420.403	20.150	1.400.253
	P560.7	speeltoestellen	632.856		632.856
	P560.8	groenbeleid	261.061		261.061
	P560.9	kinderboerderij	449.732		449.732
	P721.1	afval	8.450.962	9.985.096	-1.534.134
	P722.1	riolering	7.549.661	8.249.931	-700.270

Programma	Product	Productomschrijving	Begroting 2016 Lasten	Begroting 2016 Baten	Begroting 2016
	P723.1	milieu	24.647		24.647
	P723.2	geluid	284.646	60.450	224.196
	P723.3	bodem	1.804.621	615.258	1.189.363
	P723.5	openbare toiletten	96.889	1.990	94.899
	P723.8	handhaving milieu	692.339	41.983	650.356
	P723.9	handhaving bodem	339.990		339.990
	P724.1	lijkbezorging	926.586	512.691	413.895
Beheer openbare ruimte en Duurzaamheid - Totaal			41.741.224	27.196.224	14.545.000
Bestuur, Veiligheid en Openbare orde	P001.1	Raad en raadscommissies	959.148		959.148
	P001.2	College van burgemeester en wethouders	1.383.321		1.383.321
	P002.1	Bestuursondersteuning algemeen	1.188.623		1.188.623
	P002.3	Algemene personele aangelegenheden	633.193		633.193
	P002.4	Communicatie	1.033.998		1.033.998
	P002.7	Lidmaatschap VNG	97.526		97.526
	P003.1	Burgerzaken	3.069.581	1.240.886	1.828.695
	P005.1	Bestuurlijke samenw stedendriehoek	773.370		773.370
	P005.2	Reg / intern samenwerking	166.134		166.134
	P006.1	Bestuursondersteuning raad en	402.134		402.134
	P120.5	Regionale brandweer	5.843.534		5.843.534
	P140.1	Opvang zwerfdieren	195.462		195.462
	P140.2	Lijkschouwing	36.905		36.905
	P140.3	Integrale veiligheid	562.405	0	562.405
	P140.5	Handhaving openbare ruimte	1.350.143	96.176	1.253.967
	P160.1	Bommenregeling	8.923		8.923
Bestuur, Veiligheid en Openbare orde - Totaal			17.704.400	1.337.062	16.367.338
Financiën	P002.2	Externe subsidie verwerving	224.063	0	224.063
	P820.2	renteverschil woningexploitatie		1.317.391	-1.317.391
	P830.3	GrEX Grondexploitatie	16.990.378	16.990.378	0
	P830.6	GrEx Algemene Dienst	901.342	225.030	676.312
	P830.7	accommodatiebeleid	825.658	979.383	-153.725
	P830.8	erfpachten	1.153.794	1.272.679	-118.885
	P913.2	deelnemingen	28.828	885.000	-856.172
	P914.1	rente interne financiering	44.477	6.236.517	-6.192.040
	P921.1	Uitkeringen gemeentefonds	0	81.135.097	-81.135.097
	P922.1	onvoorziene uitgaven	166.000		166.000
	P922.5	begrotingstechnische correctie	1.333.211		1.333.211
	P922.9	reclame		532.817	-532.817
	P923.1	Uitk.deelfonds sociaal domein		48.525.080	-48.525.080
	P930.1	uitvoering wet WOZ	834.305		834.305
	P931.1	onroerende-zaakbelastingen	2.000	20.899.856	-20.897.856
	P936.1	toeristenbelasting		126.844	-126.844
	P937.1	baten hondenbelasting		484.497	-484.497
	P939.1	precariobelasting		291.853	-291.853
	P940.1	lasten heffing en invord gem.b	808.695	1.700	806.995
	P960.0	saldo kostenplaatsen pr.10	362.011	54.817	307.194
	P980.9	Algemene reserves	7.657.592	645.400	7.012.192
Financiën - Totaal			31.332.354	180.604.339	-149.271.985
Geheel - Totaal			265.720.633	265.988.048	-267.415

8.8 Overzicht maatregelen maatschappelijke takenverkenning

In deze bijlage vindt u alle voorstellen voor nieuwe beleidsinvesteringen en bezuinigingsmaatregelen die zijn meegenomen in de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019.

8.8.1 Nieuwe beleidsinvesteringen

Hieronder vindt u alle voorstellen voor nieuwe beleidsinvesteringen die meegenomen zijn in de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019. Alle voorstellen waarachter 'JA' staat in de kolom 'Ja/Nee' zijn aangenomen. Voor de 'NEE' voorstellen is niet gekozen.

Voor een samenvatting van de voorstellen verwijzen wij u naar het raadsbesluit over de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 (zaaknummer 1076070). Voor de complete voorstellen verwijzen wij u naar bijlage 2C van zaak 1064658.

Code	Omschrijving	2016:	2017:	2018:	2019:	Ja / Nee
N 1.1	Motie onderzoek indexering verordeningen m.b.t. Armoedebeleid	21	42	42	63	NEE
N 1.2	Samenwerking economie en arbeidsmarkt in Twente	100	100	100	100	JA
N 1.2	Samenwerking economie en arbeidsmarkt in Twente	50	50	50	50	NEE
N 1.3	Vereveningsfonds en compactere binnenstad	200	200	0	0	NEE
N 1.3b	Vereveningsfonds en compactere binnenstad	400	0	0	0	JA
N 1.4	Revitalisering bedrijventerreinen	200	200	150	100	NEE
N 1.5	Invulling geven aan nieuw beschut werken	BN	BN	BN	BN	JA
N 1.6	Instellen kindpakket binnen armoedebeleid	25	25	25	25	JA
N 1.7	Kwetsbare jongeren toeleiden naar arbeidsmarkt	BN	BN	BN	BN	JA
N 1.8	Optimaliseren kade Twentekanaal	0	62	62	62	JA
N 2.1	Bestuurlijke opdracht huisvesting één locatie voor Voortgezet Speciaal Onderwijs	0	50	180	180	JA
N 2.2	Investering in de Bibliotheek op school	5	59	57	55	JA
N 3.1	Programmering in maatschappelijk vastgoed	BN	BN	BN	BN	JA
N 3.2	Regenboogpad	12	1	1	1	NEE
N 4.1	BO Crea / Heim	14	51	50	49	JA
N 4.2	Toekomst Twentebad	345	115	247	276	JA
N 5.1	Actieplan voor de fiets: inclusief afronden F35, oplaadpunten, verwijderen obstakels etc.	23	78	77	75	JA
N 5.2	Startersleningen	53	88	88	88	NEE
N 5.3	Puilenregeling	100	100	100	100	JA
N 5.4	Uitbreiding subsidies monumentenzorg	53	53	53	53	NEE
N 5.5	Parkeerbeleid	145	145	145	145	NEE
N 5.5b	Parkeerbeleid	50	50	50	50	JA
N 6.1	Capaciteit voor aanpassingen openbare ruimte en gebruik van gemeentelijke voorzieningen bij evenementen	30	30	30	30	JA
N 6.2	Schoonmaken Binnenstad	40	40	40	40	JA
N 6.3	Spelen	36	42	48	53	JA
N 7.1	Uitbreiding juridische capaciteit voor veiligheid en openbare orde	48	48	48	48	NEE
N 7.2	Promotiefim Hengelo	-20	0	0	0	NEE
Totaal 'JA'		1.167	803	1.066	1.095	

8.8.2 Bezuinigingsmaatregelen

Hieronder vindt u alle bezuinigingsvoorstellen die meegenomen zijn in de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019. Deze voorstellen zijn door ambtenaren als 'haalbare voorstellen' opgesteld. Alle voorstellen waarachter 'JA' staat in de kolom 'Ja/Nee' zijn aangenomen. Voor de 'NEE' voorstellen is niet gekozen.

Voor een samenvatting van de voorstellen verwijzen wij u naar het raadsbesluit over de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 (Zaaknummer 1076070). Voor de complete voorstellen verwijzen wij u naar bijlage 3C van zaak 1064658.

Code	Omschrijving maatregelen	2016:	2017:	2018:	2019:	Ja / Nee
O 1.1.1	Het verminderen van de subsidie aan Bureau Hengelo	0	0	144	144	JA
O 1.1.2	De toezichtstaken voor de haven van de gemeente Enschede uitvoeren	17	17	17	17	JA
O 1.1.3	De markt één keer in de vier weken schoonmaken ipv elke week	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	JA
O 1.1.4	Meer inkomsten binnenhalen uit de staangelden voor de kermis en minder externe expertise inhuren	10	60	60	60	JA
O 1.1.5	De centrummonitor om het jaar in plaats van jaarlijks uitbrengen en efficiënter samenwerken in Netwerkstad Twente	32	32	32	32	JA
O 1.1.6	Minder bedrijfsondersteuning voor accountmanagers en minder actief op bedrijfscontacten inzetten	26	26	26	26	JA
O 1.1.7	De commerciële opbrengsten van recreatieparken vergroten	PM	PM	PM	PM	JA
O 1.1.8	Project Businesspark XL	0	0	0	0	JA
O 1.1.9	Efficiencyvoordelen door nieuwbouw van het stadskantoor	0	0	258	536	NEE
O 1.1.10	Project Lange Wemen	0	0	0	0	JA
O 1.1.11	Project Hart van Zuid	0	0	0	0	JA
O 1.2.1	Bijstand verstrekken: anders uitvoeren participatiewet	269	269	269	269	JA
O1.2.1b1	Het ROZ wordt buiten de gemeente geplaatst en daarna koopt de gemeente diensten anders in	225	250	250	250	JA
O1.2.1b2	Het budget sociale economie dat wordt ingezet op participatie verminderen	208	208	208	208	NEE
O 1.2.1c	De subsidie voor de huisvestingskosten van de CWWB beëindigen	5	5	5	5	NEE
O 1.2.2	Een bezuiniging doorvoeren op schuldhulpverlening en schuldbemiddeling	89	131	131	131	NEE
O 1.2.3	De uitvoeringsregels van de bijzondere bijstand strenger toepassen en geldleningen verstrekken in plaats van goederenbonnen	115	190	190	190	NEE
O 1.2.4	De hoogte en de lengte van de individuele inkomenstoeslag veranderen	203	203	203	203	NEE
O 1.2.5	De bijdrage voor het lidmaatschap van de bibliotheek ihkv maatschappelijke participatie beëindigen	120	120	120	120	NEE
O 1.3.1	Initiatieven als Social Return on Investment en Pact MVO worden aan de markt overgelaten	108	108	108	108	JA
O 1.3.1a	Het aantal stadsbanen verminderen	113	143	170	205	NEE
O 1.3.1b	Het budget voor vernieuwende pilots op de arbeidsmarkt afkomen	0	45	45	45	NEE
O 1.3.2	Er worden geen bijzondere trajecten voor bijstandsgerechtigden (zoals voor dove en blinde mensen) meer uitgevoerd	230	230	230	230	JA
O 1.3.3	Activiteiten inburgeraars	80	80	80	80	JA
O 1.3.4	De gemeentelijke bijdrage aan de SWB wordt stopgezet	40	276	276	276	JA
O 2.1.1	Openbaar onderwijs	0	0	0	0	JA
O 2.1.2	Het eigen risico van de verzekering voor schoolgebouwen wordt verhoogd en twee noodlokalen worden afgestoten	0	10	30	30	JA
O 2.1.3	De bijdrage aan de schoolkrant verminderen, de bijdrage aan de IKC stoppen en extra schoolgym laten verzorgen door Hengelo Sport	75	88	88	88	JA
O 2.1.4	De gemeente investeert niet meer in taal, rekenen en opbrengstgericht werken bij onderwijsbegeleiding	25	100	100	100	JA
O 2.1.5	Leerplicht	0	0	0	0	JA
O 2.1.6	Een aanbestedingsvoordeel op het leerlingenvervoer	0	50	50	50	JA
O 2.1.6a	Afstandscriterium leerlingenvervoer instellen	0	19	19	19	NEE

Code	Omschrijving maatregelen	2016:	2017:	2018:	2019:	Ja / Nee
O 2.1.7	De gemeente beëindigd de subsidies voor volwasseneneducatie voor specifieke doelgroepen	79	79	79	79	JA
O 2.1.7a	Verminderen van de subsidie aan het Nivon	12	12	12	12	NEE
O 2.1.8	Beëindigen subsidie aan de peuterspeelzaal en het budget voor de Speel-O-Theek verlagen	15	250	250	250	JA
O 2.1.9	Leges invoeren voor de controle van nieuwe opvanglocaties voor kinderopvang en gastouderbureaus en werkzaamheden uitvoeren voor andere gemeenten	30	30	30	30	JA
O 2.1.10a	De subsidie voor professioneel jongerenwerk verlagen	100	200	300	300	JA
O 2.1.10b	Subsidieplafond vrijwillig jeugdwerk verlagen	35	35	35	35	JA
O 2.1.10b	Subsidieplafond vrijwillig jeugdwerk verlagen	15	15	15	15	NEE
O 2.1.10c	Eerdere bezuiniging op huisvesting Innocent terugdraaien	-19	-19	-19	-19	JA
O 2.1.10d	Het activiteitenbudget jeugd verlagen	6	6	6	6	JA
O 2.1.11	Nieuwbouw VMBO	0	0	0	0	JA
O 2.2.1	Opvoeden en zorg	0	0	0	0	JA
O 2.2.2	GGD basispakket jeugdgezondheid	0	0	0	0	JA
O 2.2.3	Jeugd & jongerenwerk	0	0	0	0	JA
O 2.2.4	Jeugdhulp	0	0	0	0	JA
O 3.1.1	Huishoudelijke hulp Wmo	0	0	0	0	JA
O 3.1.2	Een aanbestedingsvoordeel op de vervoersvoorzieningen van de Wmo	100	100	100	100	JA
O 3.1.2b	Vervoersvoorzieningen - 6e en 7e zone schrappen	5	5	5	5	NEE
O 3.1.3	Een eigen bijdrage vragen voor hulpmiddelen uit de Wmo	PM	PM	PM	PM	JA
O 3.1.4	Een eigen bijdrage vragen voor aanpassingen in woningen	PM	PM	PM	PM	JA
O 3.1.5	Een bezuiniging op de individuele Wmo voorzieningen	74	74	74	74	JA
O 3.1.6	Voor de maatwerkvoorzieningen Wmo is nieuw budget ontvangen, waardoor een deel van het oude budget kan worden bezuinigd	165	165	165	165	JA
O 3.1.6a	Het beëindigen van de subsidies aan de KBO en PCOB	3	3	3	3	NEE
O 3.1.6b	Het beëindigen van de subsidies aan de klankbordgroep mantelzorg en het seniorenplatform	4	4	4	4	JA
O 3.1.7	Medische advisering	0	0	0	0	JA
O 3.1.8	Project gezondheidspark	0	0	0	0	JA
O 3.2.1	GGD financieren	0	0	0	0	JA
O 3.2.2	De subsidies aan preventieactiviteiten beëindigen	4	4	4	4	JA
O 3.2.3	Algemeen maatschappelijk werk	0	0	0	0	JA
O 3.2.4	De verwachte extra kosten voor herhuisvesting van AC bij de Toren worden naar beneden bijgesteld	20	20	20	20	JA
O 3.2.4a	De subsidie die Humanitas Onder Dak ontvangt, om haar doelgroep te laten aansluiten op algemene voorzieningen in de stad, beëindigen	27	27	27	27	NEE
O 3.2.4b	De subsidie van AC bij de Toren met 25% korten	70	70	70	70	NEE
O 3.3.1	Bezuinigen op de subsidies aan wijkwelzijnsvoorzieningen, zoals de Breemars en de Jeugd	102	102	102	102	NEE
O 3.3.1a	De subsidie aan de Tempel wordt verlaagd, de detachering van een medewerker naar de Breemars en de Sterrentuin wordt beëindigd en de formatie voor het verstrekken van subsidiebeschikkingen wordt verminderd	106	106	106	106	JA
O 3.3.2	Het budget voor onvoorziene kosten bewonersorganisaties afkomen	11	11	11	11	JA
O 3.3.2a	Werkbudget stadsdeelregisseurs afkomen	6	6	6	6	NEE
O 3.3.2b	De buurtbonnen afschaffen	50	50	50	50	NEE
O 3.3.2c	Beëindigen subsidie De Schole	8	8	8	8	NEE
O 3.3.2d	Verminderen buurtbonnen	0	32	32	32	JA
O 3.3.3	Het budget voor externe advisering afkomen en de subsidie voor de Open Eettafel beëindigen	12	12	12	12	JA

Code	Omschrijving maatregelen	2016:	2017:	2018:	2019:	Ja / Nee
O 3.3.4	Het beëindigen van alle niet-wettelijke subsidies in het kader van antidiscriminatie en alloctonenbeleid, behalve het actieplan LHBT	18	18	18	18	JA
O 3.3.5	Beëindigen huisvestingssubsidie Servicepunt Vrijwilligers	0	13	27	27	JA
O 3.3.6	Subsidiëren van SIZT	0	0	0	0	JA
O 3.3.7	Alle subsidies aan gehandicaptenorganisaties worden beëindigd, behalve de subsidie voor zwemlessen van gehandicapten	8	8	8	12	JA
O 3.3.8	De subsidie voor koffie-thee-ochtenden wordt beëindigd	16	16	16	16	JA
O 3.3.8b	De taalcafé's in wijkwelzijnsvoorzieningen beëindigen	14	14	14	14	NEE
O 4.1.1	De huur van sporthallen en gymlokalen verhogen	90	90	90	90	NEE
O 4.1.2	Impulsgelden aantrekken van de rijksoverheid door de functie zwemonderwijzer om te vormen naar buurtsportcoach	20	20	20	20	JA
O 4.1.3	De huur van natuur- en kunstgrasvelden verhogen, de kosten van het aanbrengen van belijningskalk in rekening brengen, een minimale uitvoering van het Sport- en Leercentrum realiseren	435	35	35	35	JA
O 4.1.3	De ontwikkeling van het Sport- en leercentrum stoppen	300				NEE
O 4.1.4	Impulsgelden aantrekken van de rijksoverheid door de functie zwemonderwijzer om te vormen naar buurtsportcoach	20	20	20	20	JA
O 4.1.5	Diverse budgetten voor de ondersteuning van sportactiviteiten afkomen	39	44	44	44	JA
O 4.1.6	De subsidie voor sport voor jeugd en gehandicapten beëindigen	64	64	64	64	NEE
O 4.1.7	Ondersteunen sportverenigingen	0	0	0	0	JA
O 4.1.8	Sport Centre Hengelo	0	0	0	0	JA
O 4.2.1	De subsidie aan de bibliotheek verlagen	0	25	25	100	NEE
O 4.2.1b	De subsidie aan de bibliotheek verlagen	75	125	200	200	JA
O 4.2.2	De subsidie aan de Muziekschool verlagen	0	0	0	0	JA
O 4.2.3	De subsidie aan Crea en Heim verlagen	0	0	0	0	JA
O 4.2.4	De subsidie aan het Rabotheater verlagen	50	50	50	50	JA
O 4.2.4a	De subsidie aan de Metropool verlagen	40	40	40	40	NEE
O 4.2.5	De subsidies aan amateurverenigingen halveren	57	57	57	57	NEE
O 4.2.6	Een minimale gemeentelijke bijdrage doen aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit	0	7	7	7	JA
O 4.2.7	De verzekering van het gemeentelijk kunstbezit beëindigen	0	0	5	5	JA
O 4.2.8	De subsidie aan de Biënnale, Lamboijhuis en Stichting Ag beëindigen en het aankoopbudget afkomen.	65	65	65	65	JA
O 4.2.8a	Het programmeringsbudget beeldende kunst en de presentiegelden voor de adviescommissie beeldende kunst en vormgeving afschaffen en de subsidies aan Ateliers 93, SWWK en HeArtpool beëindigen.	83	83	83	83	NEE
O 4.2.9	Musea en monumenten	0	0	0	0	JA
O 4.2.10	Lokale omroep	0	0	0	0	JA
O 4.2.11	De subsidie aan Stichting Jazzplatform, Stichting Kamermuziek en de Stadsdichter beëindigen	10	10	10	10	JA
O 4.2.11b	De stadsbeiaardier afschaffen	25	25	25	25	NEE
O 4.2.11c	De incidentele subsidies amateurkunst beëindigen	31	31	31	31	NEE
O 5.1.1	Efficiënter organiseren van de regionale samenwerking en de ambtelijke ondersteuning bij initiatieven in de stad terugbrengen	0	43	43	43	JA
O 5.1.1a	De formatie voor ondersteuning op landelijk gebied afkomen	0	8	8	8	NEE
O 5.1.2	De ondersteuning voor projecten en subsidies wordt verminderd en er wordt minder ingezet op adviezen op het gebied van ruimtelijke ordening	145	159	159	159	JA
O 5.1.3	De informatieavonden voor bestemmingsplannen worden soberder en er worden leges geheven als inwoners een verzoek tot wijziging van een bestemmingsplan willen bespreken	45	45	45	45	JA
O 5.1.4	Alle financiële regelingen om initiatieven in de stad te ondersteunen worden beëindigd, behalve de regeling 'Wonen boven winkels'	47	47	47	47	JA

Code	Omschrijving maatregelen	2016:	2017:	2018:	2019:	Ja/Nee
O 5.1.4b	Wonen: beëindigen Wonen Boven Winkels	400	0	0	0	NEE
O 5.1.5	De subsidie voor restauraties en onderhoud van cultureel erfgoed verlagen	20	20	20	20	NEE
O 5.1.6.	BAG	0	0	0	0	JA
O 5.2.1	Een afname van het aantal meervoudige omgevingsvergunningen en het digitaliseren, standaardiseren en optimaliseren van werkprocessen leidt tot een reductie van de formatie	42	42	42	135	JA
O 5.2.2	Het toezicht op brandveiligheid zelf uitvoeren en niet meer inkopen bij de brandweer	212	262	312	312	JA
O 5.3.1	De capaciteit voor interne en externe dienstverlening wordt verminderd en werkzaamheden worden anders georganiseerd	66	66	66	66	JA
O 5.3.2	Bebordingen	0	0	0	0	JA
O 5.3.3	Het gratis openbaar vervoer voor ouderen beëindigen	58	58	58	58	NEE
O 5.3.4	Extra inkomsten realiseren door onder andere parkeertarieven te verhogen en parkeren te digitaliseren	188	217	265	253	NEE
O 6.1.1	De gemeente gaat minder preventief herstraten en minder weginspecties uitvoeren	30	30	30	30	JA
O 6.1.1a	Minder preventief asfalteren	25	25	25	25	NEE
6.1.1b	Verwijderen straatmeubilair	50	50	50	50	NEE
O 6.1.3	Het duurzaam vervangen van de openbare verlichting wordt vertraagd	1	5	10	14	JA
O 6.1.4	Gazon wordt omgevormd naar extensief gras en het onderhoud voor snippergroen op bedrijventerreinen wordt bij bedrijven belegd	10	10	10	10	JA
O 6.1.4a	Diverse groenstroken verwijderen, het prins Bernhard plantsoen verkopen, het halveren van het aantal bladronde en geen kerstbomen meer plaatsen op de markt en in het stadhuis	129	129	129	129	NEE
O 6.1.5	Kinderboerderij meenemen in de ontwikkeling Samen Verder	PM	PM	PM	PM	JA
O 6.1.5a	De kinderboerderij sluiten	223	223	223	223	NEE
O 6.1.6	Er worden extra kosten toegerekend aan de tarieven van begraven	PM	PM	PM	PM	JA
O 6.1.7	Het aantal speelvoorzieningen verminderen	0	50	150	250	NEE
O 6.1.8	De openbare toiletten uit de stad verwijderen	98	98	98	98	NEE
O 6.1.9	Een bedrijfsvoeringsvoordeel door de ontwikkeling Samen Verder	0	50	161	275	JA
O 6.2.1	De subsidie aan de kringloop beëindigen	0	0	110	110	JA
O 6.2.2	Verwerken afval	0	0	0	0	JA
O 6.2.4	Milieupark	0	0	0	0	JA
O 6.2.5	Afvalinspectie	0	0	0	0	JA
O 6.2.6	Afvalstoffenheffing	0	0	0	0	JA
O 6.2.7a	De duurzaamheidstaken anders organiseren	94	194	194	194	JA
O 6.2.7b	De subsidieregeling bodemsanering wordt beëindigd	20	20	20	20	JA
O 6.2.7c	De niet-wettelijke taken en de uitbestedingen van onderzoek worden zoveel mogelijk beperkt	43	43	43	43	JA
O 6.2.8	Milieutoezicht	0	0	0	0	JA
O 6.2.9	Warmtenet	0	0	0	0	JA
O 6.3.1	De gemeente neemt diverse kostenbesparende maatregelen, daarnaast wordt het tarief voor kleingebruik verhoogd	315	315	315	315	JA
O 6.3.2	Vijvers	0	0	0	0	JA
O 7.1.1	De Veiligheidsregio wijzigt mogelijk zijn verdeelsystematiek van de kosten, wat voor Hengelo een bezuiniging oplevert	91	91	91	91	JA
O 7.1.2	Openbare orde	0	0	0	0	JA
O 7.1.3	De bewaakte fietsenstelling kostendekkend maken	36	36	36	36	NEE
O 7.1.4	De gemeente Borne een bijdrage laten betalen aan de huur van het pand voor de noodopvang voor dieren en de huur van het hondenveldje stoppen	0	0	15	15	JA
O 7.1.5	Bommenregeling	0	0	0	0	JA

Code	Omschrijving maatregelen	2016:	2017:	2018:	2019:	Ja / Nee
O 7.2.1a	Het tarief van het uittreksel BRP en het onderzoekstarief voor gegevens die niet eenvoudig verstrekt kunnen worden, worden verhoogd	5	5	5	5	JA
O 7.2.1b	KCC	0	0	0	0	JA
O 7.2.1c	De catering tijdens de landelijke naturalisatiedag wordt versoerd	2	2	2	2	JA
O 7.2.2	Burgerlijke stand	0	0	0	0	JA
O 7.2.3	Voor het verstrekken van een leren trouwboekje, pen en geluidsoptname worden kosten in rekening gebracht	10	10	10	10	JA
O 7.2.4	ID-bewijs	0	0	0	0	JA
O 7.2.5	Het aantal stembureaus bij verkiezingen wordt verminderd	0	3	7	19	JA
O 7.2.6	Lijkbezorging	0	0	0	0	JA
O 7.2.7	De gemeente bezuinigt op de inzet van communicatie bij diverse activiteiten	20	20	28	20	JA
O 7.3.1	Eén directeursfunctie wordt bezuinigd en er wordt minder ondersteuning geboden aan bestuurders bij strategische lobby	185	185	185	185	JA
O 7.3.2	Er wordt geen burgerjaarverslag meer uitgebracht en het budget voor telefonie van het college wordt verlaagd	11	11	11	11	JA
O 7.3.2a	De wethouders een parttime aanstelling in plaats van een fulltime aanstelling geven	84	84	84	84	NEE
O 7.3.3	Het budget voor fractieondersteuning van de gemeenteraad wordt verlaagd	13	13	13	13	JA
O 7.3.4	Regionale samenwerking tussen rekenkamers levert mogelijk een voordeel op	PM	PM	PM	PM	JA
O 7.3.5	Het opzeggen van een aantal samenwerkingsvormen en lidmaatschappen, zoals de VNG Overijssel	39	39	39	39	NEE
O 7.3.6	Personele aangelegenheden	nvt	nvt	nvt	nvt	JA
O 8.1.1	Onroerende zaken	0	0	0	0	JA
O 8.1.2	Een taakstelling op het vastgoedbedrijf	50	150	150	150	JA
O 8.1.3	Mogelijk gaat de gemeente woningbouw kavels in erfpacht uitgeven	PM	PM	PM	PM	JA
O 8.1.4	Project Veldwijk Noord	0	0	0	0	JA
O 8.2.4	Onderzoek invoeren precarioheffing voor kabels en leidingen	PM	PM	0	0	JA
Totaal 'JA':		4.090	4.905	5.515	5.733	

Bijlage 8.8.3 Maatregelen belastingen en tarieven

In deze bijlage vindt u alle voorstellen voor het aanpassen van de gemeentelijke belastingen en tarieven die meegenomen zijn in de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019. Deze voorstellen zijn door ambtenaren als 'haalbare voorstellen' opgesteld. Alle voorstellen waarachter 'JA' staat in de kolom 'Ja/Nee' zijn aangenomen. Voor de 'NEE' voorstellen is niet gekozen. Voor een samenvatting van de voorstellen verwijzen wij u naar het raadsbesluit over de maatschappelijke takenverkenning 2016-2019 (Zaaknummer 1076070). Voor de complete voorstellen verwijzen wij u naar bijlage 3C van zaak 1064658.

Code	Maatregelen belastingen en tarieven	2016:	2017:	2018:	2019:	Ja / Nee
O 6.1.2	Afval	50	50	50	50	NEE
O 6.2.1	Ophalen afval* Verandering inzamelstructuur	0	0	300	300	JA
O 6.2.3	Kwijtschelding afval*	200	200	200	200	JA
O 6.3.3	Kwijtschelding riool*	100	100	100	100	NEE
O 8.2.1	Verhogen OZB met cumulatief 1% per jaar	200	400	600	800	NEE
O 8.2.1b	Verhogen OZB met cumulatief 0,6% per jaar	120	240	360	480	JA
O 8.2.2	Verhogen overige belastingen met 10%	90	90	90	90	NEE
O 8.2.3	Kostendekkendheid leges en tarieven*	886	886	886	886	JA
	Totaal 'JA'	1.206	1.326	1.746	1.866	

8.9 Status aangenomen moties maatschappelijke takenverkenning 2016-2019

Motie	Motienaam	Portefeuille houder	Verantwoordelijk ambtenaar	Status
C01-M1	Inbesteding bij SWB	Ten Heuw	Fleer/Ruiter	Met het SWB zijn de eerste gesprekken gevoerd over de wijze waarop met inbesteding van gemeentelijke opdrachten de bezuiniging op de algemene dienst kan worden gecompenseerd. Na overleg met het SWB vullen wij de bezuiniging als volgt in. We bezuinigen € 118.000 op de gemeentelijke bijdrage aan het SWB. Conform de motie zoeken we naar compensatie hiervoor door extra opdrachten in te besteden bij het SWB. De overige € 118.000 vangen we op door interne maatregelen. Op basis van de bestandsontwikkeling en de efficiency voordelen uit de vernieuwde ketenaanpak is de verwachting dat in 2017 een reductie van het aantal af te nemen re-integratieplaatsen bij het SWB met ca. 10% door te voeren is zonder significante maatschappelijke effecten.
C01-M2	Clënten-participatie	Bron	Boerrigter	In de politieke markt van 1 september is een plan gepresenteerd over hoe we de cliëntparticipatie in het sociaal domein willen vormgeven. Het voorstel is om te komen tot één brede Adviesraad Sociaal Domein en de cliëntparticipatie vorm te geven per transitie.
C01-M3	Verdeling kosten voor het controleren van de aanvraag van opvanglocaties kinderopvang en peuterspeelzaal	Schoonhoven	Ruiter	De leges zijn aangepast en doorgegeven aan het GBT. Verder worden de eerste gesprekken gevoerd met andere gemeenten om te verkennen of wij voor hen werkzaamheden kunnen gaan doen.
C01-M4	Wijkwelzijns-voorzieningen	Bron	Boerrigter	De motie is uitgevoerd en de resultaten daarvan worden binnenkort ter kennisname naar uw raad gestuurd.
C01-M5	Waterstaatskerk	Schoonhoven	Boerrigter	De Waterstaatskerk blijft in ieder geval tot het einde van het jaar in gebruik door de Muziekschool. Op dit moment worden gesprekken met het veld gevoerd over een plan voor 2016. Het uitgangspunt is daarbij dat de Waterstaatskerk beschikbaar blijft voor muzikale uitvoeringen.
C01-M6	Kinderopvang en peuterspeelzaal-werk	Schoonhoven	Boerrigter	Het college heeft een bestuurlijke opdracht vastgesteld om de opties uit de motie te onderzoeken. Uw raad is hierover per brief geïnformeerd.

C01-M7	Rabothheater financieel toekomst-bestendig	Schoonhoven	Boerrigter	De motie 'Rabothheater financieel toekomstbestendig' is uitgevoerd. Samen met het Rabothheater is een rapportage gemaakt die naar de raad is gestuurd. Het Rabothheater en ons college delen de bevindingen en de conclusies, maar zijn het niet eens over de oplossingsrichting om het theater financieel toekomstbestendig te maken. In de rapportage staan 2 oplossingsrichtingen: 1. De bezuiniging van € 50.000 wordt niet doorgevoerd en de jaarlijkse subsidie aan het Rabothheater wordt verhoogd met € 45.000. Concreet betekent dit dat de subsidie aan het Rabothheater met ingang van 2016 structureel zou moeten worden verhoogd met € 95.000. 2. Er moet worden gezocht naar andere oplossingen om het huidige niveau van de theaterprogrammering in Hengelo in de toekomst te waarborgen. Het Rabothheater ziet oplossing 1 als enige optie. Ons college heeft in een gesprek met de raad van toezicht van het Rabothheater aangegeven dat de oplossing moet worden gezocht binnen de bestuurlijke opdracht 'Samenwerking podia Enschede-Hengelo'. De effecten van intensievere samenwerking kunnen nu nog niet worden ingeschat. We willen dat resultaat eerst beoordelen. We gaan ervan uit dat de bezuiniging op het Rabothheater haalbaar is zonder afbreuk te hoeven doen aan het huidige niveau van de theaterprogrammering in Hengelo. Ook met de bibliotheek vinden gesprekken plaats. Binnen de door de raad vastgestelde kaders van de bezuiniging op de bibliotheek zoeken we naar oplossingen die de bibliotheek helpen de bezuiniging door te voeren. Ons college wil benadrukken dat we het belangrijk vinden dat de culturele programmering van het Rabothheater en de kernfuncties van de bibliotheek behouden blijven voor onze stad. Wel is het primair de verantwoordelijkheid van de instellingen zelf om hun bedrijfsvoering en meerjarenbegroting duurzaam op orde te brengen en daarbij rekening te houden met de voorgestelde bezuinigingsmaatregelen.
--------	--	-------------	------------	--

8.10 Meerjarig investeringsoverzicht

Bedragen x € 1.000											
Product code	Product naam	Kostenplaatsnaam	Totaal kredieten	Werkelijke kosten en opbrengsten t/m 2014	Restant kredieten per eind 2014	Beschikbaar krediet 2015	Beschikbaar krediet 2016	Beschikbaar krediet 2017	Beschikbaar krediet 2018	Beschikbaar krediet 2019	Verv. inv.
Programma: 1. Economie, werk en inkomen											
P221.1	Haven	Optimaliseren kade Twentekanaal	950				950				nee
Programma: 2. Onderwijs & Jeugd											
P421.2	Onderwijshuisvesting	Bataafse Kamp	764		396	368					nee
		HAVO/VWO Twickel	11.202		11.202						nee
		Nieuwbouw VMBO	16.098	2.307	13.791						nee
		OLP en meubilair (begroting)	52			52					nee
		Stichting Simon	98			98					nee
		Voortgezet speciaal onderwijs	3.000					3.000			nee
P480.6	Overige gemeenschappelijke uitgaven	MFA Bredeschool Berflo Es	5.148	6.978	-1.830						nee
Programma: 4. Sport en cultuur											
P510.1	Openbaar bibliotheekwerk	Bibliotheek op school	200				200				
P530.2	Sporthallen	Sporthallen	122	47	15	49			10		ja
P530.3	Zwembaden	Zwembaden	1.951	366	34	784		38	547	183	ja
P531.1	Sportparken	Sportparken	821	614	-605		723	8	16	65	ja
P541.1	Musea	Huisvesting Crea, Heim, Muziekschool	600				600				nee
Programma: 5. Ruimtelijke ontwikkeling en mobiliteit											
P211.1	Verkeersmaatregelen beleid	HOV midden	764	617	-17	164					nee
		Uitvoeringsnota Fietsen	200	57	143						nee
		Verkeersregelininstallaties	747	185	95	165	247	55			ja
		Aktieplan fiets	1.000				1.000				nee
P212.1	Openbaar vervoer	Enschedesestraat tot gemeentegrens	613	613	646	-646					nee
		HOV kruising	3.840			3.840					nee
		Raamkrediet HOV Hengelo Enschede	-4.346	-2.603	1.614	-3.358					nee
		Verwerving HOV Hengelo Enschede	3.259	2.910	349						nee
P214.1	Parkeren	Aanpassen parkeergarage BP Hofstedestraat	70		70						nee
		Parkeerautomaten	334	169	166						ja
Programma: 6. Beheer openbare ruimte											
P210.4	Openbare verlichting	Straatverlichting	2.789	322	832	341	351	308	315	320	ja
P210.7	Investerings wegen	Enschedesestraat Binnenstad	1.189			1.189					nee
		HOV herinrichting Enschedesestraat	-1.080			-1.080					nee
		Maatregelen Torenlaan	-100			-100					nee
P330.1	Warmtenet	Investerings Warmtenet	16.043	1.714	328		14.000				nee
P560.1	Openbaar groen wijkniveau	Openbaar groen	500	1.291	-791						nee
P560.7	Speeltoestellen	Ov. Recreatieve voorz.	824				206	206	206	206	nee
P721.1	Afval	Afval	1.445	73	112	510	750				ja
P722.1	Riolering	Riolering	36.846	6.536	10.216	4.010	8.587	3.284	2.099	2.114	ja
P723.5	Openbare toiletten	Plaatsing invalidentoilet	70		70						nee
Programma: 7. Bestuur, veiligheid en openbare orde											
P001.1	Raad en raadscommissies	ICT gemeenteraad	216		109	107					ja
P001.2	College van burgemeester en wethouders	Auto gemeentebestuur	46			46					ja
P002.3	Algemene personele aangelegenheden	Stadhuis-stadskantoor	39.227	7.013	32.214						nee
P003.1	Burgerzaken	Herinrichting trouwzaal en beveiliging Burgerzaken	140			140					ja
Programma: 8. Financiën											
P830.3	GrEX Grondexploitatie	Aanleg openb. ruimte Berflo-Es	3.275	2.169	1.106						nee
P830.7	Accommodatiebeleid	Accomodatiebeleid	4.200	3.475	725						nee
P999.9	Bedrijfsvoering	ICT	13.595	19	613	3.226	1.550	2.633	2.239	3.314	ja
		ICT 3D	390			300	90				nee
		Inventaris en apparatuur	2.426	12	556	1.377	190	79	213		ja
		Tractie	3.984		1.194	686	431	216	831	626	ja
Geheel - Totaal			173.511	40.118	68.120	12.318	29.825	9.826	6.476	6.828	

Antwoorden op vragen, die zijn gesteld tijdens het technisch beraad d.d. 5 oktober 2015, over de Beleidsbegroting 2016-2019 en Belastingtarieven 2016

Hoe wordt de huurverhoging van de kunst- en natuurgrasvelden verdeeld?

Er is sprake van een algemene tariefsverhoging van 0,75% (inflatiecorrectie) voor het gebruik van de sportvelden. Daarnaast gelden er vanaf 2016 extra huurverhogingen. De huur van natuurgrasvelden wordt met 15% per veld per jaar verhoogd. De huur van kunstgrasvelden wordt met € 500 per veld per jaar verhoogd. De huurverhoging wordt bij de huurprijs opgeteld en jaarlijks in rekening gebracht. Alle verenigingen die velden huren krijgen dus een huurverhoging per veld.

Hoe wordt de belijningskalk in rekening gebracht?

Er wordt wekelijks belijningskalk aangebracht op wedstrijd natuurgrasvelden. Verenigingen kunnen daarvoor belijningskalk ophalen bij de gemeente. De kosten van de belijningskalk wordt naar rato verdeeld over de verenigingen die wedstrijd natuurgrasvelden hebben.

Hoe kan het dat het aantal huishoudens dat bijzondere bijstand ontvangt toeneemt, terwijl het aantal verstrekkingen individuele inkomensloosheid afneemt?

Gewijzigd antwoord op 12-10: Het aantal uitkeringen WWB, Ioaw of Ioaz neemt toe als gevolg van de economische crisis. Dat wordt nu zichtbaar, omdat mensen die hun baan verliezen eerst in de WW terecht komen. Pas als zij geen WW-uitkering meer ontvangen komen zij in de bijstand terecht.

Daarnaast gelden voor de individuele inkomensloosheid strengere wettelijke criteria vanaf 1 januari 2015. Mensen moeten de toeslag zelf aanvragen en daarnaast moeten ze geen perspectief hebben op inkomensverbetering.

Hoe zijn de ontwikkelingen van het BUIG-budget 2016 ten opzichte van de begroting?

De voorlopige verdeling van het BUIG-budget 2016 is voor Hengelo vastgesteld op circa € 31.250.000. In de begroting 2016 is bijna € 32.049.000 geraamd. Kortom het voorlopige BUIG-budget valt bijna € 800.000 lager uit. Daarbij de kanttekening dat de tegenhanger van het BUIG-budget de bijstandsuitgaven zijn. Verwacht wordt dat deze uitgaven in 2016, gelet op de uitkomsten van de 2e Beleidsrapportage 2015, met hetzelfde bedrag naar beneden kunnen worden bijgesteld. Echter het effect van de toestroom van asielzoekers op het volume uitkeringsgerechtigden is nog niet te voorspellen. Dit geldt ook voor de mogelijke compenserende maatregelen door het rijk. Bij de 1e Beleidsrapportage 2016 zullen zowel het bijstandsbudget, het BUIG-budget en de gemeentefondsuitkering worden aangepast aan de dan verwachte nieuwe cijfers.

In de begroting wordt vermeld dat partijen voor wie het Gezondheidspark bedoeld was kiezen voor een andere locatie. Gevraagd wordt welke partijen dit zijn.

Het heeft de voorkeur om de bedrijven waar het om gaat niet specifiek te benoemen. Uit de marktconsultatie en de gesprekken die we met diverse bedrijven hebben gehad blijkt dat het Gezondheidspark een aantal zeer gunstige eigenschappen heeft, maar dat er verschillende redenen zijn waarom bedrijven niet voor het Gezondheidspark kiezen:

- Bedrijven kiezen voor een zichtlocatie aan de snelweg;
- Sommige zorg gerelateerde voorzieningen hebben liever een locatie in een bestaande wijk. Het gezondheidspark is dit (nog) niet;
- Momenteel staan veel panden leeg. Bedrijven kiezen voor het gemak of vanwege de prijs dan liever voor het kopen of huren van een bestaand pand;
- Sommige bedrijven kiezen een locatie in de nabijheid van bepaalde voorzieningen (hotel, universiteit, etc.).

Hoe kan het dat er bij Crea/Heim geen baten zijn opgenomen?

Bij de cultuuractiviteiten kennen we geen baten, behalve huuropbrengsten. Crea en Heim zitten niet in een gemeentelijk pand, vandaar dat er geen huuropbrengsten (en dus geen baten) zijn.

Hoe kan het dat het aantal cursisten van Crea/Heim daalt?

Dat is de weerslag van de economische recessie. Crea heeft het aantal cursisten een aantal jaren ongeveer gelijk kunnen houden, maar wordt nu ook geconfronteerd met minder cursisten. Crea heeft dit geprobeerd tegen te gaan, met bijvoorbeeld knipkaarten en gratis atelieruren, maar het aantal is helaas toch gedaald.

Hoe kan het dat het aantal leerlingen cultuureducatie Crea/Heim stijgt?

Dat heeft te maken met de educatieve tentoonstellingen die erg goed worden bezocht. Daarnaast zijn er meer schoolprojecten onder schooltijd afgenomen, dat wisselt per jaar omdat scholen dat zelf inkopen.

Hoe kan het dat het aantal bezoekers van de website 'Ondertussen074' afneemt?

We hebben het streefcijfer voor 2016 bepaald op grond van het huidige verloop van het aantal bezoekers in 2015. Het is dus eigenlijk geen streefcijfer, maar meer te zien als ervaringscijfer. We zien dat het aantal bezoekers van de site in vergelijking met de jaren 2013 en 2014 afneemt. Dit komt doordat Ondertussen074.nl steeds meer moet concurreren met een steeds groter aanbod op internet en sociale media aan aantrekkelijk jongerennieuws resp. andere aantrekkelijke sites voor jongeren. Dat is een lastige positie: het 'nieuwe' van Ondertussen074.nl is er een beetje af. Jongeren shoppen voortdurend rond op zoek naar nieuw aanbod.

Er is een hernieuwd PR-offensief nodig dat de bekendheid onder de leeftijdscategorie 'nieuwe jongeren' vergroot. Ook is het nodig dat we het aantal jongeren dat voor de site schrijft uitbreiden. Dit PR-offensief gaan we in november 2015 uitvoeren op de scholen voor Voortgezet Onderwijs in Hengelo.

Hoe kan het dat het aantal contacten van ouders met Loes afneemt?

Daar is geen verklaring voor. Het aantal contacten ligt jaarlijks rond de 500, vandaar dat 500 als streefwaarde is opgenomen. In 2014 was het aantal contacten 525, daardoor lijkt het alsof we een daling verwachten, maar dat is niet zo. We verwachten dat het aantal contacten weer rond de 500 ligt.

Nagekomen vragen n.a.v. technische beraad (d.d. 7 oktober):

blz. 15, onder het kopje accommodaties. Er is een behoorlijke verslechtering van het resultaat van de accommodaties te verwachten. Dit vooral door leegstand zodat huur en energie niet kan worden doorberekend. De verwachting is dat in 2015 of 2016 de gros van de panden worden verkocht. Stel dat dit niet gebeurt, wat zijn dan de financiële consequenties en worden tarieven en onderhoudsdonaties na 2016 nog eens verhoogd?

De financiële consequenties van het leegstaand vastgoed zijn nu opgenomen in de begroting. Indien de panden niet in 2015/2016 worden verkocht, worden de financiële gevolgen, ten opzichte van 2015, niet nog hoger.

blz. 18, onder het kopje looncompensatie. Er wordt rekening gehouden met een structurele looncompensatie van 1,5%. De verwachte pensioenpremies zouden omlaag gaan maar de verwachte loonstijging wordt hoogstwaarschijnlijk fiks hoger. Gezien ontwikkelingen bij de landelijke CAO onderhandelingen, is dan de 1,5% looncompensatie (na afloop CAO periode 2013-2016) niet aan de lage kant en als die hoger uitvalt wat zijn dan de consequenties voor de meerjarenbegroting?

Zoals ook al in de begroting is aangegeven is deze netto uitzetting van de salarislasten een realistische inschatting. De uiteindelijke looncompensatie kan altijd hoger dan wel lager uitvallen, maar op dit moment is de verwachting dat we met een structurele compensatie van 1,5% uitkomen. Indien de exacte financiële consequenties bekend zijn dan komen we daar in de 1^e Beleidsrapportage 2016 op terug.

blz. 19, onder het kopje constante lonen en prijzen. Er wordt uitgegaan van constante lonen en prijzen. Kunt u ons uitleggen wat wij hieronder moeten verstaan?

De gemeente Hengelo maakt al jarenlang gebruik van het principe van constante lonen en prijzen. Bijv. de te verwachten looncompensatie voor 2016 wordt structureel in de begroting geraamd d.w.z. voor 2016, 2017, 2018 en 2019 is hetzelfde bedrag aan looncompensatie opgenomen. Voor de lasten- en batenkant geldt ook dat de inflatiecorrectie voor 2016 structureel wordt toegepast. Daarom ramen we de gemeentefondsuitkering ook in constante lonen en prijzen.

Indien een andere gemeente in lopende lonen en prijzen raamt worden alle lonen en budgetten jaarlijks oplopend met de inflatiecorrectie verhoogd.

blz. 19, onder het kopje omslagrente. Is de bijgestelde rente van 3,75 % gezien de markt, niet aan de hoge kant? En als deze lager bijgesteld gaat / moet worden wat zijn dan de financiële consequenties?

Ons treasurybeleid is er op gestoeld om de rente-effecten zoveel mogelijk te nivelleren. Dit doen we door bij het aantrekken van langjarige geldleningen kritisch te kijken naar de looptijd. We streven naar een gelijkmatige spreiding van onze leningenportefeuille. De portefeuille is niet alleen opgebouwd uit net afgesloten leningen (tegen een lager tarief), maar ook leningen uit het verleden die nog steeds lopen.

blz. 21, 4.4.4, bijzondere projecten. Wordt er in de beleidsbegroting rekening gehouden met de te verwachten tegenvallers op deze projecten? En zo ja, waar is dat dan terug te vinden?

Bijv. het project Hart van Zuid is conform de laatste herzieningen van de grondexploitaties begroot. Wanneer er nieuwe ontwikkelingen in de sfeer van de projecten zijn, dan wordt de gemeenteraad daarover geïnformeerd.

Blz. 189, lasten en baten per product, wordt bij P310.1 rekening gehouden met een overschot bij de markt. Is dit niet te positief gezien de terugloop van kramen op de markt en de 2% afgesproken verhoging?

Naast de getoonde lasten op deze pagina is voor de markt een extra comptabel bedrag (van een ander product) opgenomen, namelijk voor het schoonmaken van de markt, als onderbouwing van de Verordening marktgelden. In de baten per product zijn naast de realistisch geraamde baten van de marktgelden o.a. ontvangen verlichtingsgelden begroot.

Bij het parkeerbelastingen kan men tegen gereduceerd tarief een evenementen-dagkaart in de parkeergarage de Beurs aanschaffen. Men gaat dan uit van 50 of meer. Waarom zoveel? Is het niet mogelijk om dit bij te stellen tot 20 of meer?

Dat is een kostenoverweging, maatwerk kost geld. Als we voor 20 auto's een tarief van € 5 gaan hanteren dan gaat het mogelijk meer kosten dan het oplevert. Daarnaast kan iedereen voor € 9,90 een hele dag in de parkeergarage parkeren. Het dagtarief is vorig jaar al verlaagd van € 14,00 naar € 9,90. De evenementen dagkaart is bedoeld voor grote groepen parkeerders van bijvoorbeeld congressen of andere grootschalige bijeenkomsten.

